

Länsstyrelsen
Värmland

Årsredovisning 2019

Länsstyrelsen – en samlande kraft

Sverige är indelat i 21 län och varje län har en länsstyrelse och en landshövding. Länsstyrelsen är regeringens ombud i länet och ska både förverkliga den nationella politiken och samtidigt ta hänsyn till regionala förhållanden och förutsättningar. Länsstyrelsen är alltså en viktig länk mellan länets kommuner och dess invånare å ena sidan och regeringen, riksdagen och de centrala myndigheterna å den andra sidan.

Publ nr 2020:01
ISSN 0284-6845

Foto: Länsstyrelsen Värmland

uppe till vänster: GPS-märkning av varg inom forskningsprojektet *Grensevilt*, i trakterna av Kärrbackstrand, norra Värmland.

uppe till höger: flodkräfta, Sverige-Norge-projektet *Svensk-norsk innsats for edelkreps/flodkräftor (SNIEF)*

nere till vänster: naturvårdsbränning i Fräkensjömyrarna, Hagfors kommun

nere till höger: filminspelning av kulturmiljön i Kårebolsåtern, Torsby kommun, EU-projektet *Cupido*.

Årsredovisningen är sammanställd av: Birgitta Nygaard Hedeås, Ingrid Tilly och Catrin Hasewinkel

Länsstyrelsen Värmland
651 86 Karlstad
010-224 70 00
www.lansstyrelsen.se/varmland

Länsstyrelsen
Värmland

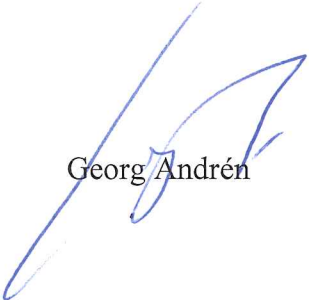
BESLUT

Datum
2020-02-20

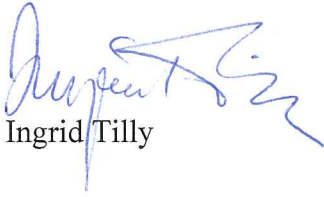
Diarienummer
106-1534-2020

Årsredovisning 2019

Landshövding Georg Andrén har fattat beslut i detta ärende. Chefen för Verksamhetsstöd, Ingrid Tilly har varit föredragande. I den slutliga handläggningen deltog också länsråd Johan Blom samt verksamhetscheferna Torben Ericson och Bengt Falemo.

Georg Andrén

Ingrid Tilly

Innehållsförteckning

Landshövdingen har ordet.....	6
Organisation	8
Länsstyrelseinstruktion 2 §: Vårt uppdrag	9
Länsstyrelseinstruktion 3 §: Vår verksamhet	11
Länsstyrelseinstruktion 4 §: Länsspecifika uppgifter	50
Länsstyrelseinstruktion 5 §: Sektorsövergripande uppgifter	51
Länsstyrelseinstruktion 6 §: Miljöarbete.....	71
Länsstyrelseinstruktion 7 §: Samhällsskydd och beredskap.....	73
Övrig verksamhet	75
Finansdepartementet	79
Justitiedepartementet	84
Kulturdepartementet	85
Miljö- och energidepartementet	94
Näringsdepartementet.....	101
Socialdepartementet	120
Tabeller enligt bilaga 2 till regleringsbrev	123
Annat beslut från regeringen	126
Året i siffror	127
Övriga återrapporteringskrav.....	139
Information av väsentlig betydelse	143
Resultaträkning	144
Balansräkning.....	145
Anslagsredovisning	147
Tilläggsupplysningar och noter.....	148
Sammanställning över väsentliga uppgifter	163
Landshövdingens underskrift av årsredovisningen 2019.....	166

Landshövdingen har ordet

Den nionde december 2019 tillträdde jag som landshövding och myndighetschef för Länsstyrelsen, som arbetar utifrån visionen om en hållbar utveckling i hela länet, ekonomiskt, miljömässigt och socialt. Utgångspunkten för vårt arbete utgörs av de globala hållbarhetsmålen inom ramen för Agenda 2030.

2019 har varit ett innehållsrikt år för Värmland. Nya arbetstillfällen har kommit till och arbetslösheten har minskat. Bostadsbyggandet ligger på en fortsatt hög nivå i delar av länet och större investeringar har skett inom både privat och offentlig sektor.

2019 har för vår del präglats av ökad samverkan och dialog med andra aktörer på den regionala arenan. Detta märks särskilt i relationen med länets kommuner, andra myndigheter med regional närvaro samt Region Värmland. Nya samverkansformer har kommit till och redan upparbetade relationer har stärkts under året. På olika sätt för vi dialog och bistår med kunskap till medborgarna, kommuner och andra samverkande aktörer i länet, bland annat genom olika nätverk, konferenser, seminarier och möten men också genom digitala och sociala kanaler. Härigenom stärker vi förmågan att utöva vårt myndighetsuppdrag och verka för en hållbar utveckling i länet.

Inför att FN:s konvention om barnens rättigheter skulle inkorporeras i svensk lag från och med 1 januari 2020 har Länsstyrelsen varit fortsatt delaktig i det regionala utvecklingsarbetet för barnens rättigheter i Värmland. Det har även varit ett särskilt fokus internt då barnperspektivet utgör en viktig del i vår verksamhet.

Arbetet med att implementera och utveckla Länsstyrelsens värdegrund har fortsatt under 2019. Länsstyrelsen har under året vidareutvecklat arbetet med jämställdhetsintegrering och integrering av mänskliga rättigheter genom olika kompetenshöjande insatser.

För Länsstyrelsen är en ekonomi i balans grunden för att kunna bedriva en verksamhet med hög kvalitet. Länsstyrelsen redovisar ett mindre överskott efter ett budgetår som präglats av utmaningar då året startade med aviserade neddragningar av medel som till viss del återfördes i samband med vårbudgeten. Detta har ställt stora krav på en god planerings- och prioriteringsförmåga. Vi har med gemensamma insatser klarat av att hantera de utmaningar vi tidigt ställdes inför och därigenom också lyckats genomföra de uppdrag vi var ålagda att göra.

Arbetet för en friskare länsstyrelse har haft fortsatt hög prioritet och under slutet av 2019 kunde vi konstatera att de senaste årens hälsofrämjande insatser börjat ge resultat då sjuktalen visar att sjukfrånvaron minskat kraftigt under året. Detta är en positiv signal i Länsstyrelsens långsiktiga arbete i att skapa en arbetsmiljö som gynnar frisknärvaro och ytterligare reducerar sjuktalen.

Länsstyrelsen var en av sex myndigheter i landet som fick presentera sin verksamhet för juryn i Sveriges Modernaste Myndighet 2019. Vår medverkan handlade mycket om att se och lära av andra. Vi, och övriga länsstyrelser, har en komplex verksamhet styrd genom en länsstyrelsegemensam struktur. I vår vardag vill vi kombinera nya arbetssätt med modern teknik. Vi vill skapa delaktighet, arbeta mer proaktivt och med tidig dialog, både externt och internt. Juryns återkoppling ser vi som ett kvitto på att vi är på rätt väg utifrån de många och värdefulla insatser som myndighetens alla engagerade medarbetare stått för.

Under 2019 har länet synliggjorts genom flera statsrådsbesök. Länet har även gästats av ambassadörer och medlemmar ur Kungahuset. Länets residens har under året varit en välbesökt mötesplats med över 2 000 personer som deltagit i möten, seminarier, middagar och konferenser. Det finns ett stort intresse för Länsstyrelsens verksamhet i Värmland. I samverkan med andra aktörer arbetar vi för att skapa förutsättningar som på bästa sätt gynnar länets utveckling.

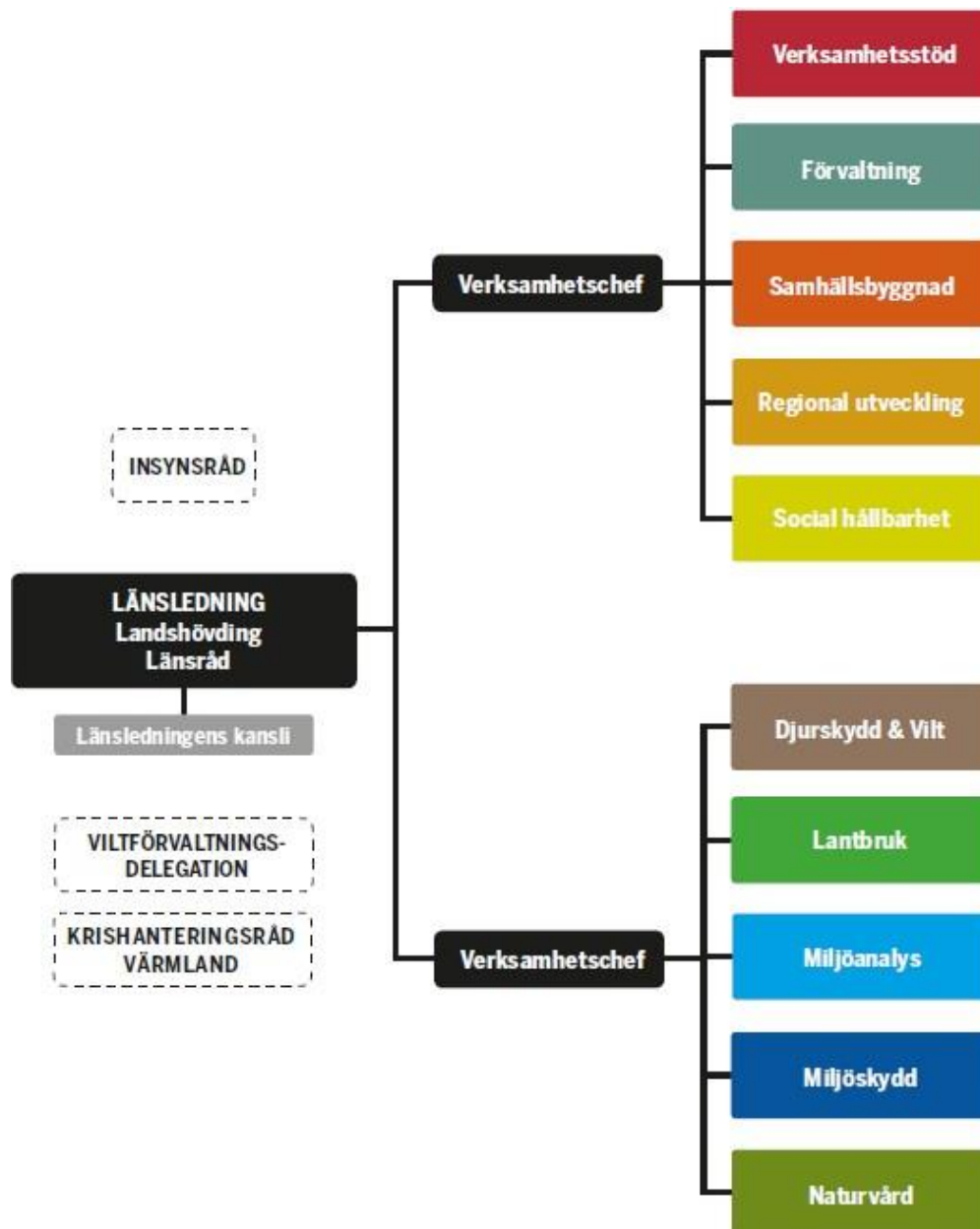
På kommande sidor redogör vi för de många uppdrag vi haft 2019 och de möjligheter och utmaningar vi ställts inför under året. Välkommen att ta del av Länsstyrelsens årsredovisning.

Georg Andrén

Landshövding i Värmlands län

Organisation

Länsstyrelsens organisation per 31 december 2019.

Länsstyrelseinstruktion 2 §: Vårt uppdrag

Länsstyrelsen ska

1. Verka för att nationella mål får genomslag i länet samtidigt som hänsyn ska tas till regionala förhållanden och förutsättningar.
2. utifrån ett statligt helhetsperspektiv arbeta sektorsövergripande och inom myndighetens ansvarsområde samordna olika samhällsintressen och statliga myndigheters insatser.
3. främja länets utveckling och noga följa tillståndet i länet samt underrätta regeringen om dels det som är särskilt viktigt för regeringen att ha vetskap om, dels händelser som inträffat i länet.
4. Inom sin verksamhet främja samverkan mellan kommuner, landsting, statliga myndigheter och andra relevanta aktörer i länet, och
5. ansvara för de tillsynsuppgifter som riksdagen eller regeringen har ålagt den.

Länsstyrelsens vision är *En hållbar utveckling i hela Värmland – ekonomiskt, miljömässigt och socialt*. En avvägning mellan ekonomisk, miljömässig och social hållbarhet i olika verksamhetsfrågor medför ett uttalat behov av att arbeta sektorsövergripande inom organisationen och med en mångfald av aktörer i länet.

Länsstyrelsen arbetar kontinuerligt i samverkan med andra myndigheter för att nationella mål ska få genomslag i länet med hänsyn till Värmlands behov och förutsättning. Länsstyrelsen driver verksamheten framåt med en tydligt formulerad strategi. Verksamhetens vägledande principer är ett instrument för att aktivt leda myndighetens arbete.

Verksamhetsprinciperna innebär att Länsstyrelsen arbetar offensivt för Värmlands bästa med hög prioritet på dialog i tidiga skeden med olika verksamhetsutövare. För att skapa synergier mellan olika verksamheter och öka effektiviseringsvinsterna så främjar Länsstyrelsen mötesplatser externt som internt. Under verksamhetsplaneringen genomfördes sektorsövergripande seminarier inom ett antal prioriterade områden för att belysa frågor ur olika perspektiv.

Att ständigt utveckla arbetssätt och lära av andra är ett annat viktigt angreppssätt. I den andan var Länsstyrelsen en av sex myndigheter som 2019 nominerades till utmärkelsen *Sveriges modernaste myndighet* i den svenska statsförvaltningen. Inom ramen för områdena Kvalitet, rättssäkerhet och effektivitet, Engagerade och kompetenta chefer och medarbetare, Förnyelse och innovation samt Hållbar miljö- och klimatmedveten utveckling har Länsstyrelsen identifierat styrkor och utvecklingsområden med en gedigen möjlighet att utbyta erfarenheter och lära av andra.

De myndighetsbesök som gjorts, har medfört diskussioner om olika metoder och tillvägagångssätt och bidragit till att utveckla och stärka myndighetssamverkan.

Ett viktigt utvecklingsområde för Länsstyrelsen är att utveckla medarbetarskap och ledarskap med samverkan i fokus. En stor satsning på systematiskt arbetsmiljöarbete har inletts med hälsoinriktade insatser och ökat medarbetarinflytande. Satsningen är ett flerårigt arbete och kräver uthållighet.

En annan tydlig inriktning är att samla och stärka verksamhetsstödet i organisationen för att effektivisera och stödja cheferna i organisationen.

Samlad bedömning av resultat

Bedömningen är att verksamheten har genomförts med gott resultat. Förändrade förutsättningar för verksamhetens inriktning med minskade anslag, framför allt inom miljöområdet, och att invänta ny myndighetschef är utmaningar som verksamheten klarat genom flexibelt arbetssätt och gott ledarskap.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

Länsstyrelseinstruktion 3 §: Vår verksamhet

Länsstyrelsen har uppgifter i fråga om

1. de allmänna valen,
2. livsmedelskontroll, djurskydd, allmänna veterinära frågor samt ledning och samordning av åtgärder mot djursjukdomar,
3. regional tillväxt,
4. infrastrukturplanering,
5. hållbar samhällsplanering och boende,
6. energi och klimat,
7. kulturmiljö,
8. skydd mot olyckor, krisberedskap, civilt försvar och höjd beredskap,
9. naturvård, samt miljö- och hälsoskydd,
10. lantbruk och landsbygd,
11. fiske,
12. folkhälsa,
13. jämställdhet, och
14. integration.

1. De allmänna valen

Länsstyrelsen har som regional valmyndighet genomfört val till Europaparlamentet tillsammans med länets kommuner. Länsstyrelsens huvuduppgift under val är att genomföra den slutliga rösträkningen med därtill sammanhängande uppgifter. Under året har Länsstyrelsen därför planerat, rekryterat personal och byggt upp en organisation för valet. Till valorganisationen, som består av cirka 50 personer, har i huvudsak extern personal rekryterats, men även Länsstyrelsens egen personal har medverkat i arbetet. Personalen har utbildats för sina olika uppdrag och viss utbildning av valnämnder har även skett under året. Även deltagande i Valmyndighetens konferenser och möten med länsstyrelsernas nätverk för val har genomförts. Inför valet har ett särskilt fokus legat på säkerheten kring valet, med tyngdpunkt på personalsäkerhet och på valets genomförande på Länsstyrelsen. En säkerhetsanalys har därför genomförts och åtgärder vidtagits utifrån denna. Några åtgärder som vidtagits är att skyddsvakter har anlitats under den tid som den slutliga rösträkningen pågått och att information om säkerhet har lämnats till de som arbetat med valet. Under året har en större mängd frågor från allmänhet och massmedia inkommit. Under den slutliga rösträkningen har intresset kring hanteringen av valsedlar rönt särskilt intresse och tagit stor tid i anspråk. Även det höjda säkerhetsläget kring valet har väckt frågor och då särskilt från media. Frågor från bl.a. väljare, media, partier och kommuner har prioriterats.

Vissa helger innan valet har personal funnits på plats för rådgivning och stöd till främst kommuner men även till allmänhet. Via webbplats, pressmeddelanden och på personalinformation har information lämnats om valet.

Slutligen har även årets arbete med val bestått i att, på begäran av kommunfullmäktige, genomföra efterträdarsammanräkningar för ledamöter och ersättare som har entledigats. Sammanlagt har 77 stycken efterträdarsammanräkningar genomförts under 2019.

Resultatmått och resultatanalys – De allmänna valen

De allmänna valen (verksamhet 201*)	2019	2018	2017
Årsarbetskrafter män	0,1	0,2	0
Årsarbetskrafter kvinnor	0,9	1,2	0,1
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr) totalt	1 624	3 523	176
Antal ärenden, inkomna och upprättade	504	166	88
Antal beslutade ärenden	507	163	89
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	0	0	0
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	0	0

Kostnaderna under 2018 och 2019 beror på att det varit valår. Kostnaderna har även ökat till följd av ett högre fokus på säkerhet i samband med val.

Samlad bedömning av resultat

Länsstyrelsen bedömning är att resultatet av planering och genomförande av Europaparlamentsvalet 2019 och därtill sammanhängande uppgifter är utmärkt, då valet har genomförts i tid, på ett säkert sätt och i enlighet med vallagens bestämmelser.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☐ Gott ☒ Utmärkt

2. Livsmedelskontroll, djurskydd, allmänna veterinära frågor

Länsstyrelsen har under året genomfört verksamhet inom alla de områden som ingår i sakområdet. *Riskbaserad kontroll* och *verksamhet som ger effekt* har varit viktiga principer för de prioriteringar och det arbetsupplägg som behövs för hög måluppfyllelse. Ett exempel på detta är att uppföljningar av beslut och kontroller där brister konstaterats har prioriterats då detta är av stor betydelse för att säkerställa att verksamhetsutövarna vidtar de åtgärder som behövs för att de övergripande målen för livsmedelskedjan ska uppnås.

De operativa mål som framgår av *Sveriges fleråriga kontrollplan för livsmedelskedjan* har i allt väsentligt uppnåtts. Det gäller såväl volym- och kvotmål som de mål som kopplar till likriktning och service och är resultatet av ett långsiktigt och kontinuerligt utvecklingsarbete kring rutiner och arbetssätt. Mer detaljerade redogörelser kring måluppfyllelsen och arbetet kopplat till detta finns i redovisningen av regleringsbrevsuppdrag 1.18.

Under 2019 har Länsstyrelsens arbete med de uppgifter som togs över från Polismyndigheten i juni 2018 utvecklats vidare. Det omfattande förberedelsearbete som genomfördes inför övertagande har gett god effekt och inneburit att rutiner och arbetsmetoder kunnat konsolideras under året. Såväl lagen om tillsyn av hund och katt som verkställighet av beslut har under 2019 blivit en helt integrerad del av verksamheten. Länsstyrelsens bedömning är att intentionerna med förändringen fått genomslag såtillvida att det i många fall är ett effektivare och enklare tillvägagångssätt att verkställigheten hanteras av den beslutande myndigheten.

Resultatmått och resultatanalys – Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor

Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor (verksamhet 28*)	2019	2018	2017
Årsarbetskrafter män	1,0	0,4	0,8
Årsarbetskrafter kvinnor	11,0	11,1	8,7
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr) totalt	13 922	13 830	11 567
Antal ärenden, inkomna och upprättade	2 197	1 935	1 971
Antal beslutade ärenden	2 164	1 956	1 982
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	0	1	1
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	0	0
Resultatindikator: Andel av länets kontrollobjekt med livsmedelsproducerande djur som kontrollerats med avseende på djurskydd (%)	11,1	11,4	17,1

Både antalet årsarbetskrafter och verksamhetskostnaderna ligger på samma nivå som 2018 samtidigt som antalet ärenden ökat med 13,5 procent. Det är områdena *Djurskydd och primärproduktion* som står för denna ökning. Djurskyddsärendena dominerar och utgör 80 procent av det totala antalet ärenden inom sakområdet. Procentuellt sett är det antalet kontroller inom primärproduktionen som ökat mest med 35 procent, vilket är resultatet av en tydlig prioritering av detta område under året.

I jämförelse med 2017, dvs. innan Länsstyrelsen tog över Polismyndighetens uppgifter inom djurområdet, kan man konstatera att antalet ärenden per årsarbetskraft minskat från 207 till 183. Detta indikerar att de nya uppgifterna, och då framför allt verkställighetsärendena, är förhållandevis resurskrävande. Man kan dock se att antalet ärenden per årsarbetskraft ökat med 9 procent (från 168 till 183) jämfört med 2018 (året då uppgifterna övertogs) fr.o.m. 1 juni, vilket är ett väntat resultat då arbetet under 2019 funnit sina former och det förberedelsearbete som gjordes 2018 gett resultat.

Samlad bedömning av resultat

Den samlade bedömningen är att resultatet för området är utmärkt. Arbetet har bedrivits riskbaserat där livsmedelssäkerhet i hela produktionskedjan, tillsammans med smittskydd och antibiotikaresistens, varit huvudfokus. De mål, nationella och Länsstyrelseegna, som satts upp har i allt väsentligt uppfyllts. Mer detaljerade redogörelser kring måluppfyllelsen och arbetet kopplat till detta finns i redovisningen av regleringsbrevsuppdrag 1.18.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☐ Gott ☒ Utmärkt

3. Regional tillväxt

Övergripande kommentar av resultat, volymer och kostnader i förhållande till uppgifter

Länsstyrelsen har att förhålla sig till den *Nationella strategin för regional tillväxt och attraktionskraft 2014–2020*, den regionala strategin *Värmlandsstrategin 2014–2020*, det regionala strukturfondsprogrammet *Norra Mellansverige*, de territoriella programmen *Interreg Sverige-Norge*, *Nordsjöprogrammet* och *Östersjöprogrammet* m.fl. strategier och program. Till det tillkommer arbetet inom *Landsbygdsprogrammet 2014–2020* och *Agenda 2030*. Den samlande bilden av strategier som berör området Regional tillväxt är komplex.

Resultatmått och resultatanalys – Regional tillväxt

För att nå målet med den regionala tillväxtpolitiken har fyra prioriteringar identifierats (Prop. 2019/20:1 Utgiftsområde 19). Dessa är:

- Innovation och företagande
- Attraktiva miljöer och tillgänglighet
- Kompetensförsörjning
- Internationellt samarbete

Länsstyrelsen har valt att redovisa fördelning av beslutade regionala tillväxtmedel utifrån de identifierade prioriteringsområdena, se tabell Regional Tillväxt i detta avsnitt.

Länsstyrelsen har prioriterat den internationella verksamheten under många år och använder den som en plattform för att skapa förutsättningar för övriga prioriteringar. Därav är en hög andel av medel fördelat på prioritering Internationellt samarbete. Inom området Kompetensförsörjning ligger *Grensetjänsten 2019*, som syftar till att minska gränshindren för arbetstagare som arbetar över gränsen. Inom Attraktiva miljöer och tillgänglighet ligger projektarbete inom vandringsleder, livsmedelsstrategi och trygga platser. Inom Innovation och företagande återfinns insatser för regionalisering av det nationella skogsprogrammet och fiskeområde Väneren. Nedan i texten, men också under återsrapporteringskrav 1.13 och 1.14, beskrivs insatser som gjorts under året mer detaljerat.

Internationellt samarbete och projektverksamhet

Internationella sekretariatets verksamhet har sin grund i att bedriva transnationella, interregionala och gränsöverskridande projekt – från uppbyggnad av nätverk, strategiska allianser och projektriggning till genomförande av projekt.

Det internationella arbetet sker i enlighet med regionala och nationella strategier och sammanhållningspolitikens mål. Länsstyrelsen har haft stor aktivitet inom europeiskt territoriellt samarbete och har under året varit aktiv i tretton olika internationella projekt. Myndigheten har haft rollen som projektägare i fyra projekt, regional koordinatör för värmländska partnerskap i tre projekt samt som partner i resterande sex projekt. De tematiska områdena för projekten där Länsstyrelsen varit projektägare är gränsfrågor, miljö och kultur. Övriga tematiska områden som Länsstyrelsen jobbat internationellt inom har varit klimatanpassning, digitalisering och internationalisering av företag. Inom ramen för varje internationellt projekt finns jämställdhet med som ett horisontellt mål och det finns en aktiv strävan efter en jämn könsfördelning i styrgrupper, möten, konferenser och andra projektaktiviteter. Målet med det internationella arbetet är en hållbar regional utveckling för Värmland eftersom allt fler av dagens utmaningar kräver samarbete över nationsgränser.

Länsstyrelsen har under 2019 haft skrivna samarbetsavtal med 102 partners i Europa inom ramen för de internationella projekten samt gemensamt medlemskap med än fler regioner i Europa genom aktiv medverkan i allianser och nätverk. De nätverk där Länsstyrelsen varit mest aktiv under 2019 är *Association of European Border Regions (AEBR)* och *Environmental Conferences of the Regions in Europe (ENCORE)*. I båda de nätverken har Länsstyrelsen en plats i styrgruppen. Partnerskapen och nätverken bidrar till omvärldsbevakning gällande olika tematiska områden och finansieringsprogram samt möjliggör värmländska organisationers deltagande i europeiska territoriella samarbeten. Länsstyrelsen har också en plats som ledamot i *Subkommittén för Interreg Nordsjön* och är på det sättet med och styr vilka projekt i Nordsjöregionen som Sverige anser ska godkännas.

EU:s strategi för Östersjöregionen

Inom ramen för EU:s strategi för Östersjöregionen har Länsstyrelsen deltagit i strategins genomförande genom transnationella och interregionala projekt. Länsstyrelsen samarbetar i projekt med bl.a. Tyskland, Danmark och Norge inom ett flertal av strategins mål. Länsstyrelsen arbetar med frågor inom sakområden som regional tillväxt, naturvård, miljövård, risk och säkerhet, landsbygdsutveckling och samhällsbyggnad. Länsstyrelsens arbete med direkt koppling till strategins genomförande fokuserar på att initiera och delta i internationellt samarbete och internationella projekt vars mål bidrar till myndighetens verksamhet och länets utveckling. Länsstyrelsen bidrar genom detta arbete till ett flertal av strategins prioriterade tematiska områden, t.ex. *PA Bioeconomy*, *PA Health*, *PA Innovation*, *PA Internal Market*, *PA SME*, *HA Capacity*, *HA Climate* och *HA Neighbours*.

De delmål som närmast berör Länsstyrelsens verksamhet är:

- Baltic Sea region as a frontrunner for deepening and fulfilling the single market
- EUSBSR contributing to the implementation of Europe 2020 Strategy
- Improved global competitiveness of the Baltic Sea region
- Climate change adaptation, risk prevention and management
- Rich and healthy wildlife
- Connecting people in the region.

Grensetjänsten Norge-Sverige

Länsstyrelsen har sedan 1990-talet engagerat sig i Grensetjänsten Norge-Sverige, fysiskt beläget i Morokulien på svensk-norska gränsen mellan Värmland och Hedmark/Innlandet. Grensetjänsten är ett gränsöverskridande samarbete mellan Sverige och Norge och en del av det nordiska samarbetet samt en myndighetssamverkan mellan bl.a. norska NAV, Arbetsförmedlingen och Länsstyrelsen för att underlätta ekonomisk aktivitet och tillväxt i Norge och Sverige. Finansieringen kommer i dag via Arbetsförmedlingen, NAV, Utrikesdepartementet, Nordiska Ministerrådet och projektmedel från bl.a. Länsstyrelsen och Region Värmland. Länsstyrelsen har en tydlig roll som ordförande i Grensetjänstens styrgrupp och har tre anställda medarbetare placerade i Morokulien.

Grensetjänstens arbete blir alltmer digitalt och antalet förfrågningar är ökande. Bakom ökningen står framför allt en ökande ström med förfrågningar från företag. Grensetjänsten har ett stort myndighetsnätverk bakom sig för att kunna ge relevant information. I det dagliga arbetet identifieras gränshinder. Dessa hinder lyfts för vidare beredning till *Grenserådet* där berörda myndigheter, båda regeringarna, regionala samverkansorganisationer, kommuner och näringsliv är representerade. Varje år pågår ett intensivt arbete för att identifierade gränshinder ska kunna elimineras eller reduceras. Ett gränshinder som identifierats och lyfts till *Grenserådet* under 2019 är gränshindret gällande sjukpenninggrundande inkomst för gränsarbetare. Detta hinder är nu åtgärdat vilket innebär

att för en gränsarbetare som återvänder till Sverige efter arbete i Norge gäller samma regler som inom EU/ESS.

Det sker också ett kontinuerligt samarbete mellan myndigheter på både svensk och norsk sida i en s.k. *Förenklingsgrupp* som jobbar med att det ska bli enklare för både privatpersoner och företag att verka på andra sidan gränsen. Förenklingsarbetet hanterar just nu socialförsäkrings- och skattefrågor och kan konkret röra sig om att ta fram förenklade blanketter. Norge har som Sveriges största handelspartner stor påverkan på svenskt näringsliv och arbetsmarknad längs hela riksgränsen.

Länsstyrelsen har tillsammans med Grensetjänsten fortsatt samarbetet med Nordiska Ministerrådet, samt med de andra nordiska informationstjänsterna – Greater Copenhagen and Skåne Committee och Nordkalottens Gränstjänst – och har utökat gränshinderssamarbetet med ett antal gränskommittéer vid den svensk-norska gränsen.

Övriga prioriteringar och insatser

Under året har ett arbete genomförts för att få ett projekt beviljat kring fler kvalitetssäkrade vandringsleder i Värmland, vilket syftar till att länet ska få fler vandringsleder där både skogsägare, friluftsutövare och entreprenörer inom besöksnäring är nöjda. Projektet finansieras via Landsbygdsprogrammet och arbetet beräknas pågå fram till 2022. Länsstyrelsen har också medverkat i ett antal arbetsgrupper och styrgrupper kring besöksnäringens frågor kopplat till vandrings- och cykelleder i syfte att jobba för gemensamma insatser för att stärka besöksnäringen i länet.

Tillsammans med Länsstyrelsen Dalarna, Svenska Stads kärnor och Tryggare Sverige har Länsstyrelsen medverkat i ett förstudieprojekt, *BID – samverkan för trygga platser*, under hösten. Förstudien har finansierats av Vinnova. Syftet med förstudien har varit att föra samman organisationerna Svenska Stads kärnor och Tryggare Sverige för att arbeta med gemensamma frågeställningar. Förstudien har tagit fram nya modeller för att förebygga brott och skapa trygga platser i våra svenska kommuner och kommunerna har under hösten fått erbjudande om att medverka i ett eventuellt nytt projekt, också det delfinansierat av Vinnova.

Länsstyrelsen har under året samverkat med bl.a. Skogsstyrelsen för att det nationella skogsprogrammet ska få genomslag på regional nivå. Arbetet finansieras av medel för regionala tillväxtåtgärder och utförligare beskrivning finns under återrapporteringskrav 1.14. Vidare har kartläggning, omvärldsbevakning och benchmarking genomförts inom området Livsmedelsstrategin, se återrapporteringskrav 1.17.

Under 2019 har arbetet med omarrondering och rationalisering av skiftesstrukturen med hjälp av Jordfonden gått mycket bra. Genom detta arbete bidrar Länsstyrelsen med att skapa bättre förutsättningar att bedriva ett bra och enklare skogsbruk genom rationellare brukningsenheter och därmed möjlighet att utvecklas som företagare. Under 2019 har Länsstyrelsen genomfört cirka 25 fastighetsaffärer till ett värde av cirka 11 miljoner kronor.

Länsstyrelsen har också under året finansiellt stöttat projektinitiativet *Paper Province Innostep* och stål- och verkstadsprojektet *STIVI* via stöd från utvecklingsmedel kopplat till kapitalförsörjning. *Innosteps* mål är att öka inflödet av entreprenörer och innovatörer inom skoglig bioekonomi och möjliggöra utveckling av företag i tidiga skeden. *STIVIs* mål är att öka innovationsförmågan hos små- och medelstora företag kopplat till regionens stål- och verkstadsindustri.

Regional tillväxt (verksamhet 30*)	2019	2018	2017
Årsarbetskrafter män	2,5	3,8	3,8
Årsarbetskrafter kvinnor	7,6	6,0	5,6
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr) totalt	11 635	11 675	10 771
Antal ärenden, inkomna och upprättade	22	154	160
Antal beslutade ärenden	12	168	99
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	5	0	22
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	6 265	27 764	26 816
Resultatindikator: prioritering i nationell strategi			
Utbetalat projektstöd inkl. uppföljning och utvärdering, anslag 1:1 Regionala tillväxtåtgärder, tkr	3 577		
Projektstöd fördelat på prioritering i nationell strategi, procent			
1. Innovation och företagande	18 %		
2. Attraktiva miljöer och tillgänglighet	17 %		
3. Kompetensförsörjning	4 %		
4. Internationellt samarbete	48 %		
4. Övriga insatser	13 %		

Minskning av ärenden och lämnade bidrag är en effekt av överlämning av större delen av anslag 1:1 regionala tillväxtåtgärder till Region Värmland 1 jan 2019. Resultatindikatorerna visar utbetalda projektmedel/prioritering i nationell strategi. Länsstyrelsen Värmland har valt att endast redovisa utbetalda projektmedel för år 2019 då utfallet skiljer sig väldigt från tidigare år och jämförelse över åren är svår att göra. Det kan dock konstateras att den internationella verksamheten omfattar nästan hälften av totalt utbetalade medel 2019. Verksamheten är omfattande och syftar till att bidra till övriga prioriteringar men också myndighetens övriga uppdrag och verksamhetsområden.

Samlad bedömning av resultat

Länsstyrelsen bedömer att insatserna inom området regional tillväxt har bidragit positivt till det regionala tillväxtarbetet i länet. Insatser har genomförts på såväl lokal som regional nivå och bedrivits genom regionala, nationella och internationella projekt och/eller insatser som t.ex. seminarier och mötesforum.

Länsstyrelsens internationella sekretariat har samordnat myndighetens territoriella samarbete och internationella projektverksamhet vilket har stärkt såväl Länsstyrelsen som andra värmländska organisationers position i EU. Vidare har Länsstyrelsen medverkat i framtagandet av länets nya regionala utvecklingsstrategi (RUS) och det finns en ömsesidig strävan om ett fortsatt gott samarbete under kommande år. Sammanfattningsvis kan konstateras att nära hälften av de regionala utvecklingsmedel som Länsstyrelsen disponerar fördelas på Internationella samarbeten. Det är ett strategiskt val då myndigheten under många år sett dessa medel som en plattform för att skapa förutsättningar och en möjlighet att växla upp arbetet inom många av myndighetens uppdragsområden.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

4. Infrastrukturplanering

Övergripande kommentar av resultat, volymer och kostnader i förhållande till uppgifter.

Arbete med väg- och järnvägsplaner

Samarbete med Trafikverket

Länsstyrelsen har vanligtvis myndighetsträffar med Trafikverkets anställda i Karlstad två gånger årligen för att diskutera utveckling av samverkan i infrastrukturprojekt och planering av dessa. Träffarna utgör ett viktigt forum för ett gott samarbete myndigheterna emellan. Efter fjolårets myndighetsträff konstaterades att platsbesök är av stor nytta i komplexa ärenden varför metoden fortsättningsvis bör användas oftare i komplexa ärenden. Vid vårens möte, då Länsstyrelsen hade ansvar för planering av och kallande till träff, förlades träffen därför dels på Länsstyrelsen, dels i fält vid den år 2017 färdigställda vägsträckan E18 Björkås–Skutberget.

Länsstyrelsen träffar terminsvis Trafikverkets miljöspecialister i Region Väst tillsammans med övriga berörda länsstyrelser i regionen, för diskussion om övergripande och strategiska frågor. På grund av personalbyten inom Trafikverket utgick dock terminens tillfälle. Med anledning av detta bjöd Länsstyrelsen därför även in Trafikverkets miljöspecialister från regionkontoret i Göteborg samt infrastrukturhandläggare från länsstyrelserna i Västra Götaland och Halland till Karlstad för att delta i fältbesöket.

Ute i fält besöktes platser där kompensations- och skyddsåtgärder genomförts för vattentäkt, skyddade arter, faunapassager och för intrång i naturreservat. Fältbesöket möjliggjorde möten över en bredd av kompetenser på de båda myndigheterna och gav goda insikter i de olika utmaningarna som projektet innebar för alla parter. Träffen blev mycket uppskattad och gav nya kontakter och erfarenheter samt inte minst en ökad förståelse för varandras roller.

I november arrangerade länsstyrelsernas beredningsgrupp för infrastruktur en tvådagarsutbildning i Uppsala. Länsstyrelsens infrastrukturhandläggare deltog tillsammans med två planhandläggare och tre handläggare för miljöskyddsärenden i syfte att öka och sprida handläggarkompetensen för denna ärendegrupp inom myndigheten. Utbildningen renderade i utökad förståelse för planeringsfrågor inom området och samlade krafter för framtida ärendeberedning och handläggning.

Åtgärdsvalsstudier (ÅVS)

Under 2019 har Trafikverket fortsatt utredandet av väg E18 genom Karlstad. En workshop hölls under hösten där Länsstyrelsen bevakade frågor om bl.a. bostadsbyggande, störningar och klimatanpassning. Slutrapport över åtgärdsvalsstudien har varit ute på remiss.

Länsdelsträffar

Länsstyrelsen har medverkat vid Trafikverkets tre länsdelsträffar i länet. Träffarna arrangeras årligen av Trafikverket i samarbete med övriga regionala aktörer inom infrastrukturuområdet. Vid träffarna utbytte kommuner, regionen, kollektivtrafikbolag och Länsstyrelsen nyheter och nulägesrapporter inom infrastrukturuområdet. Deltagande aktörer berättade även hur deras arbetssätt ser ut och hur förväntningarna ser ut på övriga närvarande parter. Huvudfokus för årets länsdelsträffar var kommunala trafikstrategier. Länsstyrelsens medverkan fokuserade på hur trafikstrategier ska integreras i översiktlig

planering. Länsdelsträffarna utgör ett bra tillfälle att knyta kontakter och öka respektive organisations förståelse för de andra parterna och deras roller.

Projektet Tåg i tid

Samarbetet inom ramen för projektet *Tåg i tid* har fortlöpt under 2019. Länsstyrelsen har löpande deltagit i koordineringsgruppsmöten för projektet och fört diskussioner med projektets olika parter i pågående delprojekt. I december invigdes delprojektet *Pråmkanalen* – ett nytt dubbelspår och en ny tågbro i de centrala delarna av Karlstad. Projektet förväntas få stora positiva effekter på framkomligheten och robustheten och därmed också möjligheten att följa tidtabeller. Förberedande arbeten i fält har inletts för projektet *Mötesspår Välsviken* och samråd om vattenverksamhet har inletts för anläggandet av mötesspår i Väse.

Bredband

En digital infrastruktur som ger alla hushåll och företag i länet tillgång till bredband är en förutsättning för att människor ska kunna ta del av de samhällstjänster och kommersiella tjänster som följer med digitalisering. Länsstyrelsens arbete med den regionala bredbandsutbyggnaden har fortsatt under året och har fortsatt inneburit mycket arbete. Engagemang och intresse från allmänheten och de kommersiella aktörerna har fortsatt varit betydande.

Mellan 10 december 2018 och 10 januari 2019 genomfördes fem utlysningar för utbyggnad av accessnät inom Landsbygdsprogrammet (LBP). Totalt beviljades 67,3 miljoner kronor under 2019, fördelat på ansökningar från kommersiella aktörer i Torsby, Eda, Filipstad, Grums och Hagfors kommuner.

Tidigare beviljat bredbandsstöd inom LBP är 103,1 miljoner kronor 2016 och 60,5 miljoner kronor 2017. Sammantaget förväntas det beviljade stödet resultera i att 6 100 permanentushåll får en bredbandsanslutning, utöver dessa anslutningar tillkommer anslutningar till företag och fritidshus.

Värmland är ett av sju län som också har stöd för utbyggnad av ortsammanbindande nät via Europeiska Regionala Utvecklingsfonden (ERUF). I Region Värmlands projekt har kommunerna haft möjlighet att medfinansiera och därmed ansöka om utbyggnad via ERUF. De båda stöden har stimulerat marknaden och under det gångna året har det varit ett fortsatt intresse för ökad utbyggnad av tätortsnära landsbygdsområden och tätbebyggda landsbygdsområden på kommersiell grund. För Länsstyrelsens del har samordningen av stöden inneburit en minskning av antalet ansökningar, personalstyrkan har bl.a. av den anledningen minskats, vilket gjordes redan under år 2018.

Under året har Länsstyrelsen även deltagit i möten internt, regionalt och nationellt, bl.a. på de regelbundna nätverksträffar som genomförs inom ramen för *Länssamverkan bredband* (LSB2) där länsstyrelserna, Jordbruksverket, Tillväxtverket, PTS, Bredbandsforum, Digitaliseringsrådet, Näringsdepartementet m.fl. medverkar. Gemensamma träffar med de kommunala bredbandssamordnarna i form av olika informations- och utbildningsinsatser samt enskilda möten med privata aktörer har också genomförts.

Grundläggande betaltjänster

Länsstyrelsen har medel från Post- och telestyrelsen dels för att säkerställa den fysiska tillgängligheten till grundläggande betaltjänster i form av stödfinansierade ombud, dels för att anordna utbildning och informationsinsatser i syfte att öka tillgången till dessa tjänster digitalt. Detta arbete rapporteras årligen till Länsstyrelsen Dalarna och har presenterats vidare till infrastrukturdepartementet, december 2019.

Tillgången till bredband/fiber hos privatpersoner, företag och föreningar är generellt sett god. Dock kvarstår faktumet att ha tillgång till, inte per automatik innebär samma sak som att nyttja utbudet. Det krävs ofta både teknisk förmåga och en ekonomisk insats för att ansluta sig. I vissa delar av länet är mobiltäckningen svag, det drabbar ett fåtal men för dem utgör det ett betydande problem. I flera kommuner tas det fasta telefonnätet bort vilket skapar stora utmaningar för de (främst äldre) som inte kan hantera en mobiltelefon. Därför sker kontinuerliga insatser för att öka tillgången till både digitala banktjänster och ombud som tillhandahåller banktjänster med personlig service.

Resultatmått och resultatanalys – Infrastrukturplanering

Infrastrukturplanering (verksamhet 34*)	2019	2018	2017
Årsarbetskrafter män	0,3	0,4	1,1
Årsarbetskrafter kvinnor	1,2	0,9	0,6
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr) totalt	1 714	1 431	1 909
Antal ärenden, inkomna och upprättade	59	34	40
Antal beslutade ärenden	35	29	45
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	0	0	0
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	218	401	495

Inom infrastrukturplanering ingår vitt skilda områden som planering för byggande av väg och järnväg men också bredbandsinfrastruktur och grundläggande betaltjänster. Antalet inkomna ärenden har ökat medan utbetalade belopp i bidrag har minskat. Detta tyder på att antalet tillståndsärenden och beslut om yttranden har ökat medan antalet bidragsärenden gått ned.

Samlad bedömning av resultat

Arbete med väg- och järnvägsplaner

Länsstyrelsens goda samarbete och löpande dialog med nationella och regionala myndigheter har gjort att ett antal infrastrukturprojekt av stor betydelse för länet har kunnat utvecklas under 2019. Samtidigt har Länsstyrelsens arbete bidragit till att frågor kring bostadsförsörjning, kulturmiljöaspekter, klimatpåverkan, klimatanpassning, miljö kvalitetsnormer, geoteknik, skyddade och hotade arter samt övriga miljöfrågor har lyfts och bättre integrerats i den nationella och regionala infrastrukturplaneringen.

Bredband

Den strukturerade och fördjupade samverkan i bredbandsfrågor mellan Länsstyrelsen och Region Värmland har fortsatt under året genom det gemensamma projektet *NAV för bredbandsfrågor i Värmland*. NAV är ett regionalt samordningskansli för bredbandsfrågor som finansieras med medel från ERUF och samordnas av den regionala bredbandskoordinatören anställd av Region Värmland. Det gemensamma projektet underlättar bl.a. samordningen av medel från de båda programmen (ERUF, LBP) för bredbandsutbyggnaden i länet.

Inom ramen för projektet har länets bredbandsinfrastruktur kartlagts med hjälp av GIS-verktyg. Kartläggningen visar befintligt fast bredband samt pågående och planerad utbyggnad inom länet. Analysen har också redovisat konsekvenser av avvecklingen av xDSL-baserat bredband. Med hjälp av kartläggningen, och enskilda möten med kommunernas bredbandssamordnare, finns en bra bild av utbyggnadsbehovet i länet. Denna nulägesanalys har använts för att planera och strukturera den fortsatta bredbandsutbyggnaden i länet.

Utöver ovanstående analysarbete har en utvidgad analys gjorts för att lokalisera de områden i respektive kommun som är särskilt svåra och kostsamma att bygga ut med bredband. Denna utvidgade analys har utgjort grunden för de utlysningar som genomförts och genomförs i länet, där en samordning görs mellan ERUF och Landsbygdsprogrammets medel för att möjliggöra en utbyggnad av accessnät i kommunernas svåraste områden.

Länsstyrelsen konstaterar att det bredbandsstöd som hittills fördelats inom ramen för landsbygdsprogrammet har gjort stor nytta i länet och nyttan kommer att öka ytterligare när samtliga pågående och planerade projekt har genomförts.

Grundläggande betaltjänster

Länsstyrelsen har under året tagit beslut om att ge stöd till ett nytt ombud som med personlig service tillhandahåller grundläggande betaltjänster. Ytterligare ett befintligt ombud har fått förlängt inom ramen för statligt stöd i tillhandahållande av betaltjänster.

En omfattande enkätundersökning har genomförts i merparten av länets kommuner bland seniorer över 65 år kring vilket behov som finns av utbildning samt vilka digitala tjänster som har störst intresse hos respondenterna. Denna visar på ett stort utbildningsbehov och där den digitala tjänst som flest äldre är intresserade av är banktjänster.

Under året har flera utbildnings- och informationsinsatser anordnas i länets kommuner för målgrupperna äldre, individer med funktionsnedsättning och nyanlända. Målet var att öka tillgången till digitala betaltjänster. Effekterna av dessa har varit mycket positiva då både kunskapen och tilltron till dessa tjänster har ökat.

Under året har Länsstyrelsen också arrangerat och deltagit på mässor för äldre och individer med funktionsnedsättning och därmed ökad kunskaperna inom området.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

5. Hållbar samhällsplanering och boende

Övergripande kommentar av resultat, volymer och kostnader i förhållande till uppgifter

Länsstyrelsen har ett inarbetat system med treveckorscykler för handläggning av detaljplaner, något som är väl känt och uppskattat hos kommunerna. Genom att samla ärenden till beredning var tredje vecka underlättas tydligheten i när Länsstyrelsen kommer att avge yttranden. Vid beredningar deltar medarbetare från olika enheter för att samlat gå igenom planärendena. Vidare deltar regelmässigt Trafikverket vid dessa möten.

God dialog med kommunerna leder till effektiv handläggning av planer

Under 2019 har fokus legat på att utveckla de tidiga samråden i den struktur med fasta mötestider som infördes året innan. Den innefattar samtliga kommuner i länet där kommunerna på fasta tider kan boka tid med Länsstyrelsen för tidig avstämning i planärenden. Värde av tidiga samråd för att få en väl fungerande planprocess är mycket stort. Utöver dessa plansamråd sker regelbundna kontakter med alla länets kommuner i enskilda frågor då Länsstyrelsen ofta får ta den rådgivande rollen.

Under året har antalet planärenden ökat jämfört med året innan. Komplexiteten i många planärenden har ökat och det har medfört att det i en del fall har varit svårt att i alla delar hålla de av kommunerna satta svarstiderna. En systematisk och effektiv handläggning av detaljplaner är ett viktigt instrument som bidrar till att hålla tempot uppe i plan- och byggprocesserna, vilket i förlängningen främjar en hållbar och långsiktig utveckling i hela länet.

Möten med kommunernas planerare

Länsstyrelsen anser att det är av största vikt att ha nära kontakt med länets kommuner och dess planerare. Samverkan med detta syfte sker i flera olika former. Länets samtliga planerare inbjuds två gånger årligen till *Forum för värmländska planerare* för att diskutera gemensamma frågor. Vårens träff arrangerades av *Länets plankonsulter* där fokus låg på gemensamma frågor och ett studiebesök på den nya CLT-fabriken i Grums som är Sveriges största anläggning för produktion av korslimmat trä för byggindustrin. Vid höstens träff samlades länets planerare i Hammarö kommun för att diskutera gemensamma frågor och ta del av kommunens planeringsutmaningar. Stor utbyggnad av skolor var fokus liksom renovering av äldre bebyggelse och äldreboenden.

Samarbete med Karlstads universitetet höjer plankompetens i länet

Länsstyrelsen har sedan ett antal år ett samarbete med Karlstads universitet och dess samhällsplanerarutbildning. Syftet med samarbetet är att Länsstyrelsen ska bidra till länets långsiktiga kompetensförsörjning inom samhällsplaneringen. Företrädare för Länsstyrelsen håller återkommande föreläsningar på utbildningen och som en del i samverkan erbjuds två praktikplatser hos Länsstyrelsen under höstterminen. Studenterna som gör praktik på Länsstyrelsen får en inblick i samhällsplaneringens olika delar och möjlighet att bidra till Länsstyrelsens verksamhet genom fördjupningsprojekt. Under 2019 handlade praktikanternas projekt om att kartlägga hur geotekniska frågor har hanterats över tid i länets detaljplaner.

Bostadsförsörjning

Länsstyrelsen har också tagit fram den årliga regionala bostadsmarknadsanalysen (BMA) som beskriver läget på den värmländska bostadsmarknaden. Analysen för år 2019 hade rubriken *Bostadsförsörjning mer än bara bostadsbyggande* där frågan kring vad

bostadsförsörjning är beskrivs och problematiserades. Vidare har Länsstyrelsen lämnat råd och information om lagen om bostadsförsörjning direkt till kommunerna. Bostadsbyggandet i länet har legat på en fortsatt hög nivå. Volymen ligger dock huvudsakligen inom Karlstad med kringområden. För övriga kommuner kvarstår utmaningar vad gäller anpassning av det befintliga bostadsbeståndet till olika grupper samt problem med nedskrivningsregler.

Stöd till nybyggnad och energieffektivisering

Under 2019 har stödhanteringen växt i omfattning och Länsstyrelsen har utökat personalstyrkan inom området för att möta behovet. Intresset för solcellsstödet är fortsatt stort och fokus har här varit att minska kötiden. På grund av den ojämna tillförseln av medel har kötiderna tyvärr på nytt växt under året för att vid årets slut vara cirka 10 månader.

Intresset för stöd till nybyggnation av hyres- och studentbostäder har varit fortsatt stort under året. Länsstyrelsen konstaterar med tillfredsställelse att stödet inneburit att kommuner där det inte förekommit någon nybyggnation av hyresrätter, i vissa fall på flera decennier, nu har fått igång en bostadsproduktion. Stödets utformning har gjort att små hyreslägenheter med god tillgänglighet har tillkommit, ett segment som det i många kommuner rått brist inom.

Intresset för radonbidraget växer alltmer. Länsstyrelsen ser här en problematik i att antalet konsulter och entreprenörer med rätt kompetens är få.

Kommuner pekar ut strandnära områden för landsbygdsutveckling

Flera av länets kommuner har under året arbetat med att ta fram LIS-planer. I några fall har kommuner även ersatt äldre LIS-utpekanden med nya.

Länsstyrelsens övergripande synpunkt är att olika LIS-planer skiljer sig åt i fråga om hur väl lokaliseringsprövningen är utredd i planarbetet. I vissa områden är utredningarna välgjorda och Länsstyrelsen kan bedöma lämpligheten. I andra områden/kommuner är LIS-utpekandet mer schematiskt och lokaliseringsfrågan skjuts därmed till senare mer detaljerade planeringsskeden eller till bygglovgivningen.

Riskhänsyn i planprocessen

Under året har Länsstyrelsen valt att göra särskilda kompetenshöjande satsningar inom ras, skred och erosion. Satsningarna har riktats till såväl Länsstyrelsens egen personal, som till planhandläggare och beredskapssamordnare i länets kommuner. Åtgärderna har dels bestått av att etablera en tydligare kontakt och samarbete med handläggare på Statens Geotekniska Institut (SGI), dels har förberedelser gjorts för att kunna genomföra ett kunskapshöjande seminarium riktat till framför allt kommunerna i länet. De satsningar som genomförts har resulterat i att Länsstyrelsen skickat fler planer till SGI för granskning i jämförelse med tidigare år. Tidigare år har planer endast i undantagsfall skickats till SGI för granskning men sedan senhösten 2019 har fyra planer lämnats in för granskning till SGI. Denna ökning har medfört att såväl Länsstyrelsen som kommunerna uppmärksammar frågan på ett tydligare sätt.

Länsstyrelsen har under året påbörjat ett arbete för att lyfta vikten av att medvetandegöra kopplingen mellan kommunernas risk och sårbarhetsanalyser (RSA) och översiktsplaneringen. Länsstyrelsen ser att det finns stora synergieffekter att vinna om kommunerna i högre grad samverkar internt inom dessa processer.

Länsstyrelsen ser att det finns utmaningar i att strikt tillämpa Boverkets riktlinjer avseende översvämning. I och med att länet har flera orter som är uppbyggda kring ett vattennära läge, eller på deltan, är det svårt att främja nybyggnation och samtidigt ha en strikt tillämpning av Boverkets riktlinjer. Svårigheterna accentueras ytterligare då

exploateringsintressena i stor utsträckning tenderar att fokusera på vattennära lägen. Här ser Länsstyrelsen att det finns ett arbete att göra gällande utvärdering av risken för översvämning, samt att kopplingen mellan RSA och översiktsplaneringen kan vara ett verktyg för att föra processen framåt.

Länsstyrelsen ser även att det finns utmaningar gällande granskning av riskanalyser för farligt gods. I dagsläget saknas nationella riktlinjer gällande framtagandet av riskanalyser. Länsstyrelsen ser ett behov av samordning på ett nationellt plan i denna fråga, framför allt då många städer bygger om sina resecentra vilket skapar ett mer sammanlänkat transportsystem där fler människor uppehåller sig. Detta gör att det är särskilt viktigt att ha verktyg för att på ett bra sätt stötta kommunerna i planprocessen och granska riskaspekterna avseende farligt gods.

Länsstyrelsens samverkan med övriga länsstyrelser

Länsstyrelserna samarbetar inom sakområdet genom nätverket *FORUM för hållbart samhällsbyggande*. Under året har ett stort omorganiseringsarbete av nätverket bedrivits. Målet för omorganisationen har varit att utveckla det strategiska arbetet, att stärka Länsstyrelsens olika roller inom berörda sakområden samt att ytterligare utveckla samarbetet mellan länsstyrelserna. Nätverket har expertgrupper med tillhörande handläggarnätverk som bereder olika gemensamma frågor, remisser och regleringsbrevs-uppdrag. Grupperna sätts samman för att maximalt utnyttja kompetensen hos länsstyrelserna. Nätverket anordnar årligen ett en konferens för samtliga medarbetare inom sakområdet – *Plan- och bostadsdagarna*. År 2019 hölls mötet i Uppsala med Länsstyrelsen Uppsala som värd.

Rådet för hållbara städer

Regeringen inrättade i december 2017 ett *Råd för hållbara städer* som ska verka för att genomföra regeringens politik för hållbar stadsutveckling. Rådets uppdrag är att stärka kommunernas förutsättningar att utveckla levande och hållbara städer. Länsstyrelserna ingår som en av 13 medlemmar i Rådet. Rådet leds av ordförande Helena Bjarnegård.

Rådet ska årligen redovisa en gemensam åtgärdslista av genomförda och planerade åtgärder som främjar en hållbar stadsutveckling och som myndigheterna avser utföra i samverkan. Rådet ska även redovisa förslag till regeringen på strategiskt viktiga frågor som helt eller delvis ligger utanför rådets ansvarsområde samt lämna förslag på eventuella frågor som behöver utredas. Den 1 mars 2019 lämnade rådet en åtgärdslista och redovisade arbetet under år 2018 i en rapport till regeringskansliet.

Under 2019 har bl.a. ett strategiskt dokument med övergripande mål och strategier för arbetet 2019–2022 tagits fram, ett nytt kansli har inrättats vid Boverket, Rådets webbplats *hallbarstad.se* har flyttats över från ArkDes till Boverket och arbete har påbörjats med att vidareutveckla webbplatsen. Rådet har även arrangerat ett gemensamt seminarium under Almedalen i juni 2019.

Länsstyrelserna har bidragit med att synkronisera rådets arbete med det arbete som bedrivs i *Miljömålsrådet*. Vidare har länsstyrelserna i rådets arbete poängterat vikten med att få en samlad och tydlig stat gentemot kommunerna och att det är viktigt att *Agenda 2030*, och då särskilt mål 11, står i fokus för rådets arbete.

Tillsynsvägledning och uppföljning inom plan- och bygglagstiftningen

Länsstyrelserna ska i enlighet med uppdrag 37 i regleringsbrevet för 2019 redovisa vilka tillsynsvägledande insatser som de har genomfört i respektive län under 2019. Uppdraget redovisas till Boverket under januari 2020. Formerna för redovisningen har arbetats fram av Boverket och länsstyrelserna genom länsstyrelsernas *Forum för hållbart samhällsbyggande*,

arbetsgrupp 6, Tillsynsvägledning bygg, som ansvarar för sådana uppdrag i regleringsbrev. Länsstyrelsen har en representant i forumets styrgruppen. Även i övrigt samverkar Länsstyrelsen med andra länsstyrelser och Boverket i främst tillsynsvägledningsfrågor.

I tillsynsvägledningen inom länet har Länsstyrelsen anordnat träffar med länets byggchefer samt besökt tre kommuners byggnadsnämnder. Länsstyrelsen har också mottagit besök av kommuner i tillsyns- och andra tillämpningsfrågor inom plan- och bygglagstiftningen. Vid träffarna med byggcheferna har mötet tagit upp aktuella och strategiska frågor och deltagarna har fått tillfälle att utbyta erfarenheter samt föra informella diskussioner i detta forum. Länsstyrelsen har också gett vägledning till kommunerna avseende tillsyn och övrig tillämpning av plan- och bygglagstiftningen genom kontakter via e-post och telefon.

Resultatmått och resultatanalys – Hållbar samhällsplanering och boende

Antalet planärenden har ökat under året. Ett konstaterande är att antalet stora och komplexa ärenden ökat i antal. Det har inneburit en ökad arbetsbelastning som i sin tur lett till svårigheter att i alla lägen kunna svara i utsatt tid. Detaljplaner har prioriterats och bostadsbyggandet har legat i fokus. Tidiga kontakter i plansammanhang blir allt viktigare för att tidigt ringa in de frågeställningar som kan bli avgörande för en plans genomförbarhet. Stödhanteringen har fungerat väl under året dock har medelstillelningens oregelbundenhet lett till att kötiderna, särskilt vad gäller solceller, på nytt har ökat.

Hållbar samhällsplanering och boende (verksamhet 40* och 41*)	2019	2018	2017
Årsarbetskrafter män	3,9	3,6	3,2
Årsarbetskrafter kvinnor	3,6	3,4	2,8
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr) totalt	8 743	8 260	6 498
Antal ärenden, inkomna och upprättade	1 262	1 161	669
Antal beslutade ärenden	1 025	1 015	562
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	2	1	1
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	0	0

Inom verksamheten hanteras främst planärenden inom PBL samt energi- och bostadsstöd. Antalet stödärenden, och då främst stöd till solceller, ökade kraftigt 2018 och ökningen kvarstod under 2019. För att hantera den ökande ärendemängden har bemanningen successivt utökats under 2018 och 2019.

Samlad bedömning av resultat

Den samlade bedömningen av resultatet för 2019 är gott. Trots ökande ärendeflöde har de uppsatta målen uppnåtts. Ett visst mått av sena svarstider har inte kunnat undvikas på grund av komplexa planärenden och hög arbetsbelastning under del av året. Vad gäller stödhanteringen har de egna målen nåtts. Dock har handläggningstiderna på nytt växt men det beror uteslutande på den medelsbrist som periodvis drabbat stöden till äldreboende, hyres- och studentbostäder samt stödet till solceller.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

6. Energi och klimat

Övergripande kommentar av resultat, volymer och kostnader i förhållande till uppgifter

Under 2019 har Länsstyrelsen antagit en ny långsiktig energi- och klimatstrategi för länet. Framtagandet har skett i dialog med andra aktörer. Länsstyrelsen har dessutom tagit fram en regional plan för infrastruktur för elfordon och för förnybara drivmedel.

Inom *Klimatklivet* har Länsstyrelsen under hösten ökat insatserna för att skapa forum för vägledning, samverkan och dialog med aktörer, något som har resulterat i ett ökat antal ansökningar och beviljade åtgärder. Över sjuttio små och medelstora företag under året har fått stöd i energieffektiviseringsarbetet genom två projekt som Länsstyrelsen driver: *Energieffektiviseringsnätverket (EEnet)* och *Incitament för Energieffektivisering*. Länsstyrelsen har bidragit till stöd och samordning mellan länsstyrelserna genom att delta i arbetsgruppen för *LEKS (Länsstyrelsernas energi- och klimatsamordning)*, under hösten även som verksamhetsledare. En väsentlig del av Länsstyrelsens arbete med energiomställning och minskad klimatanpassning har utgjorts av arbetet enligt regleringsbrevsuppdrag 10, vilket redovisas i särskild ordning till Länsstyrelsen i Dalarnas län.

Inom arbetet med klimatanpassning har Länsstyrelsen under 2019 främst arbetat med de uppdrag som finns inom förordningen (2018:1428) om myndigheters klimatanpassningsarbete. Detta har resulterat i framtagandet av en klimat- och sårbarhetsanalys för länet och Länsstyrelsen, samt myndighetsmål och en handlingsplan. Arbetet med dessa dokument är i slutfasen och kommer att redovisas i särskild ordning. Arbetet har lett till att Länsstyrelsen har fått en bättre bild av prioriterade områden, och kunnat rikta årets och kommande årens arbete för ett robustare samhälle i ett förändrat klimat. I övrigt redovisas arbetets resultat under länsstyrelseinstruktion 5§ punkt 8.

Resultatmått och resultatanalys – Energi och klimat

Energi och klimat (verksamhet 42*)	2019	2018	2017
Årsarbetskrafter män	1,0	0,7	0,9
Årsarbetskrafter kvinnor	3,3	2,7	1,7
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr) totalt	4 967	4 184	3 206
Antal ärenden, inkomna och upprättade	109	153	105
Antal beslutade ärenden	96	159	79
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	1	2	1
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	221	509	43

Under året har bemanningen utökats för att stärka arbetet inom de båda uppdragen klimatanpassning samt energiomställning och minskad klimatpåverkan. Det minskade antalet ärenden kan huvudsakligen kopplas till neddragningen av *Klimatklivet* under första halvåret. Det ej beslutade ärendet äldre än två år gäller ett flerårigt energieffektiviseringsprojekt. Bidragsutbetalningarna kan härledas till att Länsstyrelsen fått särskilda medel för att stödja lokala aktörers medverkan vid framtagandet av en ny energi- och klimatstrategi. Arbetstiden inom uppdragen har, utöver handläggningen av *Klimatklivet*, till stor del använts till att genomföra aktiviteter för länets kommuner och andra externa aktörer för att främja åtgärder och samverkan inom energi och klimat.

Samlad bedömning av resultat

Länsstyrelsens arbete för att främja, samordna och leda det regionala arbetet för energi- och klimatmålen har bidragit till ökad samverkan och dialog med och mellan externa aktörer. Inte minst har samverkan med andra aktörer stärkts genom Länsstyrelsens samverkansfora *Värmlands miljö- och klimatråd* och *Värmlands klimatforum*. Länsstyrelsens samverkansarbete har också resulterat i en förankrad strategi med länsgemensamma målbilder för energi- och klimatstrategins fyra områden. Länsstyrelsens vägledning om *Klimatklivet* har bidragit till att antalet effektiva klimatinvesteringar i länet har ökat. Vidare har Länsstyrelsens deltagande i *LEKS* arbetsgrupp bidragit till att utveckla samverkan mellan länsstyrelserna.

Arbetet med klimatanpassning har resulterat i en ökad kunskap om klimatförändringarnas påverkan på Länsstyrelsens och kommunernas verksamhet. Detta leder i sin tur till ökade möjligheter att prioritera insatserna och nå ett robustare samhälle i ett förändrat klimat.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

7. Kulturmiljö

Övergripande kommentar av resultat, volymer och kostnader i förhållande till uppgifter

Länsstyrelsen verkar inom ramen för sitt uppdrag på en mängd olika sätt för att de nationella målen för det statliga kulturmiljöarbetet ska nås. Arbetet bygger på omfattande intern och extern samverkan över sakområdesgränser med aktörer från t.ex. regionala myndigheter, kommuner, Svenska kyrkan, näringsliv och civilsamhället. Tvärsektoriell samverkan är en av grundförutsättningarna för att klara de uppgifter och mål som är ålagda Länsstyrelsen inom kulturmiljöområdet.

Grunden för kulturmiljöarbetet bygger på kulturmiljölagen och förordningen om bidrag till förvaltning av värdefulla kulturmiljöer, anslaget 7:2, men även miljöbalken och plan- och bygglagen utgör viktiga delar av basen. Verksamheten domineras av löpande ärendehandläggning – framför allt utifrån kulturmiljölagen. Den tvärsektoriella samverkan inom myndigheten där kulturmiljöaspekterna framför allt har en betydande roll utgår i stället från miljöbalken och plan- och bygglagen. Med stöd av de nationella kulturmiljömålen har kulturmiljövårdens roll tydliggjorts inom Länsstyrelsens tvärsektoriella arbete. De fungerar som viktiga inspel i samråd och dialoger både internt och externt för att motivera kulturmiljövårdens roll i det hållbara samhällsbygget.

Under året har personell resursförstärkning med ytterligare en handläggare inom arkeologi genomförts. Detta har möjliggjort att myndigheten ytterligare kunnat korta handläggningstider och förstärka det övergripande strategiska arbetet. Under året har därför även flera strategiskt inriktade projekt samt regional och nationell samverkan kunnat prioriteras. I detta sammanhang kan vikten av Kulturmiljövårdsanslaget 7:2 lyftas som en viktig motor och stöd som styrmedel för kulturmiljöarbetet.

Länsstyrelsen har under 2019 deltagit i länsstyrelsernas nationella samverkansarbete inom *Kulturmiljöforum*. Myndigheten har haft en särskild roll som samordnare för Kulturmiljöforums strategiska grupp för arbetet med lagtillämpning samt som samordnare för länsstyrelsernas ensning av arbetet med skogliga frågor.

Under återrapportering till *Kulturdepartementet* ges exempel på hur kulturmiljöarbetet och arbetet för att uppnå de nationella kulturmiljömålen har genomförts och utvecklats.

Resultatmått och resultatanalys – Kulturmiljö

Brukarundersökningen 2017 gav vid hand att man ansåg att handläggningstiderna var för långa för de undersökta ärendegrupperna inom sakområdet kulturmiljö. De senaste två åren har därför särskilt fokus lagts på att korta handläggningstiderna. I verksamhetsplaneringen för 2019 finns uttalade mål om handläggningstider för tre ärendegrupper. Den största av dessa är skogsärenden om knappa 340 ärenden. Den målsatta tiden för dessa ärenden har varit 45 dagar. Av ärenden inkomna och handlagda 2019 är 98 procent handlagda inom den målsatta tiden och den genomsnittliga handläggningstiden är 7 dagar.

För övriga samråd enligt 2 kap kulturmiljölagen sattes också handläggningstiden till 45 dagar. Här ligger måluppfyllelsen på 95 procent för de cirka 170 inkomna och handlagda ärendena 2019. Medelhandläggningstiden har för dessa varit 16 dagar. Den sista ärendegruppen är kyrkoärenden där myndigheten har haft en målsatt handläggningstid på 80 dagar. Under 2019 har 130 ärenden inkommit och handlagts med en måluppfyllelse på 97 procent och den genomsnittliga handläggningstiden är 18 dagar.

Kulturmiljö (verksamhet 43*)	2019	2018	2017
Årsarbetskrafter män	0,8	1,7	1,3
Årsarbetskrafter kvinnor	4,4	2,7	3,4
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr) totalt	5 532	4 720	5 016
Antal ärenden, inkomna och upprättade	967	847	711
Antal beslutade ärenden	1 016	974	854
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	1	4	5
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	8 830		

En stor del av verksamhetskostnaderna inom Länsstyrelsens kulturmiljöarbete utgörs av myndighetsutövning i form av tillståndsprövning och fördelning av bidrag inom verksamhet 43, vilket registreras i form av inkomna/beslutade ärenden. Omfattningen av tvärspektoriell samverkan inom Länsstyrelsen i form av internremisser inför granskning och prövning inom andra sakområden framgår inte av tabellen. Kulturmiljöfunktionen deltar t.ex. i samråd och granskning av samtliga planer (detaljplaner, översiktsplaner och tematiska tillägg till översiktsplaner, knappt 200 remisser 2019) som hanteras av Länsstyrelsen.

Antalet årsarbetskrafter har ökat på funktionen jämfört med föregående år. I mars 2019 anställdes ytterligare en arkeolog. På funktionen finns nu sju medarbetare. Differensen mellan antal medarbetare och årsarbetskrafter beror på tjänstledighet men framför allt på det interna tvärspektoriella samarbetet där arbetstiden redovisas på den verksamhet som i huvudsak handlägger ärendet.

Från och med år 2019 ansvarar Länsstyrelsen för alla bidragsutbetalningar i och med att länsstyrelsernas nya handläggarssystem *ASK-bidrag* infördes och Riksantikvarieämbetets handläggarssystem *KÄLLA* stängdes.

Samlad bedömning av resultat

Utifrån de uppgifter och mål som regeringen beslutat och Länsstyrelsens verksamhetsplan för 2019 kan konstateras att resultatet är gott. Kulturmiljöarbetet på myndigheten bedrivs med hög kvalitet, med fokus på såväl kundnytta som på att bidra till att de nationella kulturmiljömålen uppnås.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

8. Skydd mot olyckor, krisberedskap, civilt försvar och höjd beredskap

Skydd mot olyckor och krisberedskap

2019 kan för våren sammanfattas som ett normalår vad gäller vårfloder.

En för året mycket tidig torka gjorde att skogsbrandsbevakningen aktiverades tidigare än normalt. Skogsbrands- och gräsbrandssäsong sammanföll detta år vilket är ovanligt. Länsstyrelsen samverkade med länets räddningstjänster, bevakade och deltog aktivt bl.a. i mediaintervjuer kring brandläget i länet som en förebyggande åtgärd. Kommunikation till allmänheten kring nya eldningsförbudsrutiner skedde också under våren, dessa rutiner har tagits fram utifrån MSB:s riktlinjer.

Hösten var mycket nederbördsrik vilket ledde till ett antal varningar för höga flöden under senhöst/tidig vinter. Värst drabbat var Glafs fjorden/Byälven där de höga vattennivåerna ledde till att involverade kommuner aktiverade sin stab. I december runt jul stabiliserades vattenläget men stabsarbetet gjorde att personalläget var ansträngt och Länsstyrelsen assisterade bl.a. med samverkanskonferenser och undersökte vilket personaltöd övriga kommuner kunde ge. Personal från länets kommuner och Länsstyrelsen stöttade under årets sista veckor i stabsarbetet med gott resultat. Ingen rapport om påverkan på samhällsviktig verksamhet inkom under händelsen.

Övriga händelser där Länsstyrelsen varit aktiv i olika omfattning är vid en fartygsgrundstötning i Väneren, ett större teleavbrott och vid ett vägras utanför Munkfors. Länsstyrelsen har också under året extra bevakat ett antal händelser som rört skadegörelse på samhällsviktig verksamhet och bombhot mot skolor.

I regionen pågår ett utvecklingsarbete av räddningsregion Bergslagen och Länsstyrelsen har aktivt deltagit i informationsinhämtning kring detta arbete. LSO-handläggare i berörda län har under året ökat sin samverkan. Samtliga länets kommuner ämnar delta i räddningsregionen vilket bedöms stärka länets räddningstjänster.

Länsstyrelsens arbete med det regionala ansvaret att utöva tillsyn över kommunernas efterlevnad av lag (2003:778) och förordning (2003:789) om skydd mot olyckor har utförts enligt plan. För året har denna skett som ett diskussionsforum utifrån nedanstående punkter.

- Tidigare kommentarer vid tillsyn
- Handlingsprogram
- Säkerhetsskydd hos räddningstjänsten
- Räddningstjänst under höjd beredskap
- Hur kan Länsstyrelsen utveckla samarbetet i länet ytterligare

Allmänt stöd till länets räddningstjänster och deltagande vid räddningschefsträffar har fortsatt prioriterats och Länsstyrelsens samverkan med länets räddningstjänster är god.

Tillsyn av Sevesoverksamheter

Syftet med tillsynen enligt Sevesolagstiftningen är att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor.

Under 2019 har Länsstyrelsen genomfört tillsynsbesök vid elva av Värmlands totalt 21 Sevesoverksamheter, samtliga sju verksamheter på den högre kravnivån och fyra verksamheter på den lägre kravnivån. Kommunernas räddningstjänster har medverkat vid samtliga Sevesotillsynsbesök under 2019.

Tillsynen fokuserades på kvalitetssäkring av de uppgifter om efterlevnad av Sevesolagstiftningen, vilka matas in i MSB:s databas Sefari. Utöver det har under 2019 års Sevesotillsyn som speciellt fokusområde valts *granskning av bolagets plan för interna räddningsinsatser*, detta i enlighet med Länsstyrelsens tillsynsplan Seveso för 2019.

Vid granskningen användes en länsstyrelsegemensam checklista vilket gett effekten att Sevesotillsynen blivit likvärdig och mer effektiv. En effekt av fokusområdet är att räddningstjänstens arbete också kan bli mer effektiv då den interna planen för räddningsinsats är det dokument som räddningstjänstens räddningsplan främst utgår ifrån.

Resultatmått och resultatanalys – Skydd mot olyckor, krisberedskap, civilt försvar och höjd beredskap

Skydd mot olyckor, krisberedskap, civilt försvar och höjd beredskap (verksamhet 45*)	2019	2018	2017
Årsarbetskrafter män	7,0	4,4	4,2
Årsarbetskrafter kvinnor	5,4	5,0	4,1
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr) totalt	17 150	16 137	11 877
Antal ärenden, inkomna och upprättade	295	162	133
Antal beslutade ärenden	218	146	98
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	4	11	4
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	0	0

Av tabellen framgår att verksamheten tagit betydande resurser i anspråk och att kostnaderna ökat från föregående år. Det bör noteras att det fortfarande råder en obalans mellan tilldelade resurser via förvaltningsanslaget och MSB jämfört med tillkommande uppdrag och förväntningar från framför allt Regeringskansliet, MSB och Försvarsmakten. Antal beslutade ärenden har ökat med närmare 50 procent mot föregående år och hela 80 procent mot 2017.

Samlad bedömning av resultat

Den samlade bedömningen är att arbetet gällande skydd mot olyckor och krisberedskap fungerat väl under året – både vad gäller att hantera uppkomna situationer och ytterligare öka samverkan i länet. Tillsyn inom området har utförts enligt plan. Även Sevesotillsynen har under året utförts enligt plan samtidigt som den blivit effektivare och mer likvärdig över landet.

Länsstyrelsen har med bra planering och prioritering löst tidigare och tillkommande uppdrag. Detta har i sin tur krävt omfördelning av resurser och en bättre samverkan internt och externt. Länsstyrelsens verksamhet bedöms ha bidragit till att stärka länet inom området på ett flertal områden.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

9. Naturvård, samt miljö- och hälsoskydd

Naturvård

Skydd och förvaltning av värdefull natur

Länsstyrelsens arbete med 202 naturreservat och andra skyddade områden bidrar till att nå de svenska miljökvalitetsmålen *Ett levande odlingslandskap*, *Myllrande våtmarker*, *Levande skogar*, *Levande sjöar och vattendrag* och *Ett rikt växt- och djurliv*.

Under 2019 fattades beslut om fyra nya naturreservat och två utökningar, vilket sammanlagt gav formellt skydd åt 2 531 ha mark. Antalet öppna ärenden har därmed minskat från 64 stycken jämfört med 70 stycken år 2018. Genom utbetalning av intrångsersättning och inköp av mark säkerställdes naturvärden i planerade naturreservat i en omfattning om 560 ha.

Genom omfattande inventeringar av naturvärden har sammanlagt 3 593 ha skog inventerats varav drygt 30 % bedömdes ha så höga naturvärden att de kan bli aktuella i fortsatt arbete med skydd. Arbetet har gett ökad kännedom om värdefull natur.

Slätter och bete är en årligen återkommande skötselåtgärd i 25 naturreservat. En kvalitativ uppföljning 2019 på slätterängar i naturreservaten visar att hävdstatusen är fortsatt god.

Inom ramen för *Life+Taiga* har tre naturvårdsbränningar på sammanlagt 57 ha skapat både död ved och brandpåverkad skog, vilket är viktigt del i arbetet med att nå miljömålet *Levande skogar*.

Utrivning av en damm i naturreservatet Öjenäsbäcken skapade fria vandringsvägar för vattenlevande organismer och gav redan efter en månad effekt genom att den nygamla vattensträckan koloniserats av bl.a. öring och olika vatteninsekter.

Kalkning

Enligt den regionala kalkningsplanen skulle knappt 25 000 ton kalk tillföras länets sjöar och vattendrag under 2019. Utifrån den svåra torkan 2018 har behovet av uppföljning av såväl biologiska som kemiska parametrar i limniska miljöer varit stort och Länsstyrelsen har prioriterat såväl mätningar vid höga flöden som elfisken och bottenfauna- och kiselalgsundersökningar. För bättre uppföljning av vattenkemi har även pH-loggar placerats ut.

Kalkningsverksamheten har till stor del genomförts enligt den regionala kalkningsplanen för 2019. De undersökningar som genomförts inom kalkeffektuppföljningen har bl.a. visat att föryngring av öring påverkats negativt av 2018 års torka, sannolikt på grund av helt torrlagda lekområden samt höga vattentemperaturer i resterande vatten. Den vattenkemiska provtagningen har visat att pH-målen i flera vattendrag underskridits vid högflöden. Mätningar som gjorts i vattendrag som korsar riksgränsen Sverige-Norge indikerar även minskad måluppfyllelse till följd av att man avslutat gränskalkningen i norska sjöar, uppströms svenska vattendrag.

Sammanfattningsvis har Länsstyrelsens mätningar kunnat påvisa ett stort behov av att både upprätthålla den pågående kalkningsverksamheten, men även att se över möjligheten att anpassa kalkningen för att möta de surstötter som orsakas av stora regnmängder och hög avrinning efter en längre tids torka.

Vilt- och rovdjursförvaltning

Under 2019 har ett övergripande tema varit att sammanföra olika planer och strategier inom viltförvaltningen för att effektivisera, skapa överblick och underlätta uppföljning av mål och åtgärder. Viltförvaltningsdelegationen (VFD) och länets älgförvaltningsgrupper har involverats i arbetet med den regionala skogsstrategin och ytterligare steg mot flerartsförvaltning har tagits genom att förbereda hopslagning av de övergripande riktlinjerna för älg och kronhjort i en gemensam klövviltförvaltningsplan. Länsstyrelsen har också deltagit i interregprojektet *Grensevilt* som syftar till att inhämta kunskap, bl.a. för att underlätta flerartsförvaltning över de administrativa gränserna mellan län och länder.

Arbetet med klövviltförvaltning har under året varit inriktat på samverkan, dialog och kunskapsstöd till länets älgförvaltningsgrupper och älgskötselområden. Länsstyrelsens uppföljande enkät, som även ingått i forskningsprojektet *Governance*, visar att älgförvaltningen generellt sett är väl fungerande. Även avskjutningsstatistik visar att måluppfyllelsen avseende nyttjandegrad stabiliserats på en relativt hög nivå och bedömningen är att Länsstyrelsens arbete bidragit till detta.

Flera nya kronhjortsskötselområden har bildats under året och dialog har förts med flera jaktområden kring kronhjortsförvaltning vilket resulterat i förbättrade förutsättningar för förvaltningen.

Den omfattande processen för att föreslå länsvisa miniminivåer för rovdjur har fortsatt under 2019. Detta har resulterat i att Länsstyrelsen och VFD har tagit fram förslag till nya miniminivåer för järv och björn. Den regionala förvaltningsplanen för rovdjur har uppdaterats och godkänts av VFD.

Inventeringarna av lo och varg utfördes under vintern 2018/2019 av Länsstyrelsens personal genom systematisk avsökning av länet och med stor hjälp av Jägarförbundets och allmänhetens rapportering. Utvärderingen av inventeringssäsongen i enlighet med inventeringsstrategin visade på mycket god måluppfyllnad. Resultat i övrigt från rovdjursinventeringen redovisas i den årliga inventeringsrapporten.

Förebyggande av illegal jakt på stora rovdjur har skett genom tillsyn i fält, delvis i samverkan med Polismyndigheten. Dessutom har Länsstyrelsen, tillsammans med Länsstyrelserna i Örebro och Dalarnas län samt Polisregion Bergslagen, genomfört ett uppdrag från *Samhällsrådet SWT* som inneburit att gemensamma rutiner för samverkan och samarbete kring förebyggande av illegal jakt på rovdjur tagits fram.

Miljö- och hälsoskydd

Förorenad mark

Länsstyrelsens arbete med sanering och efterbehandling bidrar främst till miljökvalitetsmålet *Giftfri miljö*. Arbetet har bedrivits i princip i enlighet med *Regionalt program för arbetet med förorenade områden*. Under 2019 har cirka 20 objekt varit föremål för tillsynsinsatser och av dessa har åtminstone fem kunnat avslutas då inga ytterligare åtgärder eller utredningar bedömts som nödvändiga i dagsläget. För de andra objekten fortskrider arbetet med ytterligare undersökningar eller åtgärder.

Länsstyrelsen har som ett led i att ta fram en tidsplan för arbetet med förorenade områden fram till 2050 gått igenom samtliga förorenade områden som Länsstyrelsen har tillsyn över och tagit fram prioriteringsgrunder för tillsynsarbetet för de objekt som inte är riskklass 1.

Genom Länsstyrelsens arbete med tillsynsvägledning inom sanering och efterbehandling av förorenade områden kan man se att länets kommuner har ökat sitt tillsynsarbete för att få områden åtgärdade av ansvariga. Detta kommer i sin tur bidra till att fler förorenade områden kommer saneras och möjligheterna att uppnå delmålet för *Giftfri miljö* ökar.

Miljöfarlig verksamhet

Länsstyrelsen hade 2019 tillsynsansvaret över 119 miljöfarliga verksamheter varav 43 IED-anläggningar. Planerad tillsyn gjordes under 2019 på 96 av dessa i enlighet med Länsstyrelsens tillsynsprogram. Flera av de större och/eller mer komplexa verksamheterna fick flera tillsynsbesök under året. Alla avloppsreningsverk har tillsynats under året.

Länsstyrelsen anser att en regelbunden och frekvent tillsyn och löpande kontakt och dialog mellan Länsstyrelsen och verksamheterna som bedriver miljöfarlig verksamhet är av stor betydelse för att flera av de nationella miljökvalitetsmålen ska kunna uppnås. Ett exempel på en tydlig effekt av miljötillsynen under 2019 är att en större industri i länet vidtagit ljuddämpande åtgärder så att ljudnivån för närboende sänkts med upp till 7 dBA. Som effekt av Länsstyrelsens tillsyn och tillsynsvägledning rörande avloppsreningsverk så håller en av länets kommuner på att söka nytt tillstånd, vilket kommer att innebära bättre kapacitet för reningsverket och därigenom mindre utsläpp till vatten och en annan kommun har inlett projektering för utbyggnad och förbättring av ett reningsverk. En verksamhet där Länsstyrelsen initierat omprövning av verksamhetens tillstånd har under året fått beslut om ett nytt tillstånd som minskar verksamhetens negativa miljöpåverkan, bl.a. förbättras hanteringen av farligt avfall inom verksamheten och hårdare krav ställs på utsläpp till vatten än vad som tidigare varit fallet.

Under 2019 har internutbildning i prövningsprocessen genomförts med de delar av Länsstyrelsen som berörs och bidrar i prövningsprocesser av miljöfarliga verksamheter och vattenverksamheter. Syftet är att effektivisera processen och göra Länsstyrelsens yttranden tydligare och mer samordnade.

Vattenverksamhet

Den nya vattenlagstiftningen trädde i kraft den 1 januari 2019 och under vår och sommar hade Länsstyrelsen ett mycket intensivt arbete med att hantera anmälningar till den nationella prövningsplanen för vattenkraft. Länet har många vattenkraftverk (cirka 160 stycken) och många ägs av enskilda personer. Utifrån den nya lagstiftningen håller en ny rättspraxis på att utvecklas och Länsstyrelsen har bidragit till denna genom att i prövningsärenden lyfta viktiga frågor kring naturliga vandringshinder och bästa möjliga teknik som beviljats prövningstillstånd i Högsta domstolen och Mark- och miljööverdomstolen.

Under 2019 har vägtrummor prioriterats i den planerade tillsynen. Fel lagda vägtrummor har stor negativ påverkan på vattendragens konnektivitet. Resultatet av uppföljningen har använts till utarbetande av nya och tydligare riktlinjer som framgent kommer att användas vid anmälnings- och prövningsärenden.

Länsstyrelsen har under 2019 bedrivit tillsyn över kommunernas vattenuttag vilket har gett en bättre bild över länets större vattenuttag och till att ett antal prövningsprocesser inletts.

Antalet anmälningsärenden enligt 11 kap. 9 § som beslutats under 2019 är 209 stycken (210 inkomna). Sett över hela året är ärendehanteringen i balans.

Vattenskyddsområden

Under 2019 har arbetet med vattenskyddsområden och med länets vattenförsörjningsplan intensifierats. Flera kommuner jobbar aktivt med ansökningar om inrättande av vattenskyddsområden. Då flera ärenden är gamla har en översyn gjorts av samtliga vattenskyddsärenden. Översynen har resulterat i att arbetstakten har ökat.

Under året har Länsstyrelsen besökt 14 av länets 16 kommuner för att gemensamt diskutera vattenskydd, vattenförsörjning och VA-frågor. Genom kommunbesöken har Länsstyrelsen blivit uppdaterad om kommunernas arbete med vattenskyddsfrågor.

Länsstyrelsen har beviljats bidragsmedel till fem kommuner för åtgärder för en bättre vattenhushållning och bättre tillgång till dricksvatten. Detta har gett förutsättningar för en långsiktig hållbar vattenhushållning och vattenförsörjning.

Naturtillsyn

Samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken är den största ärendegruppen inom miljötillsynen. 295 ärenden har beslutats under 2019 (296 inkomna). Under 2019 har fokus lagts på att effektivisera och förbättra handläggningen av dessa ärenden, bl.a. har en gemensam mall för besluten utarbetats och samverkansformerna inom Länsstyrelsen utvecklats.

Utbildning av två av länets större breddbandsaktörer som lämnar in många ärenden till Länsstyrelsen för samråd och ansökningar om tillstånd och dispenser har genomförts. Utbildningens syfte var att underlätta för företagen genom att öka deras kunskap om hur de kan utforma sina ansökningshandlingar för att Länsstyrelsen ska kunna handlägga ärendena så snabbt som möjligt. Efter genomförda utbildningar har en kvalitetshöjning av inlämnade ärenden kunnat konstateras.

Under 2019 har Länsstyrelsen fortsatt handläggningen av de ärenden som blev resultatet av tillsynen av reservatsföreskrifter och strandskydd i Vänerskärgrården som genomfördes 2017–2018. Effekten har blivit att ett antal byggnader och anläggningar som uppförts i strid med reservatsföreskrifter och strandskyddslagstiftning tagits bort vilket ökat tillgängligheten för allmänheten till naturen och förbättrat förutsättningarna för växt- och djurlivet.

Miljöövervakning

Under 2019 anordnade Länsstyrelsen de nationella *Miljöövervakningsdagarna* i Karlstad. Såväl miljömålsansvariga myndigheter som kommuner, forskare och miljökonsulter var inbjudna. Totalt deltog cirka 180 personer. Bland föreläsarna fanns bl.a. Miljö- och energidepartementet, Havs- och vattenmyndigheten, Naturvårdsverket, SMHI, SLU samt flera länsstyrelser och kommuner.

Under året påbörjades en revision av länets regionala miljöövervakningsprogram. Det finns ett stort behov av en utökad regional miljöövervakning framförallt vad gäller hotade arter, dricksvattenresurser och av de parametrar som utgör underlag för statusklassning av vatten.

Resultatmått och resultatanalys – Naturvård, samt miljö- och hälsoskydd

Naturvård, samt miljö- och hälsoskydd (verksamhet 5*)	2019	2018	2017
Årsarbetskrafter män	40,1	39,1	37,6
Årsarbetskrafter kvinnor	35,0	33,5	33,4
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr) totalt	88 041	91 025	90 580
Antal ärenden, inkomna och upprättade	3 424	2 769	2 989
Antal beslutade ärenden	3 386	2 724	2 786
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	104	140	137
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	32 092	31 420	35 041
Resultatindikatorer: Median handläggningstid anmälningsärenden vattenverksamhet (535) (dagar)	48	45	44
Antal beslutade anmälningsärenden vattenverksamhet (535)	209	210	193
Antal 12:6 samråd (525)	295 inkomna 295 beslutade	241 inkomna 240 beslutade	273 inkomna 270 beslutade
Måluppfyllnad (42 dagar) för 12:6-samråd (525) (%)	69	76	65
Kostnad för utförd tillsyn 555 i förhållande till länsstyrelsens del av tillsynsintäkter i FAPT	8 %	61 %	-

Området omfattar ett stort antal vitt skilda verksamheter inom huvudrubrikens område. Trots neddragningar av budgetmedel 2019 har antalet årsarbetskrafter inom området ökat med nästan 3,5 procent. Antalet inkomna ärenden har ökat med närmare en fjärdedel. Störst ökning noteras inom området *Miljöfarlig verksamhet* där antalet ärenden har ökat med cirka 465. Orsaken är dels en ökad inströmning av ärenden och en ökad andel egeninitierad tillsyn, som delvis är av diarieteknisk natur. Antalet vattenärenden var cirka 30 procent fler och kan i stort förklaras med ansökningar från vattenkraftsägare att ansluta sig till den nationella planen för vattenkraftens miljöanpassning. Trots det större antalet ärenden har Länsstyrelsens ambition att avsluta äldre ärenden resulterat i en minskning av dessa med närmare en fjärdedel.

Samlad bedömning av resultat

Budgetminskningarna inom verksamhetsområdet under 2019 har ställt krav på flexibilitet, prioriteringar och omfördelning av resurser. Uppgifter av strategisk och långsiktig karaktär har fått stå tillbaka för löpande ärendehantering. Länsstyrelsen bedömer att det samlade resultatet, trots årets ekonomiska förutsättningar, är gott.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

10. Lantbruk och landsbygd

Jordbrukarstöd

En stor del av volymer och kostnader för verksamhetsområdet Lantbruk och landsbygd utgörs av handläggning och kontroll av jordbrukarstöd. För JBR-stöden har målen för 2019 uppfyllts med marginal och för direktstöden är det endast några enstaka brukare som inte fått utbetalt före årsskiftet. Länsstyrelsen har också handlagt och betalat ut en betydande del av de stödärenden som fanns kvar från tidigare år.

LB-stöd

För LB-stöden har inte Länsstyrelsen uppfyllt målen för handläggningstiderna för ansökningar om stöd. Det finns ett antal skäl till detta varav flertalet är sådana som Länsstyrelsen inte kunnat påverka. Flera skäl är också sådana att de är till fördel för de sökande. Länsstyrelsen har en tät kommunikation med de sökande för att de ska vara väl införstådda med skälen till tidsfördröjningen. Beslutstakten för stöden har dock ökat och ärendebalanserna har minskat. För ansökningar om utbetalning uppfyller Länsstyrelsen målen för handläggningstiderna för samtliga stödformer. Se även återrapportering för 1.15.

Kompetensutvecklingsprojekt

I *Landsbygdsprogrammet* driver Länsstyrelsen med stort engagemang de åtgärder som finns för rådgivning och kompetensutveckling till lantbrukare inom miljöområdet.

Verksamheterna bidrar till måluppfyllelsen för flera av de svenska miljömålen och för *Agenda 2030*. Inom *Greppa Näringen* har efterfrågan på rådgivning varit stor och länets medel för programperioden tog slut under 2019 varför verksamheten blev något begränsad jämfört med tidigare år. Länsstyrelsen har ansökt om mer medel för nästkommande år vilket också har beviljats.

Livsmedelsstrategi

Inom arbetet med livsmedelsstrategin har Länsstyrelsen arbetat för att skapa projekt som ger förutsättningar att genomföra de aktiviteter som tagits fram dels i Länsstyrelsens handlingsplan och dels i den handlingsplan som näringarna i länet tagit fram. Till detta kopplas ytterligare ett antal projekt som också de bidrar till att nå målen i den *svenska livsmedelsstrategin*. Arbetet har skett i samarbete med Region Värmland och det har också varit mycket kontakter med andra verksamma organisationer i länet. Se även återrapporteringskrav 1.17.

Förvärvstillstånd

Hanteringen av jordförvärvstillstånden har under året förenklats och flödet underlättats av att beslut för de flesta ärenden numera tas som enmansbeslut. Länsstyrelsen har uppfyllt de ungefärliga handläggningstider som finns. I de fall där ansökan avslagits har myndigheten alltid haft kontakt med sökanden. Länsstyrelsens ambition är att hålla en hög kvalitet på handläggningen för att säkerställa en god rättssäkerhet.

Omarrondering

Under 2019 har arbetet med omarrondering och rationalisering av skiftesstrukturen med hjälp av *Jordfonden* gått mycket bra. Genom detta arbete skapar Länsstyrelsen rationellare brukningsenheter vilket ger förutsättningar att bedriva ett rationellt och konkurrenskraftigt skogsbruk. Under 2019 har Länsstyrelsen genomfört cirka 25 fastighetsaffärer till ett värde av cirka 11 miljoner kronor.

Resultatmått och resultatanalys – Lantbruk och landsbygd

Lantbruk och landsbygd (verksamhet 60*)	2019	2018	2017
Årsarbetskrafter män	7,1	7,6	6,3
Årsarbetskrafter kvinnor	15,8	16,3	17,5
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr) totalt	23 298	24 327	23 712
Antal ärenden, inkomna och upprättade ¹⁾	10 561	9 956	9 698
Antal beslutade ärenden ¹⁾	11 950	12 344	17 639
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år ¹⁾	1 424	1 338	98
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	0	0
Resultatindikator; direktstöd (gård, grön, unga, nöt) (tkr)	262 092	252 516	247 469
Indikator; kompensationsstöd (tkr)	90 326	91 299	102 298
Indikator; landsbygdsstöd (företagsstöd, projekt, miljöinvest) (tkr)	51 912	53 650	63 380
Indikator; miljöersättningar och ekologiskt stöd (tkr)	79 772	61 836	70 673

¹⁾ Under 2019 har huvuddelen av länsstyrelsernas arbete med jordbrukarstöden och landsbygdsstöden skett i Jordbruksverkets IT-system. Dessa system är ännu inte färdigbyggda, vilket medför att delar av handläggningen ännu ej gått att genomföra och att rättvisande statistik över handlagda ärenden inom området jordbrukarstöd (601) därmed inte är möjliga att hämta ut i sin helhet. För området jordbrukarstöd omfattar ärendestatistiken direktstöden och ansökan om utbetalning av kompensationsstöd, ekologisk produktion och miljöersättningarna för betesmarker och slåtterängar, vallodling, minskat kväveläckage samt skyddszoner. Statistik för ansökan om åtaganden och övriga stödformer ingår ej.

För landsbygdsstöden (602) redovisas för 2019 komplett ärendestatistik av både ansökningar om stöd och utbetalningar.

Resultatindikatorerna visar utbetalade stödbelopp inom landsbygdsprogrammet oavsett stödår. För direktstöden är det höga beloppet 2019 främst en följd av förändrad kurs mot euron. För kompensationsstödet är beloppet lägre än tidigare år eftersom det då förelåg eftersläpningar från ännu tidigare stödår. Beloppet för landsbygdsstöden har också minskat 2019 eftersom många ansökningar kom in i början av programperioden. För miljöersättningar och stöd för ekologisk produktion fanns det tidigare brister i datasystemen vilket gjorde att många stödärenden inte gick att handlägga. Under 2019 gjordes flera systemuppdateringar och Länsstyrelsen kunde börja handlägga och besluta om utbetalning för äldre ärenden. Detta gjorde att beloppet ökade för dessa stöd. Totalt visar resultatindikatorerna att Länsstyrelsen inom landsbygdsprogrammet årligen beslutar om utbetalning på närmare 500 miljoner kronor vilket är av stor betydelse för utvecklingen av länets jordbruk och landsbygd.

Samlad bedömning av resultat

Länsstyrelsen bedömer att resultatet för verksamhetsområdet *Lantbruk och landsbygd* varit gott.

Inom jordbrukarstöden har ett utmärkt resultat uppnåtts. För stöd inom *Lantbruksprogrammet* har Länsstyrelsen fattat 153 beslut om stöd som har stor betydelse för länets landsbygd. Länsstyrelsen har inte uppfyllt målen för handläggningstiderna för ansökan om stöd inom *Landsbygdsprogrammet* men för ansökan om utbetalning uppfylls målen för samtliga stödformer. Länsstyrelsen har ett stort engagemang i arbetet med att genom kompetensutveckling minska jordbrukets miljöpåverkan. Länsstyrelsen har också påbörjat ett arbete för att tillsammans med övriga aktörer i länet på bred front bidra till målen i den svenska livsmedelsstrategin.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

11. Fiske

Den löpande verksamheten med handläggning av bidrag, dispenser, tillstånd och förordnanden har fungerat bra under 2019. En stor del av den löpande verksamheten har varit tillstånden för utsättning av fisk och Vänerns yrkesfiskares redskaps dispenser.

Fisk och fiske i Väneren

Fisketillsyn

Fisketillsyn på allmänt vatten i Väneren har under 2019 bedrivits i Länsstyrelsens regi, och följt framtagna plan. För att öka regelefterlevnaden inom fisket ytterligare har en ny plan för fisketillsynen tagits fram under 2019. Med den nya planen kommer Länsstyrelsen att kunna effektivisera fisketillsynen ytterligare.

Yrkesfiskare redskapsdispenser

Vart tredje år behöver Vänerns yrkesfiskare förnya sina redskapsdispenser för rörliga redskap. Länsstyrelsen har tillsammans med Länsstyrelsen i Västra Götalands län gjort en omfattande utredning kring fisket med rörliga redskap i Väneren. Fler restriktioner har satts in för att skydda den vilda laxen i Väneren. T.ex. ska all vild lax och öring som fångas med bottenfatta garn eller stormaskiga uppbojade garn rapporteras in.

Förvaltningsplan för Klarälvs- och Gullspångslax

Sedan 2017 bedriver länsstyrelserna i Västra Götaland och Värmland ett gemensamt projekt för framtagande av en förvaltningsplan för Vänerns två unika stammar av insjöslax, Klarälvs- och Gullspångslax. Projektets mål är att bevara och förstärka de två laxstammarna så att ett beskattningsbart fiske på dessa stammar kan bedrivas samtidigt som stammarnas krav om gynnsam bevarandestatus uppnås.

Arbetet inom projektet har bl.a. bidragit till att Havs- och vattenmyndighetens förslag på nytt fredningsområde för lax vid Gullspångsälven, vilket kommer skickas på remiss under 2020.

Samförvaltning av fisket i Väneren

Under 2017 startade Länsstyrelsen Värmland och Länsstyrelsen i Västra Götaland tillsammans med Vänerns vattenvårdsförbund ett projekt avseende samförvaltning av fisket i Väneren. Målet är en länsöverskridande samförvaltning för fisket i Väneren där man når fler intressenter och på så vis uppnår en bredare förankring av de förvaltningsbeslut som fattas. Samförvaltningen ska fungera som ett rådgivande organ till beslutande myndigheter och öka delaktighet hos berörda aktörer. Syftet med samförvaltningen är också att öka kompetensen, synliggöra behov samt ge förslag på undersökningar kopplade till fisk och fiske.

Under 2019 anordnades en temadag om redskapsutveckling för yrkesfisket. Halva dagen bestod av föredrag om redskapsutveckling och andra halvan var tillägnad Havs- och vattenmyndigheten, SLU och de båda länsstyrelserna för att informera om det tilltänkta fredningsområdet utanför Gullspångsälven.

Projektet har också besökt sex kommuner under 2019 där man träffat tjänstemän och deltagit på fullmäktigemöten för att informera kommunpolitiker och tjänstemän om Väneren och fisket. Resterande kommuner runt Väneren kommer att besökas under 2020.

Smoltutsättning

Laxdelegationen för Vänern har haft flera träffar där bl.a. Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Vänerns Vattenvårdsförbund, yrkesfiskare, vattenägare, husbehovsfiskare, sportfiskare, Karlstads universitet och Sveriges lantbruksuniversitet ingår. Länsstyrelsen har som tidigare år samarbetat med *Laxfond Vänern* genom att bl.a. upphandla och samordna inköp av smolt för utsättning i Vänern samt genom att samordna initiativutsättningar som trollingklubbarna runt Vänern genomför. Syftet med utsättningarna är ett ökat sportfiske efter lax och öring. Utsättningen bidrar även till ökad fisketurism och utveckling kring Vänern.

Provtagning och analys avseende fisksjukdomen IPN (infektiös pankreasnekros)

På grund av att fynd av den allvarliga fisksjukdomen IPN (infektiös pankreasnekros) gjorts hos en fisk i Klarälven 2016 har Länsstyrelsen Värmland och Länsstyrelsen i Västra Götalands län gemensamt tagit fram en projektplan för att genom provtagning på lax och öring undersöka sjukdomens spridning och omfattning i Vänern. Resultaten är viktiga för att förvaltande myndigheter ska kunna fatta rätt beslut i olika laxförvaltningsfrågor. Provtagningar har gjorts på lax från trollingtävlingar och yrkesfisket under 2018–2019. Dessa har inte kunnat påvisa någon IPN.

Åtgärder mot tjuvfiske Byälven, Säffle kommun

Under 2016 startade ett samarbete mellan Länsstyrelsen, Säffle sportfiskeklubb, Harefjordens fiskevårdsområdesförening, Säffle kommun, Kustbevakningen och Polisen för att hantera ett omfattande tjuvfiske efter gös i Byälven, Säffle kommun. Under 2017–2018 genomfördes åtgärder inom ett *LONA-projekt* för att anpassa området för de nya fiskeregler som togs fram inom samarbetet. 2017–2018 genomfördes informationsinsatser om fiskereglerna och gemensamma fisketillsynsdagar hölls tillsammans med områdets fisketillsynsmän. Bedömningen för 2019 är att de åtgärder som sattes in har gett goda resultat. Tjuvfisket har hållits nere och de fiskande är positivt inställda till det arbete som gjorts.

Integrationsarbete inom Landsbygdsnätverket

Inom Landsbygdsnätverkets grupp för integration samlas aktörer som på olika sätt får erfarenheter från asylsökandes situation och om hur integration och etablering av nyanlännda sker på landsbygden. Att flera organisationer/myndigheter deltar innebär att olika aspekter och perspektiv belyses och i samverkan kommer olika inriktningar på integrationsarbetet på landsbygden tas till vara. Länsstyrelsens fiskefunktion medverkar nationellt i Landsbygdsnätverket som ledamot i gruppen för integration. Länsstyrelsen bidrar med kunskaper om fiske, fiskelagstiftning, fisketurism, vattenbruk m.m. Under 2018 har Länsstyrelsen bidragit med att ta fram texter om hur fisket får bedrivas i Sverige. Texterna har översatts till 14 olika språk och har publicerats under 2019.

Informationsspridning

Länsstyrelsen har vid flera tillfällen deltagit vid olika symposier, årsmöten och träffar för att sprida information om verksamheten. Länsstyrelsen har t.ex. tillsammans med Jordbruksverket och landsbyggsnätverket hållit en nationell yrkesfiskekonferens i Karlstad i början av 2019.

Länsstyrelsen har fortsatt spridit information om verksamheten och har tagit del av allmänhetens frågor genom att närvara på internet och i sociala medier via Länsstyrelsens webbplats, Facebook och blogg. Bloggen är välbesökt och har mottagits positivt av målgruppen.

Resultatmått och resultatanalys – Fiske

Fiske (verksamhet 62*)	2019	2018	2017
Årsarbetskrafter män	1,0	2,7	1,3
Årsarbetskrafter kvinnor	0,2	0,3	0,3
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr) totalt	3 133	3 152	3 422
Antal ärenden, inkomna och upprättade	310	270	407
Antal beslutade ärenden	309	299	396
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	3	3	0
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	405	641	750

Under 2019 var antalet årsarbetskrafter något lägre än tidigare. Fiskevårdsbidrag beviljades till en summa av 405 000 kronor. Den lägre nivån speglar en anpassning till tilldelningsnyckeln för fiskevård i anslag 1:11 från Havs- och vattenmyndigheten.

Samlad bedömning av resultat

Arbetet inom fiske har under 2019 genomförts med gott resultat. Arbetet kring Vänern har genomförts i samverkan och god dialog med berörda aktörer och flera projekt har bedrivits enligt plan. Resultatet av arbetet är ett flertal åtgärder för att gynna ett hållbart fiske. Genom informationsinsatser har informationen om dessa åtgärder förmedlats på ett bra sätt till berörda.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

12. Folkhälsa

Länsstyrelsens arbete inom området *Folkhälsa* redovisas under återrapportering av länsstyrelseinstruktionen §5 punkt 5 i avsnittet 29 i årsredovisningen.

Resultatmått och resultatanalys – Folkhälsa

Folkhälsa (verksamhet 70*)	2019	2018	2017
Årsarbetskrafter män	1,1	1,0	1,0
Årsarbetskrafter kvinnor	1,8	1,5	1,4
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr) totalt	4 058	4 536	3 676
Antal ärenden, inkomna och upprättade	15	16	24
Antal beslutade ärenden	8	15	19
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	2	0	0
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	207	0	300
Resultatindikator: orospåverkan Orons påverkan på livskvaliteten, andel av befolkningen 16–84 år som upplever att oron för att utsättas för brott påverkar livskvaliteten i stor utsträckning, källa NTU - 5 % 2016–2017	Tillgängliga data saknas	Tillgängliga data saknas	(2016-2017) 5 %
Resultatindikator: andel rökare Andelen rökare i gymnasiet år 2 (Värmland)	Totalt: 26 % Killar: 26 % Tjejer: 27 %		Totalt: 16 % Killar: 15 % Tjejer: 16 %

Antalet årsarbetskrafter inom folkhälsoområdet har ökat sedan 2017. De ökade resurserna ligger främst inom samordning mellan olika delar av länsstyrelsens uppdrag som bidrar till folkhälsa i länet.

Indikator *orospåverkan* åskådliggör den upplevda tryggheten i länet som ett grundläggande mått för folkhälsa. Upplevd trygghet är också ett mått på social hållbarhet – vilket i sin tur är grunden för ett samhälles motståndskraft.

Indikator *andel rökare* åskådliggör andelen rökande ungdomar vilket är ett traditionellt folkhälsomått. Rökning är ett mått som tydligt är sammankopplat med folkhälsan inom olika grupper och får effekter inom flera olika områden inom en befolknings hälsa. Länsstyrelsen arbetar förebyggande mot rökning genom sin ANDTS-samordning och genom den alkohol- och tobakstillsyn som sker enligt tobakslagens skyddslagstiftning.

Samlad bedömning av resultat

Länsstyrelsens arbete inom området *Folkhälsa* redovisas under återrapportering av länsstyrelseinstruktionen §5 punkt 5 i avsnittet 29 i årsredovisningen.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

13. Jämställdhet

Länsstrategi för jämställdhetsintegrering 2018–2027

Länsstyrelsen tog 2018 fram en regional strategi för jämställdhet, *Ett jämställt Värmland*, där de nationella jämställdhetspolitiska målen presenteras, analyseras och regionaliseras. Strategins grundplattform är det anslutningssystem för kommuner, företag och idéburen sektor där organisationer kan ansluta sig och sedan ingå i utbildningsinsatser och få ta del av verktyg och stöd i sitt jämställdhetsarbete. Över 300 organisationer är anslutna till *Ett jämställt Värmland* i dagsläget.

I Värmland är den strukturella ojämställdheten utbredd. I den analys som gjordes i framtagandet av länsstrategin framkom flera områden där dessa strukturer är påtagliga. Bl.a. så tar kvinnor i Värmland större ansvar för familj och obetalt hemarbete. Hela 76 procent av föräldrapenningen och 63 procent av all vård av sjuka barn tas ut av kvinnorna. Den analys som gjordes 2018, i samband med framtagandet av länsstrategin, är ett underlag som Länsstyrelsen nu arbetar med att kommunicera. Kommunikationen kring detta och bilden av hur det faktiskt ser ut i länet är en lika viktig del som de regionalt konkretiserade jämställdhetspolitiska målen för att förändra dessa strukturer. Att de jämställdhetspolitiska målen dock brutits ned på regional nivå bedöms som en förutsättning för att detta arbete ska kunna planeras, genomföras och följas upp gemensamt av regionala och lokala aktörer i länet.

Intern jämställdhetsintegrering

Länsstyrelsen har fortsatt med jämställdhetsintegreringen av den egna verksamheten genom olika kompetenshöjande insatser. I Länsstyrelsen Värmlands introduktionsutbildning för nyanställda har jämställdhet ingått som ett utbildningsblock. En föreläsning har hållits på personalmötet där all personal deltar. På Länsstyrelsens interna webbplats har förändringar gjorts för att förenkla det interna stödet för jämställdhetsintegrering av den egna verksamheten. Under myndighetens verksamhetsplaneringsvecka genomfördes workshops med särskilt fokus på de globala målen samt länsstyrelsens instruktionsuppdrag där jämställdhet och jämställdhetsintegrering lyftes särskilt. Syftet med det interna arbetet under året har varit att öka medarbetarnas kompetens i att upptäcka, analysera och förebygga ojämställda strukturer för att bli mer jämställda i både tanke och handling.

Jämställdhetsmålen har lagts in i Länsstyrelsens verksamhetsstyrningssystem som ett stöd i det fortsatta arbetet med styrning och ledning. Sju av myndighetens tio enheter har genomgått en särskild utbildning och handledning i mänskliga rättigheter och jämställdhet under året. De interna utbildningarna på enhetsnivå har syftat till att varje enhet ska kunna tillgodogöra sig verksamhetsspecifika kunskaper kopplat till jämställdhet och mänskliga rättigheter för att sedan kunna rättighetssäkra sina arbetssätt.

Resultatmätt och resultatanalys – Jämställdhet

Länsstyrelsen har under 2019 fortsatt med kompetenshöjande och medvetandegörande insatser inom jämställdhetsområdet. Medvetenheten om behovet av t.ex. könsuppdelad statistik och strukturell ojämställdhet har ökat men det är ett fortsatt utvecklingsarbete. Arbetet med jämställdhet utifrån ett arbetsmiljöperspektiv har fortsatt under året och är en fortlöpande process. Den samlade bedömningen är att Länsstyrelsen i hög grad uppfyller uppdraget och att utvecklingsbehoven består i att utforma strukturer och arbetssätt för att analysera statistiken utifrån ett genusperspektiv av verksamheten.

Jämställdhet (verksamhet 80*)	2019	2018	2017
Årsarbetskrafter män	0	0	0
Årsarbetskrafter kvinnor	2,4	1,5	1,6
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr) totalt	4 436	4 044	3 042
Antal ärenden, inkomna och upprättade	24	24	18
Antal beslutade ärenden	14	18	20
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	0	0	0
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	220	238	173

Verksamhetskostnaderna och antalet årsarbetskrafter inom jämställdhetsområdet har ökat årligen sedan 2017 i och med att Länsstyrelsens uppdrag att bekämpa mäns våld mot kvinnor, under dessa år, har förstärkts och utökats.

Samlad bedömning av resultat

Den samlade bedömningen är att kunskapsnivån om jämställdhetsintegrering och de jämställdhetspolitiska målen ökat i den egna verksamheten under året. Genom de externa insatserna som genomförts har den regionala strategin *Ett jämställt Värmland* spridits. Den regionala strategin bidrar till kunskapsökning och reella verktyg för att nå de nationella målen med jämställdhetspolitiken.

Fortsatta utvecklingsbehov finns i det interna arbetet med jämställdhetsintegrering, framför allt genom att få nya och fler enheter att analysera könsuppdelad statistik och hitta nya arbetssätt för jämställdhetsintegrering.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☒ Utvecklingsbehov ☐ Gott ☐ Utmärkt

14. Integration

Övergripande kommentar av resultat, volymer och kostnader i förhållande till uppgifter

Länsstyrelsen disponerade 2,59 miljoner kronor för att stärka och utveckla verksamhet med flyktingguider och familjekontakter under 2019. Målgruppen för insatserna omfattar nyanlända och asylsökande. Insatserna ska syfta till att underlätta etableringen i samhället, skapa nätverk, stödja språkinlärning eller ge socialt stöd till ensamkommande barn. Under 2019 inkom 13 ansökningar om medel för verksamhet, motsvarande drygt 14,5 miljoner kronor, varav 4 ansökningar beviljades. Antalet ansökningar har ökat sedan föregående år. Av de insatser som beviljades medel 2019 riktade sig två till nyanlända, en till nyanlända och asylsökande och en till nyanlända, asylsökande och ensamkommande barn. Under 2019 hade Länsstyrelsen i uppdrag att prioritera insatser som särskilt riktar sig till eller underlättar deltagandet för föräldralediga och andra personer med små barn. Av de fyra beviljade insatserna riktade sig tre till denna målgrupp.

Föräldraskapsstöd

Av beviljade insatser bör *Föräldraskap i Sverige till Värmland* särskilt nämnas vilket är ett resultat dels av god dialog och samverkan med Sunne kommun, och dels av god samverkan mellan uppdragen inom integration och föräldraskapsstöd. Projektet syftar till att utveckla och implementera ett brett föräldrastöd för att kunna främja och stävja problem i familjer och ge föräldrar redskap och kunskap i tid. Detta resulterar i dialog och samverkan mellan kommuner i länet vad gäller föräldraskapsstöd för nyanlända och asylsökande, samt att det i en majoritet av länets kommuner bedrivs föräldraskapsstödsprogram för nyanlända och asylsökande. Under 2019 har drygt 100 nyanlända och asylsökande i länet deltagit i programmet, både män och kvinnor. Programmet förväntas implementeras i ordinarie verksamhet i samtliga deltagande kommuner.

Tidiga insatser för asylsökande

Länsstyrelserna ska enligt förordningen (2016:1363) om länsstyrelsernas uppdrag avseende insatser för asylsökande och vissa nyanlända invandrare verka för en jämn fördelning av likartade insatser i hela landet för asylsökande och nyanlända som bor i Migrationsverkets anlägningsboende i väntan på att tas emot i en kommun. Insatserna syftar till att främja kunskaper i svenska språket, kunskaper om det svenska samhället inklusive den svenska arbetsmarknaden och till att främja hälsa.

Under 2019 har det funnits en eller flera tidiga insatser i nio av länets kommuner som finansieras av Länsstyrelsen. Uppskattningsvis har cirka 80 procent av de asylsökande i länet haft möjlighet att delta i en eller flera tidiga insatser som finansieras av Länsstyrelsen. Länsstyrelsen bedömer att deltagandet i insatser under 2019 har minskat till följd av Migrationsverkets avveckling i länet. Uppskattningsvis är det fler män än kvinnor som deltar i insatserna. En av orsakerna till att fler deltagare är män är att deltagandet speglar könsfördelningen i målgruppen. Av de asylsökande i Värmlands län var per 9 december 2019 cirka 26 procent kvinnor. Detta är lägre än riksgenomsnittet på cirka 37 procent.

Länsstyrelserna hanterar och betalar ut statsbidrag enligt förordningen (2016:1364) om statsbidrag till verksamheter för asylsökande m.fl. Under 2019 disponerade Länsstyrelsen cirka 4,6 miljoner kronor för sådan verksamhet. Totalt inkom 21 ansökningar om sammanlagt cirka 9,8 miljoner kronor. Länsstyrelserna beviljade 19 ansökningar om statsbidrag för verksamheter för asylsökande m.fl. Inriktningen på insatserna varierade, fem av insatserna hade som primärt syfte att främja hälsa, sju insatser syftade till att ge

kunskaper om det svenska samhället och arbetsmarknaden, och sju insatser kunskaper om det svenska språket. Anordnare av tidiga insatser för asylsökande uppger att man har haft drygt 300 unika deltagare under 2019.

Länsstyrelsens arbete för beredskap och kapacitet i kommunerna

Länsstyrelsernas uppdrag att verka för, stödja och följa upp kommunernas arbete med beredskap och kapacitet i mottagandet har under 2019 fortsatt präglats av ett minskat mottagande av nyanlända och ensamkommande barn och unga. Samtidigt som antalet personer som lämnar etableringen ökar, vilket påverkar fokuset i kommunernas integrationsarbete, har fokus på det initiala mottagandet minskat medan fokus på arbetsmarknads- och utbildningsfrågor ökat. Arbetet har även påverkats av införandet av den nya möjligheten till uppehållstillstånd för vissa ensamkommande unga. Sammantaget bedöms samtliga kommuner under 2019 ha haft kapacitet avseende det initiala mottagandet som ligger över eller i balans med behovet under året.

Länsstyrelsen har under 2019 i arbetet med beredskap och kapacitet prioriterat kommun- och projektbesök och har under året besökt tolv av länets kommuner. Ett syfte med dessa besök har varit att etablera kontakt med arbetsmarknads- och vuxenutbildningsenheterna i länets kommuner. Resultatet av detta är en ökad regional dialog vad det gäller arbetsmarknads- och utbildningsfrågor för gruppen nyanlända. Länsstyrelsen har därutöver formerat ett strategiskt integrationsnätverk bestående av ansvarig i länets kommuner för integration av nyanlända. Länsstyrelsen har även format ett regionalt chefsforum för integration och arbetsmarknad bestående av Arbetsförmedlingen, Region Värmland och Länsstyrelsen.

Därutöver har Länsstyrelsen prioriterat informationsinsatser vad det gäller den s.k. nya gymnasielagen och drygt 200 yrkesverksamma och ideellt engagerade har utbildats gällande lagstiftning och regelverk. Länsstyrelsen har samordnat processen vad det gäller andelstal för mottagande av ensamkommande barn 2020, vilket resulterat i en viss regional omfördelning. Avslutningsvis har Länsstyrelsen tillsammans med Länsstyrelsen Örebro och Länsstyrelsen Dalarna startat projektet *Resursteam ensamkommande barn* där länsstyrelserna tillsammans ska utbilda tvärprofessionella kompetensteam under 2020.

Under 2019 disponerade Länsstyrelsen drygt 3,5 miljoner kronor till insatser för att skapa beredskap och kapacitet i mottagandet och för att utveckla samverkan mellan kommunerna i syfte att underlätta nyanländas etablering. Hanteringen av medlen har samordnats med medel för flyktingguider och familjekontakter samt medel för tidiga insatser för asylsökande m.fl. En prioritering i årets utlysning var insatser som syftar till att utveckla samverkan mellan olika aktörer, såsom kommuner, myndigheter och civilsamhälle. Av de 11 ansökningar om totalt drygt 7,6 miljoner kronor som inkom under 2019 beviljades 7 ansökningar medel. En kommun valde efter beviljande att tacka nej till beviljade medel och därmed kunde en annan insats beviljas medel. Av de insatser som beviljades medel 2019 riktade sig två till ensamkommande unga med uppehållstillstånd för studier och fem till nyanlända. Till skillnad från tidigare år hade beslutade insatser framför allt fokus på etablering- och utbildningsinsatser. Endast en av de beslutade insatserna hade fokus på bosättning.

Samhällsorientering

Länsstyrelserna ska, enligt förordningen (2010:1138) om länsstyrelsernas uppdrag avseende samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare, främja och stödja samarbete mellan kommuner om samhällsorienteringen samt följa upp verksamheten. Under 2019 har Länsstyrelsen startat ett regionalt forum för samhällsorientering med representanter från

utförare och ansvariga i länets kommuner. Detta har resulterat i att ytterligare en kommun i länet testar den kommungemensamma samhällsorienteringen som Region Värmlands folkhögskolor samordnar och utför via en gemensam samordningsfunktion. Länsstyrelsen har även genomfört kompetenshöjande insatser för länets samhällskommunikatörer. Länsstyrelsen och Region Värmland har under 2019 inlett en dialog för att förstärka och utveckla samhällsorienteringen i länet. Elva av länets kommuner ingår i den kommungemensamma samhällsorienteringen vilket bidrar till en likvärdig och kvalitetssäkrad samhällsorientering.

Resultatmått och resultatanalys – Integration

En väsentlig del av Länsstyrelsens arbete inom integration har utgjorts av regleringsbrevsuppdragen vilka redovisas i särskild ordning till Arbetsmarknadsdepartementet. Resultatet av arbetet med dessa uppdrag redovisas nedan.

Insatser under asyltiden

Insatser under asyltiden är angeläget för att undvika passivisering, underlätta kontakter med den svenska arbetsmarknaden och för att främja etablering för dem som beviljas uppehållstillstånd. Statsbidraget till verksamheter för asylsökande bedöms ha bidragit till detta och till att det finns en god geografisk spridning av verksamheter i länet. Det finns ett stort intresse inom civilsamhället för att bedriva verksamhet för asylsökande, men organisationer har påtalat att det blir allt svårare att särskilja grupperna asylsökande och nyanlända i verksamheterna. Därtill har flertalet av de asylsökande i länet fått beslut om ut-/avvisning vilket påverkar dels deltagarnas mående och dels fokuset för insatserna. Anordnare behöver arbeta mer med att stärka individer snarare än att förbereda för etablering i det svenska samhället.

Kommunernas arbete när det gäller att bedriva verksamhet för asylsökande har under 2019 minskat jämfört med tidigare. Detta reflekteras också i att anordnare av tidiga insatser framför allt samverkar med andra civilsamhällesorganisationer och studieförbund, och i låg utsträckning med kommuner och Migrationsverket. Man samverkar i högre utsträckning tillsammans med Arbetsförmedlingen. I Värmlands län finns det sedan hösten 2019 endast asylsökande i eget boende. Detta har inneburit svårigheter vad det gäller att nå målgruppen med information om tillgängliga insatser, då Migrationsverket inte har möjlighet att skicka ut information till asylsökande i länet. Detta har inneburit ett större arbete för Länsstyrelsen och andra aktörer att nå målgruppen med information om insatser och möjliggöra och säkerställa deltagande i insatser.

Insatser för mottagande och etablering

Länsstyrelsen arbetar för integrationen av nyanlända och utrikes födda genom att främja samverkan om etableringsinsatser mellan berörda kommuner, myndigheter, civilsamhällesorganisationer och andra aktörer och verkar för att det finns en god beredskap och kapacitet för mottagandet i kommunerna. Kopplat till dessa uppdrag disponerar länsstyrelserna medel som kan sökas av kommunerna för olika insatser. Insatserna bedöms ha bidragit till att stärka kommunernas beredskap och kapacitet på både kort och lång sikt och till att främja nyanländas etablering i arbets- och samhällslivet. Inriktningen på insatser för bl.a. föräldralediga bedöms förbättra förutsättningarna för framför allt kvinnors arbetsmarknadsetablering.

Arbetsförmedlingens och Migrationsverkets omorganisering och avveckling i länet har inneburit ett ökat ansvar för Länsstyrelsen som statlig myndighet i länet. Med minskad

statlig närvaro lokalt blir den regionala samordningen av än större vikt, vilket försvåras av myndigheternas minskade resurser och därmed minskade möjligheter att delta i den lokala och regionala samordningen. Här har därför Länsstyrelsen och Arbetsförmedlingen inlett en dialog för att gemensamt kunna stötta länets kommuner under 2020 i arbetet med etableringen av nyanlända och utrikesfödda på arbetsmarknaden.

Integration (verksamhet 85*)	2019	2018	2017
Årsarbetskrafter män	0,3	0,2	0,1
Årsarbetskrafter kvinnor	4,8	4,1	3,8
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr) totalt	4 976	5 233	4 741
Antal ärenden, inkomna och upprättade	66	81	62
Antal beslutade ärenden	55	67	52
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	5	6	2
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	977	0	0

Sedan 2015 har antalet årsarbetskrafter inom integrationsområdet ökat på Länsstyrelsen till följd av det stora flyktingmottagandet under 2015 och 2016. Länsstyrelsens arbete med statsbidrag för utvecklingsprojekt inom integration, tidiga insatser för asylsökande och flyktingguider har under åren 2017–2019 varit ett omfattande arbete. Kommunernas ökade mottagande under 2015 och 2016 har inneburit ökade behov av integrationsinsatser och regional samordning under efterföljande år.

Samlad bedömning av resultat

Länsstyrelsens sammanfattande bedömning är att kommunerna har en god förmåga att behovsanpassa kapaciteten och beredskapen för mottagandet av nyanlända som anvisas enligt lagen om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning, och nyanlända som på egen hand bosätter sig i kommunerna. Arbetsförmedlingens omorganisation och nedläggning av lokalkontor har haft stor påverkan på kommunerna och inneburit en ökad arbetsbelastning när det gäller etablering av nyanlända. Länsstyrelsen bedömer vidare att kommunernas möjligheter att behovsanpassa kapaciteten för mottagandet av ensamkommande barn och unga har minskat på kort, men framöverallt på lång sikt. Detta till följd av minskat mottagande och ändrade ersättningsnivåer och därmed minskade resurser i kommunerna. Avslutningsvis så bedömer Länsstyrelsen att det finns goda förutsättningar i länet att på kort och lång sikt tillgodose behovet av tidiga insatser för asylsökande. Detta genom en väl uppbyggd samverkansstruktur och god regional spridning av insatser för målgruppen.

Migrationsverkets och Arbetsförmedlingens regionala och lokala närvaro avseende samverkan och tillgänglighet för målgruppen och aktörer är av stor vikt för individens möjlighet att integrera sig samt för samhällsaktörernas samarbete i frågan. Myndigheternas omorganisation och avveckling i länet har inneburit stora utmaningar i arbetet med, och samordningen av, insatser för asylsökande, nyanlända och ensamkommande barn.

Den samlade bedömningen är att Länsstyrelsens verksamhet genom ett strategiskt och operativt arbete på olika sätt bidragit till att utveckla integrationsarbetet i länet. Detta grundas myndighetens arbete med nätverks- och samordningsmöten, fördelning och uppföljning av beviljade medel, kommun- och projektbesök, stödjande aktiviteter så som informationsträffar och utbildningsdagar samt kontinuerlig kontakt och dialog med kommuner, civilsamhällesorganisationer samt berörda myndigheter.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

Länsstyrelseinstruktion 4 §: Länsspecifika uppgifter

Länsstyrelsens uppgifter omfattar också

1. tillsyn över att fastighetsinnehav avvecklas enligt 18 kap. 7 § ärvdabalken,
2. Barentssamarbetet i Västerbottens och Norrbottens län,
3. i Norrbottens, Västernorrlands och Västra Götalands län att göra de utredningar om det allmänna fiskeintresset som begärs av andra myndigheter i ansökningsmål enligt 22 kap. miljöbalken,
4. i Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län att vara förvaltande och attesterande myndighet för vissa program inom målet Europeiskt territoriellt samarbete inom EU:s strukturfonder enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1303/2013 av den 17 december 2013 om fastställande av gemensamma bestämmelser för Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden, Sammanhållningsfonden, Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling och Europeiska havs- och fiskerifonden, om fastställande av allmänna bestämmelser för Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden, Sammanhållningsfonden och Europeiska havs- och fiskerifonden samt om upphävande av rådets förordning (EG) nr 1083/2006,
5. i Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län att vara behörig myndighet enligt lagen (2017:244) om kontroller och inspektioner på plats av Europeiska byrån för bedrägeribekämpning, vid kontroller och inspektioner avseende de program som anges i 4, och
6. i Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län att vara ansvarig för kontroller enligt artikel 23.4 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1299/2013 av den 17 december 2013 om särskilda bestämmelser för stöd från Europeiska regionala utvecklingsfonden till målet Europeiskt territoriellt samarbete

Länsstyrelsen Värmland omfattas endast av 4§ 1 tillsyn över att fastighetsinnehav avvecklas.

1. Tillsyn över att fastighetsinnehav avvecklas

Länsstyrelsen får uppgifter från Skatteverket i de fall fastigheter som taxeras som lantbruksenhet ingår i dödsboet. För att avveckling ska ske inom föreskriven tid skickar Länsstyrelsen meddelande till respektive dödsbo och informerar om avvecklingsskyldigheten. Länsstyrelsen följer sedan upp att avveckling har skett och om så inte är fallet förelägger Länsstyrelsen dödsboet att avveckla innehavet av lantbruksfastighet.

Samlad bedömning av resultat

Länsstyrelsen har arbetat för att alla lantbruksfastigheter från dödsbon ska ha avvecklats inom föreskriven tid och har en bemanning som ger möjlighet att fortsatt fullgöra Länsstyrelsens tillsyn under 2020.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

Länsstyrelseinstruktion 5 §: Sektorsövergripande uppgifter

Länsstyrelsen ska vidare

1. integrera ett jämställdhetsperspektiv i sin verksamhet genom att belysa, analysera och beakta kvinnors och mäns samt flickors och pojkars villkor,
2. genomgående analysera och presentera individbaserad statistik med kön som övergripande indelningsgrund, om det inte finns särskilda skäl mot detta,
3. vid beslut och andra åtgärder som kan röra barn analysera konsekvenserna för dem och då ta särskild hänsyn till barns bästa,
4. vid samråd, beslut och andra åtgärder verka för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning,
5. integrera de mänskliga rättigheterna i sin verksamhet genom att belysa, analysera och beakta rättigheterna i den egna verksamheten, särskilt skyddet mot diskriminering,
6. verka för att det av riksdagen fastställda nationella folkhälsomålet uppnås genom att folkhälsan beaktas inom länsstyrelsernas arbete med bl.a. regional tillväxt, samhällsplanering, krishantering samt alkohol och tobak,
7. i sin verksamhet verka för att förenkla för företag,
8. samordna arbetet på regional nivå med anpassningen till ett förändrat klimat, och
9. i sin verksamhet verka för att behovet av bostäder tillgodoses.

1. Integrera ett jämställdhetsperspektiv i sin verksamhet

Länsstyrelsen har fortsatt med jämställdhetsintegreringen av den egna verksamheten genom olika kompetenshöjande insatser. I Länsstyrelsens introduktionsutbildning för nyanställda har jämställdhet ingått som ett utbildningsblock. En föreläsning har hållits på personalmötet där all personal deltar. På Länsstyrelsens interna webbplats har förändringar gjorts för att förenkla det interna stödet för jämställdhetsintegrering. Under myndighetens verksamhetsplaneringsvecka genomfördes workshops med särskilt fokus på de globala målen samt Länsstyrelsens instruktionsuppdrag där jämställdhet och jämställdhetsintegrering lyftes särskilt. Syftet med det interna arbetet under året har varit att öka medarbetarnas kompetens i att upptäcka, analysera och förebygga ojämställda strukturer för att bli mer jämställda i både tanke och handling.

Jämställdhetsmålen har lagts in i Länsstyrelsens verksamhetsstyrningssystem som ett stöd i det fortsatta arbetet med styrning och ledning. Utbildningsinsatser har under året genomförts på myndigheten i mänskliga rättigheter, barnrätt, funktionsrätt och jämställdhet riktat till varje enhet som stöd i det löpande arbetet.

Värmland är ett pilotlän och har i samarbete med Jämställdhetsmyndigheten under 2019 påbörjat en utbildning för Länsstyrelsens chefer i våld ur ett arbetsgivarperspektiv. Utbildningen genomförs i tre steg och innehåller: Våld ur ett arbetsgivarperspektiv, utbildning i det svåra samtalet och avslutas med en workshop under 2020. Länsstyrelsen ser utvecklingen av arbetsmiljöarbetet som ett viktigt led i att också jämställdhetsintegrera den egna verksamheten. Medvetenheten och kompetensen i jämställdhetsfrågorna på chefsnivå är en förutsättning för goda resultat.

Under 2019 har uppföljningen av indikatorer och annan data redovisats fördelat på kön och ålder där det är möjligt. Statistik gällande sjukskrivningar och föräldraskapsuttag har presenterats för all personal som ett led i det interna jämställdhets- och arbetsmiljöarbete som pågått under året. Länsstyrelsen har under året eftersträvat en jämn könsfördelning bland föreläsare vid planering av konferenser och utbildningsinsatser. Effekterna av det interna arbetet med kunskapshöjande insatser har bidragit till att könsuppdelad statistik och analyser av statistik med kön som indelningsgrund genomförs i större utsträckning och i fler verksamheter inom myndigheten.

I det interna arbetet med jämställdhet ses den regionala jämställdhetsstrategin *Ett jämställt Värmland* som ett grundläggande och viktigt redskap. De jämställdhetspolitiska målen som regionaliserats är mål som ska genomsyra den egna verksamheten och Länsstyrelsen ska genom sin verksamhet bidra till uppfyllandet av dessa.

Samlad bedömning av resultat

Länsstyrelsen har utifrån förutsättningarna för året arbetat med att sprida den regionala strategin som är ett gott stöd i arbetet med jämställdhetsintegrering utifrån de jämställdhetspolitiska målen. Strategin utgör också underlag för det interna arbetet vilket bidrar till samsyn, samordning och jämställdhetsintegrering av den egna verksamheten. Många externa aktörer nås via anslutningssystemet *Ett jämställt Värmland* där aktörer från både näringsliv, regionen, och kommuner samt civilsamhället ingår.

Den samlade bedömningen är att kunskaperna om jämställdhetsintegrering och de jämställdhetspolitiska målen ökat i den egna verksamheten. Fler enheter har genomgått utbildning med det specifika syftet att kunna arbeta med jämställdhetsintegrering i utförandet av de enhetsspecifika uppdragen. Fler enheter tar fram och analyserar könsuppdelad statistik än tidigare vilket bedöms bidra till en ökad jämställdhetsintegrering av den egna verksamheten och en mer ändamålsenlig verksamhet som bidrar till de jämställdhetspolitiska målen.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☒ Utvecklingsbehov ☐ Gott ☐ Utmärkt

2. Genomgående analysera och presentera individbaserad statistik baserat på kön

Under 2019 har uppföljningen av indikatorer och annan data redovisats fördelat på kön och ålder där det är möjligt. Statistik gällande sjukskrivningar och föräldraskapsuttag har presenterats för all personal som ett led i det interna jämställdhets- och arbetsmiljöarbete som pågått under året.

Länsstyrelsen har under året eftersträvat en jämn könsfördelning bland föreläsare vid planering av konferenser och utbildningsinsatser. Effekterna av det interna arbetet med kunskapshöjande insatser har bidragit till att könsuppdelad statistik och analyser av statistik med kön som indelningsgrund genomförs i större utsträckning och i fler verksamheter inom myndigheten.

I det interna arbetet med jämställdhet ses den regionala jämställdhetsstrategin *Ett jämställt Värmland* som ett grundläggande och viktigt redskap. De jämställdhetspolitiska målen som regionaliserats är mål som genomsyra den egna verksamheten och Länsstyrelsen ska genom sin verksamhet bidra till uppfyllandet av dessa.

Kunskaperna om de jämställdhetspolitiska målen samt om det praktiska arbetet med statistik baserat på kön samt om strukturell ojämställdhet bedöms ha ökat genom dessa insatser. Arbetet med jämställdhet utifrån ett arbetsmiljöperspektiv har fortsatt under året.

Kompetenshöjande insatser och arbetet med system i samband med verksamhetsplanering och vid planeringen av nya uppdrag bedöms öka resultatnivån. Bedömningen är att utvecklingen varit positiv under året.

Uppföljningar har gjorts av kvinnlig representation i vissa av länets styrelser, bl.a. för länets Vattenråd.

Samlad bedömning av resultat

Den samlade bedömningen är att Länsstyrelsen i hög grad uppfyller uppdraget och att utvecklingsbehoven består i att utforma strukturer och arbetssätt för att analysera statistiken utifrån ett genusperspektiv av verksamheten. Länsstyrelsen arbetar kontinuerligt med att utveckla sina verksamhetssystem för att kunna utläsa statistik baserat på kön som ett led i jämställdhetsintegrering av verksamheten.

Genom det systematiska jämställdhetsarbete som skett under året och genom de kompetenshöjande insatser som genomförts har kunskaperna på myndigheten ökat. Antalet uppföljningar och analyser som gjorts med kön som indelningsgrund har ökat och genomförts i fler verksamheter än tidigare. Det systematiska jämställdhetsarbetet och utvecklingen av system har bidragit till att fler uppföljningar kan genomföras och att fler analyser baserade på könsuppdelad statistik har och kan genomföras fortsatt.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

3. Analysera konsekvenserna för barn och ta särskild hänsyn till barns bästa

Nedan redovisas aktiviteter som utförts under 2019 och som har bäring på Länsstyrelsens uppdrag avseende barn. Uppdraget återfinns bl.a. i länsstyrelseinstruktionens 5 § punkt 3. Se även åiterrapportering för uppdrag 1.7 i regleringsbrevet för 2019.

Allmänt

Inför att FN:s konvention om barnens rättigheter (barnkonventionen) ska inkorporeras i svensk lag 1 januari 2020 har Länsstyrelsen under året fortsatt varit delaktig i det regionala utvecklingsarbetet för barnens rättigheter i Värmland och under 2019 också haft ett särskilt fokus på detta område. Länsstyrelsen har även deltagit i ett flertal möten med Barnombudsmannen, och regionala aktörer, för att diskutera möjliga sätt att samarbeta kring barnrätt i praktisk tillämpning inom länet och i dess kommuner, under kommande år.

Det länsövergripande arbetet med *Agenda 2030* är ännu i ett tidigt skede, men har redan nu tydliggjort kopplingar mellan de olika delarna av Länsstyrelsens verksamhet och barns rättigheter, samt de mål och delmål i agendan som särskilt lyfter barnperspektivet.

Att integrera barnperspektivet i verksamheten förutsätter kunskap om perspektivets innehåll och innebörd, men också kännedom om hur olika perspektivfrågor påverkar varandra. Alla medarbetare har därför tagit del av materialet *Handbok för perspektivfrågor 2018–2021*, vilket bl.a. belyser barns rättigheter. Alla nyanställda vid myndigheten informeras om det rättighetsbaserade arbetssättet (RBA), och samtliga anställda har erbjudits delta i Uppsala universitets webbaserade grundutbildning i mänskliga rättigheter.

Under året har även arbetet med att implementera de mänskliga rättigheterna och att införa RBA i de ordinarie processerna, med ett särskilt fokus på barnrättsperspektivet, påbörjats och till stor del genomförts. Kunskapen och kännedomen om de mänskliga rättigheterna i allmänhet, och barnrätt i synnerhet, har ökat avsevärt inom myndighetens olika verksamheter. Det har skapats en avsevärt ökad medvetenhet inom området, och arbetet med de mänskliga rättigheterna vid myndigheten är därmed på olika sätt förankrad i konventionsåtagandena. Detta interna arbete kommer sammantaget med största sannolikhet att på sikt medföra en märkbar förändring i bemötande, service, stöd, skydd, rättsmedel och annat som påverkar respekten, skyddet eller fullgörandet av rättigheterna för länets rättighetsinnehavare.

I och med att barnkonventionen kommer att bli nationell lagstiftning, har vidare ett myndighetsöverskridande samarbete, där Myndigheten för delaktighet (MFD) ingår, initierats under året. De samverkande parterna har, förutom MFD, varit Barnombudsmannen (BO), och representanter från fyra olika länsstyrelser (Dalarna, Östergötland, Västerbotten och Värmlands län). Denna samverkan har varit mycket värdefull för samtliga aktörer, och är avsedd att fortsätta under kommande år och syftar till att gemensamt arbeta med barn- och funktionsrätt, och särskilt de centrala tolkningsprinciperna i barnkonventionen, på ett likartat sätt.

Länsstyrelsen deltar i nätverket *Se mig* som består av representanter från Agera Värmland, Bilda, Brottsofferjouren Värmland, BUFFF Värmland, Grums kommun, Hyresgästföreningen, IOGT-NTO, Junis, NBV, Region Värmland, Rädda Barnen, Svenska kyrkan – Karlstads pastorat samt Årjängs kommun. Nätverket arbetar för att synliggöra barn utifrån FN:s konvention om barnens rättigheter och genomför varje år en uppmärksamhetsvecka (vecka 47) med detta fokus. Under denna vecka arrangerade Länsstyrelsen flera konferenser för att lyfta barns rättigheter utifrån barnkonventionen. Under veckan arrangerades bl.a. den oerhört uppskattade och välbesökta *Allas barn*-konferensen som i år hade föreläsare som barnombudsmannen Elisabeth Dahlin, biskop Sören Dalevi och barnboksillustratören Marcus-Gunnar Pettersson. Över hundraålet deltagare, beslutsfattare, politiker, utvecklingsledare, tjänstepersoner, ideella och barn besökte Länsstyrelsen under dagens föreläsningar, seminarier och verkstäder den 21 november. I samband med arrangemanget belystes det faktum att barnkonventionen kommer att inkorporeras i nationell lagstiftning genom dagspress och i våra sociala kanaler.

Integration

Barnrättsperspektivet utgör, tillsammans med de övriga mänskliga rättigheterna, det mest grundläggande perspektivet i arbetet med integrationsuppdragen. Länsstyrelsen sätter barnets bästa i fokus i all dialog med kommunerna. Därutöver görs konsekvensanalyser rörande åtgärder som berör barn, såsom barns villkor i anläggningsboenden, konsekvenser av lagstiftning och lagförslag.

I såväl uppdraget om mottagande av ensamkommande barn som området om ensamkommande barn som försvinner ska Länsstyrelsen särskilt se till pojkars och flickors olika villkor. Det görs bl.a. genom att belysa eventuella skillnader när det kommer till flickors och pojkars erfarenheter, behov och förutsättningar. Barnperspektivet tas även kontinuerligt i beaktande vid handläggning av statsbidrag avseende integrationsinsatser.

Föräldraskapsstöd

Länsstyrelsen har genom samverkan med andra sakområden på Länsstyrelsen såväl som nyckelaktörer i länet, offentliga och ideella, verkat för att föräldrar ska ses som en resurs i arbetet med att främja god hälsa hos barn och unga samt att föräldraskapsstöd ses som ett verktyg i detta arbete. Länsstyrelsen har under året börjat arbeta fram ett metodstöd för tematiska föräldramöten riktat till föräldrar med barn i åldern 0–18 år, i samverkan med Region Värmland och kommuner i länet, enligt den nationella strategin. Länsstyrelsen har också spridit information om vad som är på gång inom sakområdet bl.a. genom utskick av nyhetsbrev. En konferens med namnet *Allas barn* har som tidigare nämnts genomförts på regional nivå, där en stor del av dagen behandlade det hälsofrämjande arbetet som stöd i föräldraskapet.

Mäns våld mot kvinnor

Länsstyrelsen har startat upp ett pedagognätverk, och utbildat deltagarna i genus och mäns våld mot kvinnor. I socialtjänstens kvinnofridsnätverk har det gjorts en utbildningssatsning om samtal med barn och unga. Länsstyrelsen har även arrangerat en utbildningsdag om *Våld i ungas parrelationer*.

ANDTS och Brottsförebyggande

Huvuddelen av insatserna som görs inom det ANDTS- och det brottsförebyggande arbetet har barn och ungdomar som direkt eller indirekt målgrupp. I gällande nationella och regionala ANDTS-strategier framgår att arbetet ska genomsyras av ett barnperspektiv, där barnens rättigheter och möjligheter utifrån FN:s konvention om barnens rättigheter ska beaktas.

Den regionala ANDT-strategin och verksamhetsplanen för ANDT- och brottsförebyggande arbete har valt att behålla målområdet *Barn och unga ska skyddas från skadliga effekter orsakade av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak*. Detta lyftes bort från den nationella ANDT-strategin, trots att alla samverkansaktörer var överens om att området var för viktigt för att tas bort. Inom både ANDT- och det brottsförebyggande arbetet lyfts vikten av föräldraskapsstöd och arbetet sker i nära samverkan med andra sakområden på enheten. En åtgärd är langningsförebyggande insatser i samband med riskhelger då stöd ges till föräldrar i olika former. Information om ANDT och lagstiftning sker också kontinuerligt på föräldramöten. En annan insats som görs årligen är att samla samtliga stödgruppsledare för barn som växer upp i familjer med missbruks- och beroendeproblematik för att tillgodose utbildningsbehov samt få utrymme att utbyta erfarenheter.

Under hösten släpptes rapporten *"Hur många barn växer upp med föräldrar som har alkoholproblem?"* Rapporten är en litteraturgenomgång av befintliga vetenskapliga studier som innehåller skattningar om hur många barn under 18 år som växer upp med föräldrar som har alkoholproblem. Rapporten visar att: drygt 20 procent av alla barn i Sverige, upp till 430 000 barn, någon gång under uppväxten haft minst en förälder med alkoholproblem. Det är vart femte barn. Detta är ett viktigt underlag att sprida och förstärka arbetet under mål 6 i den regionala ANDT-strategin.

Djurskydd

I samband med djurskyddskontroller är det inte ovanligt att Länsstyrelsens handläggare får inblick i miljöer och situationer där barn kan antas fara illa. Djurskyddshandläggarna har, tillsammans med utvecklingsledaren mot mäns våld mot kvinnor, ett fungerande samarbete med Barnhus Värmland för att skapa förutsättningar för att arbeta på ett ändamålsenligt sätt med frågan. Barnhus Värmland är en resurs för länets alla kommuner och har en samordnande roll mellan socialtjänst, vård, polis och andra myndigheter för att barn och familjer ska ha en ingångsväg, och en myndighetskontakt. Tillsammans med Barnhus Värmland har en anmälningsblankett tagits fram för att Länsstyrelsen enkelt ska kunna anmäla om man misstänker att barn far illa, samt för att säkerställa en likartad hantering och öka förutsättningarna för att adekvata uppgifter lämnas till socialtjänsten.

Miljö

Ett flertal av länets skolor använder sig av utbildningsmaterialet *Miljö- och naturboken* från Kunskapsförlaget, som delfinansieras av Länsstyrelsen, och som är ett pedagogiskt material till såväl lärare som elever som vill lära sig mer om miljö- och hållbarhetsfrågor.

Vid ärendehandläggning av natur- och miljöärenden enligt miljöbalken och vid deltagande i plan- och infrastrukturärenden verkar Länsstyrelsen för att utvecklingen i Värmland ska ske på ett hållbart sätt så att dagens och kommande generationers barn kan erbjudas en god uppväxtmiljö kopplat till exempelvis buller, föroreningar, luftmiljö, vattenförsörjning och tillgång till en rik natur.

Friluftsliv

Länsstyrelsen ska genomföra åtgärder som ger ökat genomslag för de nationella friluftsmålen. Målen syftar ytterst till att göra friluftslivet tillgängligt och attraktivt så att alla, oavsett förutsättningar och behov, har goda möjligheter att ta sig ut i naturen som förväntas ha en positiv påverkan på folkhälsan. En utökad samverkan mellan friluftssamordnaren/friluftsuppdraget och Social hållbarhet under innevarande år ger förutsättningar att nå ökat genomslag för friluftsmålen. Under 2019 har friluftssamordnaren i detta syfte deltagit i planering och genomförande av konferensen *Allas barn* som arrangerats av Social hållbarhet.

Samhällsplanering

Inom bostadsförsörjningsuppdraget, enligt förordning och instruktionsuppdrag 5§, har Länsstyrelsen under året särskilt uppmärksammat bostadsfrågan och rätten till en bostad som en grundläggande mänsklig rättighet för alla, inklusive barn, i Länsstyrelsens regionala bostadsmarknadsanalys. Detta har informerats om internt och för Boverket, Näringsdepartementet, kommuner och ideella.

Genom kommunernas bostadsförsörjningsprogram och Länsstyrelsens årliga bostadsmarknadsanalys synliggörs även vilka grupper som riskerar att stå utan bostad. En del av Länsstyrelsens inträdesuppdrag är att motverka hemlöshet där Länsstyrelsen samverkar med Kronofogden för att bl.a. minska antalet barn som drabbas av vräkning.

I det löpande planarbetet lyfts barnperspektivet frekvent som i t.ex. förtätning av stadsstrukturer som innebär att miljöer skapas där barns behov, säkerhet och hälsa inte alltid prioriteras. Flertalet av de värmändska kommunerna har under året detaljplanlagt mark för skolor och förskolor, ett mycket intensivt år i detta avseende. Länsstyrelsen har bl.a. bevakat frågor kring friyta för lek och utevistelse, buller samt luftkvalitet.

Tillsyn kommunal räddningstjänst

Inom uppdraget följs, via årsrapportering, upp huruvida räddningstjänsten genomför utbildningsinsatser avseende olika skolåldrar.

Regional utveckling

Under året har det blivit allt tydligare hur ett socioekonomiskt utanförskap kan påverka möjligheterna att tillgodogöra sig grundläggande samhällsservice. Detta kan påverka barn till de vårdnadshavare som av olika anledningar begränsar tillgången för barns möjligheter att kunna betala (t.ex. med Swish). Detta kan begränsa unga människors förmåga att delta i exempelvis sociala aktiviteter. Under året har därför flera utbildningsinsatser anordnas för vuxna att lära sig mer om digitala banktjänster för de ska kunna ge sina barn bättre förutsättningar.

Att ha unga som experter/lärare vid digitala utbildningar, till framför allt målgruppen äldre, har visat sig varit väldigt positivt. Flera individer som verkar nära dessa ungdomar berättar om hur de ungas självkänsla stärks av detta ansvar, speciellt betydande kan detta anses vara för unga som även har andra utmaningar i livet.

Under 2019 startades ett projekt upp inom Livsmedelsstrategiuppdraget som heter *Framtidens offentliga måltider*. Syftet är att skapa bättre förutsättningar för kommunerna att genomföra lyckade offentliga upphandlingar av närproducerad mat i skolorna. Enligt den engelska modellen *Food for life* är eleverna viktiga i att både få förståelse för var maten kommer från och som en inspiration till föräldrarna när familjen sen går och handlar i butik. Resultat från England visar att de gånger då målgruppen är mellanstadieelever så blir det

mest lyckade resultat. En grund är lagd för att kommande år testa konceptet på två värmländska skolor.

Samlad bedömning av resultat

Den samlade bedömningen är att kunskaperna om barns rättigheter samt om tillvägagångssätten för att arbeta med barns rättigheter ökat betydligt i den egna verksamheten under året. Länsstyrelsen har också, genom externa utbildningsinsatser och kunskapshöjande insatser, bidragit till att kunskaperna om barns rättigheter och om barnkonventionen ökat i länet.

Resultatet av Länsstyrelsens arbete med att integrera ett barnrättsperspektiv i all verksamhet ger vid handen att myndigheten kommit relativt långt inom arbetet under kort tid. Länsstyrelsen fullföljer till stor del uppgiften. Ytterligare förstärkning avseende strategisk ledning och styrning, systematisk samordning och uppföljning, samt ytterligare kompetensutveckling inom området krävs dock framgent. Därtill återstår framför allt arbetet med att systematiskt stärka arbetet med de mänskliga rättigheterna externt gentemot kommuner och region. Detta till följd av att det interna arbetet, samt generella och grundläggande externa kompetensutvecklingsinsatser i den egna verksamheten, under senare år prioriterats före riktat externt stöd.

Länsstyrelsen har integrerat barnrättsperspektivet i myndighetens processer och beslutsfattande. Den samlade bedömningen är att Länsstyrelsen bedriver en verksamhet med ett barnrättsperspektiv med gott resultat främst avseende policyrelaterade och institutionella resultat.

Resultatbedömning: ☐Otillfredsställande ☐Utvecklingsbehov ☒Gott ☐Utmärkt

4. Verka för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning

Länsstyrelsens beaktande av bl.a. tillgänglighetsaspekten finns formulerad i policyn *En länsstyrelse för alla*, samt i likabehandlingsplanen med samma namn, när det gäller de interna förhållandena. Arbetet med att uppdatera och revidera dessa styrdokument påbörjades under året.

Länsstyrelsens lokaler är tillgänglighetsanpassade. Vid bokning av möteslokaler tas hänsyn till tillgänglighetsaspekter såsom ljudanläggning, hörselslinga och rullstolsanpassning.

Länsstyrelsens externa webbplats finns i lättläst version och kan även läsas upp för hörselskadade.

Länsstyrelsen har under året genomfört en rad olika insatser inom ramen för regleringsbrevsuppdraget om funktionshinderpolitik – vilket också bidragit positivt till uppdraget om tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning. En kartläggning av förekomsten av policys eller handlingsplaner i länets kommuner och i regionen har genomförts. Uppföljande kunskapshöjande insatser har genomförts med syfte att förbättra tillgängligheten i länet och att uppnå de funktionshinderpolitiska målen.

Under året har särskilt utsatta gruppers situation lyfts bl.a. inom området mäns våld mot kvinnor men också inom bostadsplanering och i frågan om personligt ombud.

Mäns våld mot kvinnor

Länsstyrelsen har, inom ramen för uppdraget *Mäns våld mot kvinnor*, uppmärksammat vissa livssituationer som kan medföra en extra sårbarhet för individen. Att ha en funktionsnedsättning kan innebära en sådan livssituation. Vid Länsstyrelsens konferenser och nätverksträffar med kommuner, andra statliga myndigheter samt med ideella organisationer har funktionsvarierade kvinnors sårbara situation särskilt uppmärksamats.

Kulturmiljö

Länsstyrelsens utgångspunkt vid beviljande av bidrag från kulturmiljövårdsanslaget till informationsinsatser, är att sökande ska kontakta företrädare för handikapporganisation eller kommunens handikappkonsulent för rådgivning gällande anpassning. Detta arbetssätt är tänkt att stärka alla människors delaktighet i kulturmiljöarbetet samt möjlighet att förstå och ta ansvar för kulturmiljön.

Regional utveckling

Inom ramen för Landsbygdsprogrammets stödgivning avseende *Kommersiell service på landsbygd* ges särskild prioritet till investeringar i förbättrad tillgänglighet för personer med funktionsvariation. Uppdraget inom *Grundläggande betaltjänster* innebär bl.a. att bevaka och vid behov genomföra informations- och kunskapshöjande insatser inom det aktuella området.

I uppdraget grundläggande betaltjänster är individer med funktionsnedsättning en utpekad prioriterad grupp att särskilt bevaka och vid behov genomföra insatser. Därför har flera fokusgruppsintervjuer arrangerats under året för synsatta över 18 år. De har varit mycket uppskattade av deltagarna och bl.a. genererat ökade kunskaper inom digital teknik och dess tjänster. Genom att arrangera mässor och hålla föreläsningar inom digitala möjligheter för individer med funktionsnedsättning har kunskaper ökat hos deltagarna.

Under hela året har utbildningar genomförts för att öka den tekniska förmågan att använda exempelvis en dator och för att skapa tilltro till digitala tjänster. Detta har gett ett gott resultat och genererat att självständigheten hos individen ökar.

I det *Regionala serviceprogrammet (RSP) 2014–2020* lyfts att alla ska ha tillgång till service; äldre, yngre, och funktionshindrade m.fl. Länsstyrelsen har nya riktlinjer för investeringsbidrag som prioriterar ökad funktionell tillgänglighet. Ett särskilt fokus är också att minska det digitala utanförskapet. Ett mål i *RSP* är att kommunerna ska fortsätta ta fram kommunala serviceplaner under 2019. I vägledningen har Länsstyrelsen efterfrågat att man särskilt uppmärksammar om det finns något stort tillgänglighetsproblem för personer med funktionsvariationer.

Lantbruk

Inom *Landsbygdsprogrammet 2014–2020* finns bl.a. projektstöd för utveckling av natur- och kulturmiljöer på landsbygden. Stödets syfte är att göra landsbygden mer attraktiv för boende och besökare, samtidigt som värdefulla miljöer restaureras eller utvecklas. I kombination med andra åtgärder kan stödet nyttjas för att öka tillgängligheten av miljöerna. Ökad tillgänglighet kan i detta avseende t.ex. betyda informationsskyltar, stättor och spänger, men också anpassning av toaletter eller installation av fasta ramper för att fler ska kunna nyttja hembygdsgårdar eller andra natur- eller kulturmiljöer. Information om stödet ges i Länsstyrelsens tidning *Utsikt* och på Länsstyrelsens och Jordbruksverkets hemsidor.

Naturvård

Länsstyrelsen fortsätter att tillgängliggöra naturreservaten. Ett antal reservat som Länsstyrelsen sköter är anpassade så att det är lätt att ta sig fram med rullstol eller barnvagn, t.ex. med hjälp av ramper och handikapparkering. Arbetet är särskilt fokuserat på de mest besökta reservaten och under 2018 skedde en tillgänglighetsanpassning på Hammarö sydspets vilket gjort att den varit tillgänglig under hela 2019. Även i övrigt har upprustning och komplettering skett av friluftsanordningar i reservaten, vilket har positiva effekter ur tillgänglighetssynpunkt och i förlängningen folkhälsa.

Som en del av EU-projektet *Life+ Vänern* uppfördes under sommaren ett tillgänglighetsanpassat fågeltorn vid Nolgårdsviken, Hammarö kommun. I anslutning till tornet finns parkering och en tillgänglighetsanpassad kort led från parkeringen fram till tornet. Detta är resultatet av processen som startade 2014 med ett samråds- och informationsmöte med Handikapprådet i Hammarö kommun. Projektledningen stämde sedan av alla idéer om placering och utformning med den sakkunniga person som företrädde Hammarö kommun i frågan. Inför själva byggandet gjorde projektledaren besök på plats tillsammans med en rullstolsburen fågelskådare.

Djurskydd och vilt

Länsstyrelsen har föreläst för, och informerat, länets kommuner och Region Värmland om hur samverkan kan bli bättre och vilka problem Länsstyrelsens personal stöter på i samband med djurskyddskontroller när man upptäcker att det finns människor med främst psykiska funktionsnedsättningar, men även fysiska, som äger djuren. Målgrupperna har bl.a. varit: socialtjänsten, kvinnojourer, kvinnofridsnätverk, familjecentraler, sjukvårdspersonal och personal på vårdcentraler. Länsstyrelsen har skriftliga rutiner kring att anmäla till socialtjänsten när barn misstänks fara illa. Dessutom hjälper Länsstyrelsen till att förmedla kontakter mellan personliga ombud och personer med psykiska funktionsnedsättningar, och anmäler till biståndsbedömare om man misstänker att det är någon som behöver hjälp på grund av åldersskäl. Länsstyrelsen beviljar löpande dispenser för terrängkörning med motordrivet fordon om särskilda skäl föreligger, varav funktionsvariation kan utgöra ett sådant skäl. Dessutom kan tillstånd beviljas att medföra vapen på motorfordon i terräng och/eller tillstånd att jaga från motorfordon för personer med funktionsvariation.

Samlad bedömning av resultat

Länsstyrelsens sammanfattande bedömning av arbetet med att integrera ett tillgänglighets- och delaktighetsperspektiv för personer med funktionsvariationer i all verksamhet är att Länsstyrelsen till stor del fullföljer uppgiften, men att ytterligare förstärkning avseende strategisk ledning och styrning, samt systematisk samordning och uppföljning, och ytterligare kompetensutveckling inom området krävs framgent.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

5. Integrera de mänskliga rättigheterna i sin verksamhet

Länsstyrelsens arbete inom området *Mänskliga rättigheter* redovisas under återrapportering av regleringsbrevsuppdrag 1.7

Samlad bedömning av resultat

Länsstyrelsens arbete inom området *Mänskliga rättigheter* redovisas under återrapportering av regleringsbrevsuppdrag 1.7.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

6. Verka för att det av riksdagen fastställda nationella folkhälsomålet uppnås

Den nationella folkhälsopolitikens åtta målområden går in i en mängd av Länsstyrelsens olika uppdrag och har under året tagit sig uttryck i arbetet med bl.a. jämställdhet, bostadsplanering, friluftsuppdrag, integration och projektfinansiering. En ökad regional samordning under året bidrar också till en samsyn regionalt och bättre förutsättningar för stöd till lokala aktörer i det fortsatta arbetet.

Regionalt utvecklingsarbete och samordning

Länsstyrelsen har under året inlett en strukturerad samverkan med Region Värmland i det regionala folkhälsoarbetet. Länsstyrelsen ingår i Regionens arbetsgrupp för att ta fram en ny handlingsplan för folkhälsa och bedömningen är att det finns en utvecklad samsyn mellan organisationerna i folkhälsofrågan. Länsstyrelsen har deltagit i flera regionala samverkansarrangemang med folkhälsofokus under året, bl.a. Region Värmlands *Nya perspektiv* och i *Överenskommelsen Värmland* – där samverkan mellan de regionala aktörerna och idéburen sektor i Värmland samlas. Under året har också en samverkan mellan Länsstyrelsen och Region Värmlands folkhälsoanalytiker inletts vilket medfört ökade möjligheter för regionala analyser och ökade kunskaper om behoven i länet.

Länsstyrelsen har genomfört en samverkansdag med Region Värmlands enhet Samhällsmedicin- och folkhälsa där roller, uppdrag och gemensamma målbilder diskuterades. Genom denna, och flera liknande insatser, har den regionala samsynen och kunskaperna mellan organisationerna ökat. Detta bedöms bidra till en regional tydlighet och effektivare verksamheter gentemot lokala aktörer i länet.

Länsstyrelsens arbete med ANDT och tillsyn inom alkohol och tobak har länge fokuserat på ungdomars drogvanor och rökning som ett led i folkhälsoarbetet. Tillsynsarbetet har också fokuserat på kommunernas efterlevnad av rökfria skolgårdar just mot bakgrund av detta. Rökningen bland ungdomar och generellt i befolkningen har minskat men skillnader mellan grupper i Värmland är fortsatt stor. Daglig rökning har minskat snabbare hos dem med eftergymnasial utbildning än hos dem med förgymnasial utbildning. Bland utlandsfödda män är daglig rökning nästan fyra gånger så vanligt som bland svenskfödda män.

Inom integrationsområdet har folkhälsofrågan, genom flertalet projekt, varit i fokus. Kunskaper om hälsa och om rättigheter har ökat hos målgrupperna under året genom Länsstyrelsens insatser.

Länsstyrelsen sammankallar till *Samhällsråd Värmland* där landshövdingen träffar Regionledning och Polisledning. Samhällsrådets fokusområden har varit sociala hållbarhetsfrågor med fokus på jämställdhet och trygghet. Samhällsrådets syfte är att bidra till samsyn och samordning i detta arbete för att bidra till ett tryggare Värmland.

ANDT-samordning och brottsförebyggande arbete (BF)

Länsstyrelsens uppdrag inom ANDT-området är beskrivet i förordning (2012:606) om samordning inom alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobaksområde och det brottsförebyggande uppdraget i särskild förordning SFS 2016:1258. Länsstyrelsens ANDT-BF team består av en ANDT-samordnare, en BF-samordnare och en handläggare för tillsyn enligt alkohol- och tobakslagen. Det har under året varit en nära samverkan mellan dessa funktioner vad gäller stöd till kommunerna, planering av nätverksträffar, projekt och utbildningsinsatser, därför redovisas de tillsammans. ANDT/BF-teamet har också haft en nära samverkan med andra sakområden inom enheten *Social hållbarhet*, som *våld i nära relation*, *föräldraskapsstöd* och har deltagit på nätverksträffar och utbildningsdagar inom dessa områden.

Länsstyrelsen har på olika sätt bidragit till genomförandet av den nationella ANDT- och brottsförebyggande politiken i länet. Det finns i länet en regional *ANDT-strategi* för åren 2017–2021 som processades fram under 2016. *ANDT-strategin* och det nationella programmet *Tillsammans mot brott* är basdokumenten i länets ANDT- och brottsförebyggande arbete och har lyfts i alla lämpliga sammanhang som nätverksträffar, kommunbesök och utbildningsdagar under 2018. Detta har resulterat i att *ANDT-strategin* och programmet *Tillsammans mot brott* i dag är väl kända i länets kommuner. Flera kommuner har egna ANDT/BF-dokument och åtgärdsprogram som ligger i linje med den nationella politiken.

Under året har samtliga kommuner fått besök av Länsstyrelsens ANDT- och BF-samordnare. En samlad bedömning från länet:

- Samordnarfunktionerna i kommunerna har minskat i tid men inte alls lika mycket som rikets siffror.
- I de flesta kommuner finns någon form av styrgrupp.
- De flesta kommuner har inte någon avsatt budget för ANDT/BF-arbete.
- Kommunerna använder en mängd olika metoder inom olika områden men flest inom föräldraskapsstödsarbetet, där ofta familjecentralerna är navet.
- Icke lagstyrda uppdrag blir lätt nedprioriterade till förmån för lagstadgad verksamhet – särskilt i ekonomiskt tuffa tider.
- Många lyfter den lilla kommunens fördelar – närheten till beslutsfattare, korta beslutsvägar och lättheten att samarbeta.
- En majoritet uttrycker att det stöd som ges i dag från Länsstyrelsen är positivt och vill att myndigheten fortsätter på den inslagna vägen. Man lyfter t.ex. nätverksträffar, ”puffpengar” och det personliga stödet i form av Länsstyrelsen via telefonsamtal, mail och kommunbesök.

Länsstyrelsens arbete med ANDT och tillsyn inom alkohol och tobak har länge fokuserat på ungdomars drogvanor och rökning som ett led i folkhälsoarbetet. Tillsynsarbetet har också fokuserat på kommunernas efterlevnad av rökfria skolgårdar just mot bakgrund av detta. Rökningen bland ungdomar och generellt i befolkningen har minskat men skillnader mellan grupper i Värmland är fortsatt stor. Daglig rökning har minskat snabbare hos dem med

eftergymnasial utbildning än hos dem med förgymnasial utbildning. Bland utlandsfödda män är dagligrökning nästan fyra gånger så vanligt som bland svenskfödda män.

Länsstyrelsen har spelat en aktiv roll gällande kompetensutveckling i länet under 2019, gällande ANDT och BF. Som en del i det kunskapsbaserade arbetet har Länsstyrelsen i samverkan med Region Värmland planerat och genomfört undersökningen *Elevers drogvanor 2019*, som syftar till att undersöka elevers attityder och användande av ANDTS.

Utvecklingsprojekt

Under året har Länsstyrelsen beviljat över en halv miljon i bygdemedel som gått till olika typer av idrottsföreningar i syfte att stötta idrott och hälsa på landsbygden. Gymnastik, ridning, hockey och fotboll är exempel på aktiviteter som beviljats medel och flertalet av föreningarna har minst en åldersgrupp som riktar sig till barn. Även andra föreningar som riktar sig mot fritidsaktiviteter har fått ta del av pengarna, i syfte att främja fritidsaktiviteter på bygden.

Under året har Länsstyrelsen Värmland startat upp ett projekt med fokus att få fler kvalitetssäkrade vandringsleder i Värmland. I kombination med att myndigheten har ett tätt samarbete med aktörer inom besöksnäring och samtidigt är samrådsinstans för länets kommunala serviceplaner är målet att länets medborgare och besökare kollektivt ska kunna resa till dessa vackra vandrings- och cykelleder. Genom att skapa tillgänglighet för alla att nå natur och ledstruktur så gynnas folkhälsan.

Med *Jordfonden* som verktyg skapas bättre förutsättningar för ett aktivare skogsbruk. Fler självverksamma skogsägare som röjer och planterar själva samt har tillsyn över sin skog bidrar till en hälsosam livsstil i kombination med egen rådgivning över sitt företagande.

Länsstyrelsen deltar som partner i den stora värmländska satsningen *Digital Well Arena (DWA)* som är ett tioårigt *Vinnväxtinitiativ* för att Värmland tillsammans i en *Quadruple Helix*-samverkan (myndigheter, företag, forskning och medborgare) ska arbeta brett med insatser inom området digital hälsa. Länsstyrelsen deltar främst genom sin internationella projektverksamhet och har tillsammans med Region Värmland, Karlstads universitet och Stiftelsen Compare satt upp en projektsupport för området digital hälsa. Syftet är att få fler företag och organisationer i Värmland att samverka och utbyta erfarenheter med företag och organisationer i övriga världen kring långsiktigt hållbara hälsotjänster utifrån faktiska användarbehov.

Resultatmått och resultatanalys – Folkhälsa

Resultatindikatorerna inom folkhälsa kan göras oändliga. I Värmland finns olika utmaningar gällande invånarnas folkhälsa. Den största utmaningen är hälsoskillnader mellan grupper där redan särskilt utsatta grupper också har en sämre hälsa. Det finns också utmaningar vad gäller den psykiska hälsan, rökning och droganvändning där utvecklingen visar på en negativ trend. Se vidare kapitel 12, *Folkhälsa*.

Samlad bedömning av resultat

Den samlade bedömningen är att årets arbete med att samordna processer såväl internt som med externa aktörer bidragit till att de folkhälsopolitiska målen synliggjorts inom fler men också inom nya områden och genom detta också för fler och nya målgrupper. Arbetet har bidragit till att kunskaperna om behoven i folkhälsofrågorna regionalt har ökat i länet samt att den regionala samsyn som ökat bidragit till förbättrade möjligheter till stöd till lokala aktörer såsom kommuner, föreningar eller annan idéburen verksamhet. Folkhälsoupdraget har i stor utsträckning koordinerats med rättighetsfrågor såsom mänskliga rättigheter, barns rättigheter och jämställdhet vilket gett effekten att kunskaperna om folkhälsa som en grundläggande rättighet ökat i länet.

Genom kunskapshöjande insatser kombinerat med projektbidrag har nya verksamheter med ökad träffsäkerhet kunnat startas under året. Resultatet av detta är att fler och nya målgrupper nåtts av insatser och att kvalitén i insatserna bedöms ha ökat.

Samordnande insatser med fokus på trygghetsskapande under 2019 och fortsatt förväntas ge långsiktiga effekter under åren som kommer. De kortsiktiga resultaten är svårbedömda då exempelvis den upplevda tryggheten påverkas av en mängd olika faktorer. Detta är också gällande i det generella folkhälsoarbetet. Länsstyrelsen gör dock bedömningen att den kraftsamling som görs inom området folkhälsa på regional och lokal nivå i länet kommer att ge långsiktigt positiva effekter.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

7. I sin verksamhet verka för att förenkla för företag

Miljötillsyn och ärendehandläggning inom miljö

Den minskade budgeten för miljötillsyn under 2019 försvårade uppdraget att underlätta för företagen att göra rätt. Länsstyrelsens bedömning är att den bästa effekten när det gäller att förenkla och underlätta för företag att göra rätt inom området miljö och miljölagstiftning nås då Länsstyrelsen har tillräckliga resurser för att bedriva en frekvent planerad tillsyn och för att kunna handlägga inkomna ärenden inom rimliga tidsramar. Genom tillsynen kan företagens frågeställningar och utmaningar inom miljöområdet hanteras i tidig dialog mellan verksamhetsutövare och tillsynsmyndighet.

Inom den minskade ramen för miljötillsyn 2019 prioriterade Länsstyrelsen att bibehålla nivån på den planerade tillsynen inom miljöfarlig verksamhet. Brukarundersökningen 2018 visade på en hög kundnöjdhet hos företagen när det gäller anmälan om ändring av miljöfarlig verksamhet.

Inom miljöskyddsområdet har flera digitala tjänster, som syftar till att underlätta för företagen, utvecklats. Länsstyrelsen har informerat alla miljöfarliga verksamheter där Länsstyrelsen är ansvarig tillsynsmyndighet om dessa tjänster genom utskick av informationsblad och muntligen i samband med tillsyn.

Länsstyrelsen har etablerat fasta samrådstider för att underlätta för verksamhetsutövarna inför kommande tillståndsansökningar inom naturvårdsärenden (VÄS 52) och har goda rutiner för snabb återkoppling till verksamhetsutövarna om komplettering krävs i ärenden.

Under 2019 genomfördes utbildningsinsatser av två stora aktörer när det gäller fibernedläggning. Syftet med utbildningen var att underlätta för företagen genom att öka deras kunskap om: hur de kan använda Länsstyrelsens *externwebGIS*, hur samråds-handlingar ska tas fram och vad de ska innehålla för att Länsstyrelsen ska kunna handlägga ärendena så snabbt som möjligt, och hur de kan minimera påverkan på naturmiljön genom god planering av sin verksamhet. Efter genomförda utbildningar har en kvalitetshöjning av inlämnade ärenden skett.

Handläggningstiderna när det gäller 12:6 samråd har förbättrats för varje år de senaste tre åren men andelen handlagda ärenden inom målsatt tid har på grund av 2019 års minskade budget för miljötillsyn, samtidigt med ett ökat ärendeinflöde (220 ärenden 2018, 266 ärenden 2019), försämrats något.

Sökanden erbjuder att för vissa åtgärder som kräver flera typer av anmälan, dispenser eller tillstånd samhandläggning av anmälan 12:6 med exempelvis dispenser från naturreservatsbestämmelser eller *Natura 2000*-tillstånd. Detta kan i vissa fall påverka handläggningstiden för samrådsärendet negativt men ger en snabbare handläggningstid för prövning av hela åtgärden och ett tydligare beslut för verksamhetsutövaren vilket underlättar för företaget när de ska utföra sin åtgärd i enlighet med villkoren i beslutet.

När det gäller vattenverksamhet kunde positiva effekter konstateras av Länsstyrelsens omfattande informationsinsats riktad till länets vattenkraftsägare och företag som genomfördes under 2018 kring den nya lagstiftningen om vattenkraft. Syftet med informationsinsatsen var att ge tidig information och kontaktinformation till Länsstyrelsen och branschförening för att förenkla kommande process med anmälan till den nationella prövningsplanen för vattenkraft. I princip alla (cirka 160) av länets vattenkraftverk som uppfyllde kriterierna för att komma med i den nationella prövningsplanen för vattenkraft anmälde sig till planen eller tog ett aktivt beslut att inte anmäla sig.

Gränsregionalt samarbete för företag

Under 2019 har Länsstyrelsen samverkat med Hedmarks fylkeskommune och Fylkesmannen i Hedmark/Innlandet i projektet *Gränsmöjligheter – en 161 mil integrerad arbetsmarknad längs norsk-svenska gränsen*. Syftet med projektet har varit att arbeta för en utökad gränsöverskridande verksamhet mellan Sverige och Norge för att möjliggöra en ökad rörlighet för små och medelstora företag längs hela den svensk-norska gränsen. Projektets arbete med kompetensspridning längs gränsen har resulterat i att mer än 50 små och medelstora företag har fått hjälp att ta första steget över gränsen för att etablera sig på en större marknad. Seminarier har anordnats för norska och svenska företag om att bedriva verksamhet mellan våra två länder, i syfte att sprida kunskap om såväl lagar, regler som etableringsprocessen i stort. Ett helt nytt nätverk har etablerats tack vare projektet.

För de som har tät kontakt med företag i sin region, så som näringslivslotsar i kommuner, är *Grensetjensten*, beläget på gränsen i Morokulien, ett viktigt verktyg som kan användas för stöd och hjälp för företagen i deras respektive kommuner.

Interreg Nordsjöprojekten *Connecting rural areas with Digital Infrastructure (CORA)* och *Building COMpetences for COMpetitive COMpanies (COM3)* handlar båda om digitalisering och att underlätta för såväl privatpersoner som företag att bo och verka i landsbygdens gränsområden. Ett område som jobbats med i CORA är gränsområdet mellan Hedmark/Innlandet och Värmland där det planeras för gränsöverskridande bredband mellan Torsby kommun och Grue kommune. Projektet COM 3 som startade under 2019 har som syfte att underlätta digitalisering för små och medelstora företag genom att bygga upp företagens digitala kompetens.

Kommersiell service

Genom samordning på tjänstemannanivå, mellan Länsstyrelsen och Region Värmland, kring stöd för kommersiell service minskas den administrativa bördan för stödsökande genom att hen slipper söka stöd hos flera aktörer. Webbplatsen www.regionalaserviceprogrammet.org har också samlat information om olika myndigheters stöd till företag inom kommersiell service på landsbygden. Detta i syfte att förenkla för stödsökanden och samla information på ett och samma ställe.

Länsstyrelsen har under 2019 lämnat bidrag till två ombud i länet för att företag och föreningar ska kunna lämna in sina dagskassor. Ombuden finns i Molkom och Lesjöfors.

Länsstyrelsen startade under året projektet *Rådgivning för leder inom friluftsliv och turism* med syfte att öka antalet kvalitetssäkrade leder i Värmland, företrädesvis vandrings- och cykelleder. Lederna ska bidra till nytta inom besöksnäring, friluftsliv och folkhälsa. För att uppnå kvalitetssäkrade leder är det av största vikt att berörda markägare inkluderas i arbetet samt att ändamålsenliga avtal som säkerställer kvalitet och hållbar förvaltning upprättas. På så sätt skapas förutsättningar för både markägare och andra entreprenörer att bedriva verksamhet kopplat till ledturism och besöksnäring.

I samband med en större upphandling genomfördes en informationsträff för att hjälpa företagare att registrera och administrera sina anbud i det digitala verktyget Tendsign.

Alkohol och tobak

Länsstyrelsen har under de senaste åren arbetat med utbildnings- och tillsynsprojekt riktade till kommuner, skolor och näringslivet. Två av de viktigaste områdena har varit detaljhandelsförsäljning av tobak och rökfria skolgårdar. Arbetet har bidragit till det att i många kommuner i länet finns ett genuint engagemang och att man aktivt arbetar med dessa frågor. Projekten ”iSamverkan” och ”Skolan iSamverkan” har varit Länsstyrelsens prioriterade insatser. Syftet med dessa projekt var att utveckla och förse länets kommuner och skolor med verktyg och rutiner för ett effektivt tillsyns- och förebyggande arbete med kontinuerliga utbildningsinsatser och policyarbete. Dessa insatser har genomförts via en webbaserad utbildnings- och tillsynsportal – *tillsynen.se*. Återkommande kartläggningar för att säkerställa att rökförbudet på skolgårdar efterlevs har också varit en viktig del av projektarbeten. I dagsläget ingår denna utbildnings- och tillsynsportal samt kartläggningarna i Länsstyrelsens tillsynsarbete. Tillsynsportalen syftar också till att förenkla för näringsidkare genom att bl.a. samla information om gällande regelverk innan ansökan om ett tillstånd.

Jordbrukarstöd

Länsstyrelsen informerar årligen länets konsulter angående nyheter och annat viktigt att tänka på vid ansökan om jordbrukarstöd.

Lantbrukarna ges möjlighet att komma till Länsstyrelsen för att få hjälp att göra sin ansökan om jordbrukarstöd. Länsstyrelsen erbjuder denna möjlighet även på två platser utanför Karlstad.

Länsstyrelserna har en gemensam telefonsupport för frågor om jordbrukarstöden. Under ansökanstiden är denna bemannad även på kvällar och helger.

När det gäller förprovning av djurstallar handläggs alla ärenden inom utsatt tid och trots att det är ganska få ärenden under ett år finns två handläggare på uppgiften för att dubbla tillgängligheten och minska risken för dröjsmål på grund av frånvaro eller arbetsanhopning.

Under 2019 har arbetet med omarrondering och rationalisering av skiftesstrukturen i de fyra utsedda församlingarna med hjälp av Jordfonden varit intensivt. Genom detta arbete skapar Länsstyrelsen rationellare brukningsenheter vilket ger förutsättningar att bedriva ett mer ekonomiskt och konkurrenskraftigt skogsbruk. Under 2019 slutförde Länsstyrelsen cirka 25 fastighetsaffärer till ett värde av cirka 11 miljoner kronor.

Samlad bedömning av resultat

Länsstyrelsen arbetar med att förenkla för företag på ett flertal sätt vilket belysts i texten under länsstyrelseinstruktionen §5 punkt 7 ovan. En viktig del är bemötandefrågan. Länsstyrelsen har under en längre tid haft bemötandefrågor i vid mening i fokus. Länsstyrelsens samlade bedömning är att arbetet har utförts och i allt väsentligt fått önskat resultat.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

8. Samordna arbetet på regional nivå med anpassningen till ett förändrat klimat

I Länsstyrelsens dagliga arbete görs fortlöpande bedömningar för klimatanpassad samhällsplanering i samråds- och granskningsyttranden över kommunernas översikts- och detaljplaner. Under året har Länsstyrelsen arbetat med kunskapshöjning om ras och skred. Utifrån Länsstyrelsens arbete får kommunerna ökade möjligheter att inom deras samhällsplanering utveckla ett långsiktigt robust samhälle.

Under våren 2019 anordnade Länsstyrelsen ett dialogmöte med kommunala politiker och tjänstemän. Kommunerna delade med sig av goda exempel i deras arbete med klimatanpassning och Länsstyrelsen informerade om arbetet med förordningen (2018:1428) om myndigheters klimatanpassningsarbete. Under en workshop fick kommunerna komma med inspel i vilket stöd de behöver från Länsstyrelsen i deras arbete med klimatanpassning. Dialogmötet har bidragit till en ökad kunskap om, och förståelse för, klimatanpassningsfrågor. Dessutom har Länsstyrelsen fått bättre möjlighet att rikta sina insatser till de områden där de behövs mest.

För att stödja kommunerna i deras arbete med klimatanpassning av kommunal dricksvattenförsörjning anordnades en tvådagarsutbildning med workshop inom Livsmedelsverkets projekt *KASKAD*. Kommunerna har därmed fått verktyg för att arbeta med att trygga dricksvattenförsörjningen.

Länsstyrelsen deltar i tre internationella projekt som handlar om klimatanpassning. I projektet *CATCH* stödjer Länsstyrelsen Arvika kommun, via resursbolaget Teknik i Väst AB, i framtagandet av en klimatanpassningsstrategi. Projektet *EVOKED* handlar om att ta fram klimattjänster genom att omvandla klimatdata till lättbegriplig information. Länsstyrelsen har inom *EVOKED* arbetat med att ta fram en story map om klimatanpassning med kommunala beslutsfattare som målgrupp, kommunala tjänstemän har under året involverats via dialog och en workshop. I projektet har Länsstyrelsen också stöttat Arvika i framtagandet av en story map om Arvika kommuns klimatanpassningsarbete där medborgare är målgruppen. Projektet *Cluster for Cloud to Coast Climate Change Adaptation (C5A)* har påbörjats under 2019. Länsstyrelsen arbetar inom *C5A* med en fallstudie om klimatanpassning av vattenkraft, utifrån ändrade flöden och ändrade behov av värme och kyla. Fokus ligger på Klarälven och målet är att arbeta utifrån ett helhetsperspektiv både geografiskt och genom att ha med olika samhällsintressen.

Gemensamt för Länsstyrelsens arbete i dessa projekt är ett lärande från exempel från andra länder i Europa och en utveckling av arbetssätt samt ett utbyte av erfarenheter. Detta leder till ökade möjligheter att anpassa Värmland till ett robust samhälle i ett förändrat klimat.

Värmland ingår i *Nordgruppen* inom klimatanpassningsnätverket. Länsstyrelsen har deltagit i och medfinansierat *Nordgruppens* gemensamma projekt om snö i ett förändrat klimat. Utifrån målgruppsanalysen som gjordes under 2018 upprättades ett samarbete med SMHI som under 2019 har arbetat med etablering av tillkommande index över snö utöver de som presenterats i Länsanalyserna från 2015. SMHI kommer att redovisa resultaten i början på 2020. Detta underlag kommer att kunna användas inom flera sektorer såsom besöksnäringen, skogsnäringen och vinterväghållningen för att kunna arbeta med anpassningsåtgärder.

En väsentlig del av Länsstyrelsens arbete med klimatanpassning har utgjorts av arbetet enligt förordningen (2018:1428) om myndigheters klimatanpassningsarbete vilket redovisas i särskild ordning till SMHI med kopia till Finansdepartementet.

Samlad bedömning av resultat

Arbetet med klimatanpassning har resulterat i en ökad kunskap om klimatförändringarnas påverkan på Länsstyrelsens och kommunernas verksamhet. Detta leder i sin tur till ökade möjligheter att prioritera insatserna och nå ett robustare samhälle i ett förändrat klimat.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

9. I sin verksamhet verka för att behovet av bostäder tillgodoses

För att behovet av bostäder ska kunna tillgodoses behöver länets aktörer, men också medarbetare på Länsstyrelsen, känna till vad det regionala bostadsbehovet är. Detta görs främst inom Länsstyrelsens löpande arbete inom bostadsförsörjning och bostadsstöd.

Bostadsförsörjningsarbetet 2019 inleddes med en aktiv dialog med länets kommuner kring Boverkets årliga bostadsmarknadsenkät. Länsstyrelsen agerade rådgivande genom att bl.a. åka på ett kommunbesök där enkäten fylldes i med representanter från olika förvaltningar. Länsstyrelsens roll var att finnas på plats för eventuella frågor som uppstod men också få en bättre kännedom om en kommuns bostadsförsörjningsarbete. Därefter kvalitetssäkrade Länsstyrelsen kommunernas svar och började sammanställa information till årets regionala bostadsmarknadsanalys som fick temat *Bostadsförsörjning mer än bara bostadsbyggande*. Analysen publicerades av Länsstyrelsen och skickades till Boverket i juni.

Det mediala intresset för analysen blev stort i länet. Tidningar skrev om Länsstyrelsens slutsatser och analysen och dess problembild uppmärksammades också genom intervjuer av Länsstyrelsens handläggare i tv och radio.

Resultaten av bostadsmarknadsanalysen spreds via inlägg på Länsstyrelsens sociala medier och en kort populärversion trycktes upp. Iakttagelserna och slutsatserna från analysen har också muntligen presenterats för det regionala nätverket *Bostad i Värmland*, de värmländska riksdagspolitikerna och för Länsstyrelsens insynsråd. Dessa redovisningar gjorde att informationen kommunicerades med politiker, kommunala tjänstepersoner, intresseorganisationer, Karlstads universitet, föreningar, bostadsbolag, byggbranschen etc.

Intern spridning av Länsstyrelsens instruktionsuppdrag kring bostäder har varit i fokus under 2019. Under våren har återkommande möten skett mellan enheterna Samhällsbyggnad, Social hållbarhet och Regional utveckling. Det finns många gemensamma nämnare enheterna mellan och då bostadsuppdraget är så brett har fokus varit att identifiera samarbetsmöjligheter på ett nytt och kreativt sätt.

En intern workshop har hållits med cirka 15 medarbetare från Samhällsbyggnad, Social hållbarhet och Regional utveckling. På workshopen fick var och en rita en bild där bostaden skulle ställas i centrum, kring denna bostad skulle det illustreras hur Länsstyrelsens alla verksamheter kopplade till denna. Efter denna övning byggde gruppen en stor modell av olika sorters byggmaterial som Lego, Duplo, tågbanor, figurer, kartong m.m. Här fick alla deltagare redovisa hur deras arbetsområde synliggjordes på modellen. På Länsstyrelsens gemensamma verksamhetsplaneringsvecka hölls också ett seminarium där fler medarbetare från nästan alla enheter fick rita sin bild över sin verksamhet kopplat till bostaden. En gemensam redovisning gjordes sedan i grupp.

För att få en nationell lägesbild och utbyta erfarenheter inom bostadsförsörjningsområdet har Länsstyrelsen deltagit på de länsstyrelseträffar som *Forum 4 – Bostadsförsörjning* har anordnat på våren och hösten. Länsstyrelsen har även deltagit på Boverkets seminarium om bostadsmarknadsanalyserna som hölls i september.

Utöver Länsstyrelsens bostadsförsörjningsuppdrag finns det andra löpande uppdrag som verkar för att behovet av bostäder tillgodoses. Länsstyrelsens roll inom samhällsplanering är ett sådant där rådgivning och granskning av kommunala detalj- och översiktsplaner sker. Under 2019 har ett stort antal planer antagits där många av dem har innehållit bostäder men också annat som hör bostaden till som t.ex. förskolor, skolor och handel. Bostäder på landsbygden i strandnära lägen har också hanterats i tematiska tillägg till översiktsplaner.

En iakttagelse som har gjorts är att flera detaljplaner i länet tenderar att bli alltmer komplexa. Bostäder planeras, i större utsträckning än tidigare, i lägen som är utsatta för t.ex. buller och översvänningshot där frågan om god boendemiljö verkligen kan uppnås blir aktuell.

År 2019 avslutades med en kreativ övning på enheten Samhällsbyggnad då det på ett enhetsmöte hölls en dragning om Länsstyrelsens arbete om mänskliga rättigheter. Då rätten till bostad också är en mänsklig rättighet fick enheten i uppdrag att bygga en by av pepparkakshus som fick symbolisera enhetens arbete med instruktionsuppdraget för bostäder, arbetet med hållbarhet och *Agenda 2030* samt arbetet med mänskliga rättigheter.

Samlad bedömning av resultat

Syftet med instruktionsuppdraget är att verka för att behovet av bostäder tillgodoses. För att göra detta har Länsstyrelsen haft ett internt fokus under 2019 vilket har utförts med ett gott resultat. Alla medarbetare på Länsstyrelsen utgör ambassadörer för uppdraget och ska ha instruktionsuppdraget i åtanke. Under 2019 har tillfällen getts till kreativt tänkande och reflektion om hur länets behov av bostäder kan tillgodoses genom att arbeta inom ramen för ordinarie verksamhet. En ökad intern kännedom om uppdraget uppnåddes samtidigt som Länsstyrelsen inom bostadsförsörjningsarbetet synliggjorde länets bostadsbehov även externt.

Värmland består av 16 mycket olika kommuner vilket utgör en utmaning då resursen på Länsstyrelsen för att arbeta med bostadsförsörjning är relativt liten. Denna utmaning är en av anledningarna till att Länsstyrelsen valde att främst fokusera internt under 2019. Bostadsförsörjningsarbetet har gått framåt under 2019 då det breda uppdraget har tillåtit kreativa och nytänkande processer. Den årliga bostadsmarknadsanalysen är väl förankrad i länet.

Löpande arbete med bostadsförsörjning i ordinarie verksamhet har skett och detta sköttes också med ett gott resultat då det finns mångårig erfarenhet och rutiner för frågorna. En av anledningarna till ett gott och inte utmärkt resultat handlar om att instruktionsuppdraget ännu är relativt nytt och har en karaktär där ramarna inte är tydligt satta. Att minska otydligheten och tydliggöra förväntan på konkret resultat är något som kan utvecklas kring instruktionsuppdraget. Avsaknad av särskilt avsatta medel till aktiviteter utgör också en utmaning. Ett brett uppdrag möjliggör samtidigt för kreativ verksamhet och kan också möjliggöra olika fokusområden vilka Länsstyrelsen kan rikta sin verksamhet mot.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

Länsstyrelseinstruktion 6 §: Miljöarbete

Länsstyrelsen ska verka för att det generationsmål för miljöarbetet och de miljö kvalitetsmål som riksdagen har fastställt nås och ska vid behov föreslå åtgärder för miljöarbetets utveckling.

Länsstyrelsen ska särskilt

1. samordna det regionala mål- och uppföljningsarbetet,
2. utveckla, samordna och genomföra regionala åtgärdsprogram med bred förankring i länet för att nå generationsmålet och miljö kvalitetsmålen,
3. stödja kommunerna med underlag i deras arbete med generationsmålet och miljö kvalitetsmålen, och
4. verka för att generationsmålet och miljö kvalitetsmålen får genomslag i den lokala och regionala samhällsplaneringen och i det regionala tillväxtarbetet.

Länsstyrelsen ska i fråga om sitt miljöarbete rapportera till Naturvårdsverket och samråda med verket om vilken rapportering som behövs.

Regionalt åtgärdsprogram för miljömålen

På *Värmlands miljö- och klimatdag* den 20 mars 2018 skrevs de första miljööverenskommelserna mellan Länsstyrelsen Värmland och flera av länets kommuner och regionen. Miljööverenskommelserna gäller för åren 2018–2020 och har således varit ett stort insatsområde även under 2019.

Miljööverenskommelsen är ett frivilligt ställningstagande där kommunen eller regionen beskriver vilka åtgärder den ska genomföra för att uppnå miljömålen och anpassa sig till ett förändrat klimat. Tolv värmländska kommuner ska tillsammans med Region Värmland genomföra över 180 åtgärder fram till år 2020.

Att identifiera och synliggöra det arbete som pågår i länet ger en ökad möjlighet till samarbete och användning av gemensamma resurser i miljö- och klimatarbetet. Länsstyrelsen åtar sig att bistå i arbetet genom kompetens, samordning och erfarenhetsutbyte samt genomföra årlig uppföljning. Varje miljööverenskommelse innehåller flera åtgärder för miljön och klimatet.

Miljööverenskommelserna ska stärka genomförandet av det regionala åtgärdsprogrammet för miljömålen, handlingsplanen för klimat och energi samt handlingsplanen för klimatanpassning. Under våren 2019 genomfördes den första uppföljningen av överenskommelserna, 100 åtgärder var då påbörjade och ungefär 40 helt genomförda.

I oktober genomfördes en träff med politiker och tjänstemän som skrivit miljööverenskommelser för utvärdering av arbetet och erfarenhetsutbyte. Genom att synliggöra de regionala aktörernas åtgärdsarbete kan Länsstyrelsen lättare samordna åtgärdsarbetet i länet. Aktörer som har liknande åtgärder får möjlighet att träffas och aktörer som kommit olika långt i arbetet får möjlighet att utbyta kunskaper och erfarenheter med varandra.

Stöd till kommuner

Länsstyrelsen ger stöd till kommuner och näringsliv för att stimulera till åtgärder både inom den centrala *Miljömålsorganisationen* och ute i de olika verksamhetsområdena. De miljömålsprojekt som genomförts har ofta varit ett viktigt redskap för att öka samarbetet kring målen, tillsammans med nya målgrupper.

Kommunnätverket för miljöstrategiska frågor har bjudits in till flera nätverksträffar under året. Nätverket är ett regionalt forum där miljöstrategiska och miljömålsrelaterade frågor kan diskuteras och genomförandet av regionala miljööverenskommelser har aktualiserats på dessa möten.

Den lokala och regionala samhällsplaneringen samt det regionala tillväxtarbetet

Genom yttranden över kommunernas översikts- och detaljplaner bevakar Länsstyrelsen de miljöfrågor som berörs i det enskilda ärendet. Här ges tillfälle, om det bedöms som nödvändigt, att föreslå alternativa lösningar. I sitt översiktsplanarbete ska kommunen visa hur nationella och lokala miljömål påverkas och Länsstyrelsen bevakar genom yttranden att miljömålen beaktas. I planarbetet har Länsstyrelsen att ta hänsyn till riksdagens miljömål med tillhörande preciseringar och de regionala åtgärdsprogrammen, t.ex. det regionala programmet för efterbehandling av förorenade områden, Vattenmyndighetens åtgärdsprogram för vattenförvaltningen och den regionala handlingsplanen för klimatanpassning.

Under 2019 har *Värmlands klimatråd* med representanter på ledningsnivå från näringsliv och regionala organisationer haft två möten. Rådet ska, under ledning av landshövdingen, bidra till kraftsamling kring strategiskt viktiga frågor i det regionala arbetet för att främja minskad klimatpåverkan, energiomställning och klimatanpassning.

Ett flertal av länets skolor använder sig av utbildningsmaterialet *Miljö- och naturboken* från Kunskapsförlaget som sponsras av Länsstyrelsen och som är ett pedagogiskt material till lärare och elever för att lära sig mer om miljö- och hållbarhetsfrågor.

Samlad bedömning av resultat

I *Regional årlig uppföljning av miljökvalitetsmålen 2019*, *Värmlands län* synliggörs med tydlighet att, trots den stora volym av insatser och aktiviteter som utförs, så märks ingen progress från år till år avseende tillståndet i respektive miljömål vad gäller den samlade bedömningen för respektive miljömål. Samtidigt genomförs en rad åtgärder som inom ramen för den samlade bedömningen för respektive miljömål innebär både mindre och större förbättringar. Detta innebär inte minst en pedagogisk utmaning för att motivera arbetet med såväl insatser som med själva miljömålsredovisningen. Samtidigt kan det konstateras att resultatet gällande positiv påverkan på aktörer bedöms vara gott och att det finns ett brett miljöengagemang i länet vilket miljömålsarbetet bidragit till.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

Länsstyrelseinstruktion 7 §: Samhällsskydd och beredskap

Länsstyrelsen är geografiskt områdesansvarig myndighet enligt förordningen (2015:1052) om krisberedskap och bevakningsansvariga myndigheters åtgärder vid höjd beredskap och den högsta civila totalförsvarsmyndigheten inom länet.

Genom sin verksamhet ska länsstyrelsen minska sårbarheten i samhället, bevaka att risk- och beredskapshänsyn tas i samhällsplaneringen samt utveckla en god förmåga att hantera sina uppgifter under fredstida krissituationer och höjd beredskap.

Länsstyrelsen har gjort ett omfattande arbete för att minska sårbarheten i samhället. Uppdraget om risk- och sårbarhetsanalys regleras i förordning (2015:1052) om krisberedskap och bevakningsansvariga myndigheters åtgärder vid höjd beredskap och i föreskrifter från MSB. Redovisning av risk- och sårbarhetsanalysarbete har skett separat. Vidare kan nämnas att arbete kopplat till att risk- och sårbarhetshänsyn tas i samhällsplaneringen bl.a. har skett genom det arbete som Länsstyrelsen bedriver avseende handläggning av detalj- och översiktsplaner.

Arbetet med att *utveckla god förmåga att hantera sina uppgifter under fredstida krissituationer och höjd beredskap* har gjorts genom utbildningar inom exempelvis totalförsvaret där civilt och militärt världandsstöd har ingått. Likaså har utbildning i fullmaktslagstiftning genomförts med brett deltagande. *Regional Ledningsträning Övning (RLTÖ)* genomfördes i syfte att höja förmågan inom det regionala krisberedskapssystemet.

Under 2019 har arbetet fortgått för att skapa ett regionalt krishanteringsråd. På så sätt skapas en systematik och struktur kopplat till krishanteringsärenden som berör länet. För att utöka samarbetet med de närliggande länen har Länsstyrelsen varit delaktiga i projektet *Samverkan Ledning Central (SLC)* som drivs av Länsstyrelsen Örebro.

För att stärka samarbetet över gränserna har Länsstyrelsen varit sammankallade för gränsräddningsrådets möten mellan norska grannlän (Fylken) och Värmland. Utbildningar inom kommunikation och lägesbild har genomförts. Handläggare från Länsstyrelsen har varit delaktiga i *Älvgruppsmöten* för att belysa risker med översvämning, erosion m.m.

Mötesforum med beredskapssamordnare från länets kommuner, regionen och andra relevanta myndigheter har genomförts för att stärka samsyn och dela med sig av erfarenheter inom länet. Seminarieserien *Prioriterade områden inom samhällsviktig verksamhet* har fortsatt under 2019 och berört information om finansiella tjänster och energisektorn.

Med hänvisning till Länsstyrelsens geografiska områdesansvar ligger de aktiviteter som genomförts i linje med myndighetens uppdrag. Att skapa samverkande forum med mandat att fatta beslut kräver dialog och lyhördhet. Samverkan har sin grund i Sveriges demokratiska principer. Däremot tar arbetet lång tid vilket har medfört att exempelvis etableringen av krisberedskapsrådet har dragit ut på tiden.

Arbetet inom civilt försvar är komplext då det är många åtgärder som ska genomföras och prioriteringen på nationellt plan i vissa fall saknas. Ansvarsfördelningen inom olika områden är ännu inte utdelade nationellt. Då arbetet med totalförsvarsplaneringen bygger på krisberedskapssystemet är viljeytringen i länet god och redan etablerade samverkansytter fungerar bra som grund för ett fördjupat arbete inom totalförsvarsplaneringen. Ett exempel på detta är seminarieserien om samhällsviktig verksamhet.

Genomförda utbildningar och mötesformer har bidragit till ett gott arbetsklimat i Värmland där erfarenhetsutbytet är stort. Det har exempelvis resulterat i ett utbildningspaket som beredskapssamordnare från olika kommuner och regionen tillsammans tagit fram. Utbildningar inom exempelvis stabsmetodik erbjuds över kommungränser där Länsstyrelsen varit aktiv.

Samlad bedömning av resultat

Länsstyrelsen har, som den högsta civila totalförsvarsmyndigheten inom länet, ett tydligt uppdrag och mandat att samordna länets verksamheter kopplat till civilt försvar och krisberedskap.

Arbetet med att minska sårbarheten i samhället redovisas enligt anvisat uppdrag.

Tillsynen om att risk- och bevakningshänsyn tas i samhällsplaneringen har varit tillfredsställande. Det har skett genom möten och planärenden. Mer samverkan mellan exempelvis beredskapssamordnare, planhandläggare och politiken är önskvärt för att få en tydligare helhetsbild.

Mer samverkan mellan exempelvis beredskapssamordnare, planhandläggare och politiken är önskvärt för att få en tydligare helhetsbild.

Arbetet med att *utveckla en god förmåga att hantera sina uppgifter under fredstida krissituationer och höjd beredskap* har skett utifrån myndighetens utpekade uppdrag samt genom kartläggning av uttalade behov och önskemål från kommuner, regionen och relevanta myndigheter/aktörer. Olika utbildningar och samverkansforum har lett till närmare dialoger och utbyten av erfarenheter kopplat till arbetssätt inom stabsmetodik. Det har i sin tur höjt förmågan att leda under fredstida kriser. Utbildningen inom höjd beredskap har höjt medvetandegraden samtidigt som mer arbete kvarstår.

Arbetet med krisberedskapsrådet har belyst viktiga frågeställningar om samverkan vilket höjt länets förmåga att agera tillsammans.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

Övrig verksamhet

Enligt 1 kap. 4 § i förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag ska årsredovisningen avse all den verksamhet som myndigheten ansvarar för varför resterande verksamhetsområden, som inte anges i länsstyrelseinstruktionen, redovisas här.

Övrig förvaltning

Under 2019 har Länsstyrelsen handlagt 36 ansökningar av fonderade bygdemedel och beviljat cirka 0,9 miljoner kronor. Över 60 procent av beviljade medel har gått till olika typer av idrottsföreningar där merparten av föreningarna riktar sig till flera målgrupper, varav minst en är mot barn. Samråd har skett med aktuella kommuner och andra länsstyrelser och då främst Länsstyrelsen Västra Götaland som ansvarar för handläggningen av ansökningar av bygdemedel från Vänerns regleringsfond.

Resultatmätt och resultatanalys – Övrig förvaltning

Övrig förvaltning (verksamhet 20*-21* exkl. 201*) ¹⁾	2019	2018	2017
Årsarbetskrafter män	0,7	1,5	1,5
Årsarbetskrafter kvinnor	2,5	3,4	3,2
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr) totalt	4 733	5 887	6 566
Antal ärenden, inkomna och upprättade	887	925	1 181
Antal beslutade ärenden	865	649	1 178
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	2	2	1
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	2 004	2 542	2 815

¹⁾ Eftersom allmänna val har inkorporerats i 3 § (3 § p. 1) i förordning (2017:868) med länsstyrelseinstruktion och därmed jämföras med övriga uppgifter, urskiljs VÄS 201 Allmänna val från Övrig förvaltning (VÄS 20-21). Detta gör att uppgifterna för år 2017 inte stämmer överens med vad som redovisades under Övrig förvaltning i årsredovisningarna för år 2017.

Verksamheten har minskat årsarbetskrafterna med 34 procent totalt sett jämfört med 2018. Samtidigt har också verksamhetskostnaderna minskat med 18 procent och antal ärenden minskat med fyra procent. Länsstyrelsen ser en fortsatt förskjutning mot färre och mer komplexa ärenden. Vissa ärendegrupper har flyttats till andra områden. Delgivningarna ligger på en över tid stabil nivå där kostnaderna för hanteringen överstiger de avgifter som Länsstyrelsen enligt lag får ta ut.

Bidragsutbetalningarna var mindre 2019 jämfört med de två föregående åren vilket till stor del beror på att kostnader för viltskador och förebyggande åtgärder fortsätter att sjunka.

Samlad bedömning av resultat

Den samlade bedömningen av resultatet inom området jakt och vilt redovisas under rubriken Länsstyrelseinstruktion 3§ Naturvård samt miljö-och hälsoskydd.

Arbetet inom övrig förvaltning har genomförts enligt plan med god ordning, och på ett rättssäkert sätt.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

Trafikföreskrifter

Arbetet omfattar lokala trafikföreskrifter, tävling på väg, ordnings- och säkerhetsföreskrifter för vägar m.m. skyltären, överklaganden av väghållningsmyndighetens beslut och ärenden om parkeringstillstånd samt sjötrafikföreskrifter. Den största delen av de inkomna 116 ärendena rör ansökningar om lokala trafikföreskrifter från enskilda, vilka handlar om sänkning av hastigheten från bashastigheten.

Länsstyrelserna har i samverkan, med anledning av införandet av den nya förvaltningslagen, enats om en ny rättslig hantering av trafikföreskrifter. Länsstyrelserna har tillsammans kommit fram till att vare sig enskilda eller myndigheter kan ansöka om att få frågan om behov av trafikföreskrifter prövad. Det är myndigheten som självständigt har att besluta om det finns anledning att inleda ett ärende. Detta kommer leda till en mer effektiv och rättssäker hantering av ärendegruppen. Länsstyrelserna har samverkat med andra myndigheter i frågan och kan konstatera att det finns anledning att uppmärksamma regeringen på behov av förtydligande om det är möjligt att överklaga sådana normbeslut som utgörs av trafikföreskrifter.

Resultatmätt och resultatanalys – Trafikföreskrifter

Ytterligare en stor del ärenden som rör lokala trafikföreskrifter är ansökningar från Trafikverket. Dessa rör oftast följdändringar med anledning av ombyggnationer av vägar m.m. eller översyn som görs av Trafikverket över vägar där Trafikverket reglerar hastigheten. Påverkan av denna typ av översyn varierar från år till år. 34 av ärendena var ansökan och tillstånd till tävling eller uppvisning på väg, där rallytävlingar är de mest frekventa, följt av cykeltävlingar. Här kan nämnas att Länsstyrelsen ger tillstånd till Sveriges mest kända och besökta rallytävling, Rally Sweden.

Trafikföreskrifter (verksamhet 25*)	2019	2018	2017
Årsarbetskrafter män	0,5	0,1	0,2
Årsarbetskrafter kvinnor	0,2	0,8	0,5
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr) totalt	1 095	796	595
Antal ärenden, inkomna och upprättade	116	163	142
Antal beslutade ärenden	112	182	138
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	0	0	0
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	0	0

På grund av nya handläggningsrutiner har antalet diarietförda ärenden om lokala trafikföreskrifter minskat.

Samlad bedömning av resultat

Den samlade bedömningen är att resultatet för området Trafikföreskrifter är utmärkt och enligt uppsatta mål. Handläggning av tävling på väg har i samtliga ärenden skett inom utsatt tid och med förväntat resultat. Antal ärenden har varit i nivå med prognosen.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☐ Gott ☒ Utmärkt

Nationella minoriteter

Inom uppdraget nationella minoriteter har Länsstyrelsen sedan föregående års inventeringar konstaterat att de regionala förutsättningarna för arbetet är svåra. Problematiken ligger främst i att kommunerna inte upplever att de har svårigheter att uppfylla sina uppdrag kring minoritetspolitiken samt att länet saknar etablerade organisationer och föreningar som samlar minoritetsgrupper.

Vare sig Värmland som län eller någon av de 16 kommunerna i länet är särskilt utpekade förvaltningsområde, vilket påverkar Länsstyrelsens externa arbete med den nationella minoritetspolitiken. Länsstyrelsens insatser under året har därför främst bestått av interna insatser såsom att utöka informationen på minoritetsspråk på myndighetens hemsida.

Resultatmätt och resultatanalys – Nationella minoriteter

Nationella minoriteter (verksamhet 81*) ¹⁾	2019	2018	2017
Årsarbetskrafter män	0	0	0,01
Årsarbetskrafter kvinnor	0,02	0,04	0,10
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr) totalt	15	49	106
Antal ärenden, inkomna och upprättade	0	1	1
Antal beslutade ärenden	0	0	0
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	1	0	0
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	0	0

¹⁾ I årsredovisningen för år 2017 redovisades volymer och kostnader för nationella minoriteter (VÄS 81*) tillsammans med volymer och kostnader för mänskliga rättigheter (VÄS 82*). I denna tabell redovisas volymer och kostnader för endast nationella minoriteter (VÄS 81*), varför uppgifterna för år 2017 är omräknade jämfört med vad som uppgavs i årsredovisningen för år 2017.

Samlad bedömning av resultat

Under rådande omständigheter och baserat på hur Länsstyrelsen bedömer behoven hos aktörerna i länet får resultatet anses som gott samtidigt som det finns utvecklingsbehov för att arbetet ska kunna uppfylla målen.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☒ Utvecklingsbehov ☐ Gott ☐ Utmärkt

Mänskliga rättigheter

Länsstyrelsens arbete inom området *Mänskliga rättigheter* redovisas under återrapportering av regleringsbrevsuppdrag 1.

Resultatmått och resultatanalys – Mänskliga rättigheter

Länsstyrelsens arbete inom området *Mänskliga rättigheter* redovisas under återrapportering av regleringsbrevsuppdrag 1.7.

Mänskliga rättigheter (verksamhet 82*)¹⁾	2019	2018	2017
Årsarbetskrafter män	0	0,01	0,01
Årsarbetskrafter kvinnor	1,29	0,80	0,70
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr) totalt	1 657	1 029	884
Antal ärenden, inkomna och upprättade	6	8	1
Antal beslutade ärenden	4	6	1
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	0	0	0
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	3 002	3 024	3 024

¹⁾ I årsredovisningen för år 2017 redovisades volymer och kostnader för mänskliga rättigheter (VÄS 82*) tillsammans med volymer och kostnader för nationella minoriteter (VÄS 81*). I denna tabell redovisas volymer och kostnader för endast mänskliga rättigheter (VÄS 82*), varför uppgifterna för år 2017 är omräknade jämfört med vad som uppgavs i årsredovisningen för år 2017.

Resurssättningen inom arbetet med mänskliga rättigheter har ökat sedan 2017. Arbetet har samordnats med insatser inom arbetet med *Agenda 2030* men också med jämställdhetsfrågor och barnrättsfrågor. Länsstyrelsen arbetar utifrån ett rättighetsbaserat arbetssätt där samtliga frågor ingår som en bas för strategiskt arbete och utveckling inom respektive område.

Samlad bedömning av resultat

Länsstyrelsens arbete inom området *Mänskliga rättigheter* redovisas under återrapportering av regleringsbrevsuppdrag 1.7.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

Finansdepartementet

Nedan följer redovisning av återrapporteringskrav och eventuella uppdrag från finansdepartementet i länsstyrelsernas regleringsbrev 2019 och som ska återrapporteras i årsredovisningen.

Återrapporteringskrav 1.1 Arbetsmiljön i staten

1.1 Arbetsmiljön i staten ska vara god. Länsstyrelserna ska redovisa vilka åtgärder som har vidtagits i syfte att minska sjukfrånvaron i myndigheterna.

Sjukfrånvaron 2019

Sjukfrånvaron inom Länsstyrelsen har under de senaste åren ökat och det har framför allt varit långtidssjukfrånvaron som varit hög. I mars 2019 låg den totala sjukfrånvaron på över åtta procent. Sjukfrånvaron har sedan stadigt minskat under året och mättes i december till strax under fem procent.

Genomförda åtgärder

Inför 2019 genomfördes en upphandling som resulterade i en ny företagshälsovård för Länsstyrelsen. En effekt av förändringen är ett rehabiliteringsarbete med tydligare fokus på återgång i arbete. Chefernas upplevelse är att de i större utsträckning fått stöd i rehabiliteringsärendena och att de i ett tidigare skede har involverats i processen. Flera medarbetare har under året gått från sjukskrivning till arbete på hel- eller deltid.

I det förebyggande arbetet har chefer, skyddsombud, fackliga företrädare och HR deltagit i Partsrådets workshop *Fånga tidiga tecken*. Syftet med insatsen var att stärka organisationens förmåga att identifiera och hantera tidiga signaler på stress och ohälsa. En utbildning i svåra samtal har genomförts för chefer i syfte att utveckla förmågan att möta medarbetare i samtal om svåra saker. Företagshälsovården har nyttjats i det förebyggande arbetet genom kompetenshöjande insatser på temat ergonomi i kontorsmiljö där efterfrågan varit stor bland medarbetare.

På organisatorisk nivå har arbetsmiljöperspektivet tydliggjorts i Länsstyrelsens arbete med verksamhetsplanering. Frågor kring t.ex. arbetsbelastning, samarbete, kommunikationsvägar, ensamuppgifter, utformning av uppdrag och resurser lyfts där som viktiga aspekter att beakta och hantera redan på planeringsstadiet av verksamheten. Ett arbete har även inletts i syfte att utveckla mötesformer för ökat erfarenhetsutbyte och lärande i frågor kring organisatorisk och social arbetsmiljö.

Resultatbedömning

Den samlade bedömningen är att kunskapen och förmågan inom organisationen ökat när det gäller hanteringen av arbetsmiljö- och rehabiliteringsärenden på individnivå. Ett nära samarbete med företagshälsovården har varit starkt bidragande och haft effekt på sjukfrånvaron som minskat under året. Det är dock ett långsiktigt arbete. För att den positiva trenden ska fortgå behöver årets goda erfarenheter användas för att vidareutveckla det systematiska arbetsmiljöarbetet, även med fokus på förebyggande och hälsofrämjande aktiviteter på grupp- och organisatorisk nivå.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

Återrapporteringskrav 1.2 Agenda 2030

1.2 För att regeringen ska kunna redovisa hur Sverige genomför Agenda 2030 behöver information inhämtas från berörda myndigheter. Länsstyrelserna ska därför redovisa i vilken utsträckning som deras verksamhet har bidragit till att uppnå målen i Agenda 2030. Redovisningen ska lämnas i årsredovisningen. Därutöver ska en särskild redovisning lämnas till Statskontoret senast den 14 januari 2020.

Regional samordning

Länsstyrelsen har under året samordnat merparten av sina externa aktiviteter om *Agenda 2030* i samverkan med Region Värmland. En arbetsgrupp bestående av chefer och utvecklingsledare från respektive organisation har träffats kontinuerligt under året med syfte att öka samordningen i de gemensamma insatserna i länet – men också för att diskutera roller och uppdrag.

Länsstyrelsen och Region Värmland genomförde 7 november en gemensam utbildningsdag med fokus på *Agenda 2030* och de mänskliga rättigheterna. Dagen besöktes av representanter från majoriteten av länets kommuner, tjänstepersoner från statliga myndigheter och vissa tjänstepersoner från idéburna organisationer. Konferensens syfte var att erbjuda deltagarna en grundutbildning i *Agenda 2030* och de mänskliga rättigheterna, tydliggöra hur de två områdena hänger ihop samt att ta in deltagarnas syn på de regionala och lokala behoven i det fortsatta utvecklingsarbetet.

Länsstyrelsen har vidare deltagit på Region Värmlands workshops inom arbetet med den nya utvecklingsstrategin med fokus på de globala målen och det regionala hållbarhetsarbetet. Den samlade bedömningen är att samordningen mellan länets regionala aktörer ökat under 2019 vilket bidragit till en ökad samsyn i hur utvecklingsarbetet kan bedrivas men också kring roller och samordningsvinster. Resultatet av arbetet är också att en tydligare gemensam linje hållits i det regionala arbetet med *Agenda 2030* och att Länsstyrelsen och Region Värmland i allt större utsträckning talar med en mer gemensam röst i frågan.

I såväl det interna myndighetsarbetet som i det externa har Länsstyrelsen samordnat insatser om *Agenda 2030* med arbetet om de mänskliga rättigheterna.

I det interna myndighetsarbetet har flera särskilda utbildningsinsatser om *Agenda 2030* genomförts. Dels myndighetsövergripande insatser, dels vissa insatser mellan specifika enheter eller verksamheter. Ett särskilt seminarium inför Länsstyrelsens verksamhetsplanering om *Agenda 2030* genomfördes i oktober 2019. Syftet med seminariet var att göra samtliga verksamheter på myndigheten medvetande om deras respektive koppling till de globala målen samt om agendans odelbarhet och vikten av att utvecklingsarbetet sker med hänsyn tagen till samtliga mål och de tre dimensionerna av *Agenda 2030*.

Samtliga uppdrag på myndigheten har kopplats till tillhörande mål i *Agenda 2030* i och med verksamhetsplaneringen för 2020.

Nationell samordning

Länsstyrelserna har tagit ett samlat grepp om att implementera och verka för att nå de globala målen, och sedan hösten 2017 finns ett nationellt länsstyrelsegemensamt arbete kring *Agenda 2030*. Under 2018 utvecklades och förtydligades arbetet, och under 2019 togs en tydlig verksamhetsplan fram.

Inom ramen för det gemensamma arbetet finns en styrgrupp, en referensgrupp där länsstyrelsernas chefsnätverk är representerade och ett arbetsutskott som utför mycket av det operativa arbetet. Förutom dessa grupper finns utsedda kontaktpersoner på alla 21 länsstyrelser. Det länsstyrelsegemensamma arbetet med *Agenda 2030* har som syfte att underlätta för länsstyrelserna att klara sitt regeringsuppdrag avseende *Agenda 2030* och fylla rollen som regional huvudaktör i arbetet med de Globala målen.

Under 2019 har en rad aktiviteter anordnats utifrån den handlingsplan som lades fast inför året. Aktiviteterna har bl.a. handlat om kompetensutveckling, erfarenhetsutbyte, omvärldsbevakning och externa dialoger. Konkreta exempel på aktiviteter är en inspirationsdag som genomfördes under hösten, tematiska Skypemöten utifrån regeringens handlingsplan för *Agenda 2030*, kommunikationsinsatser såsom framtagande av ett nyhetsbrev och en samarbetsyta samt samverkan och dialog med andra aktörer såsom FN-förbundet, Statskontoret, SCB och RKA. Länsstyrelserna finns även representerade i GD-forum, där svenska myndigheter samverkar för att uppnå de Globala målen, och dess operativa arbetsgrupp.

Effekter av det gemensamma arbetet har varit fördjupad kunskap om de globala målen koppling till Länsstyrelsens verksamhet, spridning av goda exempel och metoder länsstyrelserna emellan och en bättre omvärldsbevakning. Den nationella samordningen har även bidragit till att länsstyrelserna på ett samlat sätt kunnat möta och föra dialog med olika aktörer, liksom till ökat samspel mellan de tre dimensionerna ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet.

Resultatbedömning

Den samlade bedömningen är att kunskapsnivån i Värmland om *Agenda 2030* och de globala målen samt om de mänskliga rättigheterna ökat under året till följd av de aktiviteter som Länsstyrelsen genomfört men också genom den samordning som bedrivits med Region Värmland. Den ökade samordningen har också bidragit till en tydligare dialog med länets kommuner och övriga aktörer men också en gemensam regional linje i utvecklingsarbetet.

Länsstyrelsen bedömer att den fortsatta regionala samordningen mellan länets aktörer är av stor vikt i kommande års utvecklingsarbete mot de globala målen. En samsyn, prestigelöshet och gemensamt ansvarstagande är en förutsättning för att både kunna stötta länets mindre aktörer, såsom kommunerna, i deras utvecklingsarbete och för att bidra till reella förändringar i de frågor där Värmland utifrån de globala målen har utmaningar.

Länsstyrelsen kan konstatera att Värmland haft en positiv utveckling, baserat på de indikatorer som finns att tillgå, inom mål 2 om framför allt ekologisk åkermark, inom mål 4 om elever i årskurs 9 som är behöriga till yrkesprogram, inom mål 13 om utsläpp till luft av växthusgaser samt inom mål 17 om anmälda våldsbrott.

Värmlands utmaningar där indikatorerna visar på särskilda utvecklingsbehov ligger inom mål 3, 4 och 6. Bl.a. om långtidssjukskrivna med psykiska sjukdomar och syndrom samt beteendestörningar, invånare 25–64 år med eftergymnasial utbildning samt om vattenanvändning. Särskilda utmaningar för Värmland är också frågor om befolkning i kollektivtrafiknära läge (mål 9), resor med kollektivtrafik (mål 11) samt körsträcka med personbil (mål 13).

Länsstyrelsen bedömer att arbetet under 2019 bidragit till en starkare och tydligare grund för det fortsatta utvecklingsarbetet och att resultaten varit goda.

Resultatbedömning: ☐Otillfredsställande ☐Utvecklingsbehov ☒Gott ☐Utmärkt

Återrapporteringskrav 1.3 Digitaliseringsarbetet

1.3 Länsstyrelsernas samverkan kring digitaliseringsarbetet ska, i den utsträckning som det är ändamålsenligt, bidra till enhetliga och samordnade processer. Samverkan ska ta sin utgångspunkt i regeringens mål för digitalisering av den offentliga förvaltningen: en enklare vardag för medborgare och företag, en öppnare förvaltning som stödjer innovation och delaktighet, samt högre kvalitet och effektivitet i verksamheten, och i den för länsstyrelserna gemensamma digitala strategin.

Länsstyrelserna har tillsammans arbetat vidare med digitalisering i ett antal olika utvecklingsinitiativ. Samverkan tar avstamp i den gemensamma digitala strategin. Under hösten har ett länsövergripande program för nationell digital samordning startats. Syftet är att få till en samlad styrning av nationella utvecklingsprojekt för att skapa en nödvändig förflyttning i enlighet med strategin.

Under året har följande projekt avslutats där alla bidrar till ökad kvalitet och enhetlig hantering hos länsstyrelserna:

- *Nikita*
Nytt handläggarstöd för tillsyn och prövning för miljöfarlig verksamhet.
- *Lönegaranti*
Nytt handläggarstöd inklusive e-tjänster.
- *Svenska Fiskekartan*
Underlättar för länsstyrelsernas myndighetsutövning, ärendehantering och möjlighet att hålla ett uppdaterat register över fiskevårdsområdesföreningar inom länet.

Programmet för nationell digital samordning omfattar en rad pågående projekt där följande kan nämnas:

- Pilotprojekt *Robotiserad processautomation*
Införande av en plattform för robotisering med två pilottester från verksamheten.
- Kompetenssatsning om *Digitaliseringens möjligheter i plan- och byggprocessen*
Projektet ska genomföra utbildningsinsatser för kommuner och länsstyrelsernas ledningsgrupper för att höja kompetensen kring digitaliseringens möjligheter. Genomförs i samverkan med och på uppdrag av Lantmäteriet.
- Projekt *Vattenarkiv*
Projektet digitaliserar länsstyrelsernas vattenarkiv.
- Pilotprojekt *Öppen data*
Projektet har ökat länsstyrelsernas förmåga att tillgängliggöra data.
- Pilotprojekt *Digitaliserad samverkan med kommunerna*
Projektet syftar till en effektivare planprocess och är ett av tre projekt inom samhällsområdet. Tillsammans med kommunerna ska en digital tjänst utvecklas för samspelet mellan kommuner och Länsstyrelsen.

Under året har IT-avdelningen genomfört en kartläggning och inlett ett samarbete med Göteborgs universitet. Arbetet ledde till en rad insikter och förslag på förändringar för att skapa bättre förutsättningar för innovation på länsstyrelserna. Dessa erfarenheter tas med i det fortsatta arbetet i programmet som kommer att fortgå under hela 2020 och fler projekt kommer att startas upp inom programmets ram.

Resultatbedömning

Den samlade bedömningen är att det gemensamma digitaliseringsarbetet för länsstyrelserna har utgått från den gemensamma digitala strategin, vilken i sin tur utgår från regeringens mål för digitalisering. Den gemensamma portföljstyrningen för utveckling och förvaltning är garanti för att enhetliga och samordnade processer är utgångspunkt för den digitalisering som sker. Med en ökad samordning i staten kring digitalisering utifrån livshändelser och samlat samhällsbehov skulle resultatet av länsstyrelsernas digitaliseringsarbete förbättras ytterligare.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

Justitiedepartementet

Nedan följer redovisning av återrapporteringskrav och eventuella uppdrag från justitiedepartementet i länsstyrelsernas regleringsbrev 2019 och som ska återrapporteras i årsredovisningen.

Uppdrag 3.4 Beredskapsplanering för civilt försvar

3.4. Länsstyrelserna ska redovisa vidtagna åtgärder för att stödja kommunerna med att påbörja beredskapsplaneringen för civilt försvar. Återrapporteringen ska utgöra en del av den redovisning som länsstyrelserna ska göra i enlighet med regeringens beslut den 10 december 2015 om planeringsanvisningar för det civila försvaret (Ju2015/09669/SSK). En kopia av återrapporteringen ska skickas till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

Redovisat till Justitiedepartementet. Redovisningen innehåller information som relaterar till Sveriges säkerhet varför motiv till resultatbedömning utelämnas.

Resultatbedömning

Redovisningen innehåller information som relaterar till Sveriges säkerhet varför motiv till resultatbedömning utelämnas.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

Uppdrag 3.5 Prioriterade områden i arbetet med civilt försvar

3.5. Länsstyrelserna ska i arbetet med civilt försvar särskilt prioritera följande områden: planering för stöd till Försvarsmakten under höjd beredskap avseende försörjning av kritiska förnödenheter, egendom och tjänster, stärkta arbetsformer, inklusive utrustning och tekniska system, för samverkan som möter de höga krav på sekretess och robusthet som ställs vid höjd beredskap, planering för att kunna verka från alternativ och/eller skyddad ledningsplats, och ett utvecklat samarbete med näringslivet. Vidtagna åtgärder och uppnådda resultat ska redovisas som en del av redovisningen enligt regeringens beslut den 10 december 2015 om planeringsanvisningar för det civila försvaret (Ju2015/09669/SSK).

Redovisat till Justitiedepartementet.

Resultatbedömning

Redovisningen innehåller information som relaterar till Sveriges säkerhet varför motiv till resultatbedömning utelämnas.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

Kulturdepartementet

Nedan följer redovisning av återrapporteringskrav och eventuella uppdrag från kulturdepartementet i länsstyrelsernas regleringsbrev 2019 och som ska återrapporteras i årsredovisningen.

Återrapporteringskrav 1.5 Kulturmiljöarbetet och kulturmiljömålen

1.5 Länsstyrelserna ska redovisa hur kulturmiljöarbetet och arbetet för att uppnå de nationella kulturmiljömålen (prop. 2012/13:96, bet. 2012/13:KrU9, rskr. 2012/13:273) har genomförts och utvecklats.

Länsstyrelsen Värmlands arbete för att uppnå de nationella kulturmiljömålen

Löpande ärendehandläggning och samverkan

En grundförutsättning för måluppfyllelse av de nationella kulturmiljömålen är en väl utvecklad och fungerande sektor överskridande samverkan såväl internt som externt. Internt har Länsstyrelsen Värmland fortsatt att förbättra myndighetens tvärsektoriella processer under 2019 genom att bl.a. ytterligare tydliggöra dem i arbetet med verksamhetsplaneringen med en för myndigheten gemensam verksamhetsplaneringsvecka. Sedan många år har kulturmiljöfunktionen i hög grad prioriterat ett tvärsektoriellt arbetssätt och samverkar därför med i stort sett samtliga enheter inom myndigheten.

Den löpande ärendehandläggningen enligt framför allt kulturmiljölagen (KML), plan- och bygglagen (PBL), miljöbalken (MB) och förordning (2010:1121) om bidrag till förvaltning av värdefulla kulturmiljöer, gör att myndigheten direkt verkar för måluppfyllelse av de nationella kulturmiljömålen. Ett tvärsektoriellt arbetssätt skapar möjlighet att komma in i tidiga skeden och därmed ökar möjligheterna att kulturmiljövärden både visas hänsyn och tas till vara som en planeringsförutsättning. Funktionen har därför deltagit i ett stort antal tvärsektoriella grupper av både berednings- och informationsutbyteskaraktär. Ett strukturerat, tvärsektoriellt arbetssätt fångar både upp kulturmiljöintressena i enskilda ärenden och är en långsiktig intern läroprocess om kulturmiljöfrågornas roll i olika processer. Detta har resulterat i att handläggare på andra enheter kan göra en första bedömning om kulturmiljövärden kan komma att beröras i ett ärende. Den ökande medvetenheten om kulturmiljöaspekterna minskar risken för att Länsstyrelsen yttrar sig på ett motstridigt sätt och fattar oavvägda beslut på bekostnad av det ena eller andra värdet. Arbetssättet borgar för en helhetssyn på landskapet.

Under 2019 har kulturmiljöfunktionen kommit till rätta med långa handläggningstider och höga ärendebalanser. Detta har ökat möjligheterna till dialog med sökande och närvaro ute i länet för handläggarna. Antalet fältbesök vid exempelvis skogliga ärenden, samråd enligt 2 kap. kulturmiljölagen, samråd kring åtgärder i vattendrag och slutbesiktningar av byggnadsvårds- och kyrkoärenden har därför ökat. Likaså har tillsyn av skogliga ärenden och länets kulturresevat kunnat genomföras.

Den externa samverkan har fortsatt kunnat hållas på en hög nivå. Den fruktbara formaliserade samverkan med Region Värmland och Värmlands museum har i år resulterat i en gemensam medarbetardag med utbildning kring *Nationell plan för omprövning av vattenkraft* och presentation av Riksantikvarieämbetets metod för analys av kulturmiljöers känslighet vid vattendrag med efterföljande seminarium om natur- och kulturvärden vid vatten. Parterna har även haft ett flertal möten på strategisk nivå. Länsstyrelsen anser att samverkan av detta slag har stor betydelse för hur olika strategier och de nationella målen får genomslagskraft på regional nivå. Det är först när dessa kan omsättas i vardaglig praxis som de blir konkreta och möjliga att jobba mot.

Länsstyrelsen har fortsatt deltagit i samverkan kring det kyrkliga kulturarvet tillsammans med länsstyrelserna i Örebro, Västra Götalands län och Karlstads stift. Under året har angelägna, och för framtiden viktiga, diskussioner förts. Framför allt har dessa rört övertaliga kyrkor och hur kyrkliga kulturmiljöer kan anpassas till verksamhetens förändrade behov utan att kulturmiljövärden förloras.

Aktuella och användbara kunskapsunderlag

För att kunna nå kulturmiljömålen krävs aktuella kunskapsunderlag av god kvalitet. Satsningar med hjälp av kulturmiljövårdsanslaget har därför gjorts inom flera områden. Arbetet med revideringsinventering av fornlämningar i de områden av länet som sparades vid den nationella inventeringen på 1990-talet har fortsatt under 2019. Länet har i år, precis som 2018, klart störst antal nyregistrerade fornlämningar, 476 stycken, jämfört med övriga län. Det beror framför allt på revideringsinventeringen men även på den pågående kvalitetssäkringen av *Skog och Historia*.

Under 2019 har arbetet med revidering av länets riksintressen för kulturmiljövården intensifierats genom pilotprojekt, utarbetande av metod, fältseminarier och framtagande av underlag till grund för revidering. Projektet syftar till att få ett aktuellt och relevant urval av kulturmiljövårdens riksintressen och att ta fram målgruppsanpassade kunskapsunderlag riktade i första hand till länets kommuner.

Länets riksintressen för kulturmiljövården fick dagens utformning och beskrivning 1988 vilket grundade sig på Riksantikvarieämbetets beslut om riksintressen i Värmlands län. Riksintressena är en del av länets regionala planeringsunderlag och används som en planeringsförutsättning av länets kommuner. Det är därför av stor vikt att dessa hålls uppdaterade och aktuella vad gäller utsträckning och innehåll. Likaså kan urvalet av områden behöva justeras för att uppnå en bättre representativitet av utpekade kulturmiljöer på nationell nivå.

Kulturmiljöfunktionen har varit delaktig i Arvika kommuns arbete med framtagande av ett kommunalt kulturmiljöprogram genom att lämna synpunkter och återkoppling. Länsstyrelsen har även prioriterat att stödja kommunens arbete med kommunalt kulturmiljöprogram genom att lämna bidrag från kulturmiljövårdsanslaget. Kontakter med andra kommuner i länet under året visar att intresset för att arbeta med kommunala kulturmiljöprogram fortsatt finns.

Bidrag har även beviljats till kunskapsunderlag för ett par av länets byggnadsminnen, Ritamäki och Hammars säteri. Syftet har varit att främja en långsiktig förvaltning samt att möjliggöra ett användande av byggnaderna samtidigt som kulturmiljövärdena bevaras.

Arbete för att öka förståelse och ge rika upplevelser

Under åren 2018–2021 deltar Länsstyrelsen i interregprojektet *CUPIDO* vars syfte är att utveckla nya affärsmöjligheter inom kultur- och kulturarvssektorn. Detta för att stärka den ekonomiska situationen, konkurrenskraften och den sociala sammanhållningen i lokala landsbygdsområdena. Årets arbete har bl.a. varit att planera och producera tre filmer, om tre olika riksintresseområden i länet: fäbodmiljön *Kårebolssätern*, park- och herrgårdsmiljön *Rottneros* och försvarsanläggningen *Eda skansar*. De färdiga filmerna presenterar områdena och deras värden så att fler kan ta del av dem, men också olika verksamheter som använder miljöerna: företag, föreningar, kommuner etc. Förutom att tillgängliggöra värdefulla kulturmiljöer på ett för länet nytt sätt är syftet med filmerna i *CUPIDO* att inspirera, så att fler aktörer använder kulturmiljöer som resurser i sina verksamheter. Filmerna sprids succesivt genom många olika aktörer och kommer att kunna användas såväl lokalt som regionalt.

Forn- och kulturlandskapsvård har sedan lång tid tillbaka genomförts för ett representativt urval av länets fornlämningar. För att ytterligare förmera de värden som under decennier har vårdats genom Länsstyrelsens fornvårdsprogram har en översyn av det befintliga fornvårdsprogrammet genomförts. Översynen har skett etappvis under flera år och är nu inne i ett slutskede. Syftet med arbetet är att uppdatera befintligt fornvårdsprogram för att möta de utmaningar som kulturmiljövården står inför bl.a. i form av befolkningsomflyttningar och förändrad markanvändning som i sin tur förändrar kulturlandskapet och landskapsbilden. Ett ajourhållet och aktuellt fornvårdsprogram medverkar till en ökad medvetenhet och kunskap om vårt kulturlandskap också i samband med den omfattande fysiska planering som kontinuerligt pågår i länets kommuner. Fornvårdsprogrammet medverkar med sin utåtriktade profil till en stärkt ställning för kulturmiljövården i länet och är användbart i t.ex. kulturturistiska sammanhang.

Resultatbedömning

Resultaten av Länsstyrelsens arbete med att nå de nationella kulturmiljömålen är inte alltid enkelt mätbara. Effekterna av insatser kan i vissa fall inte märkas förrän flera år senare. Länsstyrelsen menar dock att tvärsektoriell samverkan underlättar måluppfyllelsen och genom att ha välfungerande arbetssätt går det att på goda grunder anta att verksamheten leder åt önskat håll. Som redovisas ovan har kulturmiljöfunktionens arbetssätt fungerat mycket bra under 2019 med väl etablerade rutiner samt pågående utveckling och förnyelse. Myndighetens tvärsektoriella processer har under året ytterligare förbättrats.

Resultatet av Länsstyrelsens kulturmiljöarbete och arbetet med att nå de nationella kulturmiljömålen kan därför konstateras vara gott.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

Återrapporteringskrav 1.7 Sveriges rättsliga åtaganden om mänskliga rättigheter

1.7 Länsstyrelserna ska redovisa resultatet av hur Sveriges rättsliga åtaganden om mänskliga rättigheter (prop. 2015/16:1, bet. 2015/16:KU1, rskr. 2015/16:62) och icke-diskriminering belysts, analyserats och beaktas i den egna verksamheten i enlighet med 5 § förordningen (2017:868) med länsstyrelseinstruktion. Länsstyrelserna ska redovisa samarbetet med andra berörda myndigheter och de åtgärder som har vidtagits för att stödja kommunernas arbete med ovanstående frågor. De åtgärder som har vidtagits för att samordna och utveckla länsstyrelsernas arbete för mänskliga rättigheter ska redovisas särskilt av respektive länsstyrelse.

Nedan redovisas insatser som utförts under 2019 och som har bäring på Länsstyrelsens uppdrag avseende mänskliga rättigheter. Uppdraget återfinns i uppdrag 1.7 i regleringsbrevet för 2019 och i länsstyrelseinstruktionens 5 § punkt 5.

Allmänt

De mänskliga rättigheterna, särskilt likabehandling och diskrimineringsgrunderna, regleras avseende myndighetens verksamheter på en grundläggande och generell nivå i Länsstyrelsens arbetsordning.

Länsstyrelsens beaktande av bl.a. mänskliga rättigheter finns även formulerad i policyn *En länsstyrelse för alla*, och i likabehandlingsplanen med samma namn, när det gäller de interna förhållandena. Arbetet med att uppdatera och revidera dessa styrdokument har genomförts under året. Dessa dokument underlättar avsevärt för att de mänskliga rättigheterna ska få genomslag i myndighetens ordinarie processer och utgör tydliga exempel på goda policyrelaterade resultat.

Att integrera de mänskliga rättigheterna i verksamheten, och medvetandegöra statens internationella konventionsåtagande, förutsätter kunskap om områdets innehåll och innebörd, men också kännedom om hur olika perspektivfrågor påverkar varandra. Samtliga nyanställda vid myndigheten informeras om det rättighetsbaserade arbetssättet (RBA), och samtliga anställda erbjuds att delta i Uppsala universitets webbaserade grundutbildning i mänskliga rättigheter som en introduktion till rättsområdet. Dessa strategiska och systematiska åtgärder utökar myndighetens handlingsförmåga i mänskliga rättigheter och gör att frågorna ständigt hålls aktuella.

Under året har även arbetet med att implementera de mänskliga rättigheterna och att införa RBA i de ordinarie processerna, med ett särskilt fokus på barnrättsperspektivet, påbörjats och till stor del genomförts. Kunskapen och kännedomen om de mänskliga rättigheterna i allmänheten, och barnrätt i synnerhet, har ökat avsevärt inom myndighetens olika verksamheter.

Det har skapats en avsevärt ökad medvetenhet inom området, och arbetet med de mänskliga rättigheterna vid myndigheten är därmed på olika sätt förankrad i konventionsåtagandena. Detta interna arbete kommer sammantaget med största sannolikhet att på sikt medföra en märkbar förändring i bemötande, service, stöd, skydd, rättsmedel och annat som påverkar respekten, skyddet eller fullgörandet av rättigheterna för länets rättighetsinnehavare.

Länsstyrelsen har fördjupat den länsövergripande samverkan med framför allt Region Värmland. Länsstyrelsen och Region Värmland för en nära dialog om hur regionala aktörer kan, och bör, samverka kring mänskliga rättigheter, inklusive *Agenda 2030*, och folkhälsoarbete framgent.

Inför att FN:s konvention om barnens rättigheter ska inkorporeras i svensk lag 1 januari 2020 har Länsstyrelsen under året fortsatt varit delaktig i det regionala utvecklingsarbetet för barns rättigheter i Värmland. Man kommer att utgöra en central del av *Barnrättsforum Värmland* som, på Region Värmlands initiativ, kommer att bildas under nästkommande år. Länsstyrelsen deltar även i det nationella arbetet inom *Regionala stödstrukturer*, ett jämförande kartläggningsarbete som syftar till att inventera länets behov, samt styrkor och utmaningar inom barnrättsområdet. Länsstyrelsen är också aktiv medlem i en länsstyrelsegemensam arbetsgrupp för arbetet med barnrätt inom länsstyrelserna.

Vidare så har Länsstyrelsen och Social hållbarhet under året varit delaktiga i förstudier och verkstäder avseende en regional integrationsstrategi, en energi- och klimatstrategi samt en regional utvecklingsstrategi för länet. Vår förhoppning är att de sociala hållbarhetsprinciperna på olika sätt gör ett starkt avtryck i dessa för att på detta sätt stärka människorätten i länet.

Därutöver görs konsekvensanalyser rörande åtgärder som berör mänskliga rättigheter, konsekvenser av lagstiftning samt lagförslag, exempelvis Ds 2019:4 *Förslag till en nationell institution för mänskliga rättigheter i Sverige*, för vilket Länsstyrelsen var remissinstans. Under beredningsprocessen samverkade Länsstyrelsen med, förutom övriga länsstyrelser, Region Värmland, Kristinehamns kommun samt Agera Värmland i syfte att belysa eventuella regionala aspekter på lagförslaget.

Under året har kommunbesök genomförts i länets samtliga kommuner, där vikten av att arbeta systematiskt och strategiskt med de mänskliga rättigheternas har diskuterats och belysts på alla träffar.

Länsstyrelsen har under året deltagit i *Rocka sockorna* och *PRIDE*, två för Länsstyrelsen viktiga arrangemang för att manifesteras myndighetens ställningstagande för alla människors lika värde.

Länsstyrelsen har olika forum där perspektiv inom mänskliga rättigheter diskuteras och beaktas kontinuerligt. Exempel på dessa forum är: nätverk, råd, referensgrupper och samarbeten med länets kommuner, Region Värmland, samt berörda myndigheter, såsom Arbetsförmedlingen, Polismyndigheten och Migrationsverket,

Integrerat MR-perspektiv

Länsstyrelsen har, förutom övergripande uppdrag kring mänskliga rättigheter, uppdrag där rättigheterna har en omedelbar koppling. Dessa uppdrag handlar bl.a. om barnrätt, brottsförebyggande arbete, ANDTS, funktionshinderpolitik, nationella minoriteter, mäns våld mot kvinnor, jämställdhetsintegrering och integration m.fl. Rättigheterna är ofta integrerade i dessa områden redan från början, och medvetenheten kring rättigheternas betydelse är hög hos handläggarna som arbetar med dessa områden. Det är också främst via dessa uppdrag som Länsstyrelsen når kommuner och andra aktörer, och kan ge stöd i deras arbete med verksamheter som har en tydlig koppling till alla människors lika värde. I den regionala ANDT-strategin framgår det exempelvis att arbetet ska genomsyras av barnrätts-, jämställdhets- och jämlikhetsperspektiven, vilket också kommuniceras till lokala aktörer.

Funktionshinderpolitik

Under det gångna året har Länsstyrelsen, utifrån kartläggningen 2018, valt att arbeta med följande områden: bildande av nätverk av kontaktpersoner inom kommuner och region, formerandet av referensgrupp inom funktionshinderpolitiken samt kompetensutvecklingsinsatser främst avseende att sprida kunskap om FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, samt informera om Myndigheten för delaktighet (MFD) metodstöd för framtagande och implementeringen av handlingsplaner och strategier inom det funktionshinderpolitiska området.

Den enskilt största kompetensutvecklingsinsatsen under året var en heldagskonferens om funktionsrätt och funktionshinderpolitik i länet. Innehållet syftade bl.a. till att informera och utbilda om FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och om vad funktionsrätt är. Vidare innehåll dagen redogörelser för den nationella strategin inom det funktionshinderpolitiska området samt för utredningen *Styrkraft inom funktionshinderpolitiken*, SOU 2019:23. Dagen var mycket välbesökt med närmare 200 deltagare sammanlagt, då politiker, beslutsfattare, utvecklingsledare, strateger, handläggare samt representanter från funktionsrättsrörelsen var representerade. Inför insatsen fick Länsstyrelsen och Region Värmland en gemensam debattartikel publicerad i dagspress, bakom den stod landshövdingen och regionrådet.

Dagen följdes upp av en workshop som till uteslutande del var vigd för MFD. MFD gavs möjligheten att synliggöra sitt nyligen framtaga metodstöd inom områdena styrning och ledning, samt aktiv involvering/samråd. Under workshoppen deltog ett femtiotal deltagare och i likhet med konferensen var uppslutningen även denna gång mycket bred.

Effekterna av dessa båda insatser är att kunskapen om de mänskliga rättigheterna har ökat i allmänhet, och kunskapen och kännedomen om funktionsrätt i synnerhet. I och med kompetensutvecklingsinsatserna har en gemensam kunskapsbas grundlagts, och kommer på så sätt att underlätta det fortsatta arbetet i länet nästa år.

Utsatta EU/EES-medborgare

Länsstyrelserna har i uppdrag att medverka i Länsstyrelsen Stockholms uppdrag om nationell samordning avseende utsatta EU/EES-medborgare som saknar uppehållsrätt i Sverige 2018–2019. Detta görs genom ett kartläggningsarbete inom området. Lägesbilderna sammanställs en gång per år och innehåller övergripande uppgifter om förekomst, målgruppens ursprung samt befintliga samverkansstrukturer i regionen. Länsstyrelserna har även genomfört kompetensutvecklingsinsatser riktade mot relevanta aktörer genom spridning av nationellt metodstöd.

Mäns våld mot kvinnor

Uppdraget syftar bl.a. till att synliggöra och arbeta med frågan om mäns våld mot kvinnor både inom Länsstyrelsen och hos andra aktörer. När det gäller mänskliga rättigheter och vad som gjorts under området mäns våld mot kvinnor sticker en fördjupad utbildningsdag om *Prostitution och människohandel för sexuella ändamål* ut, där bl.a. företeelsen ”sugardating” lyftes. Dagen arrangerades i samverkan mellan länsstyrelserna i Värmlands, Dalarnas och Örebro län. Under året har även fokus på olika sexuella kränkningar både på arbetsplatsen och inom andra verksamheter varit. Länsstyrelsen har även arrangerat *Processutbildning om intersektionella perspektiv på våld i nära relationer*.

Integration

Under de senaste åren har stora förändringar skett inom migrationsområdet. Förändringarna har framför allt gett en ny inriktning av uppdrag till myndigheter, ny lagstiftning och rättspraxis. Då många av dessa förändringar leder till konsekvenser för individer följer Länsstyrelsen hur de mänskliga rättigheterna beaktas i de nya processerna. Detta främst genom omvärldsbevakning samt genom samtal med kommuner och det civila samhällets aktörer.

Länsstyrelsen beviljar statsbidrag för integrationsinsatser avsedda för nyanlända och asylsökande. Insatserna syftar bl.a. till att främja rätten till hälsa, rätten till bostad, kunskaper om det nya samhället, underlätta familjekontakter samt motverka passivisering under asylprocessen. Länsstyrelsen har ett väl fungerande samarbete med representanter från det civila samhället, i vilkas respektive verksamheter de mänskliga rättigheterna är centrala. De mänskliga rättigheterna har belysts som särskilda urvalskriterier och villkor att uppfylla vid informationsmöten avseende statsbidrag inom integrationsområdet.

Inom uppdraget avseende ensamkommande barn är arbetet med de mänskliga rättigheterna mycket centralt, då ensamkommande barn och unga utgör en sårbar grupp som kan behöva särskilt skydd.

Samhällsplanering

Vid samhällsplanering är det viktigt att beakta de mänskliga rättigheterna, inte minst kopplat till rätten till en god hälsa. Länsstyrelsen har bl.a. bevakat frågor kring friyta för lek och utevistelse, buller samt luftkvalitet.

Genom granskning av kommunala bostadsförsörjningsprogram synliggörs vidare vilka grupper som riskerar att stå utan bostad och ett återkommande uppdrag är det s.k. inträdesuppdraget. I uppdraget ingår bl.a. att motverka hemlöshet och att underlätta för olika grupper att komma in på bostadsmarknaden. Förhoppningen är att kommunernas arbete med översiktsplaneringen ska underlättas genom att information som berör översiktsplaneringen finns samlad och lättillgänglig. Länsstyrelsen har en central roll i kommunens aktualitetsprövning genom att ta fram en sammanfattande redogörelse. Den är en redovisning av vilka statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse för översiktsplanens aktualitet. I arbetet med redogörelsen under det gångna året har bl.a. Samhällsbyggnad med representanter från Social hållbarhet deltagit och redogörelsen innehåller nu även kopplingar till *Agenda 2030*.

Sammanfattande redogörelse är ett kunskapsunderlag som Länsstyrelsen är skyldig att ta fram varje mandatperiod för att stödja kommunernas översiktsplanering och den ska innehålla alla de styrande delar som kommunen behöver beakta. I år utökades den sammanfattande redogörelsen särskilt med ett rättighetsperspektiv samt kopplingar till *Agenda 2030* och tillhörande verktyg för hur kommunerna kan använda sig av dessa i översiktsplaneringen.

Tillsyn kommunal räddningstjänst

Indirekt påverkar Länsstyrelsen detta arbete genom Länsstyrelsens tillsyn. Insatser ska planeras utifrån ett likvärdigt perspektiv, så att alla människor bereds ett likvärdigt samhällsskydd.

Evenemangssäkerhet

Arbetet syftar till att skapa liknande förhållanden när evenemang anordnas i länet och att säkerheten kring dessa anpassas för alla individer.

Risk- och sårbarhetsanalys

Länsstyrelsen ger stöd till kommuner i arbetet med kommunala risk- och sårbarhetsanalyser (RSA) och ansvarar för framtagande av både en regional RSA och en RSA för Länsstyrelsens arbete. I de åtgärder som presenteras i olika analyser för att minska risker/effekter av olika samhällsstörningar redovisas bl.a. planer för hur stöd kan ges till särskilt utsatta grupper såsom äldre, personer med funktionsnedsättningar, sjuka och barn vid utrymningar och evakueringar av byggnader och områden, störningar i el- och vattenförsörjning, värmeböljor, kriskommunikation m.m.

Övning och utbildning (TFÖ 2020)

I de centrala övningsmålen finns bestämmelser om att under exempelvis en övning ska jämställdhet och barnperspektivet särskilt belysas. Jämställdhetsperspektivet i TFÖ 2020 ska säkerställa att inriktning, samordning och prioritering av tillgängliga resurser värnar invånares liv och hälsa genom att betrakta kvinnors och mäns delvis olika förutsättningar och möjligheter vid höjd beredskap och krig. Övningen ska bidra till att stärka kunskapen om och förtroendet för totalförsvaret bland såväl kvinnor som män. Genom ett jämställdhetsperspektiv lyfts även en central del av samhällets värderingar som ett skyddsvärde, så som det uttrycks i regeringsformen. Det finns fem prioriterade områden: bemanning, hälsa och sjukvård, transporter, informationspåverkan samt könsrelaterat våld. För att lösa detta finns det en nationell samordningsgrupp med särskilt ansvar för dessa frågor. Gruppen har deltagit i planeringen och därmed säkerställt att särskilda mål har tagits fram, samt att det i de olika scenarierna på ett rättvisande sätt, skapats trovärdiga underlag att utgå ifrån vid diskussionerna. Under några planeringskonferenser har det även genomförts utbildning i ämnet. Vid de genomförda distribuerade seminarieövningarna har frågeställningarna på ett förtjänstfullt sätt vävts in.

Djurskydd

Med ökad insikt i hur Länsstyrelsen arbetar i djurskyddsärenden där utsatta kvinnor och barn förekommer, förbättras förutsättningarna för samverkan mellan myndigheter och organisationer i denna typ av situationer.

Regional utveckling

Under året har det blivit allt tydligare hur ett socioekonomiskt utanförskap kan påverka möjligheterna att tillgodogöra sig grundläggande samhällsservice. Detta kan påverka barn till de vårdnadshavare som av olika anledningar begränsar tillgången för barns möjligheter att kunna betala (t.ex. med Swish). Detta kan därmed begränsa unga människors förmåga att delta i exempelvis sociala aktiviteter med sina vänner. Under året har därför flera utbildningsinsatser anordnas för vuxna att lära sig mer om digitala banktjänster för de ska kunna ge sina barn bättre förutsättningar.

Att ha unga som experter/lärare vid digitala utbildningar (till målgruppen äldre) har visat sig varit väldigt positivt. Flera individer som verkar nära dessa ungdomar berättar om hur de ungas självkänsla stärks av detta ansvar, speciellt betydande kan detta anses vara för unga som har andra utmaningar i livet.

Under 2019 startades ett projekt upp inom Livsmedelsstrategiuppdraget som heter *Framtidens Offentliga Måltider*. Syftet är att skapa bättre förutsättningar för kommunerna att genomföra lyckade offentliga upphandlingar av närproducerad mat i skolorna. Enligt den engelska modellen *Food for life* är eleverna viktiga i att både få förståelse för var maten kommer från och som en inspiration till föräldrarna när familjen sedan går och handlar i

butik. Resultat från England visar att de gånger då målgruppen är mellanstadieelever så blir det mest lyckade resultat. Kommande år testas konceptet på två värmländska skolor.

Personalfokus

På Länsstyrelsen sker ett kontinuerligt arbete med att ta fram och implementera rutiner, riktlinjer och policys för att säkerställa att alla behandlas lika oavsett bakgrund och förmåga. Det görs en årlig lönekartläggning och genomlysning av lönebildning i syfte att infria lika lön för lika arbete. Under 2019 har frågor kring bemötande fortsatt varit ett stort fokusområde, såväl som problematiken kring alltför hög sjukfrånvaro.

Resultatbedömning

Länsstyrelsen har en viktig och central roll i arbetet med att säkerställa att individens rättigheter tillgodoses och att konventionsåtagandena beaktas på regional och lokal nivå. Det länsövergripande arbetet är i den här delen i ett tidigt skede. Men redan nu har arbetet bidragit till ett samordnat arbete i länet med mänskliga rättigheter och *Agenda 2030*. Kopplingar mellan de olika delarna av Länsstyrelsens verksamhet och de mänskliga rättigheterna, i bl.a. mål och delmål i *Agenda 2030*, har samtidigt blivit tydligare. Länsstyrelsen iakttar i hög grad mänskliga rättigheter när de aktualiseras i verksamheten i och med arbetet med implementering av RBA i verksamheten samt ett ytterligare fokus på kompetenshöjande insatser inom området. Detta arbete har redan genom verksamhetsplaneringsarbetet för det kommande verksamhetsåret visa sig framgångsrikt. En samlad bedömning visar dock att ytterligare arbete återstår för att etablera en sammanhållen struktur för att främja och skydda de mänskliga rättigheterna både internt och externt i länet.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

Miljö- och energidepartementet

Nedan följer redovisning av återrappporteringskrav från miljö- och energidepartementet i länsstyrelsernas regleringsbrev 2019. Miljö- och energidepartementet har under 2019 bytt namn till Miljö-departementet, men Länsstyrelsen har valt att följa den namnsättning som framgår av länsstyrelsernas regleringsbrev för 2019.

Återrappporteringskrav 1.8 Efterbehandling av förorenade områden

1.8. Länsstyrelserna ska redovisa hur de har arbetat med förorenade områden som är lämpliga att sanera för byggande av bostäder i enlighet med förordningen (2004:100) om avhjälpande av föroreningsrisker och statligt stöd för sådant avhjälpande. Av redovisningen ska särskilt framgå hur länsstyrelserna har informerat kommunerna och andra aktörer om möjligheterna till bidrag, hur de har gett stöd till kommunerna samt en uppskattning av när områden är aktuella för bidrag. Arbetet finansieras delvis från anslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

Under 2019 har Länsstyrelsen fortsatt att arbeta med förorenade områden som är lämpliga att sanera för byggande av bostäder, utifrån underlaget som kommunerna lämnat under 2017 och 2018. De planer som berör förorenade områden, och där det enligt kommunerna kan vara aktuellt med bostadsbyggande, har kontrollerats för att se vilka underlag som behöver tas fram för att kunna bedöma om en bidragsansökan kan bli aktuell. I några fall handlar det om enstaka kompletteringar, i andra fall om mer omfattande underlag.

Länsstyrelsen har haft diskussioner med några kommuner om möjliga bidragsprojekt. Med en kommun har Länsstyrelsen även haft en mer ingående dialog om alla potentiella områden som skulle kunna bli aktuella för en ansökan om bidrag för sanering inför bostadsbyggande.

Länsstyrelsen har också informerat om möjligheten att söka bidrag och vilka underlag som behövs för att ta fram en ansökan i samband med samråd inför framtagande av nya detaljplaner inom områden som kan vara förorenade. Länsstyrelsen har under året tagit fram informationsmaterial om bidraget avsett för kommuner och andra intresserade eller berörda parter.

Resultatbedömning

Trots omfattande informationsinsatser från Länsstyrelsen, såväl övergripande till alla kommuner i länet som objektssinriktad information och dialog med enskilda kommuner, så har intresset för bidraget i länet ännu så länge varit svalt. Till viss del beror detta på att det bara är själva åtgärdskostnaden som bidraget täcker. Till detta kommer den osäkerhet som upplevs inför kostnaderna för undersökningar och tidsåtgången för processen vilket gör att kommunerna hellre letar alternativa platser för bostadsbyggandet än satsar på att sanera och bygga på förorenad mark.

Den sammanfattande bedömningen är att Länsstyrelsen har arbetat med frågan på ett fullgott sätt men att resultatet i form av intresse för bidragsansökningar inte har lett till önskat resultat.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

Återrapporteringskrav 1.10 Samordning och ledning avseende naturvård, biologisk mångfald, friluftsliv m.m.

1.10. Länsstyrelserna ska redovisa de åtgärder som har vidtagits för att samordna och leda det regionala arbetet avseende naturvård, biologisk mångfald, friluftsliv, åtgärdsprogram för hotade arter, artbevarande, tätortsnära natur, lokala naturvårdsprojekt samt vilt- och rovdjursförvaltning. Redovisningen ska omfatta hur länsstyrelserna, i syfte att minska ärendebalanserna, har arbetat med att slutföra ärenden om naturreservat. Arbetet finansieras delvis av medel från anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur, anslaget 1:14 Skydd av värdefull natur och anslaget 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

Skötsel av skyddade områden

Huvuddelen av Länsstyrelsens arbete med skötsel av naturtyper och anläggningar för friluftslivet sker i länets 202 naturreservat och ett naturvårdsområde. Många naturreservat är också *Natura 2000*-områden. Arbetet med skydd och skötsel av naturreservat samt andra skyddade områden är till stor del en löpande verksamhet där kostnadseffektiva åtgärder genomförs av egen personal och upphandlade entreprenörer.

Friluftsliv och samordning

Enligt uppdrag 21, Friluftsliv i regleringsbrevet för 2019 ska Länsstyrelsen samordna och leda det regionala arbetet med friluftslivspolitik. Under året har fokus varit på intern verksamhetsutveckling med tydlig anknytning till miljömålsarbetet. I övrigt har insatserna inom uppdraget utgjorts av deltagande i möten med det nationella nätverket för länsstyrelsernas friluftslivssamordnare, uppbyggande av en regional samverkansgrupp för leder i Värmland samt deltagande i styrgruppen för projektet *Biking Värmland* som syftar till utbyggnad av cykelleder i ett antal kommuner i länet.

Naturreservaten är en viktig del i arbetet med satsningar på ökat friluftsliv och att göra naturen mer tillgänglig för alla. I reservaten finns ungefär 30 mil vandringsled. Särskilt certifierade leder, s.k. Värmlandsleder, finns i naturreservaten Hovfjället och Nötön-Åråsviken. Under 2019 har Länsstyrelsen deltagit i invigningen av ytterligare en Värmlandsled som passerar genom naturreservaten Tiskaretjärn och Kalvhöjden.

I länets största naturreservat, Glaskogen, utförs åtgärder för friluftslivet i regi av Stiftelsen Glaskogen som är ett samarbete mellan Arvikas, Säffles, Edas och Årjängs kommuner samt Länsstyrelsen. För skötseln av leder och anordningar för friluftslivet i det stora naturvårdsområdet Brattforsheden finns en arbetsgrupp med representanter från Karlstads, Hagfors och Filipstads kommuner samt Länsstyrelsen.

Flera källor tyder på att antalet besökare till naturreservaten har ökat under 2019. Antalet vandrare på de två certifierade Värmlandslederna i Hovfjället har ökat från 5 649 under 2018 till 6 862 under 2019. Vid invigningen av den nämnda Värmlandsleden genom Tiskaretjärn deltog mer än 170 personer. I Glaskogen har antalet gästnätter ökat med ungefär 1 500 mellan 2017 och 2019. Under 2019 hade reservatet 31 534 registrerade gästnätter. Trenden med ett ökat antal besökare till naturreservaten rapporteras också från Länsstyrelsens fältpersonal.

Skötsel av naturtyper för biologisk mångfald

Hävdan av ängs- och betesmarker i 25 värmländska naturreservat är en årligen återkommande och resurskrävande åtgärd som är livsviktig för många arter och är således ett krav för att uppfylla villkoren enligt *Natura 2000*. Skötseln av de hävdade markerna finansieras delvis av miljöersättningar inom Landsbygdsprogrammet. Under 2019 genomförde Länsstyrelsen i Västra Götaland kontroller på de värmländska ängs- och betesmarker för vilka Länsstyrelsen sökt miljöersättning. Resultatet av kontrollen blev godkänt med endast några smärre anmärkningar, vilket visar god effekt av Länsstyrelsens arbete med hävd av odlingsmarker i reservat och *Natura 2000-områden*. Uppföljning av hävdade gräsmarker genomfördes därutöver inom sex skyddade områden under 2019. En preliminär analys av resultatet visar på små förändringar, jämfört med förra uppföljningstillfället 2012, vad gäller frekvensen av typiska arter och av negativa indikatorarter. För enskilda arter kan dock konstateras kraftiga tillbakagångar. Det gäller t.ex. fältgentianan, en av Värmlands ansvarsarter. Fortsatt inventering behövs för att kunna dra slutsatser om långsiktiga trender samt för att kunna bedöma vad som är ett resultat av den svåra torkan 2018.

Under 2019 har naturvårdsbränning genomförts på sammanlagt 57 ha fördelade på tre olika ytor i naturreservatet Fräkensjömyrarna. Bränningarna har genomförts inom ramen för projektet *Life+ Taiga*. Naturvårdsbränningarna har bidragit med både död ved och brandpåverkad skog i arbetet med att nå miljö kvalitetsmålet *Levande skogar*.

Särskilt positivt under 2019 är att Länsstyrelsen restaurerade värdefull vattenmiljö genom utrivning av en damm i naturreservatet Öjenäsbäcken. Dammen ersattes med en anlagd fast tröskel. Efter utrivningen har vattenlevande organismer nu fria vandringsvägar i vattensystemet. Att utrivningen haft önskvärd effekt visar det elfiske som genomfördes i Öjenäsbäcken fyra veckor efter utrivningen. Den nygamla vattensträckan hade redan då koloniserats av bl.a. öring och olika vatteninsekter.

I naturreservatet Värmlandsskärgården har 88 fågelskär röjts för att bibehålla gynnsam häckningsmiljö för måsar och tärnor. Arbetet är en fortsättning på projektet *Life+ Vätern* som avslutades 2018. En inventering av fågelskär i Vätern tyder på att den fortsatta röjningen av sly och buskar troligen haft avsedd effekt eftersom antalet häckande par på de röjda skären var högre under 2019 än 2018.

Inom uppföljningsarbetet av skyddade områden har Länsstyrelsen under 2019 även genomfört inventering av hårklomossa, nattskär, flodpärlmussla, bombmurkla m.fl. arter.

Arbetet med restaurering av våtmarker inom skyddade områden kunde, efter nya budgetbesked, återupptas under andra halvåret. Genom inventering har kunskapsunderlaget inför planerade åtgärder ökat, arbetet med att ansöka om nödvändiga tillstånd fortgått och cirka tre ha våtmark har röjts från igenväxande vegetation.

Alla genomförda skötselåtgärder har registrerats i Naturvårdsverkets system SkötselDOS.

Information om skyddad natur

Inventeringen av skogsmark har uppmärksamats både av traditionella media och i sociala medier varvid kunskap om vår verksamhet har spridits. Allmänheten har även informerats om länets naturreservat genom en artikelserie i Värmlands Folkblad där sju olika naturreservat under sommaren presenterades på ett helt uppslag vardera i ord och bild. Några utvalda naturreservat har också presenterats genom en fotoutställning på Värmlands Naturum.

Åtgärdsprogram för hotade arter, ÅGP, terrestra

Utifrån förutsättningarna med kraftigt nedskurna anslag (-26 procent) har ÅGP-verksamheten genomförts, men med en lägre bemanning än tidigare. Detta har medfört en sänkt arbetstakt i förhållande till beslutade åtgärdsplaner. Bland annat har arbetet med ÅGP vitryggig hackspett och andra mer kostsamma program tappat i arbetstakt. Arbeta som har kunnat genomföras med Länsstyrelsens egen personal har prioriterats medan inköp av tjänster har fått stå tillbaka.

Länsstyrelsen har under många år prioriterat samarbete med andra aktörer inom ÅGP-arbetet. Framför allt har riktad information och rådgivning bidragit till att berörda verksamhetsutövare tagit en större miljöhänsyn med avseende på utpekade ÅGP-arter och dess livsmiljöer, men flera aktörer har även bidragit med finansiering till åtgärder som gynnar ÅGP-arter. På detta sätt har 1:3-anslaget inom ÅGP framgångsrikt kunnat växlas upp. Under 2019 har t.ex. förslag på riktad generell hänsyn vid skogsbruk i talldominerade bestånd inom Brattforshedens naturvårdsområde (bolagsägt) tagits fram i samarbete med Skogsstyrelsen, med syftet att genom skogsbruk gynna områdets ÅGP-arter. Länsstyrelsen har även i samarbete med ett av länets kraftbolag genomfört åtgärder för att gynna strandarter längs Klarälven genom att bl.a. sanera större bestånd av lupiner.

Lokala naturvårdssatsningar, LONA

Budgeten för *Lokala naturvårdsprojekt (LONA)* minskade mycket kraftigt 2019. Bidrag till restaurering och nyskapande av våtmarker inom *LONA*-våtmarker hade hög prioritet under 2018, men tappade fart under 2019 då Länsstyrelsen endast kunde bevilja en inkommen ansökan. Budget för våtmarksprojekt tilldelades först efter vårändringsbudgeten. Under 2019 anordnade Länsstyrelsen en informationsträff med syftet att stödja Länsstyrelsen och kommunerna i deras arbete med våtmarksåtgärder och höja kompetensen inom hydrogeologi. SGU var föredragande. Arbetet inom ordinarie *LONA* har i hög grad fokuserats till att hantera inkomna slutrapporter på tidigare sökta projekt under 2019.

Invasiva främmande arter

Det nya uppdraget avseende arbete med EU-listade invasiva främmande arter startades upp under året. Fokus har framför allt varit att organisera en intern samverkan i arbetet samt att i dialog med kommuner och markägare få åtgärder till stånd. Länsstyrelsen har även genomfört inventering av jätteloka samt bekämpat gul skunkkalla. Hantering av signalkräfta pågår inom Länsstyrelsens och Fylkesmannen i Oslos *Vikens Interregprojekt Svensk-norsk handlingsplan för sötvattenskräftor* (se Åtgärdsprogram för hotade arter, ÅGP, limniska). Även inom skyddade områden har vissa åtgärder vidtagits mot invasiva arter.

Vilt- och rovdjursförvaltning

Redovisas under kapitel nio, sakområde *Naturvård samt miljö- och hälsoskydd*.

Kalkningsverksamheten

Kalkningen av försurade sjöar och vattendrag utgör länets största naturvårdande limniska åtgärd. Totalt sysselsätter den drygt 30 årsarbetskrafter, varav huvuddelen utgörs av de som ansvarar för produktion, utkörning och helikopter- och båtspridning av kalk. Från 2019 är VLK (Värmlands läns kalkningsförbund) länets enda huvudman för kalkningen och företräder samtliga kommuner som bedriver kalkning.

Länsstyrelsen utarbetar regionala kalkningsplaner och beviljar statsstöd till kalkningens huvudmän – numera endast VLK. Kalkningsverksamheten bedrivs i nära samarbete med VLK. Under 2019 var Länsstyrelsens kalkningsbudget 29 miljoner kronor. Bland annat finansierades spridning av knappt 25 000 ton kalk. Kalkspridningen 2019 har huvudsakligen kunnat genomföras enligt plan. Höga höstflöden innebar ökad kalkspridning vid doserare i flera vattendrag, varför Länsstyrelsen ansökte om och beviljades extra medel från Havs- och vattenmyndigheten.

Under 2019 påbörjades ett stort revisionsarbete för att ta fram en ny regional kalkningsplan vilken ska vara klar under våren 2020. Arbetet med att revidera den regionala kalkningsplanen har varit krävande. Värmland har fortsatt stor försurningsproblematik (cirka 66 procent av sjöarna och 70 procent av vattendragen är försurade) och har därför en mycket stor kalkningsverksamhet jämfört med övriga län (Västra Götaland undantaget). Fokus inom revisionen är att optimera kalkningsverksamheten genom att kalka mer effektivt, men också genom att hitta möjligheter till besparingar. Detta kräver sammanställning av stora mängder data och analys av dessa och av konsekvenserna av en förändrad kalkningsstrategi. Arbetet är svårt att forcera tidsmässigt vilket försvårar möjligheten att avsluta arbetet i tid.

Länsstyrelsen ansvarar även för den regionala kalkeffektuppföljningen vilken syftar till att undersöka om satta pH-mål uppnås och hur utpekade målarter klarar sig i kalkade vatten. Under 2019 har detta arbete haft hög prioritet, då det varit viktigt att följa upp effekterna av de extremt låga flöden som orsakade av torkan under 2018.

Den vattenkemiska provtagningen sågs över inför 2019 och preliminära resultat visar att höglödesprovtagningen har fungerat bättre än tidigare år. Elfisken, bottenfaunaprovtagningar och musselinventeringar har genomförts enligt plan. Resultaten från kalkeffektuppföljningen visar att de höglöden som följde 2018 års torka har haft en mycket försurande effekt och att mål-pH underskridits i flera vattendrag med höga naturvärden. Elfisket visar även att framför allt öring hade problem med reproduktionen under 2018, vilket resulterat i att årsyngel saknas i många vattendrag.

Restaurering

På grund av länets stora skogsareal och många vattendrag har länet ett mycket stort antal sträckor flottningsrensade vattendrag och därtill ett tusental dammar, vilka utgör mer eller mindre permanenta vandringshinder för lekvandrande fisk. Behovet av restaurering av såväl vandringsvägar som lek- och föryngringsområden för fisk är därför mycket stort i länet.

Länsstyrelsen har under 2019, inom Interregprojektet *Två länder en élv* startat upp arbetet med en stor restaurering av lekområden för framför allt lax i Klarälvens övre del. Länsstyrelsen har även beviljat medel för restaurering av Kvarntorpsån i Forshaga och Slöjtjärnsbäcken i Arvika.

Åtgärdsbehovet under kommande år är stort, vilket inte minst visade sig under 2018 års torka då flera dämmen helt torrlade lekområden för vandrande fisk. Av länets cirka 1 000 dammar kommer många att behöva ses över i samband med arbetet med att förse vattenkraften med moderna miljövillkor enligt den nationella provningsplanen.

Åtgärdsprogram för hotade arter, ÅGP, limniska

Fler av de åtgärder som ingår i åtgärdsprogrammet för flodkräfta har under året genomförts inom ramen för Interregprojektet *Svensk-norsk handlingsplan för sötvattenskräftor* som Länsstyrelsen leder tillsammans med Fylkesmannen i Oslo-Viken (FMOV). Syftet med projektet är att gemensamt bygga upp en förvaltning av de svensk-norska områden som hyser flodkräftor och därigenom bevara arten och dess livsmiljöer. Bl.a. arbetar man inom projektet med utveckling av metoder för att förhindra spridning av den EU-listade, främmande och invasiva arten signalkräfta samt av sjukdomen kräftpest, och för att genom provfiskeri och eDNA-provtagning identifiera förekomst av dessa.

Inom projektet har Länsstyrelsen och FMOV startat samarbeten med bl.a. Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) på svensk sida och med Norska Veterinärinstitutet, Norsk institutt for naturforskning (NINA) samt Norsk institutt for vannforskning (NIVA) på norsk sida. Havs- och vattenmyndigheten samt Miljödirektoratet medfinansierar projektet. En viktig del i projektet är att förankra föreslagna åtgärder bland berörda fiskevårdsområdesföreningar, fiskerättsägare och markägare.

Fiske

Under 2019 beviljade Länsstyrelsen fiskevårdsbidrag till ett flertal projekt i länet, bl.a. för utsättning av flodkräftor, framtagande av fiskevårdsplan samt för fångstdata för sportfisket. Länsstyrelsen bedriver fisketillsyn på Vänern i egen regi. Här är tillsynsbehovet stort, och förväntas öka med det ökade fisket på signalkräfta. Det av Havs- och vattenmyndigheten fastställda Hanteringsprogrammet för signalkräfta från 2019 kommer ytterligare öka behoven av tillsyn avseende kräftfisket i övriga länet. Hela länet, exklusive Vänern, ligger utanför hanteringsområdet för signalkräfta. Detta innebär att fiske endast i undantagsfall kan beviljas i de vatten som hyser illegalt utsatta bestånd av signalkräftor. Fiskeförbudet syftar till att förhindra fortsatt illegal utsättning och därmed spridning av kräftpest. Länet har många vatten med flodkräftor men också många vatten med illegalt utsatta signalkräftor. Att hantera signalkräftor i länet har därför stor betydelse för bevarandet av flodkräftor på nationell nivå, men också för att förhindra spridning till Norge. Även transport av kräftor regleras i hanteringsprogrammet. Sammantaget bedöms behovet av utökad fisketillsyn vara stort.

Lokala vattenvårdsprojekt, LOVA

Under 2019 ökade bidraget för LOVA inom Havs- och vattenmiljöanslaget och 15 nya projekt beviljades finansiering. Totalt utbetalades 5,5 miljoner kronor, vilket är närmare 50 procents ökning jämfört med 2018. Projekten har främst avsett åtgärder som bidrar till att minska näringsbelastningen till vatten men flera projekt avser även att bidra till god ekologisk status, såsom restaurering av vattendrag och bekämpning av invasiva arter.

Vattenförvaltning

På uppdrag av Vattenmyndigheten i Västerhavets distrikt genomför Länsstyrelsens beredningssekretariat arbete inom länets vattenförvaltning. Det är Länsstyrelsens mening att Vattenmyndigheten kraftigt underskattat tidsuppskattningen för årets arbete, vilket har medfört en mycket hög arbetsbelastning under hela året. Planerat arbete har inte heller fullt ut varit möjligt att bemanna utifrån givna ekonomiska ramar. Länsstyrelsen anser att uppdragsgivaren behöver säkerställa en mer realistisk och tydlig prioritering av arbetet liksom att Havs- och vattenmyndighetens riktlinjer för arbetet tas fram och levereras inom utsatt tid och alltså innan arbetet avses genomföras. Länsstyrelsen har under året tvingats till hårda prioriteringar inom Vattenmyndighetens uppdrag. Revidering av statusklassificering, riskbedömning av vattenförekomster och revision av åtgärder för att uppnå miljö kvalitetsnormerna för vatten har prioriterats och i stora delar levererats i tid och med god kvalitet. Andra viktiga arbetsuppgifter såsom stöttningen till länets vattenråd har fått stå tillbaka, liksom Länsstyrelsens interna arbete med hantering av miljö kvalitetsnormer i vatten i samband med planer och miljöbalksprövningar.

Skydd av värdefull natur

Länsstyrelsen har under året fattat beslut om fyra nya naturreservat samt två beslut om utvidgningar och ändringar av föreskrifter. Antalet öppna reservatsbildningsärenden har minskat från 70 till 64 och arbetet fortskrider med särskilt prioriterade ärenden som har pågått under lång tid eller där höga intrångsersättningar har utbetalats. De beslut som fattats har inneburit att 2 531 ha mark har skyddats och genom intrångsersättningar och köp av mark har 560 ha säkerställts i planerade naturreservat.

I syfte att kvalitetssäkra värdetrakterna i en kommande regionaliserad strategi för formellt skydd av skog gjordes en särskild satsning på inventering av skogsmark, s.k. kontinuitetsskog. Sammanlagt inventerades mer än 3 500 ha och drygt 30 procent bedömdes som skoglig värdekärna. Inventeringen har gett ett gott underlag och ökad kunskap om länets värdetrakter till grund för kommande prioriteringar av formellt skydd av skog.

Resultatbedömning

Arbetet med skydd och skötsel av värdefull natur påverkades initialt av bland annat ett halverat anslag för skötsel av reservat. Detta krävde en hård prioritering och omfördelning av resurser. I och med vårändringsbudgetens anslagspåfyllning av bland annat skötseanslaget kunde fler åtgärder planeras in. Länsstyrelsen bedömer därför, att resultatet av årets arbete ändå är gott och att huvuddelen av det som planerats för 2019 har kunnat genomföras med önskvärt resultat.

Inom arbetet med åtgärder för havs- och vattenmiljö har de ökade anslagen för 2019 bidragit till en ökad åtgärdstakt. Verksamheten har kunnat bedrivas med gott resultat. Två stora uppgifter med kort tid för leverans har dock krockat i tid, revision av regional kalkningsplan och statusklassning av länets vattenförekomster. Detta har inneburit en mycket hög arbetsbelastning för de medarbetare som berörts på grund av att de har kompetens inom båda dessa uppgifter.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

Näringsdepartementet

Nedan följer redovisning av återrapporteringskrav och eventuella uppdrag från näringsdepartementet i länsstyrelsernas regleringsbrev 2019 och som ska återrapporteras i årsredovisningen.

Återrapporteringskrav 1.13 Samverkan och finansiering inom regionalt tillväxtarbete

1.13. Länsstyrelserna ska, inom ramen för sitt regionala tillväxtarbete, i enlighet med förordningen (2017:583) om regionalt tillväxtarbete, redovisa inom vilka områden samverkan och gemensam finansiering av insatser har skett under året med landstingen respektive Gotlands kommun. Redovisningen ska innehålla vilka resultat denna samverkan har medfört eller förväntas medföra. Redovisningen ska även omfatta genomförandet av de regionala strukturfondsprogrammen 2014–2020 och territoriellt samarbete.

Samverkan och finansiering

Under 2019 har övergången till det *Regionala Serviceprogrammet* helt fått genomslag. Länsstyrelsen har under året samverkat med Region Värmland kring kompetensöverföring och personal har lånats ut för att få en smidig övergång av uppdraget utan att tappa fart. Projektet *Stärkt regional serviceutveckling* har därmed lämnats över till Region Värmland. En gemensam styrgrupp har regelbundet träffats och diskuterat samverkan kring aktiviteter och samordning av stöd för kommersiell service i syfte att optimera för stödsökanden. Samordning av information på hemsidan www.regionalserviceprogrammet.org bidrar till att förenkla för stödsökanden. Även tillgång till kontanter och betaltjänstombud inkluderas i frågorna i syfte att ge förutsättningar för möjligheten att leva och verka i hela länet, för såväl privatpersoner som för företag och föreningar. Många kommuner i länet har kommit långt med sina serviceplaner och Länsstyrelsen har fungerat som samrådsinstans. En god grund har lagts för fortsatt samarbete kommande år.

Den strukturerade och fördjupade samverkan i bredbandsfrågor mellan Länsstyrelsen och Region Värmland har fortsatt under året genom det gemensamma projektet *NAV för bredbandsfrågor i Värmland*. NAV är ett regionalt samordningskansli för bredbandsfrågor som finansieras med medel från ERUF och samordnas av den regionala bredbandskoordinatören anställd av Region Värmland. Det gemensamma projektet underlättar bl.a. samordningen av medel från de båda programmen (ERUF, LBP) för bredbandsutbyggnaden i länet. För mer utförlig beskrivning av resultat och nytta se kapitel 4. Infrastrukturplanering.

Sedan oktober 2016 samverkar Länsstyrelsen tillsammans med Region Värmland med partners från Danmark, Norge, Nederländerna och Storbritannien i Nordsjöprojektet *Informal Care and Voluntary Assistance: Innovation in Service Delivery in the North Sea Region (In for Care)*. Projektet syftar till att utveckla innovation inom serviceleverans genom att utforska nya arbetssätt med informella och formella nätverk samt användning av ny teknik för att ta itu med utmaningar för funktionshindrade och den äldre befolkningen.

I Värmland har Länsstyrelsen, både inom projektet *In for Care* och inom *betaltjänstuppdraget*, arbetat tillsammans med Region Värmland med att nå ut till främst äldre, anhöriga till äldre och funktionshindrade för att synliggöra deras arbete samt höja deras kunskaper gällande t.ex. digitalisering för att de ska få fungerande kontakter med t.ex. vård, myndigheter och banker. Inom området betaltjänster inkluderar samverkan med Region Värmland också biblioteksverksamheten där erfarenhetsutbyte och diskussion om framtida utmaningar och möjligheter inom digitalisering varit viktig. För utförligare information om betaltjänster se avsnitt 4. Infrastrukturplanering.

Länsstyrelsen har tillsammans med Visit Värmland medverkat kring Region Värmlands beslut av naturturismcheckar. Checkarna syftar till att stötta entreprenörer inom besöksnäring som vill delta i konferensen *ATTA (Adventure Travel Trade Association)* alternativt behöver investera i konsultstöd eller utvecklingsinsatser inom områdena internationalisering och digitalisering. Beslut om vilka som ska få stöd har tagits gemensamt i partnerskap mellan aktörerna och under 2019 beviljades två ansökningar.

Länsstyrelsen och Region Värmland samverkar årligen kring genomförandet av jämställdhetskongressen *Gen(i)us* som genomförs i maj varje år. Samarbetet utgörs av hela planeringsprocessen men också i genomförandet av kongressen – som riktar sig till myndigheter, kommuner, företag och idéburen sektor med fokus på jämställdhet och jämställd tillväxt. Deltagarantalet på årets kongress var strax över 700 personer.

Sedan 2018 är Länsstyrelsen projektägare i Nordsjöprojektet *Cultural Power: Inspire to develop rural areas (CUPIDO)*. Inom ramen för *CUPIDO* jobbar 16 partners från Tyskland, Belgien, Nederländerna, Storbritannien, Danmark, Norge och Sverige med att utveckla nya affärsmöjligheter inom kultur- och kulturarvssektorn i Nordsjöområdet. I Värmland samordnar Länsstyrelsen ett regionalt partnerskap bestående av Region Värmland, Sunne kommun och Rottneros park. Målet med det regionala partnerskapet är att jobba med s.k. storytelling för att berätta värmländska historier med hjälp av modern teknik. En film om Rottneros park är klar och fler är på gång att produceras.

Länsstyrelsen startade under 2017 två projekt inom Interreg Europé, vilka har fortsatt under 2019, *Inside Out EU* och *Knowledge & Innovation Strategies involving SMEs in the Context of Interreg (KISS ME)*. Båda projekten handlar om internationalisering och innovationsprocesser för små och medelstora företag men riktar sig för länets del mot två olika policyinstrument – den *transnationella komponenten* i Regionalfondsprogrammet respektive Interreg Sverige-Norge-programmet. I båda dessa projekt har Länsstyrelsen tillsammans med Region Värmland och Karlstads universitet tagit fram handlingsplaner för att stötta de värmländska företagen gällande innovationsprocesser och internationalisering.

Digital Well Arena (DWA) är en 10-årig satsning i Värmland med syfte att bygga en nationell och konkurrenskraftig innovationsmiljö kring digitala hälsotjänster. Finansiering kommer från Vinnova, Sveriges innovationsmyndighet. Stiftelsen Compare leder och driver utvecklingen av DWA och Länsstyrelsen deltar främst genom sin internationella projektverksamhet och har tillsammans med Region Värmland, Karlstads universitet och Stiftelsen Compare satt upp en projektsupport för området digital hälsa med målet att få fler företag och organisationer i Värmland att samverka med företag och organisationer i andra länder för att på det sättet kunna hämta hem kunskap och goda exempel från Europa och övriga världen.

Övrig samverkan i verksamhetsfrågor

Länsstyrelsen har under året medverkat kring framtagandet av den nya regionala utvecklingsstrategin för Värmland och har lyft fram prioriterade områden för länets fortsatta tillväxt. Arbetet har bestått i olika workshops, både fysiska – tillsammans med många andra värmländska aktörer – och digitala workshops som utförts internt inom myndigheten och där resultatet skickats för sammanställning av Region Värmland. Under 2020 fortsätter arbetet och Länsstyrelsen medverkar i såväl referensgrupp som remissförfarande för att sjösätta nya *Värmlandsstrategin*.

Region Värmland och Länsstyrelsen har också ett aktivt planeringssamarbete kring att regionalt uppfylla målen i livsmedelsstrategin. För mer information se åiterrapporteringskrav 1.17.

Länsstyrelsen samverkar med Region Värmland på många sätt och genom många olika aktiviteter inom områdena folkhälsa, integration, jämställdhet, *Agenda 2030* och social hållbarhet. Länsstyrelsens enhet Social Hållbarhet har ett tätt samarbete med enheten Folkhälsa och samhällsmedicin på Region Värmland, alltid i syfte att skapa synergieffekter och minimera dubbelarbete inom gemensamma verksamhetsområden. Gemensamma frågor och uppdrag har diskuterats vilket lett till genomförande av t.ex. konferenser. Ett exempel är *Allas Barn*-konferensen som hölls i slutet av november. Det finns också ett upparbetat löpande samarbete med ansvarig folkhälsoutvecklare på Region Värmland.

Länsstyrelsen har under året initierat och startat ett regionalt forum för integration tillsammans med Region Värmland och Arbetsförmedlingen. Forumet fokuserar på strategisk samverkan i frågorna arbetsmarknad och kompetensförsörjning med inriktning på nyanlända. Ett Samhällsråd som leds av Länsstyrelsens myndighetschef träffas tre till fyra gånger årligen där Polismyndigheten och Region Värmland bjuds in för att bl.a. diskutera trygghets- och jämställdhetsfrågor.

Under året har flera aktiviteter hållits gemensamt med Region Värmland på temat *Agenda 2030*. Förutom löpande möten på chefs- och tjänstemannanivå så deltog Länsstyrelsen under våren på Region Värmlands *Agenda 2030*-workshop som genomfördes i samarbete med FN-förbundet och SKR. Vidare arrangerade organisationerna tillsammans under november månad en gemensam utbildningsdag för länet kring *Agenda 2030*.

Övriga samordningsinsatser som kan nämnas inom området social hållbarhet är representation i diverse arbetsgrupper och referensgrupper, såsom *Nya Perspektiv* och *Jämställd Tillväxt*, samt ett samarbete kring statistikframtagning och mänskliga rättigheter.

Resultatbedömning

Samverkan med Region Värmland bedöms fungera väl utifrån de upparbetade kontakterna som finns. Båda organisationerna har flertalet likartade uppdrag och båda vill, och har förmågan, att samarbeta. Året har präglats av att gemensamt jobba mot samma mål, oavsett om frågan rört integration, jämställdhet eller kommunala serviceplaner. Detta har bidragit till att fler av länets företag, kommuner och medborgare ser att det finns en vilja att samarbeta vilket ökar förtroendet för oss som statliga och regionala aktörer. Ambitionen är att samverkan med Region Värmland kommer fortsätta under 2020 med oförändrad styrka för att skapa ännu bättre förutsättningar för Värmlands tillväxt i framtiden.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

Återrapporteringskrav 1.14 Beslut om tilldelning av medel för regionala tillväxtåtgärder

1.14. Länsstyrelserna ska redovisa hur beslut om tilldelning av medel från anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder under utgiftsområde 19 Regional tillväxt, som länsstyrelsen har fattat, har bidragit till att nå målen i den regionala utvecklingsstrategin, det regionala strukturfondsprogrammet och de territoriella samarbetsprogrammen. Av redovisningen ska det framgå hur hänsyn tagits till de förutsättningar som råder i olika delar av länet och hur det har påverkat fördelningen av medel inom länet.

Årskiftet 2018/2019 överlämnades merparten medel från anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder till Region Värmland. Länsstyrelsen har under 2019 disponerat 3,73 miljoner kronor och valt att göra satsningar inom projekt med fokus på värmländsk landsbygd, skog, jämställdhet och internationell verksamhet. För beskrivning av insatser per prioriteringsområde, se kapitel 3. Regional Tillväxt samt insatser i samverkan med Region Värmland, se återrapporteringskrav 1.13.

Den regionala utvecklingsstrategin, *Värmlandsstrategin 2014–2020*, belyser skogen och skogsindustrin som en styrka för länet. Samtidigt finns det utmaningar i att utnyttja den på ett ekologiskt hållbart sätt och det finns många målgrupper som ser skogen som en resurs och möjliggörare. Länsstyrelsen har under året samverkat med främst Skogsstyrelsen för att, genom en rad insatser, belysa det nationella skogsprogrammet och skapa regional prägel. Aktiviteter inom diverse fokusområden har genomförts för att diskutera och möta den bredd av intressenter som finns runt skogen. Exempel på arrangemang är *Tema betesskador* och information om Skogsstyrelsens projekt *Mera Tall*. Vidare har två träbyggnadskonferenser, samverkan med universitet och enkätframtagande för att få en överblick över framtida kompetensbehov genomförts inom ramen för samarbetet. Året avslutades med en regional skogskonferens där syftet var att samla berörda aktörer för att dels förmedla en lägesrapportering om året som gått, dels diskutera och problematisera kring framtida insatser och målkonflikter. Skogen ses i dag som en arena för alla, och också som lösningen på många problem. Genom konferensen skapas en arena för aktörer inom skogsnäring, friluftsliv, besöksnäring och producenter av skogsförädlingsprodukter, att samlas och diskutera framkomliga lösningar på.

Vidare har ett flertal insatser gjorts för att bibehålla och stärka företagsamheten på landsbygden. Tidningen *Utsikt* är en kommunikationsinsats som når ut till 3 500 läsare och företagare inom jordbruks- och landsbygdssektorn. Den ger aktuell information om olika stödinsatser som går att söka men också projekt, utbildningar och information om vad som händer i länet.

Projektet *Landsbygdsutveckling* har fungerat som ett plattformprojekt där insatser inom t.ex. vandring resulterat i ett projekt inom Landsbygdsprogrammet som heter *Rådgivning för vandringsleder inom friluftsliv och turism* vilket också kopplas ihop med besöksnäring och ledturism. Vidare har Länsstyrelsen fått ett projekt beviljat från Jordbruksverket inom området livsmedel – *Framtidens Offentliga måltider*. Mer om det projektet går att utläsa under återrapporteringskrav 1.17. Där beskrivs också övriga insatser inom livsmedelsstrategiområdet som i mångt och mycket tangerar landsbygdsutveckling.

I det gemensamma projektet *NAV för bredbandsfrågor i Värmland*, som Länsstyrelsen och Region Värmland fortfarande arbetar i, har Region Värmland från 2019 tagit över finansieringen via det regionala tillväxtanslaget. Samarbetet fortgår ändå i oförminskad styrka för att nå målet med en digital infrastruktur som ger alla hushåll och företag i Värmland tillgång till bredband. Fem utlysningar har genomförts i Landsbygdsprogrammet och 67,3 miljoner kronor har beviljats.

Inom området digitalisering koordinerar Länsstyrelsen också det värmländska partnerskapet inom Interreg Nordsjöprojekten *Connecting rural areas with Digital Infrastructure (CORA)* och *Building COMpetences for COMpetitive COMpanies (COM3)*. Samverkan sker med Norge, Belgien, Tyskland, Danmark, Storbritannien och Nederländerna. *CORA* syftar till att undersöka förutsättningarna för att förse landsbygdsområden i gränsområden med digital infrastruktur. I gränsområdet mellan Hedmark/Innlandet och Värmland planeras det för gränsöverskridande bredband mellan Torsby kommun och Grue kommune. *CORA-projektet* har också inspirerat äldre personer i både Värmland och Hedmark till att bli mer digitalt delaktiga genom olika seminarier. En effekt av detta är att äldre personer själva kan nyttja t.ex. vårdens e-tjänster, betala sina räkningar och hålla kontakt med anhöriga, vänner och samhället i övrigt. Projektet *COM 3* som startats upp under 2019 har som syfte att underlätta digitalisering för små och medelstora företag genom att bygga upp företagens digitala kompetens.

Länsstyrelsen har ett nära samarbete med Norge gällande gränsöverskridande, transnationella och interregionala projekt. Detta ligger väl i linje med Värmlands regionala utvecklingsstrategi som belyser Norge som en viktig arbetsmarknad för Värmland och som en av Värmlands största handelspartner. Under 2019 har Länsstyrelsen samverkat med Hedmarks fylkeskommune och Fylkesmannen i Hedmark/Innlandet i projektet *Gränsmöjligheter – en 161 mil integrerad arbetsmarknad längs norsk-svenska gränsen*, som rör arbetet med mentala, informella och formella gränshinder. Projektet är ett Interreg Sverige-Norge-projekt, i vilket Länsstyrelsen är projektägare. Syftet med projektet har varit att arbeta för en utökad gränsöverskridande verksamhet mellan Sverige och Norge för att möjliggöra en ökad rörlighet för små och medelstora företag längs hela den svensk-norska gränsen. Projektets arbete med kompetensspridning längs gränsen har resulterat i till att mer än 50 små och medelstora företag har fått hjälp att ta första steget över gränsen för att etablera sig på en större marknad. Ett helt nytt nätverk för att nå ut med kunskap och samla in näringslivets upplevda gränshinder, har etablerats tack vare projektet. Länsstyrelsens mål att stärka informationstjänsten Grensetjänsten Norge-Sverige längs hela norsk-svenska gränsen är i högsta grad uppfyllt. Projektet *Gränsmöjligheter* har hjälpt Grensetjänsten att etablera en kanal gentemot företag i både Sverige och Norge och informationstjänsten har använts av företag i större grad än innan projektet. Många samarbetande aktörer, gränskommittéer och andra näringslivsorganisationer hänvisar nu företagen till Grensetjänsten. För dem som har tät kontakt med företag i sin region, så som näringslivslotsar i kommuner, har Grensetjänsten blivit ett verktyg som kan användas för stöd och hjälp för företagen i deras respektive kommuner.

Länsstyrelsen deltar i två Nordsjöprojekt som handlar om klimatanpassning. Det första, *Water sensitive Cities: the Answer To Challenges of extreme weather (CATCH)*, handlar om att anpassa och skydda små och medelstora städer mot kraftiga regn. I detta projekt jobbar Länsstyrelsen tillsammans med Arvika med att klimatsäkra Kyrkviken. I det andra, *Cluster for Cloud to Coast Climate Change Adaptation (C5a)*, arbetar projektet med att ta fram ett helhetssystem för klimatanpassning i och med ökade översvämningar som orsakats av klimatpåverkan. I båda projekten samarbetar Länsstyrelsen med partners i Nederländerna, Danmark, Storbritannien och Tyskland. Under Horizon 2020 deltar Länsstyrelsen i projektet *EVOKED* som slutanvändare tillsammans med SGI med syfte att öka mervärdet av klimatdata för effektivare klimatanpassningsarbete. *EVOKED* är ett samarbete mellan Sverige, Norge, Danmark, Tyskland och Nederländerna.

Resultatbedömning

Länsstyrelsen bedömer att resultatet är gott utifrån de medel som finns till förfogande. Medel från anslaget 1:1 har bidragit till både den regionala utvecklingsstrategin, det regionala strukturfondsprogrammet och de territoriella samarbetsprogrammen. Detta i och med att satsningarna fördelats på både regionala och internationella insatser. Genom att använda de territoriella samarbetsprogrammen växlas nationella medel upp med EU-medel vilket ger ett mervärde av varje nyttjad krona. Insatser har genomförts inom skog, kultur, klimat, digitalisering och företagande i flera delar av länet. *Värmlandsstrategin* lyfter vikten av närheten till Norge och via Länsstyrelsens många internationella samarbetsprojekt skapas möjligheter för än mer fördjupad samverkan.

Länsstyrelsen vill peka på den stora betydelse som detta anslag, även 2019, haft för att fungera som smörjmedel i det regionala utvecklingsarbetet, bl.a. utifrån att det är medel som kan användas på ett flexibelt sätt utifrån en prioritering vad som är bäst för länet. Vidare har anslaget använts till projekt och insatser där flera aktörer (regionala, nationella och internationella) samverkar för att åstadkomma regional nytta. Inte minst har anslaget använts till att förstärka insatser i genomförandet av utvecklingsinriktade regeringsuppdrag, t.ex. *Skogsprogrammet*.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

Återrapporteringskrav 1.15 Genomförande av Landsbygdsprogrammet och Havs- och fiskeriprogrammet

1.15. Följande likvärdiga målsättningar ska vara vägledande för länsstyrelsernas hantering av EU-stöd:

en effektivisering och förenkling för företag och myndigheter,

en minskning av de administrativa utgifterna,

en strävan efter att stöden i så stor utsträckning som möjligt kan betalas ut så tidigt som regelverket tillåter, och

en minskning av andelen fel i stödhanteringen.

Vid genomförandet av Landsbygdsprogram för Sverige 2014–2020 och Havs- och fiskeriprogrammet 2014–2020 (prop. 2014/15:1, utg.omr 23, bet. 2014/15: MJU2, rskr. 2014/15:88) ska länsstyrelserna:

redovisa genomförandet av programmen, samt

handläggningstider och måluppfyllnad utifrån de mål som satts inom ramen för styrnings- och uppföljningssystemet SUSS-LB för projekt- och företagsstöd respektive system SUSS-JBR för jordbrukarstöd.

Handläggningstider och måluppfyllnad för LB-stöd

Målsättningar för handläggningstiderna gäller för alla ansökningar oberoende av vilket år de kom in; 90 procent av ansökningarna om stöd ska vara beslutade inom sex månader och 90 procent av ansökningarna om utbetalning ska vara beslutade inom fyra månader.

Ärendegrupper (ansökan om stöd)	<= 180 dagar (%)	<= 180 dagar (antal)	Totalt beslutade ärenden (antal)
Företagsstöd	7	7	107
Projektstöd	27	17	63
Miljöinvesteringar	76	26	34
Summa	25	50	204

Ärendegrupper (ansökan om utbetalning)	<= 120 dagar (%)	<= 120 dagar (antal)	Totalt beslutade ärenden (antal)
Företagsstöd	92	33	36
Projektstöd	89	65	73
Miljöinvesteringar	70	14	20
Summa	87	112	129

Inga beslut har tagits inom Havs- och fiskeriprogrammet.

Handläggningstid för ansökan om stöd

Handläggningstiderna för ansökan om stöd har låg måluppfyllelse. För företags- och projektstöden är måluppfyllelsen 7 respektive 27 procent, medan ärenden för miljöinvesteringar uppnår 76 procent. Besluten har fattats genom beslutsomgångar, löpande samt genom utlysningar.

Handläggningstiderna för företagsstöden har försämrats medan antalet beslutade stöd har ökat från 55 till 107 från 2018 till 2019. De långa handläggningstiderna beror på flera orsaker. En anledning är att de flesta ärenden får ligga kvar över två beslutsomgångar i hopp om att de ska kunna beviljas stöd i beslutsomgång två, vilket leder till långa handläggningstider. En annan orsak är att några budgetposter tog slut under året och innan omfördelning av medel kunde göras från centralt håll var det inte möjligt att fatta några beslut.

För projektstöden har handläggningstiderna ökat något men antalet beslutande ärenden har också ökat i ungefär motsvarande grad.

Miljöinvesteringarna klarar måluppfyllelsen bäst med 76 procent av ärendena, samtidigt som beslutade ärenden har ökat från 22 till 34. Här tas beslut löpande vilket ger förutsättningar för kortare handläggningstider.

Något som bidrar till långa handläggningstider för alla stödtyper är ofullständiga ansökningar. I de flesta fall där ett löpande beslutsförfarande tillämpats har det behövts flera påminnelser och tagit lång tid innan de sökande fått sina ansökningar kompletta.

Totalt för alla stödformer är måluppfyllelsen ungefär lika med förgående år. Däremot har antalet beslutade ärenden ökat med 74 procent, dvs. beslutstakten har ökat.

Handläggningen i landsbygdsprogrammet har under 2019 resulterat i 207 beslutade ärenden. Dessa beslut har stor betydelse för den värmländska landsbygden. Länsstyrelsen har bl.a. möjliggjort för tolv lanthandlare att utveckla sina butiker. Dessa har en betydande roll på landsbygden då de upprätthåller en rad olika typer av service.

Handläggningstid för ansökan om utbetalning

Handläggningstiderna för beslut om utbetalning uppvisar god måluppfyllelse och samtliga stödformer uppnår uppsatta mål.

Handläggningstider och måluppfyllnad för JBR-stöd

För JBR-stöden uppvisar Länsstyrelsen en mycket god måluppfyllelse. Länsstyrelsen har uppnått de mål som anges i planen för JBR-stöden. För direktstöden, där målet var att minst 95 procent av stöden skulle vara klara för utbetalning inom december, betalades stöd ut till över 99 procent av dem som skulle ha en utbetalning.

Resultatbedömning

Länsstyrelsen anser att måluppfyllelsen i hög grad är uppfyllt. För JBR-stöden har målen för 2019 uppfyllts med marginal. Länsstyrelsen har också lyckats väl i målsättningen att betala ut så mycket som möjligt av kvarvarande stödbelopp från tidigare stödår, som tidigare inte gått att betala ut.

För LB-stöden når inte Länsstyrelsen upp till målen för handläggningstiderna. Skälen för detta är olika men flertalet har Länsstyrelsen inte kunnat påverka. En betydande orsak som redovisats ovan är också att i stället för ett tidigt avslag får ansökan ligga kvar en period för att eventuellt få ett positivt beslut längre fram. Detta får bedömas vara till fördel för de

sökande. Länsstyrelsen har också en tät kommunikation med de sökande i syfte att de ska vara väl införstådda med skälen till tidsfördröjningen.

Handläggningen i landsbygdsprogrammet har under 2019 resulterat i 207 beslutade ärenden. Dessa beslut har stor betydelse för den värmländska landsbygden. Länsstyrelsen har bl.a. gett tolv lanthandlare möjligheten att utveckla sina butiker på landsbygden. Butiker spelar en betydande roll på landsbygden då de upprätthåller en rad olika typer av service på landsbygden.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

Återrapporteringskrav 1.16 Bistå Jordbruksverket och näringsdepartementet

1.16. Länsstyrelserna ska bistå Jordbruksverket och Näringsdepartementet i arbetet med EU:s gemensamma jordbrukspolitik för 2021–2027 (GJP), framför allt vad gäller framttagandet och arbetet med en nationell strategisk plan för GJP 2021–2027.

Länsstyrelserna har under året bidragit med erfarenheter och synpunkter i förberedelsearbetet för nya GJP, med målet att göra jordbrukarstöd och landsbygdsutvecklingsstöd mer effektiva och ge bättre måluppfyllelse. Länsstyrelsernas arbetsgrupp för GJP 2021–2027 har representation från chefsnätverken inom lantbruk och landsbygd, näringslivsutveckling och hållbar tillväxt; livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor; miljö samt vattendelegationerna. Dessutom har avstämningar skett med chefsnätverket för kulturmiljö. Länsstyrelserna har utifrån länsstyrelsernas alla relevanta uppdrag, samt kunskap och erfarenhet inom området sammanfattat ett gemensamt PM och i olika forum lyft viktiga synpunkter. Övergripande frågor gäller vikten av minskad komplexitet och ökad flexibilitet samt förenklad administration i kommande program. Utifrån målen för Sveriges genomförande av GJP har länsstyrelserna även lyft rollen att bidra med samordning av nationella medel, inom exempelvis miljö, klimat och bredband och med övrig EU-finansiering inom sammanhållningspolitiken. Detta är inte minst viktigt för en ökad ambition inom miljö- och klimatarbetet.

Länsstyrelserna har även ställt samman kompetens från hela landet och kunnat erbjuda denna till framför allt Jordbruksverkets olika grupper i förberedelsearbetet. Arbetsgruppen har deltagit i Näringsdepartementets sakråd och givit skriftliga synpunkter samt deltagit i veckovisa avstämningar med Jordbruksverket och Näringsdepartementet. Arbetsgruppen har även tagit fram informationsmaterial om förberedelsearbetet och Länsstyrelsens gemensamma synpunkter att användas i dialog med olika externa intressenter på regional nivå.

Resultatbedömning

Länsstyrelserna har på ett välorganiserat sätt samlat in kunskap och erfarenheter från alla länsstyrelser och alla berörda sakområden. Detta har sedan ställts samman i ett PM och presenterats i olika sammanhang med koppling till arbetet med GJP 2021–2027. Länsstyrelsernas arbetsgrupp har också deltagit i regelbundna avstämningar med Jordbruksverket och Näringsdepartementet.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☐ Gott ☒ Utmärkt

Återrapporteringskrav 1.17 Bidra till att uppfylla målen för den nationella livsmedelsstrategin

1.17. Länsstyrelserna ska redogöra för och bedöma hur myndighetens verksamhet har bidragit till att uppfylla de av riksdagen fastlagda målen för livsmedelsstrategin – det övergripande målet samt tillhörande mål för strategins strategiska områden inom myndighetens ansvarsområde. Rapporteringen ska baseras på av länsstyrelserna valda indikatorer eller andra bedömningsgrunder.

Länsstyrelsen har under 2019 fortsatt sitt engagemang inom livsmedelsstrategin genom att framför allt inrikta sig på att regionalisera den nationella strategin. Detta har skett i tre spår:

Spår 1: Fortsatt deltagande i styrgruppen för livsmedelsbranschens egen strategi med tillhörande handlings- och kommunikationsplan. Detta har varit ett omfattande arbete med möten, diskussioner och avväganden. Planerna färdigställdes under våren. Länsstyrelsen har också fortsatt sitt deltagande och medfinansiering av strukturfondsprojektet *Lönsam tillväxt i Matregion Värmland* som syftar till att stärka företagens konkurrenskraft och förbättra deras lönsamhet. Projektet genomförs av branschföreningen för värmländsk mat- och dryckesföretagare – *Nifa*. Spår 1 fokuserar i huvudsak på det strategiska målet *Konsument och marknad*.

Spår 2: Länsstyrelsen har fortsatt arbetet med Länsstyrelsens egen handlingsplan, vilken bygger på myndighetens specifika ansvar och uppdrag inom området. Under hösten har arbetet intensifierats genom kartläggning och omvärldsbevakning i syfte att planera kommande års insatser. Projektmedel har identifierats inom landsbygdsprogrammet, vilka kommer att användas för att finansiera ett antal projekt för näringsens fortsatta arbete samt aktiviteter inom Länsstyrelsens egna ansvarsområden. Spår 2 fokuserar i huvudsak på det strategiska målet *Regler och villkor*, men bidrar även till målet *Kunskap och innovation*. I båda ingår en rad kompetenshöjande aktiviteter mot riktade målgrupper.

Spår 3: Projektmedel har beviljats för att arbeta med offentlig mat, huvudsakligen skolmat. Projektet kallas *Framtidens offentliga måltider* och bygger på det engelska konceptet *Food for life*. Arbetet har påbörjats och kommer att ske i nära samarbete med två värmländska kommuner under cirka två år. Spår 3 fokuserar på offentlig konsumtion inom det strategiska målet *Konsument och marknad*.

Resultatbedömning

Under 2019 har insatserna haft karaktär av kartläggning, omvärldsbevakning och planering inför kommande års insatser. Länsstyrelsen har valt att jobba med benchmarking för att se hur andra län arbetat med Livsmedelsstrategin utifrån deras regionala förutsättningar, men också för att skapa en nulägesbild över hur långt Värmland kommit i frågorna. Tillsammans med Region Värmland pågår en aktiv samverkan för att bygga en regional plan för att nå målen inom livsmedelsstrategin.

Spår 1: Vad gäller näringsens strategi så underlättar den framtagna handlings- och kommunikationsplanen det fortsatta arbetet mot att uppfylla den nationella strategins mål. Projektmedel har identifierats inom landsbygdsprogrammet för att finansiera detta. Länsstyrelsens bedömning är att näringsens planer och projektverksamhet är ambitiös och lägger en bra grund för ett fortsatt hållbart arbete inom näringen.

Spår 2: Länsstyrelsens handlingsplan har under året utvecklats avsevärt, framför allt genom att alla myndighetens enheter på ett tydligt sätt blivit involverade. Avsikten har varit att samla alla relevanta verksamhetsuppdrag med koppling till livsmedelsstrategin. Resultatet är att samsyn nu råder inom myndigheten och att en omfattande aktivitets- och åtgärdslista tagits fram. Denna kommer att genomföras i ett projekt under nästkommande år.

Spår 3: Länsstyrelsen beviljades stöd för projektet *Framtidens offentliga måltider* via landsbygdsprogrammet. Intresset för deltagande har varit stort och efter förankringsarbete har två kommuner beslutat sig för att delta. Här finns nu en bra grund för att arbeta med alla aspekter när det gäller att introducera mer närproducerad mat i skolan, exempelvis upphandlingsfrågor och studiebesök på gårdar. Arbetet kommer förutom att innebära mer kunskaper för barnen, också öka kunskapen för övrig skolpersonal och inte minst för föräldrar som är en viktig faktor för att detta ska få genomslag.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

Återrapporteringskrav 1.18 Bedöma måluppfyllelse för de operativa målen i kontrollplanen för livsmedelskedjan

1.18. Länsstyrelserna ska redovisa en bedömning av måluppfyllelsen för de operativa målen i Sveriges fleråriga kontrollplan för livsmedelskedjan som rör myndigheternas verksamhet inom livsmedels- och foderkontrollen, kontrollen av djurskydd, djurhälsa och smittskydd, animaliska biprodukter samt veterinärmedicinska preparat och rests substanser. Redovisningen ska inkludera en kortfattad analys av orsakerna till eventuell utebliven måluppfyllelse och länsstyrelsernas operativa förutsättningar att bedriva verksamheten inom dessa områden. Länsstyrelserna ska även redovisa arbetet med revisioner av kommunernas livsmedelskontroll.

Djurskydd

Operativt mål: Utbildning, likriktning, verifiering

Målet bedöms vara uppfyllt.

Länsstyrelsen följer Jordbruksverkets vägledning och riktlinjer som finns i likriktningssyfte. Att myndigheten har den kompetens som behövs för att utföra sina uppgifter säkerställs genom att deltagande i utbildningar är prioriterat. Webbaserade utbildningar har ytterligare förbättrat tillgången till kompetensutveckling och möjligheterna till deltagande.

Medverkan i länsstyrelsernas och Jordbruksverkets årliga utvärderings- och analysmöte är en central del i likriktnings och verifieringsarbetet. Under 2019 har exempelvis andelen kontroller med brist (57 procent) landat i nivå med genomsnittet för landet (58 procent) vilket kan jämföras med treårsmedeltal för perioden 2016–2018, då skillnaden jämfört med riksgenomsnittet var elva procentenheter. Mot bakgrund av detta kan Länsstyrelsens långsiktiga arbete med likriktning och verifiering anses ha gett effekt.

Operativt mål: Riskbaserad kontroll

Målet bedöms vara uppfyllt.

Länsstyrelsen har kontrollerat 11 procent av kontrollobjekten med livsmedelsproducerande djur och kvoten *Normalkontroller/Anmälningkontroller* var 1,4 procent jämfört med målet på 1,0. Kontrolluttaget baserar sig på *STORK*.

Operativt mål: Resurseffektivitet och effekt av kontrollen

Målet bedöms vara uppfyllt.

Uppföljande kontroller har högsta prioritet då de är en förutsättning för att säkerställa att Länsstyrelsens kontroller och beslut får effekt. Under 2019 var 20 procent av det totala antalet kontroller uppföljningar. Den gemensamma rutinen för anmälningssärenden tillämpas och andelen kontroller utan anmärkning var 26 procent, dvs. mycket nära målet på 25 procent. Anmälningssärendena hanteras skyndsamt och 97 procent av dessa ärenden avslutas inom 90 dagar.

Operativt mål: Djurhållare

Målet bedöms vara uppfyllt. Samverkan har under 2019 skett genom regelbundna möten med LRF gällande animalieproduktionens djur. Informationsmaterial om djurskyddskontroll har systematiskt delats ut till djurhållare och Länsstyrelsen har deltagit

med en resurs i en länsstyrelsegemensam informationsgrupp med uppdrag att ta fram likriktat informationsmaterial till djurhållare.

Sociala medier används systematiskt som informationskanal och ett stort antal djurhållare nås på detta sätt av information.

Operativt mål: Service

Målet bedöms vara uppfyllt. 92procent av kontrollrapporterna skickas ut inom 21 dagar efter kontroll. Beslut utformas i enlighet med de gemensamma mallar som finns tillgängliga i länsstyrelsernas ärendehanteringssystem. Samtliga ansökningar om förprovning har beslutats inom målsatt handläggningstid. Motsvarande resultat gällande tillståndsansökningar enligt 6 kap 4 § djurskyddslagen är 97 procent.

Foder

Operativt mål: Medvetna foderföretagare för god hantering av foder

Målet bedöms vara uppfyllt. Länsstyrelsens insatser för ökad medvetenhet kring säker hantering av foder har under 2019 i första hand varit kopplad till den operativa kontrollen. Vid foderkontroller, men även i viss mån vid djurskydds- och livsmedelskontroll, lämnas information om regelverket kring foderhantering och dialog förs kring det enskilda företags riskområden.

Animaliska biprodukter (ABP)

Operativa mål: Medvetna verksamhetsutövare för god hantering av (ABP) och Skapa förutsättningar för en god ABP-kontroll

Målen bedöms uppfylla.

Det finns endast ett kontrollobjekt inom området i länet, som delas med Länsstyrelsen Västra Götaland. Inga brister vad gäller detta kontrollobjekt, en transportör av kadaver, har upptäckts vid tidigare kontroller.

Veterinärmedicinska preparat och restsubstanser

Operativt mål: Mikrobiologiska risker – Sprida kunskap om antibiotikaresistens

Målet bedöms uppfyllt.

Länsstyrelsen har genomfört följande aktiviteter:

- Spridit information om antibiotikaresistens genom deltagande i kampanjen *”Skydda antibiotikan.”*
- Informerat djurhållare vid inspektioner och vid andra kontakter om att använda antibiotika endast då det är nödvändigt, att i första hand använda smalspektrumsantibiotika såsom penicillin och att alltid följa veterinärens ordination.
- Kontrollmetoder som har använts inom området:
- Administrativ övervakning av den obligatorisk salmonellakontrollen (inkomna laboratorierapporter).
- Administrativ övervakning av hjorthägn (inkomna årsrapporter från Jordbruksverket).
- Inspektioner på plats inom området semin, i de fall man endast på plats kan konstatera i vilken utsträckning arbetet bedrivs enligt regelverket.

Operativt mål: Läkemedel ska användas med återhållsamhet och bara då det finns behov av det

Målet bedöms uppfyllt.

Läkemedel på gård är ett omfattande kontrollområde med ett stort antal kontrollobjekt. Tillsammans med kontrollområdet *Djurhälsopersonal* har *Läkemedel på gård* en stark koppling till den ökade problematiken med antibiotikaresistens. Dessa båda kontrollområden har prioriterats högt de senaste åren. 2019 har kontrollerna omfattat nötkött-, griskött-, fisk- samt mjölkproduktion.

Kontrollmetoder som har använts inom området:

- Administrativ kontroll av veterinärer i samband med kontroll av Läkemedel på gård
- Administrativ kontroll av djurhållare gällande förekomst av sjukdomar och läkemedelsförskrivning.
- Fysiska kontroller av djurhållare som har avtal om villkorad läkemedelsbehandling, då vissa delar av kontrollen endast kan verifieras på plats.

Länsstyrelsen har inte kunnat konstatera att någon användning av läkemedel eller förskrivning av läkemedel har gjorts som inte är i överensstämmelse med gällande lagstiftning. Snarare är användningen av läkemedel hos hållare av livsmedelsproducerande djur i länet mycket liten.

Under året har Länsstyrelsen deltagit i ett länsstyrelsegemensamt projekt om kontroll av hästpass och brister konstaterades i 15 av 31. I fem fall var bristerna av allvarlig karaktär, dvs. av betydelse för livsmedelssäkerheten. Den allvarligaste följden av bristande hantering av hästpass är att konsumenter kan exponeras för läkemedelsrester i hästkött. Sammantaget visar resultaten ett behov av fortsatt arbete kring hantering av hästpass för att förbättra kunskapsnivån och följsamheten hos både djurägare och veterinärer.

Operativt mål: Skapa bättre förutsättningar för effektiv kontroll av användning av läkemedel.

Målet bedöms uppfyllt.

Länsstyrelsen har genomfört följande aktiviteter för att uppnå målet:

- Deltagit i utbildningsinsatser som har genomförts av Jordbruksverket.
- Sett till att ständigt hålla sig uppdaterad på området genom den information som finns till hands hos andra svenska myndigheter, nationella nätverk och EU:s institutioner.

Livsmedel, primärproduktion

Operativt mål: Mykotoxiner vid spannmålstorkning

Målet bedöms vara uppfyllt. Länsstyrelsen har varit aktiv i arbetet genom att följa Livsmedelsverkets plan för att nå målet och har under 2019 genomfört kontroll av företag med spannmålstorkar och redovisat resultatet till Livsmedelsverket.

Livsmedel, kommunrevisioner

Under 2019 har Länsstyrelsen reviderat tre kommuner samt gjort uppföljande kontroll av fem. Kommunrevisionerna följer Länsstyrelsens kontrollplan inom området. Kontrollen är riskbaserad och revisionsintervallet baseras bl.a. på erfarenhet från tidigare gjorda revisioner. Revisionerna omfattar alltid alla revisionsområden. I samband med revisionerna görs även en skuggkontroll, det vill säga Länsstyrelsen deltar vid en kontroll som görs av

livsmedelsinspektören hos en livsmedelsföretagare. På det sättet kontrolleras bl.a. att livsmedelsinspektören upptäcker avvikelser/brister i livsmedelshanteringen, vilket är ett sätt att verifiera kontrollens effektivitet.

Under 2019 kan länsstyrelsen konstatera att de kommuner som Länsstyrelsen följt upp under året har åtgärdat de flesta och i några fall samtliga avvikelser från tidigare revisioner. Revisionerna har därmed gett effekt vilket innebär en bättre och säkrare livsmedelstillsyn. Länsstyrelsens uppföljande kontroller är ett viktigt verktyg för att verifiera kontrollens effekt och bidrar till att de mål i den nationella kontrollplanen som berör kommunal livsmedelskontroll uppfylls.

Länsstyrelsens revisioner leder också till en ökad samsyn och mer enhetlig kontroll av livsmedel inom länet. Kommunerna använder nu i högre utsträckning sanktioner mot livsmedelsföretagare som inte åtgärdar brister i livsmedelshanteringen vilket ökar förutsättningarna för att livsmedelskontrollen får effekt.

Länsstyrelsens kompetens inom området upprätthålls t.ex. genom att revisorerna årligen deltar på det samordningsmöte som Livsmedelsverket bjuder in till. Livsmedelsverket deltog även på två länsträffar med kommunala livsmedelsinspektörer 2019, då nyheter och information inom området livsmedelskontroll delgavs. Länsträffarna ingår som en central del i Länsstyrelsens rådgivande och vägledande roll inom livsmedelsområdet. De flesta av länets 16 kommuner deltog liksom representanter från Smittskyddet Värmland och Miljösamverkan Värmland.

Resultatbedömning

Den samlade bedömningen är att resultatet för området är utmärkt. Arbetet har bedrivits riskbaserat där livsmedelssäkerhet i hela produktionskedjan, tillsammans med smittskydd och antibiotikaresistens, varit huvudfokus. De mål, nationella och Länsstyrelseegna, som satts upp har i allt väsentligt uppfyllts.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☐ Gott ☒ Utmärkt

Återrapporteringskrav 1.23 Stöd för att förebygga skada av vilt och ersättning för skada på vilt

1.23. Länsstyrelserna ska redovisa uppgifter om det stöd som varje år lämnas för att förebygga skada av vilt och som ersättning för skada av vilt på annat än renar, fisk och fiskeredskap, till Naturvårdsverket för myndighetens årliga rapportering av statligt stöd till Europeiska kommissionen enligt lagen om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler. Länsstyrelserna ska vidare redovisa sin uppföljning av det årliga stöd av mindre betydelse som lämnas av länsstyrelserna enligt förordningen (2017:1254) om statligt stöd av mindre betydelse inom jordbrukssektorn för viltskador och förebyggande av viltskador.

Länsstyrelsen har, under 2019, betalat ut följande belopp avseende viltskador:

- tamdjur, ersättning för förebyggande åtgärder 24 800 kronor och ersättning för skada 44 818 kronor.
- jakthundar, ersättning för förebyggande åtgärder 39 189 kronor och ersättning för skador 48 384 kronor .
- gröda, ersättning för förebyggande åtgärder 298 695 kronor och ersättning för skador 199 716 kronor .

Ersättning för förebyggande åtgärder på främst gröda tenderar att öka, vilket kan vara en bidragande orsak till att ersättning för skador minskar. Det är många parametrar som påverkar hur omfattande skador på gröda blir och för att kunna dra några slutsatser kring hur stödet till förebyggande åtgärder påverkar grödaskadornas omfattning måste utvecklingen följas under en längre tid.

Det belopp som betalats ut enligt förordningen om statligt stöd av mindre betydelse inom jordbrukssektorn för viltskador och förebyggande av viltskador är 7 568 kr vilket endast motsvarar 1,2 procent av totalsumman för stöd och ersättningar för skada av vilt.

Resultatbedömning

Länsstyrelsen bedömer att redovisningen genomförts i enlighet med uppdraget.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☐ Gott ☒ Utmärkt

Återrapporteringskrav 1.24 Verka för att behovet av bostäder tillgodoses

1.24. Länsstyrelserna ska redovisa hur de har verkat för att behovet av bostäder tillgodoses, vad det strategiska arbetet bidragit till och vilka utmaningar som finns. Länsstyrelserna ska även fortsatt verka för att behovet av bostäder tillgodoses enligt förordningen med länsstyrelseinstruktion.

De insatser som utförts och de effekter det gett avseende att behovet av bostäder kan tillgodoses i Värmland har tidigare beskrivits under 5 § p. 9 i länsstyrelseinstruktionen, hänvisar därför till det kapitlet.

Resultatbedömning

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

Uppdrag 3.30 Medverka i att säkerställa nationell uppföljning av det regionala tillväxtarbetet

3.30. Länsstyrelserna ska medverka i Tillväxtverkets uppdrag att säkerställa nationell uppföljning av det regionala tillväxtarbetet och följa upp användningen av medel från anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder under utgiftsområde 19 Regional tillväxt.

Under våren 2019 deltog Länsstyrelsen i Tillväxtverkets konferens riktad till Nypsanvändare som arbetar med projektmedel i *Nyps 2020*. Fokus under konferensen var införande av *Nyps 2020* samt information om utvärdering av det uppföljningssystem som lanserades samtidigt med, och som är en del av, *Nyps 2020*. Vidare har kontinuerlig uppföljning av medel från anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder pågått under året i syfte att nyttja medlen optimalt och samtidigt rapportera till Tillväxtverket enligt regleringsbrevsuppdrag 3.31 avseende utgiftsprognoser, utfall och användningen av beställningsbemyndigandet.

Resultatbedömning

Länsstyrelsen har medverkat i, och bidragit till, att Tillväxtverkets uppföljning har kunnat säkerställas. Myndigheten har lämnat utgiftsprognoser, utfall och bemyndiganden i tid, medverkat vid gemensamma utbildningar samt haft en kontinuerlig uppföljning av de medel som Länsstyrelsen disponerat.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

Uppdrag 3.34 Fortsätta förenklingsarbetet för företag

3.34. Länsstyrelserna ska fortsätta sitt förenklingsarbete som syftar till att det ska bli enklare att starta och driva företag. Länsstyrelserna ska fokusera på åtgärder som underlättar för företagen att göra rätt.

Länsstyrelsen har valt att redovisa verksamheten under instruktionens §5 punkt 7.

Resultatbedömning

Länsstyrelsen arbetar med att förenkla för företag på ett flertal sätt vilket belyses i texten under instruktionens §5 punkt 7. En viktig del är bemötandefrågan. Länsstyrelsen har under en längre tid haft bemötandefrågor i vid mening i fokus. Länsstyrelsens samlade bedömning är att arbetet har utförts och i allt väsentligt fått önskat resultat.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

Uppdrag 3.35 Bistå Sveriges kommuner och landsting i genomförandet av en ökad digital förvaltning för företag

3.35. Länsstyrelserna ska, utifrån sitt tillsynsansvar avseende kommunal kontroll och handläggningen av vissa ärendetyper och myndighetsområden kopplade till bl.a. alkohollagstiftningen och livsmedelskontrollen, bistå vid genomförandet av regeringens överenskommelse med Sveriges Kommuner och Landsting (N2017/04297/FF). Överenskommelsen omfattar tillstånd som krävs för restaurang- och besöksnärlingsverksamhet, och syftar till att underlätta för företagande genom en ökad digital förvaltning.

Länsstyrelserna har bistått i framtagandet av lösningar till den digitala plattformen *verksamt.se*, bl.a. i Jordbruksverkets uppdrag om *Digitala tjänster* i livsmedelskedjan som bedrivs i samverkan med Tillväxtverket och Livsmedelsverket. En tjänst för vattenbruk har tagits fram där länsstyrelserna har bidragit med kunskaper vad gäller miljöprövning av framför allt fiskodlingar. Genom kunskapsutbyte och workshops har digitala tjänster och en checklista till en samtidstjänst för vattenbruk utarbetats. Tjänsten erbjuder, efter ifylld information av brukaren, svar på vilka olika tillstånd och uppgifter som krävs för den tilltänkta verksamheten. I detta arbete har länsstyrelsernas gemensamma IT-organisation fungerat som en kanal in till länsstyrelserna och den digitala förvaltningen. En fullt ut digital ärendehantering gör det lättare för företag att göra rätt från början, att få en snabbare ärendehantering och att lättare få besked om ärendestatus.

Länsstyrelsen har förmedlat regionala kontaktuppgifter till projektledaren på Tillväxtverket då det för vissa, ofta mindre, kommuner kan underlätta att ha externt stöd i arbetet med ökad digital förvaltning. Två värmländska kommuner har anslutit sig till *Serverat* – Karlstads kommun på fullständig nivå och Kristinehamns kommun på basnivå.

Överenskommelsen N2017/04297/FF bröts under 2019 och ansvaret för *Serverat* övertogs av Tillväxtverket.

Resultatbedömning

Uppdraget har i huvudsak hanterats av länsstyrelserna gemensamt. Härutöver har Länsstyrelsen Värmland bidragit med en mindre insats för länet enligt ovan. Länsstyrelsen är därför av uppfattningen att resultatet kan bedömas som gott.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

Socialdepartementet

Nedan följer redovisning av återrapporteringskrav och eventuella uppdrag från socialdepartementet i länsstyrelsernas regleringsbrev 2019 och som ska återrapporteras i årsredovisningen.

Återrapporteringskrav 1.27 Arbetet med länsstrategier för jämställdhetsintegrering

1.27. Länsstyrelserna ska med utgångspunkt i uppdraget om länsstrategier för jämställdhetsintegrering (S2016/07873/JÄM), redovisa hur de arbetar med genomförandet av dessa. Redovisningen ska innefatta beskrivningar av förankringsarbetet såväl internt som regionalt och en analys av hur strategierna bidrar till länsstyrelsernas arbete med andra strategier, uppgifter och uppdrag som har bäring på de jämställdhetspolitiska målen. Länsstyrelserna ska också göra en bedömning av hur arbetet med strategierna främjar jämställdhetsintegrering i länet och bidrar till att uppfylla de jämställdhetspolitiska målen på länsnivå.

Länsstyrelsen tog 2018 fram en regional strategi för jämställdhet – *Ett jämställt Värmland*, där de nationella jämställdhetspolitiska målen presenteras, analyseras och regionaliseras. Strategins grundplattform är det anslutningssystem för kommuner, företag och idéburen sektor där organisationer kan ansluta sig och sedan ingå i utbildningsinsatser och få ta del av verktyg och stöd i sitt jämställdhetsarbete.

I Värmland är den strukturella ojämställdheten utbredd. I den analys som gjordes i framtagandet av länsstrategin framkom flera områden där dessa strukturer är påtagliga. Bland annat så tar kvinnor i Värmland större ansvar för familj och obetalt hemarbete. Hela 76 procent av föräldrapenningen och 63 procent av all vård av sjuka barn tas ut av kvinnorna. Den analys som gjordes 2018, i samband med framtagandet av länsstrategin, är ett underlag som Länsstyrelsen nu arbetar med att kommunicera. Kommunikationen kring detta och bilden av hur det faktiskt ser ut i länet är en lika viktig del som de regionalt konkretiserade jämställdhetspolitiska målen för att förändra dessa strukturer. Att de jämställdhetspolitiska målen brutits ned på regional nivå bedöms dock vara en förutsättning för att detta arbete ska kunna planeras, genomföras och följas upp gemensamt av regionala och lokala aktörer i länet.

Länsstrategi för jämställdhetsintegrering 2018–2027

Den regionala strategin *Ett jämställt Värmland* har kommunicerats i en mängd olika sammanhang under året, såväl vid utbildningsinsatser som i tryckt form i olika nätverksgrupper och genom anslutningsnätverket. Resultaten av dessa insatser är att kunskaperna om dels de jämställdhetspolitiska målen och dels de regionalt specifika behoven och omständigheterna har ökat i länet. Att kunskaperna ökar är en förutsättning för måluppfyllelsen regionalt – varför dessa insatser prioriterats.

Länsstyrelsen har under året fortsatt att underhålla redan uppbyggda verksamheter och nätverk inom jämställdhetsområdet i länet. Genom fortsatt strukturerat samarbete med Region Värmland har Länsstyrelsen genom nätverket *Ett jämställt Värmland*, som är ett anslutningssystem med över 300 anslutna, nått länets större företag, organisationer och kommuner med kompetenshöjande insatser och verktyg för jämställdhetsintegrering med den regionala strategin *Ett jämställt Värmland* som grund.

Syftet med nätverket är att organisationerna gemensamt ska bidra till att de jämställdhetspolitiska målen ska uppfyllas i länet. Även erfarenhetsutbyte sker i nätverket mellan de anslutna i syfte att dela med sig av goda exempel. Länsstyrelsens prioriteringar har baserats dels på att utveckla arbetet i syfte att driva arbetet framåt, dels på att fortsätta den kompetensutveckling som påbörjats under tidigare år. En process har startats med att kartlägga vilket behov av stöd de anslutna i nätverket har i sitt arbete med jämställdhetsintegrering. Fyra träffar per år arrangeras och fyra nyhetsbrev per år skickas ut till nätverket. Arbetet med anslutningssystemet bidrar framför allt till en etablerad bas för jämställdhetsarbetet i olika organisationers ordinarie verksamheter. Effekterna av detta är att arbetet med den regionala strategin kan samordnas och effekterna bli större och mer ändamålsenliga.

I samverkan med Region Värmland har ett jämställdhetsarbete med fokus på jämställd tillväxt pågått under året. Detta arbete har bidragit till att kunskaperna om jämställdhetsintegrering som verktyg, om normkritik samt om de jämställdhetspolitiska målen också ökat inom näringslivet i Värmland. Som ett led i att sätta fokus på jämställdhetsfrågorna genomförs årligen konferensen *Gen(i)us* i samverkan med Region Värmland. Årets konferens genomfördes i maj och hade strax över 700 deltagare. Resultatet av konferensen är bl.a. att goda exempel, medvetenhet om behovet av jämställdhet, jämställdhetsintegrering och normkritik fått stor spridning till olika verksamheter i länet men också utanför.

Intern jämställdhetsintegrering

Länsstyrelsen har fortsatt med jämställdhetsintegreringen av den egna verksamheten genom olika kompetenshöjande insatser. I Länsstyrelsens introduktionsutbildning för nyanställda har jämställdhet ingått som ett utbildningsblock. En föreläsning har hållits på personalmötet där all personal deltar. På Länsstyrelsens interna webbplats har förändringar gjorts för att förenkla det interna stödet för jämställdhetsintegrering. Under myndighetens verksamhetsplaneringsvecka genomfördes workshops med särskilt fokus på de globala målen samt Länsstyrelsens instruktionsuppdag där jämställdhet och jämställdhetsintegrering lyftes särskilt. Syfte med det interna arbetet under året har varit att öka medarbetarnas kompetens i att upptäcka, analysera och förebygga ojämställda strukturer för att bli mer jämställda i både tanke och handling.

Jämställdhetsmålen har lagts in i Länsstyrelsens verksamhetsstyrningssystem som ett stöd i det fortsatta arbetet med styrning och ledning. Utbildningsinsatser har under året genomförts på myndigheten i mänskliga rättigheter, barnrätt, funktionsrätt och jämställdhet riktat till varje enhet som stöd i det löpande arbetet.

Värmland är ett pilotlän och har i samarbete med Jämställdhetsmyndigheten under 2019 påbörjat en utbildning av Länsstyrelsen Värmlands chefer i våld ur ett arbetsgivarperspektiv. Utbildningen kommer att genomföras i tre steg och innehåller: Våld ur ett arbetsgivarperspektiv, utbildning i det svåra samtalet och avslutas med en workshop under 2020. Länsstyrelsen ser utvecklingen av arbetsmiljöarbetet som ett viktigt led i att också jämställdhetsintegrera den egna verksamheten och medvetenheten och kompetensen i jämställdhetsfrågorna på chefsnivå är en förutsättning för goda resultat.

Under 2019 har uppföljningen av indikatorer och annan data redovisats fördelat på kön och ålder där det är möjligt. Statistik gällande sjukskrivningar och föräldraskaps uttag har presenterats för all personal i ett led i det interna jämställdhets- och arbetsmiljöarbete som pågått under året. Länsstyrelsen har under året eftersträvat en jämn könsfördelning bland föreläsare vid planering av konferenser och utbildningsinsatser. Effekterna av det interna arbetet med kunskapshöjande insatser har bidragit till att könsuppdelad statistik och

analyser av statistik med kön som indelningsgrund genomförs i större utsträckning och i fler verksamheter inom myndigheten.

I det interna arbetet med jämställdhet ses den regionala jämställdhetsstrategin *Ett jämställt Värmland* som ett grundläggande och viktigt redskap. De jämställdhetspolitiska målen som regionaliserats är mål som ska genomsyra den egna verksamheten och Länsstyrelsen ska genom sin verksamhet bidra till uppfyllandet av dessa.

Resultatbedömning

Länsstyrelsen har under 2019 fortsatt med kompetenshöjande och medvetandegörande insatser inom jämställdhetsområdet. Medvetenheten om behovet av t.ex. könsuppdelad statistik och strukturell ojämställdhet har ökat men det är ett fortsatt utvecklingsarbete. Arbetet med jämställdhet utifrån ett arbetsmiljöperspektiv har fortsatt under året och är en fortlöpande process. Den samlade bedömningen är att Länsstyrelsen i hög grad uppfyller uppdraget och att utvecklingsbehoven består i att fortsatt nå ut med bredden i de jämställdhetspolitiska målen. I dagsläget prioriteras ett av delmålen nationellt (Mäns våld mot kvinnor), vilket märks i resultaten i arbetet med just detta delmål. Vid en lika tydlig prioritering av flera mål hade effekten kunnat bli lika tydlig och snabb som inom det prioriterade delmålet.

Länsstyrelsen bedömer att den regionala strategin främjar, och är en förutsättning för, jämställdhetsintegreringen i länet samt att den bidrar till de jämställdhetspolitiska målen genomförande. Mot bakgrund av perioder av personell resursbrist under året bedöms dock detta arbete kunna utvecklas vidare under kommande år.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☒ Utvecklingsbehov ☐ Gott ☐ Utmärkt

Tabeller enligt bilaga 2 till regleringsbrev

Nedanstående tabeller redovisas i enlighet med bilaga 2 i länsstyrelsernas regleringsbrev för år 2019: Mallar för redovisning av statistik.

Tabell 1.1: Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor

Länsfakta	2019	2018	2017
Antal personer som varit föremål för tillsyn över djurhälsopersonal	3	27	6
Årsarbetskrafter inom området djurskydd	8,5	8,3	7,0
Årsarbetskrafter inom området livsmedelskontroll	0,7	0,4	0,6
varav Årsarbetskrafter inom området offentlig kontroll av livsmedel i primärproduktionen	0,21	0,10	0,3
Årsarbetskrafter inom området offentlig kontroll av foder i primärproduktionen	0,10	0,11	0,1
Antalet genomförda kontroller av insamling och transport av animaliska biprodukter	0	0	1

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World, ärendehanteringssystemet Platina, Djurskyddskontrollregister

Kommentar till Tabell 1.1 Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor

En veterinär som villkorar läkemedelsbehandling har kontrollerats, kontrollen gjordes administrativt. Detta gjordes p.g.a. bristande inrapportering till Länsstyrelsen. I övrigt har två veterinärer som behandlar livsmedelsproducerande djur inklusive häst, tillsynats på arbetsplatsen.

Skälet till att antalet kontroller är mindre jämfört med förra året beror på prioritering utifrån en riskbedömning utifrån tidigare resultat inom kontrollområdet, där endast smärre brister har upptäckts hos ett fåtal av de veterinärer som har kontrollerats. Prioriteringen var nödvändig av resursskäl.

Kontroll av länets enda transportör av kadaver, vars hemvist är i Västra Götalands län, görs i samverkan med Länsstyrelsen Västra Götaland. Kontroll genomförs, av riskbedömningsskäl, inte årligen.

Tabell 1.2: Fiske

Länsfakta	2019	2018	2017
Antal fiskevårdsområden	156	156	156
Antal fiskelicenser	0	0	0
Antal personliga fiskelicenser	12	14	15
Antal inkomna ansökningar om stöd ur strukturfondsprogram	0	0	0

Källa: Havs- och vattenmyndigheten

Kommentar till tabellen Tabell 1.2: Fiske

Antalet fiskevårdsområden är oförändrat, 156 stycken. Utöver de tolv personliga fiskelicenserna avseende yrkesfiske i Vänern finns inga andra fiskelicenser i länet. Länsstyrelsen hanterar inte strukturfondsprogram avseende fiske.

Tabell 4.1: Kulturmiljö

Länsfakta kulturmiljö	2019	2018	2017
Antal registrerade fornlämningar (exkl. marina)	13 482	13 006	12 543
Antal byggnadsminnen enligt 3 kap. kulturmiljölagen	68	67	67
Antal kyrkobyggnader enligt 4 kap. kulturmiljölagen	100	100	100
Riksintresseområden för kulturmiljövården, <i>antal</i>	41	41	41
Kulturresevat, <i>antal</i>	2	2	2
Andel av länets kommuner som har kulturmiljöprogram (%)	62	62	37,5

Källa:

Fornlämningar – Kulturmiljöregistret (KMR) (<https://app.raa.se/open/fornsok/>)
 Byggnadsminnen – Länsstyrelsens förteckning över länets byggnadsminnen
 Kyrkobyggnader – Länsstyrelsens förteckning över länets kyrkobyggnader
 Riksintresseområden – Länsstyrelsens GIS-skikt,
 Riksintressen kulturmiljövård Kulturresevat – Länsstyrelsens GIS-skikt, Kulturresevat
 Andel kommuner med kulturmiljöprogram – Miljömålsportalen, indikator "Planering kulturmiljö"

Kommentar till Tabell 4.1: Kulturmiljö

Vid beräkningar av antalet nya fornlämningar har Länsstyrelsen fortsatt att använda Riksantikvarieämbetets statistik över antal fornlämningar som fanns registrerade i respektive län 14 december 2019. Denna statistik började användas 2015 för länets del. På detta sätt underlättas jämförelser med övriga län. Under 2019 har antalet registrerade fornlämningar i länet ökat med 476 stycken, vilket placerar Värmland med marginal på första plats i antalet nyregistreringar i landet. Nyregistreringarna är framför allt ett resultat av satsningen som gjorts på förbättrade kunskapsunderlag från Länsstyrelsens sida med den återupptagna revideringsinventering av fornlämningar, vilken fortsatt under 2019. Även Skogsstyrelsens kvalitetssäkring av Skog- och Historiaregistret har bidragit till den positiva utvecklingen.

Andelen av länets kommuner med kulturmiljöprogram bygger på uppgifter som kommunerna angett i miljömålsuppföljningen 2018. Enligt Länsstyrelsens kännedom har inga kommuner tillkommit sedan dess. Denna indikator följdes inte upp 2019 i miljömålsuppföljning. Vissa av dessa kommuner har andra typer av planeringsunderlag som är att jämföras med kulturmiljöprogram och det är inte heller alltid de är kommundäckande. Ytterligare ett problem är att flera av kulturmiljöprogrammen är gamla och därmed troligen i delar inaktuella. Under de senaste åren har dock ett antal kommuner reviderat sina program.

Tabell 4.2: Utbetalade bidrag för kulturmiljö

Utbetalade bidrag för kulturmiljö, summa (tkr)	2019	2018	2017
Bidrag, vilka länsstyrelsen fattar beslut om och betalar ut	8 830	0	0
Bidrag, vilka länsstyrelsen har fattat beslut om, men där Riksantikvarieämbetet har gjort utbetalningen		9 115	7 773

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World, Riksantikvarieämbetets handläggarsystem KÄLLA

Kommentar till Tabell 4.2: Utbetalade bidrag för kulturmiljö

Efter det att länsstyrelsernas nya handläggarsystem *ASK-bidrag* infördes 2019, och Riksantikvarieämbetets handläggarsystem *KÄLLA* stängdes, ansvarar Länsstyrelsen för alla utbetalningar. Riksantikvarieämbetet fördelar anslaget 7:2 till länsstyrelserna enligt en nyckeltalsmodell.

Tabell 5.1: Verksamhetskostnader och årsarbetskrafter Folkhälsa

Kostnader och årsarbetskrafter för folkhälsa	Kostnader (tkr)	Årsarbetskrafter
Totala kostnader (exkl. OH) ¹⁾	3 082	2,9

¹⁾ Med OH avses Myndighetsövergripande verksamhet (10+11). Tabellen ska innehålla verksamhetskostnader enligt resultaträkningen. Uppgifter i tabellen ska endast redovisas för senaste räkenskapsåret.

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World.

Kommentar till tabellen Tabell 5.1: Verksamhetskostnader och årsarbetskrafter: Folkhälsa

Inom området folkhälsa ingår bl.a. Länsstyrelsens förebyggande arbete genom ANDTS-samordning samt tillsyn enligt alkohol- och tobakslagen. I årsarbetskrafterna ingår också samordnande funktioner.

Tabell 6.1: Jämställdhet

Kostnader/intäkter för område Jämställdhet	2019	2018	2017
Verksamhetskostnader inkl. OH¹⁾ (tkr)	4 436	4 044	3 042
varav ramanslag 5:1, netto (tkr)	886	576	808
varav övrig finansiering (tkr)	3 550	3 468	2 234
Andel av länsstyrelsens totala verksamhetskostnader (%)	2,19	1,97	1,60
Verksamhetsintäkter	2 958	2 911	1 860

¹⁾ Med OH avses Myndighetsövergripande verksamhet (10+11).

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World.

Kommentar till tabellen Tabell 6.1: Jämställdhet

Verksamhetskostnaderna och antalet årsarbetskrafter inom jämställdhetsområdet har ökat årligen sedan 2017 i och med att Länsstyrelsens uppdrag att bekämpa mäns våld mot kvinnor, under dessa år, har förstärkts och utökats.

Annat beslut från regeringen

Uppdrag att bistå Rådet för hållbara städer i dess arbete (M2017/03235/Mm), 2017-12-18

Myndigheterna ska bistå rådet i arbetet med att samverka och med att identifiera effektiva samarbeten och åtgärder som bidrar till en utveckling av hållbara städer. Arbetet ska ske inom ramen för myndigheternas verksamhetsområden och befintliga anslag.

Myndigheterna ska bilda ett nätverk där experter från myndigheterna ingår samt där även en expert som representant för länsstyrelsen och en expert som representant för kommuner som utses av Sveriges Kommuner och landsting (SKL) ska kunna ingå. Nätverket ska med sin sakkunskap stödja rådet i arbetet med underlag och konsekvensbedömningar.

Respektive myndighet ska senast 1 februari varje år ta fram en åtgärdslista med konsekvensbeskrivna åtgärder som publiceras på respektive myndighets webbplats. Listan ska omfatta åtgärder som respektive myndighet har genomfört och avser att genomföra.

Åtgärderna ska vara uppföljningsbara och rymmas inom myndigheternas verksamhetsområden. Åtgärderna ska genomföras integrerat i de berörda myndigheternas ordinarie processer och ska förhålla sig till andra relevanta åtgärder och program.

Myndigheterna ska i sina årsredovisningar redogöra för hur arbetet fortlöper.

Regeringen inrättade i december 2017 ett *Råd för hållbara städer* som ska verka för att genomföra regeringens politik för hållbar stadsutveckling. Rådets uppdrag är att stärka kommunernas förutsättningar att utveckla levande och hållbara städer. Länsstyrelserna ingår som en av 13 medlemmar i Rådet. Rådet leds av ordförande Helena Bjarnegård.

Rådet ska årligen redovisa en gemensam åtgärdslista av genomförda och planerade åtgärder som främjar en hållbar stadsutveckling och som myndigheterna avser utföra i samverkan. Rådet ska även redovisa förslag till regeringen på strategiskt viktiga frågor som helt eller delvis ligger utanför Rådets ansvarsområde samt lämna förslag på eventuella frågor som behöver utredas. Den 1 mars 2019 lämnade Rådet en åtgärdslista och redovisade arbetet under år 2018 i en rapport till regeringskansliet¹.

Under 2019 har bl.a. ett strategiskt dokument med övergripande mål och strategier för arbetet 2019–2022 tagit fram, ett nytt kansli har inrättats vid Boverket, Rådets webbplats hallbarstad.se har flyttats över från ArkDes till Boverket och arbete har påbörjats med att vidareutveckla webbplatsen. Rådet har även arrangerat ett gemensamt seminarium under Almedalen i juni 2019.

Resultatbedömning

Länsstyrelserna har bidragit med att synkronisera rådets arbete med det arbete som bedrivs i Miljömålsrådet. Länsstyrelserna har också deltagit i rådets arbete och där poängterat vikten av att få en samlad och tydlig statsapparat gentemot kommunerna och att det är viktigt att *Agenda 2030*, och då särskilt mål 11, står i fokus för rådets arbete.

Resultatbedömning: ☐ Otillfredsställande ☐ Utvecklingsbehov ☒ Gott ☐ Utmärkt

¹ https://www.hallbarstad.se/radet-nyheter/wp-content/uploads/sites/127/2019/03/Rapport_2019-Radet_for_hallbara_stader.pdf

Året i siffror

Avsnittet är framtaget i enlighet med regleringsbrevsuppdrag 2.2 i länsstyrelsernas regleringsbrev 2019. Uppdraget ersätter tidigare regeringsbeslut S2012/4487/SFÖ.

Tabell A – Verksamhetskostnader 2017–2019 Tkr

VÄS-KOD	Sakområden och myndighetsövergripande verksamhet	2019	2018	2017
20-21 (exkl. 201) ¹⁾	Övrig förvaltning	3 488	4 157	4 674
201	Allmänna val	1 168	2 402	125
25	Trafikföreskrifter m.m.	871	540	402
28	Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	10 037	9 643	7 937
30	Regional tillväxt	8 642	8 401	7 748
34	Infrastrukturplanering	1 268	1 012	1 339
40	Hållbar samhällsplanering och boende	3 900	4 860	4 249
41	Stöd till boende	2 389	829	188
42	Energi och klimat	3 658	2 958	2 298
43	Kulturmiljö	4 100	3 273	3 572
45	Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar	12 885	12 233	8 851
50	Övergripande och gemensam för naturvård och miljöskydd	12 258	12 380	10 748
51	Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden	30 646	33 550	36 821
52	Prövning och tillsyn för skydd av naturen	2 828	2 513	2 435
53	Vattenverksamhet	8 306	7 705	6 298
54	Mineral- och torvfyndigheter	2	10	5
55	Miljöfarlig verksamhet	5 125	4 577	3 793
56	Övrigt miljö- och hälsoskydd	276	100	164
57	Förorenade områden, efterbehandling	2 815	3 368	3 522
58	Restaurering	3 939	3 625	3 859
60	Lantbruk och landsbygd	17 072	17 277	16 763
61	Rennäring m.m. (enbart Dalarnas, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län)	0	0	0
62	Fiske	2 752	2 323	2 883
70	Folkhälsa	3 082	3 561	2 874
80	Jämställdhet	3 595	3 292	2 411
81	Nationella minoriteter	11	33	72
82	Mänskliga rättigheter	1 259	762	661
85	Integration	3 512	3 664	3 372
	SUMMA PRODUKTION	149 886	149 049	138 063
10	Myndighetsövergripande verksamhet	12 222	13 861	12 317
11	Administration och intern service	39 234	41 315	38 331
	SUMMA VERKSAMHETSKOSTNADER EXKL RESURSSAMVERKAN	201 343	204 225	188 711
99	Resurssamverkan ²⁾	1 523	938	1 635
	TOTALSUMMA VERKSAMHETENS KOSTNADER ENL RESULTATRÄKNINGEN ³⁾	202 866	205 164	190 346

¹⁾ Eftersom allmänna val har inkorporerats i 3 § (3 § p. 1) i förordning (2017:868) med länsstyrelseinstruktion och därmed jämföras med övriga uppgifter, urskiljs VÄS 201 Allmänna val från Övrig förvaltning (VÄS 20-21) fr o m 2018.

²⁾ Den del av kostnader för resurssamverkan som ska belasta länsstyrelsen fördelas på respektive tvåsiffrerad (och tresiffrerad) avseende VÄS 201 Allmänna val).

³⁾ Totalsumma verksamhetskostnader ska överensstämma med verksamhetskostnader enligt resultaträkningar.

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World

Kommentar till Tabell A – Verksamhetskostnader 2017–2019 Tkr

Kostnaderna har under 2019 minskat med 2,3 miljoner kronor eller 1,1 procent. Minskningarna under året gäller framför allt några tydliga områden. VÄS 201 *Allmänna val* har minskat på grund av att det under 2019 var val till Europaparlamentet jämfört med 2018 då det hölls val till riksdags-, kommun- och landstingsfullmäktige. Kostnaderna närmast halverades från 2 402 tusen kronor till 1 168 tusen kronor.

Andra områden där kostnaderna minskat kan nämnas VÄS 51 *Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden*. Minskningen är 2,9 miljoner kronor (minus 8,7 procent) jämfört med 2018 och minus 6,2 miljoner kronor (minus 16,8 procent) jämfört med 2017. Detta till följd av minskade anslag. En viss minskning har även skett inom VÄS 57 *Förorenade områden, efterbehandling* med 553 tusen kronor (minus 16 procent). VÄS 10 *Myndighetsövergripande verksamhet* har minskat med 1,6 miljoner (minus 11,8 procent) bl.a. på grund av att vikarierande landshövding och länsråd tillsatts internt. Den myndighetsövergripande verksamheten utgjorde 6,0 procent av verksamhetens kostnader.

Ett exempel på ett par medvetna satsningar inom länsstyrelserna under 2019 är VÄS 43 *Kulturmiljö* som ökat med 827 tusen kronor (plus 25,3 procent) och VÄS 82 *Mänskliga rättigheter* som ökat med 497 tusen kronor (plus 65,2 procent). Vidare har ökningar skett inom VÄS 53 *Vattenverksamhet* som ökat med 601 tusen kronor (plus 7,8 procent). Jämfört med 2017 är ökningen 2,0 miljoner (plus 31,9 procent). En verksamhet som ökat betydligt under senare år är VÄS 45 *Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar* som jämfört med 2017 ökat med 4,0 miljoner kronor (plus 45,6 procent).

VÄS 11 *Administration och intern service* utgör 19,3 procent av kostnaderna. Det är en minskning med 2,1 miljoner (5 procent) bl.a. beroende på vakanser inom området. Under 2019 har bl.a. uppbyggnaden av funktionen *Ärendeservice* påbörjats.

Inom VÄS 40 *Hållbar samhällsplanering och boende* samt VÄS 41 *Stöd till boende* har det skett en omfördelning av kostnader mellan VÄS 40 och VÄS 41 på grund av att olika stödformer tillkommit under senare år.

Tabell B – Verksamhetskostnader 2019

VÄS-KOD	Sakområden och myndighetsövergripande verksamhet	Kostnad exkl. OH (tkr)	Kostnad exkl. OH (%)	OH-kostnad (tkr)	OH-kostnad (%)	Kostnad inkl. OH (tkr)	Kostnad inkl. OH (%)
20-21 (exkl. 201) ¹⁾	Övrig förvaltning	3 488	1,73	1 245	2,45	4 733	2,36
201	Allmänna val	1 168	0,58	456	0,90	1 624	0,81
25	Trafikföreskrifter m.m.	871	0,43	225	0,44	1 095	0,55
28	Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	10 037	4,98	3 885	7,64	13 922	6,94
30	Regional tillväxt	8 642	4,29	2 993	5,89	11 635	5,80
34	Infrastrukturplanering	1 268	0,63	447	0,88	1 714	0,85
40	Hållbar samhällsplanering och boende	3 900	1,94	1 628	3,20	5 528	2,75
41	Stöd till boende	2 389	1,19	826	1,62	3 215	1,60
42	Energi och klimat	3 658	1,82	1 309	2,57	4 967	2,47
43	Kulturmiljö	4 100	2,04	1 431	2,82	5 532	2,76
45	Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar	12 885	6,40	4 265	8,39	17 150	8,54
50	Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd	12 258	6,09	4 242	8,34	16 500	8,22
51	Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden	30 646	15,22	9 027	17,75	39 673	19,76
52	Prövning och tillsyn för skydd av naturen	2 828	1,40	1 182	2,33	4 010	2,00
53	Vattenverksamhet	8 306	4,13	3 174	6,24	11 480	5,72
54	Mineral- och torvfyndigheter	2	0	1	0	3	0
55	Miljöfarlig verksamhet	5 125	2,55	2 155	4,24	7 280	3,63
56	Övrigt miljö- och hälsoskydd	276	0,14	112	0,22	388	0,19
57	Förorenade områden, efterbehandling	2 815	1,40	849	1,67	3 664	1,83
58	Restaurering	3 939	1,96	1 103	2,17	5 042	2,51
60	Lantbruk och landsbygd	17 072	8,48	6 226	12,24	23 298	11,61
61	Rennäring m.m. (enbart Dalarnas, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län)	0	0	0	0	0	0
62	Fiske	2 752	1,37	381	0,75	3 133	1,56
70	Folkhälsa	3 082	1,53	976	1,92	4 058	2,02
80	Jämställdhet	3 595	1,79	840	1,65	4 436	2,21
81	Nationella minoriteter	11	0,01	4	0,01	15	0,01
82	Mänskliga rättigheter	1 259	0,63	398	0,78	1 657	0,83
85	Integration	3 512	1,74	1 464	2,88	4 976	2,48
	SUMMA PRODUKTION	149 886	74,44	50 845	100	200 731	100
10	Myndighetsövergripande verksamhet	12 222	6,07				
11	Administration och intern service	39 234	19,49				
	SUMMA VERKSAMHETSKOSTNADER EXKL RESURSSAMVERKAN	201 343	100			200 731	100
99	Resurssamverkan ²⁾	1 523		612		2 135	
	Totalsumma verksamhetens kostnader enl resultaträkningen³⁾	202 866				202 866	

Myndighetsövergripande, adm och intern service uppdelat på: ⁴⁾						
Nivå 1 (113-115)	27 318	22,87				
Nivå 2 (110-112), (116-119)	11 916	9,98				
Nivå 3 (100-109)	12 222	10,23				
Personalkostnad produktion (kkl 4, verksamhetskod 2-8)	119 429					

¹⁾ Eftersom allmänna val har inkorporerats i 3 § (3 § p. 1) i förordning (2017:868) med länsstyrelseinstruktion och därmed jämföras med övriga uppgifter, urskiljs VÅS 201 Allmänna val från Övrig förvaltning (VÅS 20-21).

²⁾ Den del av kostnader för resurssamverkan som inte avser den egna länsstyrelsen redovisas på denna rad. Länsstyrelsens egen andel redovisas under relevant verksamhetskod, oftast adm. och intern service (11).

³⁾ Totalsumma verksamhetskostnader skall överensstämma med verksamhetskostnaderna enligt resultaträkningen.

⁴⁾ Summan på nivå 1-3 ska överensstämma med summan av Myndighetsövergripande verksamhet och Administration och intern service. Den procentuella fördelningen skall visa resp. nivåns andel av personalkostnaderna vht 2-8 (kkl 4).

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World

Kommentar till Tabell B – Verksamhetskostnader 2019

De myndighetsövergripande kostnaderna uppgår till 51 456 tusen kronor vilket är 25,4 procent av de totala verksamhetskostnaderna. Andelen 2017 var 26,6 procent och 2018 var den 26,9 procent. Årets minskning kan bl.a. förklaras med att myndigheten under året haft både vikarierande landshövding och länsråd vilka också tillsatts internt.

Tabell C – Årsarbetskrafter 2017–2019

VÄS-KOD	Sakområden och myndighetsövergripande verksamhet	2019 totalt	2019 varav kvinnor	2019 varav män	2018 totalt	2017 totalt
20-21 (exkl. 201) ¹⁾	Övrig förvaltning	3,2	2,5	0,7	4,9	4,8
201 ¹⁾	Allmänna val	1,0	0,9	0,1	1,4	0,1
25	Trafikföreskrifter m.m.	0,7	0,2	0,5	0,8	0,7
28	Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	12,0	11,0	1,0	11,5	9,5
30	Regional tillväxt	10,1	7,6	2,5	9,8	9,4
34	Infrastrukturplanering	1,5	1,2	0,3	1,3	1,7
40	Hållbar samhällsplanering och boende	4,8	2,1	2,8	6,2	5,4
41	Stöd till boende	2,7	1,5	1,1	0,8	0,5
42	Energi och klimat	4,3	3,3	1,0	3,5	2,7
43	Kulturmiljö	5,1	4,4	0,8	4,4	4,6
45	Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar	12,4	5,4	7,0	9,4	8,3
50	Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd	13,3	6,6	6,7	12,2	12,9
51	Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden	32,2	12,9	19,2	34,7	34,6
52	Prövning och tillsyn för skydd av naturen	4,1	2,6	1,5	3,6	3,5
53	Vattenverksamhet	11,0	5,3	5,7	9,1	8,4
54	Mineral- och torvfyndigheter	0	0	0	0	0
55	Miljöfarlig verksamhet	7,1	3,1	3,9	6,2	5,3
56	Övrigt miljö- och hälsoskydd	0,4	0	0,4	0,1	0,3
57	Förorenade områden, efterbehandling	3,1	3,1	0	3,4	2,6
58	Restaurering	4,0	1,3	2,7	3,3	3,4
60	Lantbruk och landsbygd	22,9	15,8	7,1	23,8	23,8
61	Rennäring m.m. (enbart Dalarnas, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län)	0	0	0	0	0
62	Fiske	1,3	0,2	1,0	2,9	1,6
70	Folkhälsa	2,9	1,8	1,1	2,6	2,4
80	Jämställdhet	2,4	2,4	0	1,5	1,6
81	Nationella minoriteter	0	0	0	0	0,1
82	Mänskliga rättigheter	1,3	1,3	0	0,8	0,7
85	Integration	5,1	4,8	0,3	4,4	3,9
	SUMMA PRODUKTION	169,0	101,5	67,4	162,6	153
10	Myndighetsövergripande verksamhet	10,3	5,9	4,3	11,4	10,6
11	Administration och intern service	17,9	13,4	4,6	19,9	19,3
	SUMMA ÅRSARBETSKRAFTER EXKL RESURSSAMVERKAN	197,1	120,8	76,3	193,9	183,0
99	Resurssamverkan ²⁾	1,8	0,9	0,9	1,1	0,9
	TOTALT ANTAL ÅRSARBETSKRAFTER	198,9	121,7	77,2	194,9	183,9

¹⁾ Eftersom allmänna val har inkorporerats i 3 § (3 § p. 1) i förordning (2017:868) med länsstyrelseinstruktion och därmed jämföras med övriga uppgifter, urskiljs VÄS 201 Allmänna val från Övrig förvaltning (VÄS 20-21) fr o m år 2018.

²⁾ Den del av årsarbetskrafterna för resurssamverkan som inte avser den egna länsstyrelsen redovisas på denna rad. Länsstyrelsens egen andel redovisas under relevant verksamhet på tvåsiffernivå.

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World

Kommentar till Tabell C – Årsarbetskrafter 2017–2019

Totalt antal årsarbetskrafter har ökat med 5 där 6,4 avser kärnverksamheten. Detta kan jämföras med 2018 då ökningen var 11 årsarbetskrafter. De största ökningarna i antal årsarbetskrafter de senaste tre åren (2019 jämfört med 2017) är VÄS 45 *Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar* som ökat med 4,1 årsarbetskrafter och VÄS 53 *Vattenverksamhet* som ökat med 2,6 årsarbetskrafter. Där återfinns även de tydligaste ökningarna vid en jämförelse mellan 2019 och 2018.

Den största minskningen av årsarbetskrafter mellan 2018 och 2019 är inom VÄS 51 *Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden* som minskat från 34,7 till 32,2 årsarbetskrafter. Såväl ökningarna som minskningarna ovan är resultatet av prioriteringar och resursfördelning på den nationella nivån.

Utöver detta återfinns ökning på knappt en årsarbetskraft inom VÄS 42 *Energi*, 55 *Miljöfarlig verksamhet*, 58 *Restaurering*, VÄS 80 *Jämställdhet* och VÄS 85 *Integration*. Minskningar på årsarbetskraft återfinns inom VÄS 60 *Lantbruk och Landsbygd* (minus 0,9 årsarbetskrafter) och VÄS 62 *Fiske* (minus 1,6 årsarbetskrafter framför allt beroende på avslutad projektverksamhet).

VÄS 10 *Myndighetsövergripande verksamhet* har minskat med 1,1 årsarbetskrafter och VÄS 11 *Administration och Service* har minskat med 2 årsarbetskrafter. Orsaken till detta är vakanser och olika typer av frånvaro varför det bedöms vara av tillfällig natur.

Tabell D – Representation

Kostnader för representation	2019 totalt (tkr)	2019 per åa (kr)	2018 totalt (tkr)	2018 per åa (kr)	2017 totalt (tkr)	2017 per åa (kr)
Intern representation	78	393	89	454	51	275
Extern representation	416	2 092	318	1 629	504	2 739

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World

Kommentar till Tabell D – Representation

Kostnaden för representation per årsarbetskraft varierar något mellan åren, men inom rimliga belopp.

Tabell E – Lokaler

Lokalkostnader ¹⁾	2019	2018	2017
Residens			
Lokalkostnader (tkr) ²⁾	1 190	1 135	1 122
Lokalyta (m ²)	711	711	711
Lokalkostnad per m ² (kr)	1 673	1 596	1 578
Lokaler³⁾			
Lokalkostnader (tkr)	9 673	8 983	8 580
Lokalyta (m ²)	6 547	6 547	6 216
Lokalkostnad per m ² (kr)	1 477	1 372	1 380
Lokalkostnader per årsarbetskraft (tkr)	49	46	47
Lokalyta per årsarbetskraft (m ²)	33	34	34
Kontorslokaler⁴⁾			
Kontorslokalyta (m ²)	6 297	6 297	5 847
Kontorslokalyta per årsarbetskraft (m ²)	32	32	32
SUMMA LOKALKOSTNADER	9 673	8 983	8 580

¹⁾ Urvalen för lokalkostnaderna som redovisas i denna tabell är inte desamma som de urval som görs för de lokalkostnader som redovisas i resultaträkningen. Dessa tabeller har inte samma definition.

²⁾ Residensets lokalkostnader redovisas under VÄS 103 Servicestöd till ledningen.

³⁾ Med lokaler avses samtliga utrymmen förutom residenset såsom kontorslokaler, förråd, källare och garage. Med lokalkostnader avses hyra, lokalvård, larm och bevakningskostnader, avskrivningskostnader m.m. Dessa kostnader redovisas under VÄS 113 Lokaler.

⁴⁾ Med kontorslokaler avses ytor ovan mark såsom kontorsrum, biytor som korridorer, toaletter, trapphus, närarkiv, närförråd etc.

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World

Kommentar till Tabell E – Lokaler

Nytt hyreskontrakt tecknades, med början 1 februari 2018, med adress Våxnäsgatan 10 (Karolinen) om 311m² som komplement till nuvarande lokaler på grund av tillskott av nya medarbetare. Ökningen från föregående år kan härröras till de utökade ytorna samt indexregleringen.

Tabell F – Redovisning av ärenden 2019

(samtliga ärenden oavsett databas)

Sakområde och del av sakområde	Ingående balans	Antal inkomna ärenden (exkl. upprättade ärenden)	Antal upprättade ärenden	Antal beslutade ärenden	Utgående balans (F=B+C+D-E)	Antal ej beslutade ärenden, äldre än två år
Myndighetsövergripande, administration och Intern service (10-11)	39	228	264	424	107	2
Övrig förvaltning (20-21), exkl. 201	93	831	56	865	115	2
Allmänna val (201)	4	500	4	507	1	0
Trafikföreskrifter m.m. (25)	12	113	3	112	16	0
Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor (28)	91	1 085	1 112	2 164	124	0
Regional tillväxt (30)	12	14	8	12	22	5
Infrastrukturplanering (34)	5	53	6	35	29	0
Hållbar samhällsplanering och boende (40)	75	519	3	519	78	2
Stöd till boende (41)	377	740	0	506	611	0
Energi och klimat (42)	24	98	11	96	37	1
Kulturmiljö (43)	125	950	17	1 016	76	1
Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar (45)	65	234	61	218	142	4
Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd (50)	81	346	25	335	117	10
Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden (51)	151	133	94	206	172	67
Prövning och tillsyn för skydd av naturen (52)	127	785	35	829	118	2
Vattenverksamhet (53)	131	714	80	825	100	2
Mineral- och torvfyndigheter (54)	0	1	0	1	0	0
Miljöfarlig verksamhet (55)	96	653	198	832	115	6
Övrigt miljö- och hälsoskydd (56)	26	237	5	249	19	2
Förorenade områden, efterbehandling (57)	31	16	77	90	34	4
Restaurering (58)	24	13	12	19	30	11
Lantbruk och landsbygd (60) ¹⁾	4 467	10 490	71	11 950	3 078	1 424
Rennäring m.m. (61)	0	0	0	0	0	0
Fiske (62)	22	297	13	309	23	3
Folkhälsa (70)	12	10	5	8	19	2
Jämställdhet (80)	2	4	20	14	12	0
Nationella minoriteter (81)	2	0	0	0	2	1
Mänskliga rättigheter (82)	2	4	2	4	4	0
Integration (85)	38	59	7	55	49	5

TOTALT ANTAL ÄRENDEN FÖR SAMTLIGA ÄRENDESLAG	6 134	19 127	2 189	22 200	5 250	1 556
varav Vattenmyndighetens ärenden	0	0	0	0	0	0
varav Miljöprövningsdelegationens ärenden	0	0	0	0	0	0

¹⁾ Under 2019 har huvuddelen av länsstyrelsernas arbete med jordbrukarstöden och landsbygdsstöden skett i Jordbruksverkets IT-system. Dessa system är ännu inte färdigbyggda, vilket medför att delar av handläggningen ännu ej gått att genomföra och att rättvisande statistik över handlagda ärenden inom området jordbrukarstöd (601) därmed inte är möjliga att hämta ut i sin helhet. För området jordbrukarstöd omfattar ärendestatistiken direktstöden och ansökan om utbetalning av kompensationsstöd, ekologisk produktion och miljöersättningarna för betesmarker och slåtterängar, vallodling, minskat kväveläckage samt skyddszoner. Statistik för ansökan om åtaganden och övriga stödformer ingår ej.

För landsbygdsstöden (602) redovisas för 2019 komplett ärendestatistik av både ansökningar om stöd och utbetalningar.

Källa: Ärendehandläggningssystemet Platina, Jordbruksverket och Boverket

Kommentar till Tabell F – Redovisning av ärenden 2019

Exklusive ärenden om *Lantbruk och landsbygd* – där den absoluta majoriteten är *Stöd till jordbruket enligt EG:s förordningar* – uppgår antalet beslutade ärenden till 10 250 vilket är 10 procent mer eller 945 fler jämfört med 2018. Antalet inkomna och upprättade ärenden exklusive Lantbruk och landsbygd uppgick till 10 755 ärenden vilket är 1 443 fler jämfört med 2018.

För inkomna ärenden inom de större ärendegrupperna kan utläsas att den uppåtgående trenden för kulturmiljöärenden fortsätter. Under 2019 ökade de med 120 ärenden (14 procent). Vattenärendena ökade med 98 ärenden (38 procent). Inom miljöområdena VÄS 55, VÄS 56 och VÄS 57 ökade inkommande ärenden med sammanlagt 288 ärenden (47 procent). Inom VÄS 45 *Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar* ökade antalet inkomna ärenden markant från 109 ärenden år 2018 till 234 ärenden år 2019. Inom VÄS 50 *Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd* ökade antalet inkomna ärenden från 197 år 2018 till 346 ärenden år 2019, bl.a. genom ett aktivt arbete med att minska handläggningstiden för att inrätta naturreservat.

Antalet upprättade ärenden har minskat från totalt 2 216 till 2 189 (minus 27 ärenden). Minskningen är bl.a. inom VÄS 51 *Skydd av områden och arter, Förvaltning och skötsel av skyddade områden* (minus 42 ärenden).

Antalet ärenden är dock bara en dimension av ärendehantering. Inom t.ex. VÄS 40 *Hållbar samhällsplanering och boende* låg antalet ärenden i princip stilla. Samtidigt kan konstateras att komplexiteten fortsätter öka inom inkomna ärenden.

En jämförelse mellan ingående och utgående balans visar att en minskning från en ingående balans på 6 134 ärenden till en utgående balans på 5 250 ärenden. Bland annat har ärendebalansen inom VÄS 60 *Lantbruk och landsbygd* minskat med från 4 467 till 3 078 ärenden.

Tabell G – Handläggningstider

VÄS	Ärendeslag med gemensamma mål	Mål dagar 2017–2019	Utfall (%) 2019	Utfall (%) 2018	Utfall (%) 2017	Medel-antal dagar 2019	Medel-antal dagar 2018	Medel-antal dagar 2017
202	Anmälan om svenskt medborgarskap ¹⁾	45						
204	Begravningsfrågor ¹⁾	45						
212	Auktorisation av bevakningsföretag ¹⁾	180						
282	Ansökan om tillstånd enligt 6 kap 4§ Djurskyddslagen ²⁾	90	96	97	100			
282	Ansökan om förprovning djurstall ²⁾	56	100	96	100			
282	Anmälningsärenden djurskydd	90	97	96	98			
403	Överklagade av lov, förhandsbesked ³⁾	150	98	97	91			
403	Överklagande av bygglov för bostäder, dock ej fritidsbostäder ³⁾	120	100	100	100			
403	Överklagande av kommuns beslut enligt plan- och bygglagen	180	100	100	100			
505	Överklagade kommunala beslut Miljöbalken m.fl. författningar	180	95	100	98			
525	Samråd enligt 12 kap. 6§ Miljöbalken	42	69	76	65			
526	Granskning av kommunal strandskyddsdispens ⁴⁾	21	96	92	99			
551	Prövning miljöfarlig verksamhet 9 kap. Miljöbalken - Ansökan om tillstånd (konc) ^{2, 5)}	180						
555	Anmälan ändring tillståndspliktig miljöfarlig verksamhet	75	81	80	100			
562	Prövning av avfall och producentansvar	40	98	100	98			
566	Tillsyn av avfall och producentansvar	30	97	90	83			
602	Ansökan om stöd till landsbygdsutvecklingsåtgärder ^{6, 7)}							
	Företagsstöd	180	7	37	13	919	421	356
	Projektstöd	180	27	37	51	518	600	275
	Miljöinvesteringar	180	76	27	67	182	258	152
622	Ansökan om stöd från Fiskerifonden ^{6, 7)}							
	Företagsstöd	180						
	Projektstöd	180						
602	Ansökan om utbetalning av stöd till landsbygdsutvecklingsåtgärder ^{7, 8)}							
	Företagsstöd	120	92	93	96	48	56	58
	Projektstöd	120	89	81	87	71	76	55
	Miljöinvesteringar	120	70	13	72	85	205	109
622	Ansökan om utbetalning av stöd från Fiskerifonden ^{7, 8)}							
	Företagsstöd	120		100	75			
	Projektstöd	120						
623	Ansökan tillstånd flyttning och utplantering av fisk	30	46	81	65			
623	Ansökan om förordnande som fisketillsynsman	40	93	100	67			

¹⁾ Ärendeslaget är koncentrerat till länsstyrelserna i Stockholms, Östergötlands, Skåne, Västra Götalands, Dalarnas, Västernorrlands och Norrbottens län.

²⁾ Målet är satt från komplett ansökan.

³⁾ Uppdrag 3.39 i länsstyrelsernas regleringsbrev för år 2019.

⁴⁾ Enligt 19 kap 3 b § Miljöbalken.

⁵⁾ Ärendeslaget är koncentrerat till länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Östergötlands, Kalmar, Skåne, Hallands, Västra Götalands, Örebro, Dalarnas, Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län.

⁶⁾ Handläggningstid, ansökan om stöd: Mätning från att ansökan kom in till Länsstyrelsen fram till att Länsstyrelsen har fattat beslut om stöd. Målsättning för handläggningstiderna gäller för alla ansökningar oberoende av vilket år de kom in. 90% av ansökningarna om stöd ska vara beslutade inom 6 månader.

⁷⁾ Målet enligt SUSS PoF (Styr- och Uppföljningssystem i Samverkan för LB/Fiskestöden) Hämtas från Jordbruksverkets uppföljningsverktyg BLIS.

⁸⁾ Handläggningstid, ansökan om utbetalning: Mätning från att ansökan om utbetalning kom in till Länsstyrelsen fram till beslut. Målsättning för handläggningstiderna gäller för alla ansökningar oberoende av vilket år de kom in. 90% av ansökningarna om utbetalning ska vara beslutade inom 4 månader.

Källa: Ärendehanteringssystemet Platina och Jordbruksverket

Kommentar till Tabell G – Handläggningstider

För de 20 VÄS-grupper som är aktuella för Länsstyrelsen har målen uppnåtts för 12 av dessa. För ytterligare två grupper är utfallet i närheten av målvärdet.

Inom ärendegrupp 525 har det systematiska arbetet med att nå målet fortsatt. En viss tillbakagång har dock skett under året. Då bemanningen har varit oförändrad kan orsaken bero på behov av kompletteringar i ett antal ärenden. Tiden räknas från inkommit ärende inklusive tiden som sökanden hanterar för kompletteringar och som ligger utanför Länsstyrelsens kontroll.

Liksom tidigare år kan konstateras att ansökan om stöd till landsbygdsutvecklingsåtgärder och ansökan från Fiskerifonden är ofta ärenden som behöver kompletteras varför handläggningstiderna riskerar att bli långa. Dessutom tillämpas ofta beslutsomgångar och principen att man kan vara med i flera omgångar, vilket också förlänger tiden fram till beslut. Detta är dock till de sökandes fördel. Det kan dock konstateras att det skett en kraftig förbättring av handläggningstiderna avseende miljöinvesteringar inom VÄS 602 – såväl vad gäller ansökan om stöd som ansökan om utbetalning. Generellt sett har dessutom ansökan om stöd om utbetalning av stöd till landsbygdsutvecklingsåtgärder i övrigt förbättrats ytterligare utifrån en redan hög nivå.

Tabell H – Styckkostnader*

VÄS	Styck-kostnad 2019 ¹⁾	Styck-kostnad 2018 ¹⁾	Styck-kostnad 2017 ¹⁾	Kostnad inkl. OH 2019 ¹⁾	Kostnad inkl. OH 2018 ¹⁾	Kostnad inkl. OH 2017 ¹⁾	Antal ärenden 2019 ²⁾	Antal ärenden 2018 ²⁾	Antal ärenden 2017 ²⁾
282	5,6	6,1	4,8	9 703,5	9 777,2	8 301,2	1 739	1 613	1 723
431	2,1	2,1	2,7	1 450,3	1 565,8	1 684,0	689	746	628
555	6,2	8,2	5,9	4 311,9	3 672,5	3 100,6	698	448	522
606	2,2	1,7	2,3	1 560,2	914,0	1 110,7	714	537	491

¹⁾ Urvalet av styckkostnader i tabellen baserar sig på ärendeslag som finns i länsstyrelsernas ärendehanteringssystem Platina och innehåller ärendeslag med fler ärenden än 500 stycken.

¹⁾ Uttryckt i tkr.

²⁾ Avser antalet beslutade ärenden.

Kommentar till Tabell H – Styckkostnader 2017–2019 för ärendeslag med stort antal ärenden år 2019

VÄS 282 Djurskydd

Styckkostnaden per ärende har varierat under perioden vilket i huvudsak beror på att Länsstyrelsen tog över Polismyndighetens uppgifter inom djurområdet i juni 2018. De nya uppgifterna, och då framförallt verkställighetsärendena, är förhållandevis resurskrävande vilket återspeglas i en relativt kraftig ökning av styckkostnaden mellan 2017 och 2018. Man kan dock konstatera att styckkostnaden 2019 minskat jämfört med 2018, vilket är ett väntat resultat då arbetet under 2019 funnit sina former och det förberedelsearbete som gjordes 2018 gett resultat.

VÄS 431 Fornminnen

Inom VÄS-grupp 431 ingår ärenden av högst skiftande art. Den rymmer samrådsärenden, ärenden kopplade till föryngringsåtgärder av skog, uppdragsarkeologiska undersökningar, forskningsundersökningar, tillståndsprövningar, ansökningar om användande av metallsökare samt vissa bidragsärenden. Denna bredd av olika ärendetyper ger en stor variation i både komplexitet och tidsåtgång vilket gör att det är svårt och inte så meningsfullt att göra analyser av styckkostnader på hela denna grupp. Möjligen kan de senaste årens arbete med att komma tillrätta med ärendebalanserna inom kulturmiljöfunktionen ha gett utslag i styckkostnaderna mellan 2017 och 2019.

VÄS 555 Tillsyn av miljöfarlig verksamhet

Antalet ärenden har ökat de senaste åren. Detta motsvaras av en kostnadsökning då området tillfördes extra medel för tillsyn. Den ytterligare ökning av ärenden som skett under 2019 är orsakad bland annat av anmälningar till den nationella planen för vattenkraftens miljöanpassning men är också av en diarieteknisk natur. Ingen personalökning har skett varför styckkostnaden har minskat.

VÄS 606 Jordbruksfastigheter

Ökningen mellan åren kan härledas till Länsstyrelsens aktiva arbete med köp och försäljning med fastigheter inom omarronderingsområden med hjälp av Jordfonden. Antalet inkomna ärenden har varit i princip oförändrat mellan 2018 och 2019 medan ett större antal inkomna ärenden 2018 inte beslutades förrän under 2019. De nedlagda resurserna har kraftigt ökat under 2019 främst beroende på upplärning av en ny medarbetare inom förvärvsärenden.

Övriga återrapporteringskrav

Avsnittet innehåller övriga återrapporteringskrav enligt förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.

Avgiftsbelagd verksamhet, enligt 3 kap. 2§

Belopp angivna i tkr.

Verksamhet	2017	2018				2019					2019
	Akkumulerat utfall	Utfall intäkter	Utfall kostnader	Nettoutfall	Budget intäkter	Utfall intäkter	Budget kostnader	Utfall kostnader	Netto budget	Nettoutfall	Akkumulerat utfall
Offentligrättslig verksamhet											
Djur och lantbruk (avgift för extra kontroller m.m.)	-492	436	357	79	1 350	506	1 500	464	-150	42	-370
Registreringsavgift för jaktområden	5	32	0	32	20	23	20	21	0	2	39
Delgivning	-10	66	94	-28	50	34	50	28	0	6	-32
Övrig offentligrättslig verksamhet	-14	0	0	0	500	0	497	0	3	0	-14
Uppdragsverksamhet											
Resurssamordning	-4	819	819	0	1 200	1 370	1 200	1 370	0	0	-4
Övrig uppdragsverksamhet	506	2 159	2 167	-8	400	1 285	500	1 111	-100	174	672
Summa totalt	-9	3 513	3 437	76	3 520	3 219	3 767	2 994	-247	224	291
- fördelat på											
Summa offentligrättsligt	-511	534	451	83	1 920	563	2 067	513	-147	50	-377
Summa uppdragsverksamhet	501	2 978	2 986	-8	1 600	2 655	1 700	2 481	-100	174	668

Tabellen visar intäkter, kostnader och utfall för länsstyrelsens avgiftsbelagda verksamhet, enligt den indelningen för återrapportering som framgår av budgeten för avgiftsbelagd verksamhet där intäkterna disponeras i regleringsbrevet.

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World

Kommentar till tabellen avgiftsbelagd verksamhet

Kostnaderna för verksamheten *Djur och lantbruk* är högre än intäkterna.

Detta är orsakat av att:

1. Vid vissa kontroller behövs två kontrollanter av arbetsmiljöskäl, men regelverket tillåter bara debitering motsvarande en person.
2. När kontroller efter anmälan ska ske utan förvarning innebär många bomkörningar.
3. När myndigheten hanterar ärenden där djur saknar ägare finns ingen part att debitera.
4. Vissa djurägare har svårt att betala sin kontrollavgift vilket genererar kundförluster.

Kompetensförsörjning, enligt 3 kap. 3 §

3 § Myndigheten ska redovisa de åtgärder som har vidtagits i syfte att säkerställa att kompetens finns för att fullgöra de uppgifter som avses i 1 § första stycket. I redovisningen ska det ingå en bedömning av hur de vidtagna åtgärderna sammantaget har bidragit till fullgörandet av dessa uppgifter.

De ekonomiska förutsättningarna för 2019 innebar behov av omstruktureringar i Länsstyrelsens verksamhet. Det löstes främst genom interna förändringar av arbetsuppgifter för berörda medarbetare.

Attrahera och rekrytera kompetens

Arbetet med att öka synligheten av Länsstyrelsens verksamhet och olika yrkeskompetenser i samhället har fortsatt genom *Instagram takeover*, där medborgare har möjlighet att följa Länsstyrelsens medarbetare inom olika funktioner i deras arbetsvardag, <https://www.instagram.com/lstvarmland/>. Att rekryteringsannonser delas och sprids i sociala medier bidrar även det till att synliggöra Länsstyrelsens verksamhet. Följare i sociala medier har ökat väsentligt jämfört med 2018, störst är ökningen på LinkedIn och Instagram med 51 respektive 37 procents ökning.

Att attrahera rätt kompetens för att fullgöra Länsstyrelsens uppdrag är essentiellt. Länsstyrelsens medverkan vid Karlstads universitets arbetsmarknadsdag *HotSpot* den 13 februari 2019 var ett viktigt led i att synliggöra Länsstyrelsens viktiga roll i länet, myndighetens olika arbetsuppgifter och uppdrag samt inte minst rollen som arbetsgivare bland presumtiva arbetssökande. Flexibel arbetstid, upp till sju veckors semester, individuell och kollektiv avsättning till pensionen, friskvårdsbidrag och friskvårdstimme är några av förmånerna som bidrar till att öka attraktionskraften.

Attraktiva och trygga anställningsvillkor utgör en dragningskraft för att rekrytera kompetens. Andelen medarbetare med tillsvidareanställning har ökat de senaste tre åren, det gäller både för kvinnor och män. Män är tillsvidareanställda i större utsträckning än kvinnor. Andelen män totalt har sjunkit ända sedan 2016 (tabellen visar dock bara de tre senaste åren).

Antal anställda genomsnitt	2017	2018	2019
Alla	208,5	219,3	225,6
- varav andel kvinnor (%)	61	62	63
- varav andel män (%)	39	38	36

Andel tillsvidare (%)	2017	2018	2019
Alla	87	87	88
Kvinnor	86	86	87
Män	88	89	91

Det märks en ökad konkurrens om kompetens inom vissa sektorer, här kan nämnas arbetsfältet inom risk och säkerhet. Det är kännbart framför allt vid nyrekrytering men även vad gäller att behålla kompetens.

Utveckla och behålla kompetens

Kompetensutveckling

Att utveckla kompetens hos såväl ledare som medarbetare är ett viktigt led i kompetensförsörjningen vid Länsstyrelsen. Under Partsrådets vägledning har ett pilotarbete med att införa effektiva team genomförts i en arbetsgrupp. Utifrån enkätverktyget *Group Development Questionnaire*, GDQ, har teamet kunnat identifiera utvecklingsområden och fått stöd i att utveckla sina arbetsformer. Pilotarbetet fortsätter under våren 2020. För att möjliggöra ett fortsatt internt utvecklingsarbete har en kompetenssatsning gjorts inom HR-funktionen i enkätverktyget GDQ och arbetet med effektiva team.

Under 2019 har Länsstyrelsens medarbetare genomgått kompetensutveckling motsvarande drygt 4 400 timmar för att möta nya utmaningar i arbetet. Omställningsmedel har ibland kunnat användas för att underlätta kompetensöverföring för medarbetare vars roller och arbetsinnehåll förändrats eller för att stimulera och underlätta kompetensöverföring mellan medarbetare. Exempel på insatser är utbildning i elfiske, utbildning för vapenlicens, möjlighet till förkovran och inläsning inför nya arbetsfält samt GDQ-certifiering. Under året har två chefer deltagit i länsstyrelsernas gemensamma utvecklingsprogram för chefer.

Personalomsättning

Personalomsättning uttryckt i andel nyanställda och avgångna tillsvidareanställningar av genomsnittligt tillsvidareanställda under året ökade 2018 för att sedan minska 2019. Minskningen av personalomsättningen är kraftigast för kvinnor.

Personalomsättning tillsvidareanställda* (%)	2017	2018	2019
Nyanställda alla	23	30	18
Nyanställda kvinnor	27	35	16
Nyanställda män	17	23	21
Avgångar alla	19	21	17
Avgångar kvinnor	23	20	15
Avgångar män	14	22	20

* Andel nyanställda respektive avgångna tillsvidareanställningar av genomsnittligt antal tillsvidareanställda under året.

Ålder

Medelåldern följer den inom staten som helhet, 45 totalt. Medelåldern är något högre för män än för kvinnor. 36 procent av samtliga anställda är 50 år eller äldre.

Avveckla kompetens

Under 2019 gick sex medarbetare i pension. Ingen avveckling till följd av verksamhetsavveckling har varit aktuell under 2019. Däremot har kompetens överförs internt till nya arbetsfält, antingen genom intern rörlighet eller via kompetensöverföring mellan medarbetare.

Länsstyrelsen bedömer sammantaget att de åtgärder som har vidtagits säkerställer nödvändig kompetens för att fullgöra myndighetens uppgifter.

Sjukfrånvaro, enligt 7 kap. 3§

Kön	Ålder	2019			2018		
		Antal anställda*	Total sjukfrånvaro i förhållande till sammanlagd ordinarie arbetstid (%)	Sjukfrånvaro 60 dagar och längre i förhållande till total sjukfrånvaro (%)	Antal anställda*	Total sjukfrånvaro i förhållande till sammanlagd ordinarie arbetstid (%)	Sjukfrånvaro 60 dagar och längre i förhållande till total sjukfrånvaro (%)
Män	≤29	2,3	-	-	3,0	-	-
	30-49	41,5	3,0	57,2	41,0	3,9	67,6
	50≥	38,4	2,4	73,9	39,1	2,7	62,4
	Alla	82,2	2,8	63,4	83,1	3,2	64,8
Kvinnor	≤29	9,4	-	-	6,5	-	-
	30-49	93,9	10,3	80,2	89,7	10,7	79,0
	50≥	40,2	5,2	65,1	39,9	5,9	58,9
	Alla	143,4	8,5	77,1	136,1	8,9	75,0
Samtliga	≤29	11,7	4,5	48,8	9,5	-	-
	30-49	135,4	8,0	77,3	130,8	8,6	77,3
	50≥	78,5	3,8	68,2	79,0	4,3	60,2
Summa		225,6	6,3	74,7	219,3	6,7	73,0

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World

* Antal anställda beräknas som samtliga månadsanställda reducerat med anställningsperiod samt tjänstledighet om 100%. Därutöver räknas timanställdas anställningsomfattning utifrån antalet genomförda arbetstimmar under anställningsperioden.

Kommentar till tabellen sjukfrånvaro

Antalet anställda under 2019 har ökat med 6,3 (2,9 procent) jämfört med 2018. Den totala sjukfrånvaron har minskat med 0,4 procentenheter. Sjukfrånvaron 60 dagar eller längre i förhållande till den totala sjukfrånvaron har ökat med 1,7 procentenheter.

Siffrorna för 2018 är korrigerade sedan förra årsredovisningen med anledning av att frånvarodata har en eftersläpning på upp till två månader.

Information av väsentlig betydelse

Avsnittet innehåller information som Länsstyrelsen bedömer är av väsentlig betydelse för regeringens uppföljning och prövning enligt 2 kap. 4 § förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.

Nationella förutsättningar

Länsstyrelsen vill peka på styrningens betydelse för att bidra till en god arbetsmiljö. I de fall det uppstår ryckighet i finansiering eller att uppdrag ges med kort varsel eller snäva tidplaner innebär det organisatoriska påfrestningar i verksamheten och påverkan på medarbetarna. Det tydligaste exemplet på detta under 2019 var de stora anslagsminskningarna inom framförallt verksamhetsområdena naturvård och miljötillsyn genom riksdagens budgetbeslut i slutet av 2018. Vissa anslag fylldes på genom vårändringsbudgeten. Detta medförde att berörd verksamhet ändå kunde genomföras på ett brasätt. Men den initiala neddragningen och den senare, efter halva verksamhetsåret välkomna förstärkningen av anslagen ställde stora krav på förmåga till omprioritering, flexibilitet och omfördelning av resurser. Resurser som annars kunde ha utnyttjats till strategisk och långsiktig planering. Länsstyrelsen vill därför betona vikten av långsiktighet, transparens och tillit i styrningen av länsstyrelserna.

När tidigare landshövding Kenneth Johanssons förordnande gick ut 31 december 2018 utsågs såväl en vikarierande landshövding som ett vikarierande länsråd innan ny landshövding kommit på plats. Detta att även utse ett vikarierande länsråd var en nyordning jämfört med tidigare. Länsstyrelsens uppfattning är att denna nyordning var positiv. Genom detta fick myndigheten en tydlig länsledning och både vikarierande landshövding och vikarierande länsråd fick tillträde till nationell samverkan fullt ut. Länsstyrelsen anser därför att detta förfaringssätt generellt bör tillämpas fortsättningsvis när vakanser avseende landshövdingar uppstår.

Det är viktigt att det framför allt gällande omfattande uppdrag finns en koppling mellan uppdragets omfattning samt givna resurser och förutsättningar. Som ett exempel pekar Länsstyrelsen i denna årsredovisning bl.a. inom området 1.10 Samordning och ledning avseende naturvård, biologisk mångfald, friluftsliv m.m. på att Vattenmyndigheten kraftigt underskattat tidsuppskattningen för årets arbete, vilket har medfört en mycket hög arbetsbelastning under hela året. Planerat arbete har inte heller fullt ut varit möjligt att bemanna utifrån givna ekonomiska ramar. Länsstyrelsen anser att uppdragsgivaren behöver säkerställa en mer realistisk och tydlig prioritering av arbetet liksom att Havs- och vattenmyndighetens riktlinjer för arbetet tas fram och levereras inom utsatt tid och alltså innan arbetet avses genomföras.

Länsstyrelsen vill även nämna den förändring (neddragning) som meddelades via Tillväxtverkets regleringsbrev avseende anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder. Detta anslag har mycket stor betydelse som ”smörjmedel” i det regionala utvecklingsarbetet. Anslaget har använts till projekt och insatser där flera aktörer (regional, nationella och internationella) samverkar för att åstadkomma regional nytta. Inter minst har anslaget använts till att förstärka insatser i genomförandet av utvecklingsinriktade regeringsuppdrag, t.ex. *Skogsprogrammet*.

Resultaträkning

Belopp i tkr

	2019	2018	Not
Verksamhetens intäkter			
Intäkter av anslag	111 230	116 528	1
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	14 316	11 827	2
Intäkter av bidrag	77 525	76 839	3
Finansiella intäkter	19	45	4
Summa	203 090	205 239	
Verksamhetens kostnader			
Kostnader för personal	-142 817	-140 589	5
Kostnader för lokaler	-10 328	-10 504	6
Övriga driftskostnader	-47 442	-51 934	7
Finansiella kostnader	-107	-95	8
Avskrivningar och nedskrivningar	-2 173	-2 041	9
Summa	-202 866	-205 164	
Verksamhetsutfall	224	76	
Uppbördsverksamhet			
Intäkter av avgifter m.m. som inte disponeras	12 856	13 299	10
Medel som tillförts statens budget från uppbördsverksamhet	-12 856	-13 299	11
Saldo	0	0	
Transfereringar			
Medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag	5 089	27 132	12
Medel som erhållits från myndigheter för finansiering av bidrag	45 846	37 013	13
Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	4 034	2 776	14
Finansiella kostnader	-28	-48	15
Avsättning till/upplösning av fonder m.m. för transfereringsändamål	-1 477	-336	16
Lämnade bidrag	-53 463	-66 538	17
Saldo	0	0	
Årets kapitalförändring	224	76	18

Balansräkning

Tillgångar (TKR)	2019-12-31	2018-12-31	Not
Materiella anläggningstillgångar			
Förbättringsutgifter på annans fastighet	1 068	1 605	
Maskiner, inventarier, installationer m.m.	3 277	4 004	
Summa	4 345	5 609	19
Utlåning			
Utlåning	1 400	1 400	
Summa	1 400	1 400	20
Varulager m.m			
Fastigheter	20 733	21 161	
Summa	20 733	21 161	21
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar	769	2 773	22
Fordringar hos andra myndigheter	2 715	3 720	23
Övriga kortfristiga fordringar	519	2 484	24
Summa	4 004	8 977	
Periodavgränsningsposter			
Förutbetalda kostnader	2 611	2 926	
Upplupna bidragsintäkter	18 010	15 177	
Övriga upplupna intäkter	2 082	1 527	
Summa	22 703	19 631	25
Avräkning med statsverket			
Avräkning med statsverket	-6 159	15 836	
Summa	-6 159	15 836	26
Kassa och bank			
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	23 172	798	27
Övriga tillgodohavanden i Riksgäldskontoret	3 125	3 272	28
Kassa och bank	12 121	11 325	29
Summa	38 419	15 395	
Summa tillgångar	85 445	88 008	

LÄNSSTYRELSEN VÄRMLANDS ÅRSREDOVISNING 2019

Kapital och skulder (TKR)	2019-12-31	2018-12-31	Not
Myndighetskapital			
Statskapital	1 400	1 400	
Balanserad kapitalförändring	66	-10	
Kapitalförändring enligt resultaträkningen	224	76	
Summa	1 690	1 466	30
Fonder			
Fonder	12 659	11 182	
Summa	12 659	11 182	16
Avsättningar			
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	240	159	31
Övriga avsättningar	574	702	32
Summa	814	861	
Skulder m.m.			
Lån i Riksgäldskontoret	4 177	5 182	33
Kortfristiga skulder till andra myndigheter	6 376	6 674	34
Leverantörsskulder	4 336	6 778	35
Övriga kortfristiga skulder	2 205	2 235	36
Depositioner	3 125	3 166	37
Summa	20 218	24 036	
Periodavgränsningsposter			
Upplupna kostnader	11 957	13 593	
Oförbrukade bidrag	38 106	36 870	
Summa	50 063	50 463	38
Summa kapital och skulder	85 445	88 008	

Anslagsredovisning

Redovisning mot anslag

Belopp i tkr

Anslag	Ingående överföringsbelopp	Årets tilldelning enligt regleringskrav	Omdisponerat anslagsbelopp	Indragning	Totalt disponibelt belopp	Utgifter	Utgående överföringsbelopp	NOT
Utgiftsområde 01 Rikets styrelse								
01 05 001 Länsstyrelserna m.m.								
013 Värmlands län	53	114 462	0	0	114 515	-112 613	1 902	39
Utgiftsområde 19 Regional tillväxt								
19 01 001 Regionala tillväxtåtgärder								
013 Länsstyrelsen i Värmlands län	531	3 730	0	-531	3 730	-3 705	25	40
Summa	583	118 192	0	-531	118 245	-116 319	1 926	

Redovisning mot inkomsttitel

Belopp i tkr			
Inkomsttitel	Beräknat belopp	Inkomster	NOT
2511 Expeditions- och ansökningsavgifter	1 800	1 035	
2537 Miljöskyddsavgift Täckavgift	8 000	9 536	
2552 03 Avgifter enligt avfallsförordningen	110	321	
2714 01 Sanktionsavgifter	220	517	
2811 9 Övriga inkomster	200	1 447	
Summa	10 330	12 856	10

Redovisning av beställningsbemyndiganden

Anslag/ Anslagsbenämning	Tilldelat bemyndigande	Ingående åtaganden	Utestående åtaganden	Utestående åtagandenas fördelning per år				NOT
		2019	2019	2020	2021	2022	2023	
19 01 001 Regionala tillväxtåtgärder								
013 Länsstyrelsen i Värmlands län	10 000	29 258	593	593	0	0	0	40

Tilläggsupplysningar och noter

Allmänt

Belopp redovisas i tusentals kronor (tkr) där annat ej anges. De flesta belopp i resultatredovisning och de finansiella delarna är framtagna med hjälp av ett länsstyrelsegemensamt rapportpaket i excel. Det innebär att talen innehåller decimaler, vilket ger avrundningsdifferenser.

Länsstyrelsens redovisning följer god redovisningssed enligt 6 § förordning (2000:606) om myndigheters bokföring. Brytdatum, det datum då löpande bokföring på räkenskapsåret avslutas, är den 3 januari 2020.

Årsredovisningen är upprättad i enlighet med förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag (FÅB) samt Ekonomistyrningsverkets föreskrifter och allmänna råd till förordningen.

Med årsarbetskrafter avses antal anställda personer omräknat till heltidsarbetande. Sammanlagd arbetad tid divideras med en länsstyrelsegenomsnittlig möjlig arbetstid = 1 710 timmar. Medeltal anställda beräknas som samtliga månadsanställda reducerat med anställningsperiod samt tjänstledighet om 100 %. Därutöver räknas timanställdas anställningsomfattning utifrån antalet genomförda arbetstimmar under anställningsperioden.

Avvikelser från generella ekonomiadministrativa regler

I regleringsbrevet har regeringen beslutat om följande undantag från det ekonomiadministrativa regelverket:

- Vid redovisningen av de uppgifter som avses i 2 § 1–3 förordningen med länsstyrelseinstruktion ska myndigheten inte tillämpa bestämmelserna 3 kap. 1 § andra stycket förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag om att resultatredovisningen ska avse hur verksamhetens prestationer har utvecklats vad gäller volym och kostnader.
- Med undantag från vad som gäller enligt 3 kap. 1 § tredje stycket och 3 kap. 2 § förordningen om årsredovisning och budgetunderlag, ska verksamhetskostnader och årsarbetskrafter redovisas i en för länsstyrelserna enhetlig struktur och enligt anvisningar från Länsstyrelsen i Örebro län.”
- Enligt förordning (2017:868) med länsstyrelseinstruktion ska inte begränsningarna i 4 § andra stycket avgiftsförordningen (1192:191) tillämpas på myndigheten när det gäller sådana avgifter för offentlig inköps- och resurssamordning som länsstyrelserna tar ut av statliga myndigheter, kommuner och landsting inom ett län. Samma sak gäller när en länsstyrelse tar ut sådana avgifter av länsstyrelser i andra län.

Indikatorer

Förslag till indikatorer har presenterats för ett fåtal verksamheter. I de fall resultatindikatorer inte har tagits fram beror det på att det framför allt generellt sett är svårt att finna färdiga indikatorer som speglar Länsstyrelsens bidrag till den samhällsförändring som önskas i ett nationellt mål.

Det kommer krävas ett utvecklingsarbete - som bör bedrivas länsstyrelsegemensamt - dels för resurseffektivitetens skull, men även för att möjliggöra jämförelser och utbyte över landet. Vilka resurser ett sådant gemensamt utvecklingsarbete kan kräva är svårt att

överblicka, men det kan antas att de är betydande. Länsstyrelsens verksamhet är ofta en länk i en kedja med andra offentliga och privata aktörer som påverkar resultatet.

Styckkostnader

Enligt 3 kap. 1 § FÅB ska styckkostnader för handläggning av ärenden inom ärendeslag som omfattar ett stort antal ärenden redovisas. Myndigheten bedömer enligt ESV: s föreskrifter till bestämmelsen självständigt vad som avses med ett stort antal ärenden. Länsstyrelsens bedömning är att 500 antal ärenden ska betraktas som ett stort antal.

Enligt ESV: s allmänna råd till bestämmelsen i 3 kap. 1 § bör de ärendeslag som redovisas vara väsentliga att redovisa samt utgöra verksamhetens prestationer. Styckkostnaderna per ärendeslag bör beräknas som totala verksamhetskostnader, inklusive andel av gemensamma kostnader men exklusive transfereringar. Länsstyrelsens beräkning av styckkostnader (som återfinns i Tabell H) beräknas enligt följande:

- Totala verksamhetskostnader (S-kod 4-6999) inklusive overhead (konto 9800) men exklusive transfereringar för respektive ärendeslag på 3-ställig VÄS-nivå under angiven period dividerat med antalet *beslutade* ärenden inom respektive ärendeslag på 3-ställig VÄS-nivå under angiven period.

Länsstyrelsen har följande kommentarer om den valda beräkningsmetoden:

- Att *beslutade* ärenden utgör nämnaren i beräkningarna beror på att detta begrepp bäst motsvarar begreppet *prestation*.
- Det kan finnas undergrupperingar av ärendeslag inom en VÄS-kod på 3-ställig nivå, vilket gör att begreppet ärendeslag tolkas extensivt i vissa fall.
- De kostnader som finns redovisade under respektive VÄS-kod på 3-ställig nivå avser inte enbart kostnader för beslutade ärenden, utan även för t ex inkomna (ännu ej beslutade ärenden) vilket får styckkostnaden för beslutade ärenden att skenbart bli något högre än vad den de facto borde vara.
- Det finns ingen automatisk systemkoppling mellan vilken VÄS-kod ett ärende redovisas under och till vilken VÄS-kod en kostnad hänförs. Detta leder till att fullständig korrelation inte nödvändigtvis föreligger.
- Vad som utgör ett stort antal avgörs enbart utifrån 2019 års ärendemängd. Det innebär att ett ärendeslag som tidigare år har uppfyllt kriterierna för vad som bedöms vara ett stort antal riskerar att inte beräknas och vice versa.
- Kostnader på VÄS-gruppernas egna övergripande koder har inte fördelats till respektive ärendeslag inom gruppen, eftersom det i många fall registreras ärenden på de övergripande koderna.
- I beräkningarna inkluderas endast uppgifter om ärend Antal som finns att tillgå i ärendehanteringssystemet Platina.
- Länsstyrelsen gör bedömningen att den valda beräkningsmetoden trots ovanstående är tillräckligt tillförlitlig att dra slutsatser från.

Tabell G i tidigare årsredovisningar

Tidigare årsredovisningar har innehållit statistik om överklagande ärende (tidigare Tabell G). Efter analys har det framkommit att kvaliteten på denna data är bristfällig. Därför har statistiken exkluderats i årets årsredovisning i väntan på att nya rapporter tas fram i ärendehanteringssystemet Platina.

Redovisnings- och värderingsprinciper

Periodavgränsningsposter

Inkomna fakturor t.o.m. brytdag har bokförts. Fakturor som erhålls efter brytdagen redovisas som periodavgränsningspost. Beloppsgränsen för periodavgränsningsposter har fastställts till 23,7 tkr.

Löpande under året periodiseras förutbetalda kostnader såsom hyror m.m. för att kostnaden ska belasta rätt period. Beloppsgräns är fastställd till 23,7 tkr. Skulder till personalen i form av kompledighet och semesterlöner redovisas månadsvis och regleras halvårsvis med värdeförändring till följd av ändrade löner m.m.

Erhållna bidrag som inte förbrukats periodiseras och redovisas som oförbrukade bidrag. Kostnader motsvarande bidragsbelopp som ännu inte erhållits, periodiseras och redovisas som upplupna bidragsintäkter.

Anläggningstillgångar

Tillgångar med en bedömd nyttjandeperiod om minst 3 år och ett anskaffningsvärde på minst ett halvt basbelopp redovisas som anläggningstillgångar. Immateriella anläggningstillgångar vid anskaffningsvärde på minst 100 tkr och för förbättringsutgifter på annans fastighet på minst 50 tkr.

Stationära och bärbara persondatorer kostnadsförs direkt på grund av den tekniska utvecklingen och prisnivån samt för bärbara datorer då de utsätts för extra stort slitage.

På anskaffningsvärdet görs linjär avskrivning månadsvis. Under 2019 har översyn av tillämpade avskrivningstider gjorts utifrån *ESV:s handledning 2016:49 Att redovisa materiella anläggningstillgångar*. För att på ett bättre sätt avspegla kostnaderna mot den faktiska förbrukningen är avskrivningstiden förlängd när det gäller egenutvecklade/köpta IT-system, maskiner och andra fordon. Tillämpning sker på nyanskaffningar från den 1 september 2019. Korrigering av avskrivningsplan avseende tidigare anskaffade tillgångar bedöms inte som meningsfullt.

	Avskrivningstid
Immateriella anläggningstillgångar	3 år
Materiella anläggningstillgångar:	
- <i>Förbättringsutgift på annans fastighet</i>	högst 4 år
- <i>Maskiner, inventarier m.m.</i>	
Bilar och transportmedel	4 år
Maskiner	4 år
Konst	ingen avskrivning
Övriga inventarier	5 år
Pågående nyanläggningar	Avskrivning startas vid färdigställning och inplacering i anläggningsgrupp.

Jordfonden

Jordfondens fastigheter värderas till inköpspris, med justering för gjorda åtgärder

Lånefordringar

Länsstyrelsen gör bedömning av nedskrivningsbehov inför årsbokslut.

Värdering av fordringar och skulder

Fordringar har tagits upp till det belopp som efter individuell prövning beräknas bli betalt. Fordringar och skulder i utländsk valuta har värderats till balansdagens kurs.

Huvudsaklighetsprincip för betalningsflöden

I vissa projekt används tilldelade medel både i den egna verksamheten och betalas ut som bidrag. För att avgöra om tillgängliga medel ska redovisas i det räntebelagda betalningsflödet eller i det icke räntebelagda betalningsflödet tillämpas en huvudsaklighetsprincip om 80 procent/20 procent. För att pengarna ska redovisas i det räntebelagda betalningsflödet ska minst 80 procent av tilldelade medel användas i den egna verksamheten.

Stora genomslag i den finansiella redovisningen

Verksamhetens intäkter och kostnader

Inget att redovisa.

Transfereringar

Övergång till Länsstyrelsen från Riksantikvarieämbetet av bidragsutbetalning gällande kulturmiljöåtgärder.

Noter till resultat- och balansräkning samt till anslagsredovisning

Not 1	Intäkter av anslag	2019	2018
	01 05 001 013 Förvaltningsanslag	108 582	111 927
	19 01 001 013 Regionala tillväxtåtgärder	2 648	4 601
	Summa intäkter av anslag	111 230	116 528

Not 2	Intäkter av avgifter och andra ersättningar	2019	2018
	Offentligrättsliga avgifter	1 644	1 980
	Försäljning enligt 4 § Avgiftsförordningen	6 571	3 958
	Intäkter av andra ersättningar	6 101	5 888
	Summa	14 316	11 827
	Varav intäkter av avgifter enligt 4 § Avgiftsförordningen består av:		
	- Intäkter uthyrning	865	1 080
	- Intäkter utbildning/konferenser	1 000	358
	- Intäkter konsultuppdrag	3 346	1 501
	- Intäkter övriga 4 § avgifter	1 360	1 019
		6 571	3 958
	Den i separat tabell redovisad avgiftsbelagd verksamhet är inte jämförbar med denna not. Den separata tabellen avser enbart sådan verksamhet som ska ge ett årligt resultat. Övriga intäkter av avgifter har inte motsvarande kostnader och uppvisar inte något resultat utan ingår bl.a. i anslagsredovisningen, älgvårdsfond och externa medel gentemot andra myndigheter. Gruppen intäkter av andra ersättningar har utökats utifrån att verksamhet angående omhändertagande av djur övertogs från Polisen 1 juni 2018 och är anslagsfinansierad. Verkställighetskostnader minus ersättning för försålda djur anses utgöra sanktionsavgift och redovisas här. Ökningen av intäkter av avgifter och andra ersättningar beror främst på ökade intäkter för resurssamordning med andra offentliga organisationer.		

Not 3	Intäkter av bidrag	2019	2018
	Bidrag från statliga myndigheter	76 461	70 070
	Varav:		
	- Naturvårdsverket	23 309	27 564
	- Länsstyrelsen i Örebro län	18 319	17 661
	- Havs- och vattenmyndigheten	10 912	6 851
	- Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	6 694	6 013
	- Statens jordbruksverk	6 393	3 007
	- Länsstyrelsen i Jämtlands län	2 939	1 230
	- Statens energimyndighet	1 170	1 178
	- Länsstyrelsen i Västmanlands län	1 101	672
	- Post- och telestyrelsen	1 036	862
	- Länsstyrelsen i Dalarnas län	989	432
	- Arbetsförmedlingen	947	1 613
	- Riksantikvarieämbetet	932	0
	- Länsstyrelsen i Jönköpings län	448	258
	- Socialstyrelsen	402	451
	- Skogsstyrelsen	320	387
	- Trafikverket	185	163
	- Övriga myndigheter	364	1 728

Not 3	Intäkter av bidrag	2019	2018
	Bidrag från övriga	1 064	6 769
	- Varav bidrag från EU:s fonder	1 143	6 707
	Summa	77 525	76 839

Not 4	Finansiella intäkter	2019	2018
	Ränteintäkter för lån i Riksgäldskontoret	13	25
	Övriga finansiella intäkter	7	21
	Summa	19	45

Not 5	Kostnader för personal	2019	2018
	Lönekostnader, exkl. arbetsgivaravgifter, pensionspremier och andra avgifter enligt lag och avtal	-95 732	-94 379
	Varav:		
	- Lönekostnader för insynsråd och ej anställd personal (uppdragstagare)	-633	-391
	- Övriga kostnader för personal	-47 085	-46 210
	Summa	-142 817	-140 589

Not 6	Kostnader för lokaler	2019	2018
	Kostnader för lokaler	-10 328	-10 504

Not 7	Övriga driftkostnader	2019	2018
	Övriga driftskostnader	-47 442	-51 934
	Minskningen av övriga driftskostnader beror främst på mindre kostnader gällande köpta tjänster, finansierade av EU-medel.		

Not 8	Finansiella kostnader	2019	2018
	Räntekostnader avseende räntekonto	-60	-71
	Övriga finansiella kostnader	-46	-24
	Summa	-107	-95

Not 9	Avskrivningar och nedskrivningar	2019	2018
	Avskrivningar och nedskrivningar	-2 173	-2 041

LÄNSSTYRELSEN VÄRMLANDS ÅRSREDOVISNING 2019

Not 10	Intäkter av avgifter m.m. som inte disponeras	2017	2018	2019	2019	2019	2019	2019	2019	2019
		netto utfall	netto utfall	budget intäkter	utfall intäkter	budget kostnader	utfall kostnader	netto budget	netto utfall	Akkumulerat utfall
	Avgifter med bestämt ekonomiskt mål									
	2511 Expeditions- och ansökningsavgifter	-2 991	-3 128	1 800	1 035	0	4 252	1 800	-3 217	-9 336
	2537 Miljöskyddsavgift	3 662	4 084	8 000	9 536	0	5 523	8 000	4 013	11 759
	2552 Övriga offentligrättsliga avgifter	-84	149	110	321	0	68	110	251	315
	varav									
	- Avgifter enligt avfallsförordningen	-84	149		321	0	68	0	251	315
	Övriga intäkter som inte disponeras och inte har bestämt ekonomiskt mål	455	3 038		1 964					
	2714 Sanktionsavgifter	233	265	220	517					
	2811 Övriga inkomster	221	2 773	200	1 447					
	Summa avgifter redovisade mot inkomsttitel	1 042	4 143		12 856		9 843		1 047	
	Uppgifterna speglar tabell 6.2 i Regleringsbrev för budgetåret 2019 avseende länsstyrelserna. Noten är uppdelad på avgifter med bestämt respektive inte bestämt ekonomiskt mål. På de avgifter som har bestämt ekonomiskt mål är lönekostnaderna hämtade utifrån redovisning på respektive verksamhetskod med finansiering förvaltningsanslag. På de kostnaderna läggs OH på utifrån Tabell B. Differenserna mellan beräknat belopp och utfall avseende inkomster beror på att det är svårt att budgetera intäkterna mellan åren.									

Not 11	Medel som tillförts statens budget från uppbördsverksamhet	2019	2018
	Medel som tillförts statens budget från uppbördsverksamhet	-12 856	-13 299

Not 12	Medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag	2019	2018
	01 05 001 013 Förvaltningsanslag	4 031	2 424
	19 01 001 013 Regionala tillväxtåtgärder	1 058	24 708
	Summa	5 089	27 132
	Minskningen av medel som erhållits från statens budget beror på mindre utgifter för lämnade bidrag, finansierade av anslaget Regionala tillväxtåtgärder.		

LÄNSSTYRELSEN VÄRMLANDS ÅRSREDOVISNING 2019

Not 13	Medel som erhållits från myndigheter för finansiering av bidrag	2019	2018
	Från myndighet		
	Riksantikvarieämbetet	8 830	0
	Länsstyrelsen i Uppsala län	100	0
	Länsstyrelsen i Örebro län	486	1 370
	Socialstyrelsen	3 002	3 024
	Länsstyrelsen i Västra Götalands län	0	31
	Skogsstyrelsen	80	0
	Naturvårdsverket	1 183	2 483
	Post- och telestyrelsen	218	401
	Havs- och vattenmyndigheten	31 867	29 703
	Folkhälsomyndigheten	80	0
	Summa	45 846	37 013
	Ökningen beror främst på lämnade bidrag finansierade av Riksantikvarieämbetet.		

Not 14	Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	2019	2018
	EU	1 126	751
	Älgvårdsfonden	1 050	207
	Bygdemedel	1 858	1 818
	Summa	4 034	2 776

Not 15	Finansiella kostnader	2019	2018
	Finansiella kostnader i transfereringsavsnittet	-28	-48

Not 16	Avsättning till/upplösning av fonder mm för transfereringsändamål	2019	2018
	Ingående balans	11 182	10 846
	Årets förändring	1 477	336
	Utgående balans	12 659	11 182
	Uppdelat på:		
	Älgvårdsfonden		
	Ingående balans	-283	-143
	Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	1 000	207
	Lämnade bidrag	-316	-347
	Utgående balans	400	-283
	Bygdemedel		
	Ingående balans	11 465	10 989
	Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	1 858	1 818
	Finansiella kostnader	-28	-48
	Lämnade bidrag	-1 036	-1 294
	Utgående balans	12 259	11 465

LÄNSSTYRELSEN VÄRMLANDS ÅRSREDOVISNING 2019

Not 17	Lämnade bidrag	2019	2018
	Lämnade bidrag till den offentliga sektorn	-43 442	-39 079
	Lämnade bidrag till övriga samt periodiseringar	-10 021	-27 459
	Summa Lämnade bidrag	-53 463	-66 538
	Inom verksamhetsområden:		
	Deponering, administration och fördelning av medel, allmänna arvsfonden m.m.	-1 032	-1 294
	Jakt och viltvård	-971	-1 248
	Allmänt och övergripande inom regional tillväxt	-4 031	-2 424
	Företagsstöd inom regional tillväxt	0	-22 014
	Regional projektverksamhet	-1 776	-2 519
	EU:s strukturfonder	-457	-357
	Övriga ärenden inom regional tillväxt	0	-450
	Kommunikationsplanering	-218	-401
	Klimatanpassning	-131	-131
	Energi- och klimatstrategiskt arbete	-90	-378
	Fornminnen	-734	0
	Byggnadsvård	-4 982	0
	Fornminnes- och kulturlandskapsvård	-3 078	0
	Kulturhistoriskt värdefulla miljöer	-36	0
	Allmänt och övergripande inom naturvård och miljöskydd	-80	0
	Miljömål	-6 049	-5 368
	Miljöövervakning	-70	65
	Övrig prövning avseende naturskydd	-8	0
	Förvaltning av kvalitén på vattenmiljön	-18	-715
	Efterbehandling av förorenade områden	-524	0
	Kalkning av försurade vatten	-25 205	-25 132
	Biologisk återställning i kalkade vatten	-138	-270
	Fiskevård och fritidsfiske	-405	-641
	Främjande insatser inom folkhälsoområdet	-207	0
	Jämställdhetsfrågor	-220	-238
	Frågor inom mänskliga rättigheter	-3 002	-3 024
		-53 463	-66 538
	Minskningen av lämnade bidrag beror främst på mindre utgifter för lämnade bidrag finansierade av anslaget Regionala tillväxtåtgärder.		

Not 18	Årets kapitalförändring	2019	2018
	Verksamhetsutfall		
	Avgiftsfinansierad verksamhet och resurssamverkan	224	76
	Summa verksamhetsutfall	224	76
	Summa årets kapitalförändring	224	76

Not 19	Materiella anläggningstillgångar	2019-12-31	2018-12-31
	Förbättringsutgifter på annans fastighet		
	Ingående anskaffningsvärde	3 560	3 140
	Årets anskaffning	202	420
	Utgående anskaffningsvärde	3 761	3 560
	Ingående avskrivningar	-1 955	-1 401
	Årets avskrivningar	-738	-554
	Utgående avskrivningar	-2 693	-1 955
	Bokfört värde	1 068	1 605
	Maskiner, inventarier, installationer m.m.		
	Ingående anskaffningsvärde	16 527	15 540
	Årets anskaffning	707	2 215
	Årets försäljning, utrangering	-372	-1 229
	Utgående anskaffningsvärde	16 862	16 527
	Ingående avskrivningar	-12 522	-12 263
	Årets avskrivningar	-1 435	-1 488
	Årets försäljning, utrangering	372	1 229
	Utgående avskrivningar	-13 585	-12 522
	Bokfört värde	3 277	4 004
	Bokfört värde materiella anläggningstillgångar	4 345	5 609

Not 20 Utlåning								
	Lånefordringar IB	Amortering	Avskrivning	Lånefordringar UB	Reservering låneförlust IB	Årets förändring	Reservering låneförluster UB	Lånefordringar efter reservering UB
Lånefordringar med villkord återbetalningsskyldighet								
Särskilt skuldtyngda jordbrukare	1 400	0	0	1 400	0	0	0	1 400
Summa utlåning	1 400	0	0	1 400	0	0	0	1 400
Amortering avräknas mot inkomsttitel								
Summa amortering		0						

Not 21	Varulager m.m.	2019-12-31	2018-12-31
	Jordfondsfastigheter Areal, ha:		
	Jordbruksmark	6	6
	Produktiv skogsmark	1 313	990
	Bokfört värde	20 733	21 161
	Bedömt värde	39 000	29 000

Not 22	Kundfordringar	2019-12-31	2018-12-31
	Kundfordringar	769	2 773
	Minskningen beror på mindre fordringar avseende projektverksamhet.		

Not 23	Fordringar hos andra myndigheter	2019-12-31	2018-12-31
	Diverse fordringar andra myndigheter	1 076	1 479
	Mervärdesskatt	1 640	2 241
	Summa	2 715	3 720

Not 24	Övriga kortfristiga fordringar	2019-12-31	2018-12-31
	Uppbördsfordringar	406	607
	Övriga kortfristiga fordringar	113	1 877
	Summa	519	2 484
	Minskningen beror främst på att 2018 fanns en fordran avseende EU-medel.		

Not 25	Periodavgränsningsposter	2019-12-31	2018-12-31
	Förutbetalda kostnader		
	Förutbetalda hyror	2 388	2 329
	Övriga förutbetalda kostnader	224	598
	Summa förutbetalda kostnader	2 611	2 926
	Upplupna bidragsintäkter		
	Upplupna bidragsintäkter från andra myndigheter	8 102	6 026
	Varav:		
	- Statens jordbruksverk	6 147	2 666
	- Naturvårdsverket	1 224	1 939
	- Statens energimyndighet	170	5
	- Länsstyrelsen i Örebro län	118	321
	- Länsstyrelsen i Uppsala län	115	15
	- Tillväxtverket	110	110
	- Övriga myndigheter	218	970
	Upplupna bidragsintäkter från ickestatliga organisationer eller privatpersoner	9 908	9 151
	Varav finansiering genom EU-fonder	9 783	8 960
	Totala upplupna bidragsintäkter	18 010	15 177
	Övriga upplupna intäkter	2 082	1 527
	Summa periodavgränsningsposter	22 703	19 631

LÄNSSTYRELSEN VÄRMLANDS ÅRSREDOVISNING 2019

Not 26	Avräkning med statsverket	2019-12-31	2018-12-31
	Uppbörd		
	Ingående balans	-823	-749
	Redovisat mot inkomsttitel (-)	-12 856	-13 649
	Uppbördsmedel som betalats till icke räntebärande flöde (+)	13 273	13 575
	Skulder avseende uppbörd	-406	-823
	Anslag i icke räntebärande flöde		
	Ingående balans	0	792
	Redovisat mot anslag (+)	3 705	29 309
	Medel hänförliga till transfereringar med mera som betalats till icke räntebärande flöde (-)	-3 705	-30 101
	Fordringar avseende anslag i icke räntebärande flöde	0	0
	Anslag i räntebärande flöde		
	Ingående balans	-53	-664
	Redovisat mot anslag (+)	112 613	114 351
	Anslagsmedel som tillförts räntekonto (-)	-114 462	-113 740
	Skulder avseende anslag i räntebärande flöde	-1 902	-53
	Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag		
	Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag	0	0
	Övriga fordringar/skulder på statens centralkonto		
	Ingående balans	16 712	-9 004
	Inbetalningar i icke räntebärande flöde (+)	80 852	87 915
	Utbetalningar i icke räntebärande flöde (-)	-91 847	-78 725
	Betalningar hänförliga till anslag och inkomsttitlar (+/-)	-9 567	16 526
	Övriga fordringar/skulder på statens centralkonto	-3 851	16 712
	Summa utgående balans avräkning med statsverket	-6 159	15 836
	Minskningen beror främst på att medel justerats mellan räntekontot och statens centralkonto i Riksbanken.		

Not 27	Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	2019-12-31	2018-12-31
	Räntekonto i Riksgälden	23 172	798
	Behållning räntekonto har ökat på grund av att flödesjusteringar genomförts kontinuerligt.		

Not 28	Övriga tillgodohavanden i Riksgäldskontoret	2019-12-31	2018-12-31
	Övriga tillgodohavanden i Riksgälden Deponeringar	3 125	3 272

Not 29	Kassa och bank	2019-12-31	2018-12-31
	Bygdemedel	12 119	11 323
	Kontantkassa	1	2
	Summa	12 121	11 325

LÄNSSTYRELSEN VÄRMLANDS ÅRSREDOVISNING 2019

Not 30	Stats-kapital	Dona-tions-kapital	Balanserad kapital-förändring, anslags-finansierad verksamhet	Balanserad kapital-förändring, avgifts-belagd verksamhet	Balanserad kapital-förändring, bidrags-finansierad verksamhet	Kapitalförändring enligt resultaträkning	Summa
Utgående balans 2018	1 400	0	0	-10	0	76	1 466
Varav:							
Särskilt skuldyngda jordbrukare	1 400	0	0	0	0	0	1 400
Avgiftsfinansierad verksamhet och resurssamverkan	0	0	0	-10	0	76	66
Ingående balans 2019	1 400	0	0	-10	0	76	1 466
Föregående års kapitalförändring	0	0	0	76	0	-76	0
Årets förändring							
Varav							
Avgiftsfinansierad verksamhet och resurssamverkan	0	0	0	0	0	224	224
Summa årets förändring	0	0	0	0	0	224	224
Utgående balans 2019	1 400	0	0	66	0	224	1 690

Not 31	Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	2019-12-31	2018-12-31
	Ingående avsättningar	159	298
	Årets pensionskostnader	139	1
	Årets pensionsutbetalningar	-58	-140
	Utgående avsättning	240	159

Not 32	Övriga avsättningar	2019-12-31	2018-12-31
	Lokalt omställningsarbete		
	Årets förändring	-128	277
	Utgående balans	574	702
	Summa övriga avsättningar	574	702
	Länsstyrelsen förhandlar varje år med arbetstagarorganisationerna om hur pengarna ska användas. Bedömningen är att cirka 200–300 tkr av avsatta medel kommer att utnyttjas under år 2020.		

Not 33	Lån i Riksgäldskontoret	2019-12-31	2018-12-31
	Ingående balans	5 182	5 050
	Under året upptagna lån	1 170	2 061
	Årets amorteringar	-2 175	-1 929
	Utgående balans	4 177	5 182
	Beviljad låneram	6 800	6 900

LÄNSSTYRELSEN VÄRMLANDS ÅRSREDOVISNING 2019

Not 34	Kortfristiga skulder till andra myndigheter	2019-12-31	2018-12-31
	Diverse skulder inkl. leverantörsskulder	3 782	4 112
	Lagstadgade arbetsgivaravgifter	2 477	2 435
	Mervärdesskatt	117	127
	Summa	6 376	6 674

Not 35	Leverantörsskulder	2019-12-31	2018-12-31
	Leverantörsskulder	4 336	6 778
	Förändringen beror på att 2018 ingick en hyresfaktura och fakturor avseende projekt i leverantörsskulden.		

Not 36	Övriga kortfristiga skulder	2019-12-31	2018-12-31
	Personalens källskatt	2 194	2 178
	Övriga kortfristiga skulder	10	57
	Bestående av:		
	- Transfereringar under utbetalning	4	32
	- Övrigt	7	25
	Summa	2 205	2 235

Not 37	Depositioner	2019-12-31	2018-12-31
	Depositioner	3 125	3 166

Not 38	Periodavgränsningsposter	2019-12-31	2018-12-31
	Upplupna kostnader		
	Upplupna löner, arvoden inkl. social avg.	1 086	1 475
	Upplupna semesterlöner inkl. social avg.	9 541	10 854
	Övriga upplupna kostnader	1 331	1 265
	Summa upplupna kostnader	11 957	13 593
	Oförbrukade bidrag från annan myndighet	34 585	31 936
	Varav:		
	- Naturvårdsverket	12 239	11 970
	- Statens jordbruksverk	5 322	2 041
	- Havs- och vattenmyndigheten	5 095	4 277
	- Länsstyrelsen i Örebro län	5 091	5 972
	- Statens energimyndighet	1 746	665
	- Post- och telestyrelsen	1 235	770
	- Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	1 047	1 847
	- Länsstyrelsen i Stockholms län	964	967
	- Länsstyrelsen i Västmanlands län	812	1 866
	- Länsstyrelsen i Dalarnas län	434	197
	- Länsstyrelsen i Östergötlands län	410	24
	- Övriga myndigheter	190	1 340
	Oförbrukade bidrag från annan myndighet planeras att användas:		
	- Inom tre månader	12 585	10 600
	- mer än tre månader till ett år	12 000	13 949
	- mer än ett år till tre år	10 000	7 387
	- mer än tre år	0	0
	Oförbrukade bidrag från ickestatliga organisationer eller	3 521	4 934

LÄNSSTYRELSEN VÄRMLANDS ÅRSREDOVISNING 2019

Not 38	Periodavgränsningsposter	2019-12-31	2018-12-31
	privatpersoner		
	Varav finansiering genom EU-fonder	3 301	4 731
	Summa oförbrukade bidrag	38 106	36 870
	Summa periodavgränsningsposter	50 063	50 463

Not 39 (Belopp i tkr)			
Anslag/Benämning	Villkor	Tilldelat Belopp	Utfall
01 05 001 013 Länsstyrelserna m.m., Värmlands län	Anslagskredit	3 451	0
	Anslagsbehållning som disponeras, 3 %, 2019	3 412	53
	Kredit på räntekonto	6 900	0
	Låneram för anläggningstillgångar	6 800	4 177
	Finansiering av förvaltningskostnader hos Värmlands läns landsting	4 031	4 031

Not 40 (Belopp i tkr)			
Anslag/Benämning	Villkor	Tilldelat Belopp	Utfall
19 01 001 013 Regionala tillväxtåtgärder, Länsstyrelsen i Värmlands län	Anslagskredit	373	0
	Anslagsbehållning som disponeras, 2019	inget	531
	Uppföljning och utvärdering	300	300
	Beställningsbemyndigande	10 000	593
	Åtaganden som maximalt får infrias mot bemyndigande 2020	3 730	593
	Utestående åtaganden är redovisade enligt systemet NYPS		
	Den stora skillnaden mellan ingående och utgående åtaganden beror på att verksamhet har gått över till Region Värmland. Utestående åtaganden är mindre än 75 procent av beställningsbemyndigandet beroende på att anslaget minskat de senaste åren.		

Sammanställning över väsentliga uppgifter

Sammanställningen är gjord enligt 2 kap. 4 § förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.

Belopp angivna i tkr.

	2019	2018	2017	2016	2015
Låneram i Riksgälden					
Beviljad	6 800	6 900	7 000	7 000	5 000
Utnyttjad	4 177	5 602	5 050	5 475	1 722
Räntekontokredit i Riksgälden					
Beviljad	6 900	6 400	6 100	6 100	6 100
Utnyttjad	7 348*	3 207	0	0	0
Räntekonto					
Ränteintäkter	0	25	29	12	4
Räntekostnader	-60	-71	-167	-173	-110
Avgiftsintäkter som disponeras					
Budget	3 520	2 670	4 480	1 355	466
Utfall	14 316	11 827	7 740	7 435	7 897
Avgiftsintäkter som inte disponeras					
Budget	10 330	8 850	7 750	7 910	8 525
Utfall	12 856	13 299	10 412	8 835	7 468
Anslagskredit					
Utgiftsområde 01 – Rikets styrelse					
01 05 001 013 Länsstyrelserna m.m. Värmlands län					
Beviljad	3 451	3 412	4 198	4 012	3 904
Utnyttjad	0	0	0	0	0
Utgiftsområde 19 – Regional tillväxt					
19 01 001 013 Regionala tillväxtåtgärder Länsstyrelsen i Värmlands län					
Beviljad	373	2 984	2 984	2 984	2 984
Utnyttjad	0	0	0	117	1 937
Anslagssparande					
Utgiftsområde 01 – Rikets styrelse					
01 05 001 013 Länsstyrelserna m.m. Värmlands län					
Summa anslagssparande	1 902	53	664	4 234	2 291
Utgiftsområde 19 – Regional tillväxt					
19 01 001 013 Regionala tillväxtåtgärder Länsstyrelsen i Värmlands län					
Summa anslagssparande	25	531	6 127	0	0
Bemyndiganden					
Utgiftsområde 19					
19 01 001 013 Regionala tillväxtåtgärder Länsstyrelsen i Värmlands län					
Tilldelat	10 000	53 000	45 000	53 000	53 000
Åtaganden	593	29 258	34 231	38 957	36 577

* Länsstyrelsen har överskridit beviljad räntekontokredit några dagar i februari. Detta på grund av för lågt saldo i december 2018, som justerats i februari 2019.

Personal					
Antal årsarbetskrafter ²	199	195	184	171	163
Medeltal anställda ¹	226	219	208	192	186
Driftkostnad per årsarbetskraft	1 008	1 041	1 023	993	962
Kapitalförändring					
Årets kapitalförändring	224	76	309	-151	-638
Balanserad kapitalförändring	66	-10	-319	-168	470

¹ Medeltal anställda beräknas som samtliga månadsanställda reducerat med anställningsperiod samt tjänstledighet om 100 %. Därutöver räknas timanställdas anställningsomfattning utifrån antalet genomförda arbetstimmar under anställningsperioden. Kommenter till tabellen sammanställning över väsentliga uppgifter.

² Med årsarbetskrafter avses antal anställda personer omräknat till heltidsarbetande. Sammanlagd arbetad tid divideras med en länsstyrelsegenomsnittlig möjlig arbetstid = 1 710 timmar.

Sammanställningen visar att Länsstyrelsen sedan 2015 ökat med 36 årsarbetskrafter (22 procent). Medeltal anställda har ökat från 186 anställda 2015 till 226 anställda 2019. Driftkostnaden per årsarbetskraft har varit relativt konstant under hela femårsperioden.

Uppgifter om rådsledamöter enligt 7 kap. 2§ förordningen om årsredovisning och budgetunderlag

Redovisning av skattepliktiga ersättningar och andra förmåner till rådsledamöter och ledande befattningshavare samt uppgift om uppdrag som styrelse- eller rådsledamot i andra statliga myndigheter eller uppdrag som styrelseledamot i aktiebolag.

Namn	Ersättning kronor	Andra uppdrag
TF. Landshövding		
Blom, Johan	1 078 616,20	-
Insynsråd 2019-01-01--2019-02-28		
Riste, Tomas	-	Almi företagspartner, vice ordförande Oslo - Stockholm AB, ledamot
Insynsråd 2019-01-01 --2019-12-31		
Johansson, Kicki	9 326,06	-
Lundmark Lundberg, Anna	6 000,00	-
Löfberg, Kathrine	4 500,00	AB Anders Löfberg, ordförande Löfbergs Lila AB, ledamot Kaffehuset i Karlstad AB, ledamot Löfbergs i Karlstad AB, ledamot Systrarna Löfberg AB, ledamot Bröderna Löfberg AB, ledamot Handelsbankens lokalstyrelse i Karlstad, ledamot International Cofee partners GmbH, ordförande
Nisser, Per-Samuel	3 000,00	Karlstads Stadshus AB, ordförande Oslo - Stockholm 2.55 AB, ledamot
Olsson, Patrik	6 086,00	Länsförsäkringar Värmland, ledamot
Larsson, Fredrik	4500,00	Fastighetsbolaget Taredom, ordförande
Sterte, Johan	3 000,00	Arbetsgivarverket, ledamot Övervakningskommittén för nationellt regionalfondsprogram Karlstads universitets Holding AB, ordförande Karlstads universitets Innovation AB, ordförande Karlstads Universitet, Ledamot
Svantorp, Gunilla	1 940,00	Specialpedagogiska skolmyndighetens insynsråd, ledamot Skolverket insynsråd, ledamot

Länsstyrelsen
Värmland

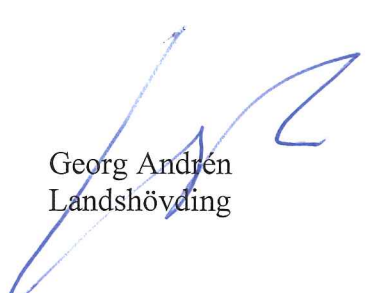
ÅRSREDOVISNING 2019

Datum
2020-02-20

Diarienummer
106-1534-2020

Jag intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning.

Karlstad den 20 februari 2020

Georg Andrén
Landshövding

Länsstyrelsen
Värmland

Länsstyrelsen Värmland, 651 86 Karlstad, 010-224 70 00
www.lansstyrelsen.se/varmland